

T.C.

OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

AHMET HAMDİ TANPINAR'IN HUZUR
ROMANINDA TEMEL SÖZ VARLIĞI VE ÖZEL
İSİMLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe BİLİK İÇAÇAN

OSMANİYE / 2023

**T.C.
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYETİ ANA BİLİM DALI**

**AHMET HAMDİ TANPINAR'IN HUZUR ROMANINDA TEMEL SÖZ
VARLIĞI VE ÖZEL İSİMLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYŞE BİLİK İÇAÇAN

Danışman: Prof. Dr. Ahmet DEMİRTAŞ
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Nülüfer ÇELİK
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Bekir Tahir Tahiroğlu

OSMANİYE / 2023

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

“AHMET HAMDİ TANPINAR’IN HUZUR ROMANINDA TEMEL SÖZ VARLIĞI VE ÖZEL İSİMLER” başlıklı çalışma, jürimiz tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Ahmet DEMİRTAŞ

Üye: Doç. Dr. Nülüfer ÇELİK

Üye: Doç. Dr. Bekir Tahir Tahiroğlu

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.../.../2023

Doç. Dr. Ebru GÜHER

Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

T.C.
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK BEYAN FORMU

FORM
TEZLİ YL-15

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Osmaniye

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım; AHMET HAMDİ TANPINAR'IN HUZUR ROMANINDA TEMEL SÖZ VARLIĞI VE ÖZEL İSİMLER başlıklı Yüksek Lisans Tez çalışmamda;

- Sunulan verilerin; gerekli izinleri alınmış ve denetimli laboratuvar koşullarında tarafımdan veya ilgili görevlilerce elde edildiğini ya da izin belgesine dayalı olarak ve kaynak göstermek suretiyle kullanıldığını,
- Kullanılan veriler üzerinde herhangi bir değişiklik veya eksiltme yapılmaksızın etik kurallara uygun olarak işlenip sunulduğunu,
- Maddi veya manevi destek sağlamış olan Kurum, Kuruluş ve kişilere destek türü de belirtilerek, varsa proje protokol numarası ile yoksa ismen Ön Söz/Teşekkür Bölümlerinde yer verildiğini,
- Yararlanılan kaynaklara Tez metni içinde atıf göstermek suretiyle değinildiğini ve bunların Kaynaklar Bölümüne eklendiğini,
- Teknik/Bilimsel Eser niteliği taşıyan Tezin özgün parçalarının bir başka ortamdan kopyalanarak alınmadığını ve bu parçaların bir başka Kurum/Kuruluş bünyesinde akademik amaç veya unvan almak amacıyla hiçbir suretle kullanılmadığını ve bir başkasının kullanmasına izin verilmediğini,
- Burada belirttiğim hususların aksinin tespit edilmesi halinde tüm yasal sorumluluğun şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

15/08/2023

İmza

Ayşe BİLİK İÇAÇAN
Öğrenci

ÖĞRENCİ NO	2021107121
ANABİLİM/ ANA SANAT DALI	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
BİLİM/ SANAT DALI	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
ENSTİTÜ KAYIT TARİHİ	22/09/ 2020

ÖZET

AHMET HAMDİ TANPINAR’IN HUZUR ROMANINDA TEMEL SÖZ VARLIĞI VE ÖZEL İSİMLER

Ayşe BİLİK İÇAÇAN

Yüksek Lisans, Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ahmet DEMİRTAŞ

Ağustos 2023, 223 sayfa

İnsan; duygu, düşünce, istek ve hayallerini dil ile aktarabilmektedir. İletişim kurma, sosyalleşme ve kültürü gelecek nesillere aktarmada dil önemli bir role sahiptir. Bir dili en iyi yansıtan yazılı metinlerden biri de romanlardır. Bu nedenle roman incelemeleri araştırmacılar için ayrı bir öneme sahiptir.

Türk edebiyatının önemli yazarlarından biri de Ahmet Hamdi Tanpınar’dır. Bir dilin önemli hazinelerinden biri de temel söz varlığı ve özel isimlerdir. Bu çalışmada Türk edebiyatının tanınmış isimlerinden biri olan Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Huzur romanında temel söz varlığı ve özel isimler incelenmiştir.

Çalışma; giriş, kurumsal açıklamalar ve ilgili açıklamalar, yöntem, bulgular, sonuç ve değerlendirme olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın giriş bölümünde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve varsayımları ortaya konmuştur. İkinci bölümde dil, iletişim, kelime, temel söz varlığı, özel isimler üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu bölümde; Ahmet Hamdi Tanpınar’ın hayatı, kişiliği, eserleri ve Huzur romanı ile ilgili bilgilere de yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve veri analizi ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Dördüncü bölümde ise çalışmamıza konu olan eserin temel söz varlığı ve özel isimleri incelenmiştir. Bu bölümde; eserde geçen temel söz varlığı ve özel isimler sınıflandırılarak örnek cümleleriyle birlikte verilmiş ve bu veriler yorumlanarak grafikler ile ifade edilmiştir. Çalışmanın beşinci bölümü olan sonuç ve değerlendirme bölümünde; bulgular bölümü incelenerek temel söz varlığı ve özel isimlerle ilgili sonuç ve değerlendirmeye yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Hamdi Tanpınar, Huzur, Temel Söz Varlığı, Özel İsimler

ABSTRACT**THE BASIC VOCABULARY AND PROPER NOUNS IN AHMET HAMDI
TANPINAR’S NOVEL “HUZUR”****Ayşe BİLİK İCACAN****Master Thesis, Department of Literature****Supervisor: Assoc. Prof. Ahmet DEMİRTAS****August 2023, 223 pages**

Person; can convey their feelings, thoughts, wishes and dreams with language. Language has an important role in communicating, socializing and transferring culture to future generations. One of the written texts that best reflects a language are novels. For this reason, novel reviews hold a special place for researchers.

One of the important writers of Turkish literature is Ahmet Hamdi Tanpınar. One of the important treasures of a language is the basic vocabulary and proper nouns. In this study, the basic vocabulary and proper nouns in the novel Huzur by Ahmet Hamdi Tanpınar, one of the well-known names of Turkish literature, were examined.

Study; It consists of 5 parts: introduction, institutional explanations and related explanations, method, findings, conclusion and evaluation. In the introduction part of the study, the problem, purpose, importance, limitations and assumptions of the research are revealed. In the second part, language, communication, vocabulary, basic vocabulary, proper nouns are emphasized. In addition, information about Ahmet Hamdi Tanpınar’s life, personality, works and the novel Huzur are also included. In the third part, explanations about the research model, universe and examples, data collection tools and data analysis were made. In the fourth chapter, the basic vocabulary and proper names of the work, which is the subject of our study, are examined. The basic vocabulary and proper nouns in the work are classified and given with example sentences, and these data are interpreted and expressed with graphics. In the fifth and last part of our study, the findings were analyzed and an analysis and evaluation was made about the basic vocabulary and proper nouns.

Keywords: Ahmet Hamdi Tanpınar, Peace, Basic Vocabulary, Proper Nouns

ÖN SÖZ

Dil, hayatımızın vazgeçilmez unsurlarından biridir. İnsanların duygu ve düşünce paylaşımında, bir bilginin gelecek nesillere aktarımında dilin önemli bir rolü vardır. Bir dilde kelimeleri bir araya getirip etkili bir bütün içinde kullanmak çok önemlidir. Dili etkili kullananlardan biri de yazarlardır. Bu nedenle yazarlar araştırmacılara konu olmuştur. Ahmet Hamdi Tanpınar da Türk edebiyatının önemli yazarlarından biridir.

Bir roman incelendiğinde o dönem hakkında o eser bize ipuçları verir. Dil alanında yapılan çalışmalarda ve bir dilin kültürünü yansıtmada temel söz varlığı ve özel isimler önemli bir göreve sahiptir. Türk edebiyatında temel söz varlığı ve özel isimler bakımından Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Huzur" adlı romanı önem taşımaktadır. Çalışmamızda Ahmet Hamdi Tanpınar'ın huzur romanında temel söz varlığı ve özel isimleri incelenmiştir.

Bir dil edinmede ilk öğrendiğimiz ve ilk kullandığımız kelimeler o dilin temel söz varlığını içermektedir. Temel söz varlığı günlük hayatta ihtiyacımız olan birçok kelimeyi karşılaması bakımından önemlidir. Hayatımızda kullandığımız birçok eşya, yer, organ, sayı, renk ismi de buna bir örnektir. Temel söz varlığını oluşturan kelimeler kişinin yaşına, eğitim durumuna, çevresine ve kültürüne göre değişebilmektedir. Ayrıca temel söz varlığını oluşturan kelimeler, nesilden nesile aktarımda en az değişime uğrayan kelimeler olması bakımından ayrı bir öneme sahiptir. Özel isimler tek bir varlığı karşılaması bakımından önemlidir. Ayrıca özel isimler; başka bir dile çevrilemez, farklı bir dile çevrilirken olduğu gibi alınması bakımından özeldirler.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve varsayımları açıklanmıştır. İkinci bölümde kuramsal açıklamalar yapılmıştır. Ayrıca Ahmet Hamdi Tanpınar'ın hayatı, kişiliği ve eserleri hakkında bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve veri analizi yapılmıştır. Dördüncü bölümde ise Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur romanı temel söz varlığı ve özel isimler bakımından sınıflandırılarak incelenmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise

eserde bulunan temel söz varlığı ve özel isimlerle ilgili çalışmadan elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

Üniversite yıllarımdan itibaren bilgi ve çalışma disipliniyle her zaman örnek aldığım ve ayrıca tez çalışma sürecinde geniş bir bilgi birikimiyle bana yol gösteren Prof. Dr. Ahmet Demirtaş hocama teşekkürü bir borç bilirim.

Bana olan desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme sonsuz teşekkür ederim.

Ayşe BİLİK İÇAÇAN

OSMANİYE/2023

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
KISALTMALAR	xii
GRAFİKLER LİSTESİ	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.5. Araştırmanın Varsayımları	3

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

2.1. Dil	4
2.2. Dil ve İletişim	5
2. 3. Kelime.....	5
2.4. Temel Söz Varlığı	6
2.4.1. Temel Söz Varlığının Önemi	8
2.4.2. Temel Söz Varlığı- Kültür İlişkisi	9

2.4.3. Temel Söz Varlığı- İletişim İlişkisi.	10
2.4.4. Temel Söz Varlığı- Roman	10
2.4.5. Temel Söz Varlığı- Kelime Sıklığı	10
2.4.6. Ülkemizde Söz Varlığı Üzerine Yapılan Çalışmalar	11
2.4.7. Söz Varlığının Diğer Öğeleri	12
2.5. Özel İsimler.....	22
2.5.1. Özel İsim – Kültür İlişkisi	22
2.5.2. Özel İsim -Çeviri İlişkisi.....	23
2.5.3. Özel İsim –Roman İlişkisi	23
2.5.4. Ülkemizde Özel İsimler Üzerine Yapılan İncelemeler	23
2.6. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Huzur Romanı	24
2.6.1. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Hayatı	24
2.6.2. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Edebi Kişiliği	25
2.6.3. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Eserleri	26
2.6.4. Huzur Romanı	27

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Araştırmanın Evreni.....	29
3.3. Veri Toplama Araçları	29
3.4. Araştırmanın Veri Analizi	29

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Temel Söz Varlığı	30
4.1.1. Akrabalık Bildiren Kelimeler	30
4.1.2. Hastalığı Çağrıştıran Kelimeler	39
4.1.3. Meslek Bildiren Kelimeler.....	45
4.1.4. Renk Bildiren Kelimeler	55
4.1.5. İçecek Bildiren Kelimeler	63
4.1.6. Hayvan İsmi Bildiren Kelimeler	67
4.1.7. Tabiatla İlgili Kelimeler.....	74
4.1.8. Organla İlgili Kelimeler	86
4.1.9. Zamanla İlgili Kelimeler	94
4.1.10. Sayı Bildiren Kelimeler	109
4.1.11. Sıra Sayısı Bildiren Kelimeler	128
4.1.12. Üleştirme Sayısı Bildiren Kelimeler	131
4.2. Özel İsimler.....	132
4.2.1. Kişi İsimleri	132
4.2.2. Yer İsimleri	149
4.2.2.1. Ülke İsimleri	149
4.2.2.2. Bölge İsimleri	154
4.2.2.3. Şehir İsimleri.....	157
4.2.2.4. Semt İsimleri	164
4.2.2.5. Tarihî Yer Olan Cami İsimleri	171
4.2.3. Dil İsimleri.....	172
4.2.4. Millet İsimleri	173
4.2.5. Eser İsimleri	177

4.2.5.1. Kitap İsimleri	177
4.2.5.2. Heykel İsimleri	179
4.2.5.3. Beste İsimleri	179
4.2.5.4. Tablo İsimleri	181
4.2.5.5. Resim İsimleri.....	182
4.2.5.6. Şiir İsimleri	182
4.2.5.7. Opera İsimleri	183
4.2.6. Tarihte Yer Almış Ünlü İsimler.....	183
4.2.7. Musiki Alanında Ünlü İsimler	188
4.2.8. Resim Alanında Ünlü İsimler	194
4.2.9. Edebiyat Alanında Ünlü İsimler	196
4.2.10. Felsefe Alanında Ünlü İsimler	202
4.2.11. Tarihte Yaşanmış Önemli Olaylar	203
4.3. Temel Söz Varlığının ve Özel İsimlerin Sıklıkları	204

BÖLÜM V

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sonuç ve Değerlendirme	207
KAYNAKÇA.....	218
ÖZGEÇMİŞ	223

KISALTMALAR

DTCF	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakóltesi
KAÜ	: Kafkas Üniversitesi
TDK	: Türk Dil Kurumu

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Eserde İncelenen Temel Söz Varlığı Ögelerinin Grafikselsel Dağılımı.....	204
Grafik 2. Eserde İncelenen Temel Söz Varlığı Ögelerinin Sıklık Bakımından Grafikselsel Dağılımı.....	205
Grafik 3. Eserde İncelenen Özel İsimlerin Grafikselsel Dağılımı.....	206
Grafik 4. Eserde İncelenen Özel İsimlerin Sıklık Bakımından Grafikselsel Dağılımı..	206

BÖLÜM I

GİRİŞ

Dil; insanların isteklerini, duygularını, fikirlerini birbirlerine anlatmak için başvurdukları bir yoldur. Dil; “Bir anda düşünemeyecek kadar çok yönlü, değişik açılardan bakılınca başka nitelikleri beliren bugün bile sırları çözülemeyen büyülü bir varlık” (Aksan, 2003, s.11). İnsan duygu, düşünce, istek ve hayallerini ancak dil ile aktarabilmektedir. Bu nedenle dil, iletişim kurmanın ve sosyalleşmenin bir yoludur.

Bir toplumun dili o toplumun aynı zamanda kültürünü yansıtır. Dil ve kültür birbirini tamamlayan iki unsurdur. “Kültür deyince ilk akla gelen şey dildir. Dil, millet denilen sosyal varlığı birleştiriyor; onlar arasında duygu, düşünce akımı vücuda getiriyor. Milletler duygu ve düşüncelerini yazıya geçirince, daha sağlam bir birlik meydana geliyor” (Kaplan, 1983, s. 28). Toplumun değerlerini, kurallarını, yaşam tarzını dil sayesinde öğreniriz ve gelecek kuşaklara dil sayesinde aktarırız. Dil bir toplumun kültürel taşıyıcısıdır. “İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli niteliklerden biri onun konuşma yeteneğine sahip bir varlık oluşudur. İnsana ait bir süreç olarak nitelendirilen düşünce ise ‘sessiz bir konuşma’ olarak değerlendirilmiştir ve bir davranış olarak ele alınmıştır. Düşünce ile konuşma, düşünce ile söz ve kelime birbirinden koparılmaz biçimlerde kaynaşmışlardır. Çünkü dilin taşıyıcısı olan insan, ancak dilin kelimeleri ile birlikte düşünebilir, düşündüklerini fikirler olarak ifade edebilirler. Başka bir ifade ile insanın içindeki duygulanmaların, söz kalıpları içinde şekillenmesi ise dil ile olur” (Özkan, 2010, s.30).

Temel söz varlığı da bir dilin kültürünü yansıtan çok önemli öğelerden biri olarak dilde önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle söz varlığı alanında yapılan çalışmalar çok önemlidir. “Dilin kullanımı düşünce, duygu, inanç ve bilincin ifade edilmesini, diğer bir anlamda, gerçeklik kazanmasını sağlarken aynı zamanda söz konusu bu dört yetiyi etkiler ve biçimlendirir” (Erdoğan, 2011, s.201). Bir dilin önemli hazinelerinden biri de temel söz varlığıdır. Dil araştırmaları içerisinde temel söz varlığının yeri çok önemlidir. Bir dilin temel söz varlığında toplumun yaşam biçimi, coğrafyası, ekonomisi etkilidir. Bir dilin temel söz varlığını bilmek o dilin aynı zamanda kültürünü bilmektir. Türkçenin temel söz varlığı bizim yaşam biçimimizin bir yansımasıdır. Bir

dilin temel söz varlığı aynı zamanda hangi kültürlerle etkileşime girdiğinin de bir göstergesidir. Temel söz varlığı üzerine yapılan çalışmalar kültürü gelecek nesillere aktarmada önemli birer taşıyıcıdır. Ayrıca özel isimler tek bir varlığı belirttiği için dilde önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden bu çalışmanın konusu “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Huzur Romanında Temel Söz Varlığı ve Özel isimler” şeklinde düşünülmüştür.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu çalışmanın konusu Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “ Huzur” romanında temel söz varlığı ve özel isimlerdir. Çalışmada temel söz varlığı ve özel isimler sınıflandırılarak bu unsurların hangi sıklıkta kullanıldığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu çalışmanın, dilde temel söz varlığı ve özel isimler konulu yapılacak başka çalışmalara katkı sağlaması hedeflenmektedir.

1.2.ARAŞTIRMANIN AMACI

Ahmet Hamdi Tanpınar Türk edebiyatının önemli yazarlarından biridir. “Huzur” adlı romanı da Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Türk edebiyatında temel söz varlığı ve özel isimler açısından önemli ve zengin bir eseridir. Çalışmanın amacı; yazarın, Türkçenin temel söz varlığını ve özel isimleri hangi oranda kullandığını tespit etmek ve ayrıca; temel söz varlığı ve özel isimler gibi dilin hangi unsurlarına ne oranda bağlı kalarak yazarın dili kullanabildiğini ortaya koymaktır.

Çalışmanın alt amaçları ise; Ahmet Hamdi Tanpınar ve eserleri hakkında kısaca bilgi vermektir. Ayrıca Ahmet Hamdi Tanpınar ile ilgili yapılacak çalışmalara katkı sağlamaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bir toplumun dili o toplumun aynı zamanda kültürünü yansıtır. Dilde önemli bir yere sahip olan temel söz varlığı da bir dilin kültürünü yansıtan çok önemli öğelerden biridir. Ayrıca temel söz varlığı üzerine yapılan çalışmalar kültürü gelecek nesillere aktarmada önemli birer taşıyıcıdırlar. Bu nedenle söz varlığı alanında yapılan çalışmalar çok önemlidir.

Bir dilde özel isimler tek bir varlığı belirttiği için ayrı bir öneme sahiptir. Özel isimler, tam anlamıyla bir benzeri bulunamayan isimlerdir. Bu nedenle özel isimlerin dilde yeri önemlidir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Huzur" adlı romanının temel söz varlığı ve özel isimler ile ilgili bir çalışması daha önceleri yapılmamıştır. Yapılacak bu çalışma ile Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Huzur" adlı romanının temel söz varlığı ve özel isimler açısından incelenmesinin dilde yapılacak olan diğer söz varlığı çalışmalarına büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu çalışma Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur adlı romanının temel söz varlığı ve romanda geçen özel isimler ile sınırlandırılmıştır.

Çalışma "temel söz varlığı ve özel isimler" alt başlıkları ile sınırlıdır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın birçok eseri bulunmasına rağmen bu çalışmada yalnız Huzur romanının temel söz varlığı ve özel isimleri incelenmiştir.

1.5 ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur romanı üzerine yapılan bu çalışma yazarın diğer eserlerinde kullandığı temel söz varlığı öğeleri ve özel isimler hakkında da bilgi verecektir. Ayrıca bu eseri okuyan insanların temel söz varlığına ve özel isimler bilgisine katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Dil

Dil; insanların duygu ve düşüncelerini aktarmak için kullandıkları anlaşma aracıdır. Dilin bir görevi de geçmişi ve geleceği birbirine bağlamaktadır. “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan. Bir çağa, bir gruba, bir yazara özgü söz dağarcığı söz dizimi” (TDK, 2011, s. 586).

Bilgi birikimimizi, isteklerimizi, duygularımızı dil aracılığıyla diğer insanlara aktarırız. Dil önemli bir aktarıcıdır. Dil hayatımızın her alanında var olan bir yapıdır. “Günlük yaşamın en yalın olaylarında, görenek ve törenlerde inançlarda kısacası yaşamın bütün alanında ortaya çıkar” (Akarsu, 1998, s.40).

İletişimin vazgeçilmez unsurlarından biridir dil. Hayatımız boyunca dili kullanma ihtiyacı duyarız. Dili kullanmak insanoğlunun vazgeçilmez bir ihtiyacıdır. Dil aracılığıyla hayatımıza yön verir ve duygularımızı açığa çıkarırız.

Dil, yüzyıllar boyunca insanların birbiriyle etkileşimini sağlamada önemli bir araçtır. Etkileşimin sağlıklı olabilmesi için de dilin kurallarını iyi bilmek gerekir. “Türkçe, söz sanatlarının inceliklerine sahip zengin bir dildir. İyi bir konuşmacı, öncelikle dilin kurallarını ve olanaklarını iyi bilmelidir. Söz dağarcığı zengin olmalı, sözcükleri doğru söylemeli, söyleyiş (telaffuz) yanlış yapmamalıdır” (Sever, 1998, s. 58).

2.2. Dil ve İletişim

İletişim aracılığıyla insanlar birbiriyle duygu ve düşüncelerini paylaşırlar. İnsan doğası gereği iletişim ile iç içedir. “İletişim, bilgi ve düşüncenin herkesçe aynı biçimde ve aynı değerle anlaşılır olması veya anlaşılır duruma getirilmesi, paylaşılması ve karşılıklı etkinin sağlanmasıdır” (Mutlu, 1994, s. 99).

İletişimin vazgeçilmez unsurlarından biri dil olarak kabul edilebilir. Dil ve iletişim iç içe de diyebiliriz. İletişimin sağlıklı bir şekilde sağlanmasında dilin rolü büyüktür. İnsanlar dili etkili ve doğru kullanarak iletişimi daha verimli hâle getirirler. “İletişim, bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma sürecidir” (Dökmen, 1995, s. 19). İşte bu bilgiyi aktarmada dilin önemli rolü vardır. Güçlü bir iletişimin olması dili doğru ve etkili kullanmaktan geçer. Dilin gücü iletişimin gücünü belirler.

2.3. Kelime

Cümle kurmaya yarayan ve tek başına bir anlamı olan seslere ve söz gruplarına kelime denir. Kelimeler duygu, düşünce ve istekleri aktaran ses birlikleridir. İletişim kurmayı sağlayan anlam birimleridir. “Bir ya da birden çok ses biriminin oluşturduğu, yazıda iki boşluk arasında yer alan, çoğu kez anlamsal bir birim oluşturan, söylemde belli bir biçimsel birlik sunan, çeşitli dizimsel kullanımlarında biçimce ya hiç değişmeyen ya da - bükünlerde olduğu gibi - bir bölümüyle değişim gösteren eklemli ses ya da sesler öbeği” (Vardar, 2007, s. 181).

Kelimeler sadece konuşma dilinde değil yazı dilinde de önemli kavram işaretleridir. Aynı dili konuşan insanlar arasında kullanıldığında, bir kavramı ya da bir nesneyi karşılar. “Dilin en küçük birliği kelimelerdir. Kelime, ağızımızdan çıkan ses kompleksinin zihnimizde kavrama ait mana ile birleşmesinden meydana gelen bir işaret, bir sembolüdür” (Üçok, 1947, s. 5).

2.4. Temel Söz Varlığı

Söz varlığının öğeleri denince akla ilk gelen öğelerden biri temel söz varlığıdır. Temel söz varlığı; öncelikle günlük hayatta ihtiyaç duyduğumuz kelimeleri karşılayan sözlerdir. Temel söz varlığı olan bu kelimeler; akrabalık, meslek, renk, organ ismi ve sayı bildiren kelimeler gibi günlük hayatta ihtiyaç gereği kullanılan birçok kelimedendir. Bunlar; insan ve insanın yakın çevresi ile ilgili kelimeleri kapsamaktadır. “Yerli sözcüklerin bir bölümü, çekirdek sözcükler, kalıt sözcükler ya da temel söz varlığı olarak adlandırılır. Her dilde kuşaktan kuşağa aktararak yaşayan bu öğeler, insan yaşamında birinci derecede önemli olan, insana ve çevresine ilişkin önemli kavramları yansıtan sözcüklerdir” (Aksan, 2007, s. 17). Aynı şekilde hayvan, bitki, çiçek, yiyecek isimleri ile günlük hayatımızda kullandığımız birçok eşya isimleri temel söz varlığını oluşturur. “Maddi kültür denince bilim dilinde flora ve fauna adı altında toplanan değişik kavramlar da aynı çerçeveye içine girmektedir. Flora insanın çevresinde yer alan, onun yaşamıyla yakından ilgili bulunan bitkileri (buğday, mısır, pirinç gibi toplumun beslenmesini sağlayanları) içermekte, fauna ise aynı çevrede bulunan ve insanların bir bölümünden yararlandıkları özellikle tarım ve hayvancılıkta insanlara yarar sağlayan hayvanları göstermektedir. Kimi toplumlarda bu kavramların önemi ve değeri başka toplumlara göre büyük farklılık gösterir. Örneğin tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar için öküz, sığır ne derece önem taşıyorsa deniz kıyısında balıkçılıkla geçinenler için balık o ölçüde önemlidir” (Aksan, 2004, s. 26). Toplamların iş alanları ve geçim kaynaklarına göre kullandıkları kelime çeşitliliği ve zenginliği değişmektedir. Buna bağlı olarak da her toplumun temel söz varlığı birbirinden farklılık göstermektedir.

Ana dil kazanımında ve yeni bir dil öğrenmede ilk olarak öğrendiğimiz kelimeler temel söz varlığına ait olan kelimelerdir. Konuşmaya başlanılan ilk zamanlarda “anne, baba, su gibi” kelimelerin ilk önce edinilmesi buna bir örnektir. Bir kelimenin temel söz varlığı olarak kabul edilmesinde insan hayatında için birinci derecede önemli kavramları karşılamış olması gerekir.

Din, inanış, gelenekler gibi düşünceler temel söz varlığının temelini oluşturur. Aynı zamanda kültür alışverişinin sonucu dile birçok yeni kelime de girer. “Türklerin İslamı benimsesinden sonra bu dinin kavramlarından büyük bir bölümü Arapçadan olduğu gibi alınmış (Allah, Kur'an, mümin, hac, ibadet...), bir bölümü ise Farsça kanalıyla girmiştir” (Aksan, 2004, s. 27).

Kültür yönünden gelişmiş toplumlara bakıldığında bu toplumların aynı zamanda temel söz varlığı yönünden zengin olduğu görülmektedir. Kültür çeşitliliği olan toplumların diline bakıldığında kelime hazinesinin de çeşitliliği görülür. “Kültürel açıdan gelişmiş toplumların temel söz varlığı da gelişmiş düzeydedir” (Turhan, 2010, s. 38).

Dil; anne karnında başlayıp ailede ve çevrede devam eden bir süreçtir. Kişinin eğitim durumu, ailesi, yaş grubu, meslek grubu, kişisel çabaları temel söz varlığını etkiler. “Son zamanlarda üzerinde en çok konuşulan terimlerden biri olan temel söz varlığı, kişinin sahip olduğu konuma, içinde bulunduğu yaş grubuna veya devam ettiği eğitim-öğretim kademesine göre bilmesi gereken (asgari) sözlerin toplamıdır denebilir” (Demir, 2016, s.145).

Uzun yıllar geçse de temel söz varlığını ifade eden kelimeler değişmemektedir. Örnek olarak baş, göz, kulak, el gibi organ isimlerini; at, kedi, balık gibi hayvan isimlerini; bir, beş, on gibi sayı isimlerini gösterilebilir. Bu temel söz varlığının çok eskilere dayandığının bir göstergesidir. Ayrıca; Türkçenin köklü bir geçmişe sahip olduğunun bir kanıtıdır. Temel söz varlığı ismi verilen bu kelimeler sürekliliğini koruyarak değişime uğramadan ya da çok az bir değişime uğrayarak günümüze kadar gelen kelimelerdir.

Dil kültürün bir yansımadır. Bir toplumun dili incelendiğinde o toplumun kültürü hakkında birçok bilgiye ulaşılmış oluruz. “Bir dilin ve o dili kendini sözlü ve yazılı olarak anlatmak için kullanan kişilerin ifade gücünü zenginleştiren söz varlığının, milletlerin sonsuza kadar hayatlarını sürdürmesinde büyük rolü vardır; çünkü bir dilin ifade gücü ile o dili kullanan ulusun diğer tüm alanlardaki gücü doğru orantılıdır” (Kargın, 2019, s. 17).

Kendi kültürümüz temel söz varlığımızı etkilediği gibi, farklı kültürlerin de söz varlığımızı etkilediğini göz ardı edemeyiz. İnsan hem etkileyen ve hem de etkilenen bir varlıktır. İnsanlar arasında kültür alışverişi ister istemez olmaktadır. Bu kültür alışverişinde dil de oldukça etkilenmektedir. Birçok farklı dilden dilimize yeni kelimeler girmiştir. “Söz varlığını etkileyen kültürel unsurlar; yaşayış biçimi, komşu milletlerle ilişkiler ve dindir. Din değişimi beraberinde yeni ödünç sözcükleri bazen de alfabe değişimini getirir. Eski Uygur Türkleri; bir yandan Gök Tanrı inancını izlemeye devam ederken bir yandan da Maniheizm, Budizm, Hristiyanlık gibi dinleri de benimsemişlerdir. Böylece bu dinlere ait metinlerin çevrilmesi için alfabe değişimi yaşanmış, dolayısıyla da bu dinlere ait sözcükler de dilin çevrim alanına girmiştir.

Türkçenin daha sonraki dönemlerinde de dine bağlı değişimler görülmüştür. Söz varlığını etkileyen bir diğer unsur olan coğrafya değişimi, beraberinde kültür değişimi de getirir. Türklerin Anadolu'ya göç etmesiyle birlikte; komşuları, komşularının dilleri, yaşayış biçimleri, dinleri, yiyecekleri, giyecekleri farklılaşmış; dolayısıyla bu değişiklikler de Türk kültürüne yansımıştır” (Bayraktar, 2014, s. 13). Bu etkileşimler sonucu dile birçok kelime girmektedir. Bu kelimeler zamanla temel söz varlığını da etkilemektedir. Bir taraftan dile yeni kelimeler eklenirken bir taraftan da bazı kelimeler eskisi gibi kullanılmaz. Böylece zamanla bu kelimeler unutulmaya başlar. Kısacası zamanla dile birçok yeni kelime eklenirken bir taraftan da birçok kelime dilden çıkar. “Dil, bir taraftan hayatını sürdüren bir canlı gibi zamanın ihtiyaçlarına göre sürekli olarak kendi bünyesinden kelimeler oluşturarak ve yabancı dillerden sözcükler alarak söz varlığını zenginleştirirken, bir taraftan da kimi sözcükleri eskitir ve söz varlığından atar. Bu devrim içinde söz varlığı değişen, yenilenen, artan ve eksilen bir hazinedir” (Banguoğlu, 2011, s. 141).

2.4.1. Temel Söz Varlığının Önemi

Hayat boyunca diğer insanlarla hep iletişim hâlinde olmak gerekmektedir. Bir insan için önemli öğelerden biri de iletişimdir. İyi bir iletişim ise dili doğru ve etkili kullanmaktan geçiyor. “İnsanların birbiriyle anlaşabilmelerini sağlayan tek araç dildir. İşte topluluklar hâlinde yaşamaya yönelen insan kitleleri bu ortak anlaşma aracı olan canlı varlığı geliştirdi. Dil, toplumla sıkı sıkıya bağlantılıdır. Çünkü toplumun ortak düşüncesi, uygarlığın bir aynasıdır. Bu ortak düşüncenin aracı dil olduğuna göre, toplumların uygarlıklarına paralel olarak, dilde de bir yenileşme ve değişme görülür” (Kantemir, 1997, s. 63). Her toplumun kullandığı kendilerine ait bir dil vardır. Bir dilin kullandığı kelimelerin tamamı söz varlığını oluşturur. Söz varlığının içinde temel söz varlığının önemi büyüktür. Temel söz varlığını karşılayan kelimeler insanın ilk öğrendiği ve ihtiyaç duyduğu kelimeler olması bakımından önemlidir.

Temel söz varlığını ifade eden kelimeler herkes tarafından anlaşılan ve herkes tarafından kullanılan kelimelerdir. Bu kelimeler değişime uğramadan ya da çok az bir değişime uğrayarak günümüze kadar gelebilen kelimelerdir. Bunun içindir ki temel söz varlığına ait olan kelimeler dilde önemli bir yere sahiptir.

İnsanlarla iletişim kurarken kullanılan temel söz varlığı öğeleri, dinleyici kişinin bizi daha doğru anlamasına yardımcı olmaktadır. Temel söz varlığının gücü iletişimin gücünü doğrudan etkilemektedir.

2.4.2. Temel Söz Varlığı- Kültür İlişkisi

Kültür bir toplumun kendine ait maddi ve manevi değerler bütünüdür. İnsanların dili, dini, sanatı, teknolojisi, eğitimi, değerleri, gelenek ve göreneklerini hepsi birer kültürü oluşturan unsurdur. “Kültür bir topluluğu, bir cemiyeti, bir milleti millet yapan, onu diğer milletlerden farklı kılan hayat tezahürlerinin bütünüdür” (Ergin, 2005, s. 23). Kültür nesilden nesle dil ile aktarılır. Dil ve kültür ayrılmaz bir bütündür. Aynı zamanda bir dilin temel söz varlığı o dilin kültürünü yansıtan güzel bir aynadır. Temel söz varlığını inceleyerek o dilin kültürel unsurlarını büyük ölçüde tanımış ve öğrenmiş oluruz. Deyimlere, atasözlerine baktığımızda o dönemin kültürünün izlerini görürüz. “Dilin, içinde geliştiği kültürden ayrı düşünülmesi mümkün değildir. Bu nedenle bir kültür içinde kimi hal ve durumlar, tanımlamalar vb. deyimlerle veya belirli kalıp sözlerle ifade edilir” (Köprülü, Günay, 2015, s. 31).

Bir toplumun kültürü ile o toplumun temel söz varlığı arasında sıkı ilişki vardır. İnsanın yaşayışı, gelenek ve görenekleri, sanatı, duyguları, dini, eğitimi, ekonomisi, yaşam biçiminin izlerini söz varlıklarında görürüz. Bir dilin söz varlığı sayesinde kültür gelecek nesillere aktarılır. “Milletlerin karakterleri, ana dillerinin söz varlığı içerisine sinmiş ve bu söz varlığı sayesinde nesilden nesle aktarılacak devamlılığı sağlamıştır. Bir milletin kendini başka milletlerden farklı kılan her şey dili ile hayat bulur, yine dil içindeki söz varlığı sayesinde korunarak geliştirilir, nakledilir” (Pilav, 2008, s. 40). Temel söz varlığının çeşitliliği kültürün de o denli zenginliğini bize gösterir.

2.4.3. Temel Söz Varlığı- İletişim İlişkisi

İnsan doğası gereği iletişim kurmak ister. İletişimin güçlü olmasında ise duygu ve düşünceleri doğru aktarmak önemlidir. Karşıdaki insanın bizi daha iyi anlaması kullandığımız temel söz varlığı ile yakından ilgilidir. Temel söz varlığı ne kadar zenginse bir isteği o kadar rahat anlatırız. Kimi zaman kendimizi uzun uzun cümlelerle anlatmak yerine bazen bir kelime ile kısa ve etkili bir şekilde iletişim gerçekleşir. Temel söz varlığı zengin olan insanları dinlemek bizi sıkmaz ve iletişim o insanlarda daha akıcı hâle gelir. Temel söz varlığını içeren kelimelerin herkes tarafından bilinmesi ve anlaşılması iletişimi daha etkili ve verimli hâle getirir.

2.4.4. Temel Söz Varlığı- Roman

Roman, bir olay etrafında şekillenen gerçek ya da gerçeğe yakın uyarlanmış bir metin türüdür. Roman, edebiyatta sevilen ve geniş okuyucu kitlelerine ulaşan bir türdür. Romanın dili o dönemin yaşayışı, kültürü hakkında bize ipuçları verir. Edebi eserler temel söz varlığı açısından önemli kaynaklardır. Roman türü de temel söz varlığı açısından en çok incelenen edebî türlerden biridir.

Roman, temel söz varlığı hakkında da bize yol göstericidir. Romanda geçen temel söz varlıkları o dilin ve o dönemin aynasıdır denilebilir. Romanların uzun oluşu söz varlıkları yönünden de diğer türlerden daha zengin olduğunu gösterir. Roman, edebiyata girdiği günden bu yana birçok gelişim göstermiştir ve bu gelişimin de dile yansıdığı bir gerçektir.

Romanlar kişiyi bir yandan olayın içine sürüklerken bir yandan da kişinin temel söz varlığına katkı sağlar. “Türkçe, söz varlığı bakımından yoksul değildir. Çünkü insan aklının yarattığı, ortaya koyduğu her kavramın Türkçede ya bir karşılığı vardır ya da bu karşılığın üretilmesi mümkündür” (Eker, 2005, s. 97). Türkçenin temel söz varlığı zenginliğini roman türünde rahatlıkla görebiliyoruz.

2.4.5. Temel Söz Varlığı – Kelime Sıklığı

Dilimizi kullanırken bazı kelimelere diğer kelimelerden daha fazla yer verilir. Kelimeleri kullanırken bütün kelimeler aynı oranda kullanılmaz. Bazı kelimeleri oldukça fazla kullanırken bazı kelimeleri daha az kullanırız. “Sıklık bir sözcüğün diğer sözcükleri

göre Türkçenin yazılı materyallerinde (dergi, gazete, kitap vb.) daha çok veya daha seyrek kullanılmasını ifade eder” (Tekan ve Göz, 2005, s. 3). Türkçe temel söz varlığı açısından zengin bir dildir. Her ne kadar kelime varlığı zengininde olsa günlük hayatta bazı kelimeler çok kullanılırken bazı kelimeler neredeyse hiç kullanılmaz. Kişinin eğitime, yaşına, kültürüne göre kelime hazinesi de değişebilmektedir. “Dilde en sık kullanılan sözcüklerin belirlenmesi dolayısıyla, sözcük sıklığı çalışmaları, hem çocuklara verilen ana dili eğitimi açısından, hem de yabancılara kendi dilimizi öğretme açısından son derece önemlidir” (Aksan, 2003, s. 20). Kelime sıklığı temel söz varlığı açısından da ayrı bir öneme sahiptir. Bir eserde hangi kelimelerin az ya da çok kullanıldığı ile ilgili bilgilere sıklık araştırmaları ile ulaşılabilir. Kelimelerin sıklığı ile temel söz varlığı arasında bir ilişki vardır. Bir eserde kelimelerin sık kullanılıp kullanılmadığı bu eser hakkında birçok bilgi vermektedir.

2.4.6.Ülkemizde Söz Varlığı Üzerinde Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde temel söz varlığı üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Bir yazarın eserinin söz varlığı, bir lehçenin, bir şivenin söz varlığı ya da ders kitabının söz varlığı üzerine birçok çalışma vardır. Yüksek Öğrenim Kurumunun Ulusal Tez Merkezinde 2023 yılı Mayıs ayı itibarıyla 5 kayıtlı temel söz varlığı konulu tez bulunmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde yüksek lisans ve doktora tezlerinde temel söz varlığı üzerine yapılan çalışmalara değinilmiştir.

Akıncı’nın (1992) “Temel Söz Varlıklarımız ve Örneklendirilmesi” adlı çalışmasında eserin temel söz varlığı ortaya konulmuştur.

Gezer’in (2019) “Karahanlı Türkçesi Temel Söz Varlığının Eski Türkçeden Karluk Grubu Lehçelerine Anlam İncelenmesi” adlı çalışmasında Türkçe söz varlığının eski Türkçeden Karluk grubu Türk lehçelerine kadar nasıl bir anlamsal değişim geçirdiğini ortaya koymuştur.

Güvendik’in (2019) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil-Kültür İlişkisi Bağlamında Yazınsal Metinlerin Temel Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan Yediiklim Öğretim Setini ve İstanbul Yabancılar için Öğretim Setini dil-kültür ilişkisi açısından incelemiştir.

Olieva'nın (2012) "Ahıska Kültürü ve Temel Söz Varlığı" adlı çalışmasında Ahıska Türklerinin temel söz varlığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada Ahıska Türklerinin sosyal bir grup olarak kimlikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Seyhan'ın (2018) "Yabancılar Türkçe Öğretimi İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesindeki Bağlamlardan Hareketle Türkçenin Temel Söz Varlığının Belirlenmesi" adlı çalışmasında değişik şehirlerden ses verileri toplanmıştır. Bu çalışma Türkçenin söz varlığı alanında yapılmış başka bir çalışma ile karşılaştırılmıştır. Daha sonra veriler analiz edilerek sonuca varılmıştır.

2.4.7. Söz Varlığının Diğer Öğeleri

Söz varlığı üzerine geniş bir çalışma yapan Doğan Aksan söz varlığını oluşturan diğer öğeleri atasözleri, deyimler, ikilemeler, terimler, kalıp sözler, kalıplaşmış sözler, argo sözler, yabancı kelimeler, çeviri kelimeler ve yöresel söyleyiş farklılıkları başlıkları altında incelemiştir.

Atasözleri toplum tarafından benimsenmiş, nesilden nesile aktarılan, öğüt verici sözlerdir. "Atalarımızın, uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaştıran ve kalıplaşmış biçimleri bulunan kamuca benimsenmiş öz sözler" (Aksoy, 2014, s. 37). Atasözleri kalıplaşmış kelimelerdir. Atasözlerinde kelimelerin sırası değiştirilemez ve yerine eş anlamlıları kullanılamaz. "Bir toplumun uzun yaşam deneyimleri sonucu oluşan değer yargılarını kalıplaşmış bir anlatımla veren özlü söz" (Çotuksöken, 2012, s. 29). Atasözleri toplumun inancını, adetlerini, duygu ve düşüncelerini ortaya koyan söz varlıklarıdır. Kısacası kültürü anlatırken aynı zamanda da kültürü gelecek nesillere aktaran sözlerdir. "Atasözleri kültürün sözlü taşıyıcılarıdır. 'Parmak izi' diyebileceğimiz, kendine has özellikleri olan atasözleri üzerine bugüne kadar çok sayıda tanımlama ve araştırma yapılmıştır" (Düşmez, 2004, s. 6). Atasözlerinin geçmişi çok eski yıllara dayanır. O dönemde yaşayan akıllı, bilgili, deneyimli, olgun insanlar tarafından söylenen anlamlı, ders veren, özlü sözlerdir. Atasözlerinin geçmişi çok eski yıllara dayandığı için kim tarafından söylendiği de bilinemez. Atasözleri toplum tarafından kabul görmüş, toplumun ortak söz varlıklarıdır. "Nesilden nesile aktararak günümüze kadar ulaşan atasözleri, bütün bir cümle hâlinindedir. Kalıplaşmış ve kısa öz sözler hâlinde olan atasözleri, daha

önceki nesillerin gözlemlerini ve yargılarını çoğunlukla dilsel bir imge hâlinde, yol gösterici birer kanun olarak yeni nesillere aktarırlar” (Sağlam, 2001, s. 46). Atasözlerimiz genellikle nesilden nesile aktarılırken bir kısmı daha aktarılmadan söz varlığından ayrılmaktadır. Çok az kullanılan ya da sadece bazı yörelerde kullanılan atasözleri varlığını devam ettirmektedir. “Her dilde olduğu gibi, Türkçede de kimi atasözleri zaman içinde unutulup yitirilmekte, kimi sözler ise uzun yüzyıllar kullanılarak ufak tefek değişikliklere uğrasa da yaşamını sürdürmektedir” (Aksan, 2004, s.181). Atasözleri hem gerçek hem mecaz anlam barındırsa da daha çok mecaz anlam barındırmaktadır.

Söz varlığının öğelerinden biri de deyimlerdir. Deyim; en az iki kelimeden oluşan, ilgi çekici kalıplaşmış sözlerdir. Deyimler dile zenginlik katar ve ilgi çekici olmalarından dolayı kolaylıkla akılda tutulur. “Deyimler kısa metinlerdir; duyguları, düşünceleri, hayal ve istekleri, hayat deneyimini en kısa yoldan dilin verdiği güçle, çoğu zaman mantığın dışına taşarak ortaya koymaya çalışan sözlerdir. Deyimler insan hayatının her safhasını, her türlü kişilik yapısını sergileyebilecek yapıda sözlerdir. Bu bakımdan insanların sözü etkili kılma yolunda başvurduğu araçlardan biridir” (Sinan, 2015, s. 14). Deyimler kısa ve özlü sözler olduğundan dolayı günlük yaşamda çok sık kullanılan söz varlığı öğelerinden biridir. Ayrıca anlamına uygun yerde bir deyim kullanılırsa daha etkili ve verimli bir iletişim gerçekleştirilmiş olunur. “Yerli yerinde deyim kullanan bir kişinin yaptığı konuşma zevkle dinlenir. Yine yazılarında gerekli yerde uygun deyim kullananların yazıları okuyucuyu sürükler. Sıkılmadan okumayı sağlar. Yazar da bir konuyu sayfalarca açıklamak yerine birkaç sözcükle duygu ve düşüncelerini karşısındakilere açıklamış olur” (Batur, 2006, s. 12). Deyimlerde bir kelime çıkarılıp yerine başka bir kelime eklenemez. Çünkü deyimler kalıplaşmış kelimelerdir. Deyimler, “Gerçek mânâsı dışında kullanılarak yeni bir mânâ ifade eden ve bir düşünceyi dile getiren, iki veya daha çok kelimeden meydana gelen kalıplaşmış söz dizisi olarak tarif edilir” (Adıgüzel, 1990, s. 6). Her toplumun kendine özgü deyimleri vardır. Deyimler topluma özgü olduklarından dolayı ait oldukları toplumun kültürünü yansıtır. Deyimler; o toplumun kültürü, dünya görüşü hakkında bize bilgi verirler.

Deyimlerde soyut kelimelerin daha etkili anlatımı için somutlaştırmaya başvurulmaktadır. Somutlaştırma yapılmasındaki asıl amaç ise deyimden daha kolay anlaşılmasını sağlamaktır. Somutlaştırma yapılırken daha çok benzetmelerden yararlanılır. “Deyimler; düşünce, kavram, nesne ve kişilerin durumlarını, özelliklerini

yansıtmak için kullanılan ve gerçek anlamı dışına çıkmış özel anlam/anlatım boyutuyla kalıplaşmış söz öbekleridir” (Akyalçın, 2012, s.10).

Söz varlığı içinde önemli yeri olan deyimlerin toplum tarafından benimsenmiş sözler olduğunu görülür. “Genellikle gerçek anlamı dışında kullanılan, anlatımı daha güzel ve etkileyici yapan, toplum tarafından ortak olarak benimsenen kalıplaşmış sözlere deyim denir” (Hengirmen, 2007, s. 7).

Deyimler kesin bir yargı taşımakla birlikte bir ders verme amacı taşımazlar. Genellikle deyimler kelime grubu halinde bulunurlar. Kelime grubu halinde bulunduklarından dolayı da cümle içinde fiil çekimine girebilirler. “Deyim, anlatım gücünü artırmak için, az çok mantık dışına kayan bazı sözcükleri değişmediği halde bazıları değişip çekimlere giren kalıplardır” (Hatiboğlu, 1982, s. 194).

Söz varlığı zengin olan toplumlar kendilerini daha iyi ifade eder. Deyimlerde anlatım gücünü zenginleştiren söz varlığı öğelerindendir. “Bir milletin kavramlar dünyası onun dünyaya bakış açısının da bir ölçüsüdür. Söz varlığının milletle oluşturduğu mevcudiyet, binlerce yıllık kültür birikimini de peşinde getirir. Millete mensup her fert bu birikimle yoğrulur ancak bununla yetinmez. Birikimine birikim katar, varlığını zaman zaman bu değerler yönünde farklılaştırır” (Baş, 2010, s. 138).

Türkçe deyim bakımından oldukça zengindir. Yıllar boyunca deyimler nesilden nesile aktarılan söz varlıklarıdır. Deyimlerin ahenkli bir söyleyişe sahip olması toplum tarafından daha akılda kalıcı ve sık kullanılmasında etkilidir. “Bir dilin söz varlığı içinde özellikle o dile özgü anlatım yollarının en tipik taşıyıcıları olarak düşünülen deyimler, dilde çekici anlatım özelliği taşıyan, kelimelerin çoğu kez gerçek anlamından uzaklaştığı kalıplaşmaları içerir. Deyim nitelikli söz kalıplaşmaları, bir durumu ve bir davranışı çeşitli benzetmeler ve aktarmalarla daha güçlü ve daha ilginç bir biçimde anlatmaya yararlar. Bir başka deyişle dildeki kelime kadrosunu ustaca kullanarak değişik yapılarda değişik anlatım yollarını ortaya çıkararak dilin yapı ve anlam zenginliğine katkıda bulunurlar” (Şahin, 2004, s. 2).

Deyimlerin yanında, ikilemeler de söz varlığının önemli öğelerindendir. Duygu ve düşünceleri daha etkili kılmak ve anlamı pekiştirmek için kullanılan kelime grubuna ikileme denir. “Bir nesneyi, bir hareketi, bir niteliği karşılamak için aynı görevli iki kelimenin oluşturduğu kelime grubu” (Karahana, 2019, s. 60).

İkilemeler dile zenginlik katar. Aynı zamanda kulağa hoş gelir, cümleye ahenkli bir söyleyiş katar. “Kelime grupları içinde, cümleye kattığı anlam bakımından tekrar gruplarının önemli bir yeri vardır. Cümlede herhangi bir varlığı, kavramı veya hareketi anlatmak için aynı türden birden fazla kelimenin art arda kullanılmasıyla oluşan söz öbeklerine tekrar grubu (ikileme) denir. İkilemeler cümlede işlev bakımından kuvvetlendirme, çokluk ve devamlılık gibi görevler üstlenir. Bir tekrar, o tekrarı meydana getiren kelimenin manasını kuvvetlendirmek ya da bir çeşit çokluğunu ifade etmek veya devamlılığını belirtmek için yapılır” (Ergin, 2002, s. 377).

İkilemeler diğer dillerde olduğu gibi Türkçede de sık kullanılmaktadır. “İkilemeler Türk dilinin her döneminde kullanılmıştır ve anlatımı güçlendirmek için ikilemelere başvurulmuştur. İlk ikileme örnekleri, Türkçenin ilk yazılı metinleri olan Göktürk yazıtlarında görülür” (Çimen, 2021, s. 54). İkilemeler söz varlığının önemli unsurlarından biridir. İkilemeler en az iki kelimeden oluşan söz gruplarıdır. İkilemeler de birçok söz varlığı gibi kalıplaşmıştır. Aynı zamanda ikilemeler eş/yakın anlamlı kelimelerin bir arada kullanılması, zıt anlamlı kelimelerin yan yana kullanılması, yansıma kelimelerin tekrarlanması, biri anlamlı biri anlamsız kelimelerin kullanılması gibi şekillerle oluşurlar.

Söz varlığının öğelerinden biri de terimlerdir. Terim; matematik, fizik, biyoloji, edebiyat, psikoloji, felsefe gibi bilim dalları, sanat, müzik, spor gibi farklı alanlarla ilgili kavramları karşılayan kelimelerdir. “Bilim, teknik, sanat, spor, zanaat gibi çeşitli uzmanlık alanlarının kavramlarına verilen sınırlı ve özel anlamdaki ad” (Korkmaz, 2007, s. 213).

Terimler bir uzmanlık alanına ait kelimelerdir. Makale, roman, kafiye edebiyatta; anemi, farmakoloji tıpta; id, ego psikolojide; üçgen, kare geometride rastladığımız terimlerden bazılarıdır. İnsanların günlük yaşamlarında kullandığı bazı kelimeler yeni anlamlar kazanarak terim anlama dönüşürler. “Perde” kelimesi görüşü engellemek için pencereye ya da bir yerin önüne serilen örtü anlamındayken daha sonra yeni anlam kazanarak tiyatro eserinin bölümlerinin her birine verilen isim olan bir tiyatro terimidir. “Günlük dilde kullanılan bir sözcük, kullanım alanıyla terim olabileceği gibi; terim olan bir sözcüğün genel kullanımlarla terim olmaktan çıkıp diğer sözcüklerle aynı duruma gelmesi mümkündür” (Aksan, 2006, s. 175).

Bir ülkenin gelişmişliği terim söz varlığı ile doğru orantılıdır. Ülkelerin spor, müzik, matematik, fizik, tıp gibi alanlarda başarısı söz varlığının da o ölçüde geliştiğinin bir göstergesidir. Sanat, spor, edebiyat alanında ne kadar ilerlemişsek o ölçüde o dile birçok yeni kelime eklenir ve böylece terim anlamlı kelimelerin çeşitliliği artmış olur. Bir bilim dalında, meslek dalında ne kadar çok uzmanlaşma ve ilerleme olursa o bilim dalı, meslek dalı ile ilgili kullanılan kelime sayısı da o oranda artmış olur. Terim anlamlı kelimeler aynı kültür seviyesi insanlar arasında daha sık kullanılır. “Çoğunlukla aynı meslekten olan kişiler arasında anlaşmayı kolaylaştırırlar” (Zülfikar, 1991, s. 20).

Terimlerin gerçek anlamı dışında kullanıldığı başka anlamları yoktur. “Terimler, genellikle gerçek anlamıyla kullanılan sözlardir. Terimlerin mecaz anlamı, yan anlamı, deyim anlamı yoktur” (Demir, 2018, s. 145). Terimler farklı anlamlarda kullanılmazlar, anlamları tektir, bir sözcüğü kesin bir biçimde karşılarlar. “Terimler anlam kaymasına uğramadan doğrudan ilgili kavramı karşıladığı için o alanda çalışan bireyler arasında açık ve net bir haberleşme imkânı sağlamış olur” (Eğilmez, 2010, s. 35).

Söz varlığının öğelerinden birini de kalıp sözler oluşturmaktadır. Toplumun sahip olduğu gelenek ve görenekleri toplumların dillerine de yansımaktadır. Kalıp sözlerde toplumun gelenek ve göreneklerinin etkisini görürüz. “Kalıp sözler, Türkçenin bir başka zenginliğini yansıtan, kültürümüze, olaylar karşısındaki tutmamıza ışık tutan dil öğeleridir. Her toplumun kendi kültürü içinde, belirli durumlarda söylenmesi adet olunur belli başlı sözleri vardır” (Bulut, 2012, s. 1118). Kalıp sözler dil-kültür yansımalarının bir göstergesidir.

Etkili ve sağlıklı iletişimin temeli dili yerinde ve doğru kullanmaktan geçer. Kalıp sözler de insanlar arasındaki iletişimi daha etkili ve anlaşılır hâle getirmede önemli bir etkindir. “Kalıp sözlerin iletişimdeki işlevleriyle ilgili bir araştırmada, bu sözlerin, kültürün bazı yönlerden dil kullanımını nasıl etkilediğini, gösterdiği, iletişimde bulunanların arasındaki toplumsal ilişkileri yansıttığı ve iletişim sırasında belirli yerlerde söylenebilecek uygun seçenekler sunduğu da belirlenmiştir” (Gökdayı, 2003, s. 44).

Kalıp sözler genellikle kelime öbeği veya cümle şeklinde bulunurlar. Kalıp sözlerin tek kelimeden oluşan şekilde olanı da bulunmaktadır. “En az iki sözcükten oluşan, içindeki sözcükleri temel (düz) anlamlarını yitirmeden yeni bir kavramı, durumu, eylemi karşılayan söz öbekleridir” (Çotuksöken, 1994, s. 19).

Kalıp sözler gündelik konuşmalarda oldukça sık kullanılan ifadelerdir. Söz varlığı açısından da kalıp sözlerin Türkçede önemi oldukça büyüktür. “ İşlevleri açısından değerlendirildiğinde, kalıp sözler, özellikle bir şey söylemenin zaruri hâle geldiği belirli durumlarda doğru ve yerinde olan, yani dil kullanımını düzenleyen toplumsal kurallara uygun sözü söyleme imkânı verir, bu yolla konuşanların birbirlerini rahatlıkla anlamalarına ve aralarında uyumlu bir iletişimin oluşmasına yardımcı olur. Bu nedenle, kalıp sözlerin en önemli işlevinin, dil kullanıcılarına iletişim durumu ve bağlama göre kullanıma hazır ifadeler sunarak dilsel üretim ve anlamlandırma işini kolaylaştırmak olduğu söylenebilir” (Karatay ve Dilekçi, 2019, s. 149).

İnsanlar bazı durumlar ve olaylar karşısında kalıp sözleri kullanarak söylemek istediklerini birkaç kelime veya bir cümle ile kısa şekilde ifade edebilmektedirler. “Söz varlığı içinde yer alan bu öğeler, bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması adet olan birtakım sözlerdir. Sabahleyin karşılaşıldığında söylenen günaydın’dan başlayarak bir toplumda değişik durumlarda söylenmesi gerekli olan hale gelmiş olan afiyet olsun, affedersiniz, güle güle gibi, hatta Türklerde yeni bir ev alan ya da yeni bir eve taşınan kimselere söylenen güle güle oturun gibi kalıp sözler, bir toplumun kültürünün ayrılmaz bir parçası kabul edilmektedir” (Aksan, 2004, s. 34).

Kalıp sözler, atasözleri ve deyimler gibi kalıplaşmış ifadelerdir. Kalıp sözlerin atasözleri ve deyimlerden ayrılan özellikleri de vardır. Kalıp sözler genellikle gerçek anlamıyla kullanılır. “Kalıp sözler, atasözleri gibi genel geçer kurallar ve geçmişten gelen öğütler içermemektedir. Deyimler gibi bir durumu betimlemek veya anlatmak için de kullanılmamaktadır. Aslında kalıp sözler, bağlam içerisinde aldıkları görev ve işlevleri bakımından atasözleri ve deyimlerden ayrılabilir. Atasözü, deyim ve ikilemelerden ayrılan bir yapısal farkı da kalıp sözler tek sözcükten de oluşabilmektedir” (Coşkun, 2021, s. 54).

Kalıp sözler genel olarak selamlaşma, yeni doğan bebeklere veya doğum günü kutlamalarında, evlenen çiftlere, asker uğurlamalarında, hasta ziyaretlerinde, iyi dileklerde, bayramlarda, vefat olayları gibi hayatın içinden birçok olaylarda kullanılan örf ve adetlerimizde kullandığımız sözlerdir. “Belli durumlarda söylenmesi gelenek olmuş sözlere kalıp söz denir” (Bilgin, 2006, s. 75). Kalıp sözler sayesinde toplum içinde yaşanan olaya, duruma uygun sözleri kullanmış olunur. Böylece kısa ve uygun ifadelerle iletişim daha etkili hâle gelir.

Kalıplaşmış sözler; anlatımı pekiştirmek, zenginleştirmek için tanınmış kişiler tarafından belli bir durum, ya da olay karşısında söylenen sözlerdir. “Her dilde rastlanan kalıplaşmış sözler, ünlü kişilerin, hükümdarların, düşünürlerin, sanatçıların belli bir durumda, belli bir olay dolayısıyla söyledikleri, evrenselleşmiş sözlerdir. Bir dilin söz varlığında ya özgün biçimiyle ya da çoğu zaman olduğu gibi çevrilerek yerleşmiş durumda görülür” (Aksan, 2004, s. 35). Kalıplaşmış sözler her dilde rastlanan ve anlatımı daha etkili hâle getiren sözlerdir.

Söz varlığının diğer önemli öğelerinden biri de argo kelimelerdir. Toplumda bir grubun kullandığı ve o grubun açık/kesin olarak anladığı kelime veya söz gruplarına argo kelimeler denir. “Kullanılan ortak dilden ayrı olarak, belirli toplulukların, ses bilgisi, yapı bilgisi, sözdizimi ve anlam bakımından özellikler gösteren dili veya sözcük dağarcığı” (Aktunç, 1998, s. 10).

Argonun ilk çıkışı kesin olarak bilinmemekle birlikte Avrupa ülkelerindeki çıkışları ile ilgili görüşler de bulunmaktadır. “Bugünkü bilgimize göre isimleri farklı farklı olmasına rağmen (henüz argo kelimesi kullanılmadığından) belirli bir düzeni olan ilk belli başlı argo 1455 yıllarına doğru Fransa’da türemiştir. İtalya’daki argo 1472’de, Almanya’daki 1490’da, İngiltere’deki 1571’de meydana gelmiştir. Ortaçağ’dan beri hemen her ülkede türlü argolara rastlanmış ve bunlar içinde genel olarak Çingenece asıllı kelimeler saptanmıştır” (Arslan, 2009, s. 7).

Argo kelimeler sadece o dili konuşan insanlar tarafından anlaşılır. Her ne kadar sözcüğün anlamı bilinse de az olarak kullanıldığı zaman herkes tarafından tam olarak anlaşılabilir. “Argonun ortaya çıkması için, sözcüklerin alışılmış anlamlarının dışında kullanılması ve bu sözcüklere yeni anlamlar yüklemek yeterli olmaktadır. Aktarılmak istenen bilgiler, sözcüklerin gerçek anlamları değiştirilerek gizlenir. Örneğin, ‘inek’ denilince gerçek anlamlarının dışında akıllara çalışkan ve saf öğrenci gelmektedir” (Kök, 2019, s. 11).

Dil kültürle ile nasıl iç içe ise argo ile kültür de iç içedir. Argo sosyal olaylardan, kültürden, sosyal gruplardan etkilenir. Argo “Sözlü bir dil olduğu için sürekli bir değişim içindedir. Toplumların veya toplumdaki sosyal grupların yaşadığı sosyal olaylar genel dili olduğu gibi argoları da etkiler. Kendine has özellikleri olmasının yanında argolar da diğer söz varlıkları gibi toplumdaki kültürü, bakış açılarını ve toplumsal zekâyı ortaya koyan dil öğeleridir” (Akçakoyun, 2019, s. 63).

Argo kelimeler her ne kadar herkes tarafından bilinse de herkes tarafından konuşulmaz. Argo genellikle aynı meslekten insanlar arasında konuşulur. Argo belli bir grubun mensupları tarafından anlaşılır. “Bunun sebeplerinden en önemlisi argonun gizli bir dil olması ve sürekli değişkenlik göstermesidir. Argo dilin en canlı kısmıdır, diyebiliriz. Çünkü argoyu kullanan çevreler anlatmak istediklerini mensup oldukları topluluk dışında kalan bireylerin anlayamayacağı kelimelerle anlatmış, herkes tarafından anlaşıldığında yerine yeni kelimeleri getirmiştir” (Özkan, 2017, s. 25). “Örneğin, eskiden argo sayılan ve tembel, kaytarıcı anlamında kullanılan hayta sözcüğü günlük dilde yaygın bir kullanım kazanarak argo olmaktan çıkmıştır” (Çaydaşı, 2016, s. 22).

Argonun; öğrenci argosu, esnaf argosu, spor argosu, dilenci argosu, kabadayı argosu, gibi birçok çeşidi de bulunmaktadır. Argo daha çok konuşma dilinde vardır. Yazı dilinde argoya pek rastlanmaz. Bu nedenle argo sözlü bir dildir diyebiliriz. “Argo, anadil içinde sonradan türetilmiş bir yardımcı dil olarak konuşulur, grameri yoktur. Temelde sözlü ve doğal bir dildir” (Çitil, 2009, s. 7). Argo kelimeler kaba dil olarak bilindikleri için resmi yazışmalarda kullanılmazlar. Argo, toplumdaki belli bir grubun konuşma dilinde görülen bir dil olarak karşımıza çıkmaktadır.

Argo kelimelerin yanında yabancı dilden alınan kelimeler de söz varlığının öğelerinden biridir. İnsan sosyal bir varlıktır. İnsanın sosyal olma özelliğinden dolayı da diğer insanlarla etkileşim hâlinde olması kaçınılmazdır. Bu etkileşim insanın yakın çevresi ile olabildiği gibi uzak çevresi ile de olabilir. Bu etkileşim sonucu insanın diline yabancı kelimeler girmektedir. “Bir yabancı dilden alınan öğeleri iki bölümde incelemek doğru olur:

1- Sözcükbilimde alışılmış terimleriyle yerleşmiş yabancı sözcükler (Alm. Lehnwort karşılığı), bir dilin ses eğilim ve kurallarına uymuş, yabancılığı artık belli olmayan öğeler.

2- Yerleşmemiş yabancı sözcükler (Alm. Fremdwort) olarak nitelediğimiz örnekler ise dilin ses eğilim ve kurallarına uymayan, yabancılığını hemen belli eden. Türkçedeki oksijen, lokomotif, devalüasyon gibileridir” (Aksan, 2004, s. 29).

Toplumların sanat, edebiyat, bilim, tıp, astronomi, uzay gibi bilim dallarındaki gelişmeleri diğer toplumların dillerine de yansımaktadır. Bu yansıma sonucu dillerine birçok yabancı kelime eklenmektedir. Hatta bir nesne hangi ülkede icat edilmişse o ülkenin dili ile diğer ülkelere girmektedir. “Bir dildeki yabancı sözcüklerin kullanım

alanı, bilgileri, o dili konuşan toplumun tarih içindeki başka toplumlarda hangi alanlarda ilişki kurduğu hakkında ve bunun nedenleri hakkında bilgiler verebilir” (Ersoy, 2006, s. 206).

Dillerin kendi içlerinde kelime alışverişi içinde olmaları kaçınılmazdır. Yüzyıllar öncesine baktığımızda bu kelime alışverişlerinin eskiye dayandığını görebilmekteyiz. “Dillerin birbirinden sözcük alması ve vermesi bir dil yasasıdır. Bu yasaya göre her dil birbirinden sözcük alabilir ve verebilir. İşte bir denge ve makullük olduğu sürece sorun yoktur” (Aydoğan, 2021, s. 970).

Teknolojinin hızla ilerlemesi dil alışverişini doğrudan etkilemiştir. İnternet ve televizyonun hayatımıza girmesiyle ister istemez diğer toplumların dilleri de öğrenildi veya öğrenilmek zorunda kalındı. Böylece dillere yabancı kelimeler girdi. “Özel bir iletişim türü olan reklam, hedef kitleyi yönlendirmek için, görsel öğelerin yanı sıra birçok bilimsel yöntemden yararlanır. Reklam söyleminde yabancı sözcüklerin kullanılması da bu dilsel yönlendirme biçimlerinden biridir” (Yücel, 2004, s. 137). Genel olarak bakıldığında toplumlar kendilerini dış dünyaya tamamen kapamazlar. “Doğal olarak toplumlar arasında sözcük alışverişinin olması kaçınılmazdır. Bu yüzden alınan öğelerin, dilin ses özellikleri ve kurallarına uygun yapılması, üzerinde hassasiyetle durulması gereken önemli bir noktadır” (Türkben, 2012, s. 32).

Bir dile başka dillerden giren yabancı kelimelerin yanında bir de çeviri kelimeler vardır. “Çeviri sözcükler, yabancı dillerden alınan ancak olduğu gibi kullanılmayıp sadece anlamının kullanıldığı söz varlığı ögesidir. Çeviri sözcükler; bazı kavramların adlandırılmasında başka dillerden çevirme yoluna başvurularak karşılanan ve anlamca o dildeki karşılıklarına paralel olan isimlerdir” (Korkmaz, 2007, s. 59).

Türkçeye; Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce gibi dillerden pek çok kelime çeviri olarak dilimize girmiştir. Diller arasındaki kelime alışverişinde bazı kelimeler olduğu gibi alınırken bazı kelimeler de çeviri yoluyla dile girmektedir. “Türkçede çeviri sözcükler özellikle dil devrimiyle birlikte gerçekleşmiş ve o günden bu yana TDK yabancı sözcüklere karşılık gelebilecek çeviri sözcükler oluşturabilmek ve bunları ölçünlü dile kazandırabilmek adına çabalamaktadır” (Haydarlar, 2015, s. 16).

Çeviri kelimelerde, sözcüğün temel anlamının yanında sözcüğün diğer anlamlarını da bilmek gerekir. Toplumlar arasındaki etkileşimin sonucu dile giren

çeviriler de artmaktadır. Bunun yanında televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçlarının da etkisi yadsınamayacak kadar büyüktür.

Yöresel söyleyiş farklılıkları, bir toplumda konuşulan dilin yörelere göre söyleyişlerindeki farklılıklardır. “Bir dilin, lehçeler içinde ses, yapı ve anlam bakımından bazı ayrılıklar içeren halkın konuştuğu değişik biçimi. Halk dilinde daha küçük ayrılıklar gösteren, belli yerleşim bölgelerine ve kişilere has olan şekli” (Topaloğlu, 1989, s. 81).

Bir dildeki yöresel söyleyiş farklılıkları o dilin renkliliği ve çeşitliliğidir. Yöresel söyleyiş farklılıklarını konuşma dilinde hemen fark ederiz ve anlarız. “ Bir ağız, aynı dilin diğer bölgelerinden ayrılan kullanımıdır. Eğer farklılık yalnızca ses bilgisi düzleminde ise bu bir ağız olarak adlandırılır” (Karaağaç, 2013, s. 76). Konuşma dili yazı dili gibi ortak özellik göstermez. İklim, kültür, eğitim durumu gibi farklılıklar yöresel söyleyiş özelliklerinde daha da belirgin farklılıklar ortaya çıkarır. “Ağızlara tarihî açıdan bakacak olursak, bunlar genelde pek de önemli olmayan, gerekirse vazgeçilebilen yerel varyantlar durumundadırlar ve hatta Türkçede bunlar standart dil içerisinde eritmeye çalışılır. Gerçi ortaya çıkışları açısından çoğu zaman standart dil kadar doğaldırlar” (Demir, 2002, s.113).

Yöresel söyleyiş özellikleri, dilin zenginliklerini barındırması bakımından çok önemlidir. Bir sözcüğün yazı dilinde yer almayan kullanımlarına o dilin yöresel söyleyişlerinde rastlayabiliriz. Yöresel söyleyiş özellikleri daha çok sözlü olduğu için nesilden nesile aktarmada da sıkıntılar yaşanmaktadır. “Ağız çalışmaları kendi içerisinde birtakım zorlukları da barındırmaktadır. Bu zorlukların başında teknolojinin hızlı yaygınlaşması gelmektedir. İnsan hayatında önemli bir yer tutan ve kullanımı gitgide artan teknolojik cihazlar, yerel bölgelerde kullanılan dilin giderek ölçünlü dile yaklaşmasına sebep olmaktadır. Özellikle televizyonların ve internetin bu bölgelerde yayılması, insanların konuşma diline de olumsuz yönde yansıması, ağızlardaki mahallî kelimeler yavaş yavaş unutulmaya başlamıştır” (Direkci, 2018, s. 387). Yerel söyleyiş özelliklerinde ses bilgisi bakımından farklılıklar görülür. Konuşmalara bakıldığında bu söyleyiş farklılıkları görülmektedir.

2.5. Özel İsimler

İnsanoğlu çevresindeki nesne ve kavramlara bir isim verme gereği duymuştur. Bütün nesneleri, kavramları karşılayan kelimelere isim denir. İsimler sayesinde canlı ve cansız varlıkları, kavramları birbirinden ayırt edebiliriz. “İsimler bugüne kadar insan zihninde yer eden her türlü kavramı temsili olarak karşılayan dil unsurlarıdır” (Güneş, 2009, s. 175). Evrende bir benzeri bulunmayan nesneleri, kavramları karşılayan kelimelere de özel isim denir. Özel isimler de diğer kelimeler gibi bir ihtiyaçtan doğan kelimelerdir. Kişi, yer, ülke, dil, din gibi adlandırma yapmak bu ihtiyacın bir göstergesidir. Özel isimler, bu ayırım sayesinde diğer varlıklardan kendilerini ayırmış bulunurlar. Özel isimler sayı olarak tek bir varlığı belirler. “Evrendeki bir örneği olan varlığa verilen addır” (Bozkurt, 1995. s. 105). Aynı türden nesne ve kavramlara verilen ortak isme ise cins isim denir. Cins isimler tek bir varlığı veya tek bir nesneyi göstermezler. Cins isimlerde eş anlam, zıt anlam, mecaz anlam gibi anlam olayları görülürken özel isimlerde bu anlam olayları görülmemektedir. Özel isimler, cümle içerisinde de olsa her zaman büyük harfle başlar.

2.5.1. Özel İsim – Kültür İlişkisi

Kültür, yaşamın bir parçasıdır. İnsan hem kültürden etkilenir hem de kültürü etkiler. Özel isimlerin de kültürde ayrı bir önemi vardır. Bir varlığa isim verirken o toplumun kültürü o varlığa isim vermede etkilidir. Çünkü insan etkileyen ve etkilenen bir varlıktır. Kültürel bir etkileşim özel isimleri de etkiler. Mesela, kişilere verilen isimler ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye, şehirden şehre kısacası kültürden kültüre değişiklik göstermektedir. Sosyal yaşamda meydana gelen değişimler doğrudan özel isimleri de etkiler. Kişi isimleri, cadde isimleri, sokak isimleri ve yer isimlerinde bu daha açık bir şekilde görülür. Toplumdaki sosyal, tarihsel gelişim ve değişim; sokak ve yer isimlerini etkiler. Verilen bu isimlere baktığımızda o dönemin gündemini tahmin edebiliriz. “Memleketin gerek sosyal tarihi, gerekse sosyal hayatında ortaya çıkan değişimler, her şeyden önce özel adlarda (özellikle de coğrafi adlarda) belirir” (Habibli, 2009, s. 34). Dil toplumun bir aynasıdır. Özel isimler de bir toplumun kültürü hakkında ipucu veren kelimelerdir. Kişi, yer, dil, din, boy, eser isimlerinin kültürel bir değeri vardır. Bu nedenle özel adların incelenmesi önem arz etmektedir.

2.5.2. Özel İsim- Çeviri İlişkisi

İsimlerin yeri içerisinde özel isimlerin ayrı bir yeri vardır. Özel isimler başka bir dile çevrilemez. Yabancı bir dile çeviri yapılırken özel isimler olduğu gibi alınır. Özel isimler kültürel sembollerdir. Özel isimler evrensel bir kullanıma sahiptirler. Özel isimlerin çevirisi yapılamadığı için doğrudan o dilin özelliklerini yansıtır. Yabancı dilde yazılmış bir eser incelenirken rastlanılan özel isimler o ülkenin dili, kültürü hakkında bize bilgi verir.

2.5.3. Özel İsim – Roman İlişkisi

Romanların edebi eserler içerisinde önemli bir yeri vardır. Romanı oluşturan en önemli unsurlardan biri de kişidir. Romandaki kişilerin okuyucu tarafından tanıtılmasını sağlayan unsur da kişilere verilen isimdir. Roman türünün yapısı gereği, romanda kişi sayısı da fazladır. Roman türünde olayın genişliği ister istemez kişi sayısının artmasını sağlamıştır. Kişileri ayırt etmek için özel isim sıkça kullanılır. Romanlarda yer unsurları da önemlidir. Yer unsurlarını belirtmek için de özel isimlerden yararlanılır. Romanlar, özel isimlerin en çok kullanıldığı edebî türlerden biridir.

2.5.4. Ülkemizde Özel İsimler İlgili Yapılan Çalışmalar

Bir dilde özel isimlerin başka dile ait çevirisi olmadığı için ayrı bir önemi vardır. Ülkemizde bir romanda, bir şiirde geçen, bir metinde geçen özel isimler ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Yüksek Öğrenim Kurumunun Ulusal Tez Merkezinde 2023 yılı Mayıs ayı itibarıyla 13 kayıtlı özel isim konulu tez bulunmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde yüksek lisans ve doktora tezlerinde özel isimler üzerine yapılan çalışmaların bir kısmına değinilmiştir.

Sever'in (1999) “Şeyhülislam Es'ad Efendi Divanı'nda Özel İsimler” adlı çalışmasında şiirde anlatılan kişi ve yer adlarının hangi özelliklerde kullanıldıkları tespit edilmiştir.

Şahin'in (2006) "Cemil Meriç'in Eserlerinde Özel İsimler ve Özel Anlam Yüklenmiş Kelimeler" adlı çalışmasında eserde bulunan özel isimler ve özel anlam yüklenmiş kelimeler taranarak özel isimler gruplandırılmıştır.

Sevgili'nin (2010) "Kur'an-ı Kerimde Geçen Özel İsimler" adlı çalışmasında özel isimler bulunarak bu özel isimlerin geçtiği ayetler incelenmiştir.

Altıntaş'ın (2015) "Bir Kültür Unsuru Olarak Edebi Eserlerdeki Özel İsimler ve Onların Çeviri Problemleri" adlı çalışmasında sanat eserlerindeki özel adın türüne ve işlevine uygun olarak çevirisini belirlemek amacıyla incelenmiştir.

Demirkan'ın (2020) "Rusça ve Türkçe Deyimlerde Özel İsimlerin Anlamları ve İncelenmesi" adlı çalışmasında özel ad geçen deyimler onomastik açıdan incelenmiştir.

2.6. Ahmet Hamdi Tanpınar Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Huzur Romanı

Ahmet Hamdi Tanpınar Türk edebiyatının önemli yazarlarından. Bu kısımda yazarın hayatı, edebi kişiliği ve eserlerine değinilmiştir.

2.6.1. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Hayatı

Ahmet Hamdi Tanpınar İstanbul Şehzadebaşı'nda 23 Haziran 1901'de dünyaya gelmiştir. Annesi Nesime Bahriye Hanım, babası Hüseyin Fikri Efendi'dir. Üç çocuklu bir ailenin son çocuğudur. Memur bir babanın çocuğudur. Babasının memur olmasından dolayı farklı şehirlerde yaşamıştır. Babasının görev yerlerinden dolayı çocukluk yılları Ergani Madeni, Sinop, Siirt, Kerküt ve Antalya'da geçmiştir. Bu yer değiştirmelerinden dolayı eğitim hayatı da farklı yerlerde geçmiştir. Annesini on üç ya da on dört yaşlarındayken kaybetmiştir. Annesini kaybetmenin üzüntüsü ile kader arkadaşı Ahmet Haşim'in şiirlerini okur. "Haşim'in ölen annesi için yazdığı bu şiirler, genç Ahmet Hamdi'yi bir kader birliği ile devrin bu meşhur şairine bağlamıştır. Gençlik şiirlerinde Haşim'in izleri bellidir" (Okay, 1990, s. 216). Ahmet Hamdi Tanpınar çocukluk ve gençlik yıllarının büyük bir bölümünü Antalya'da geçirmiştir.

1918’de İstanbul Baytar Mekteb-i Alisine (Veteriner Yüksek Okulu) başlar. Bu bölümden bir yıl sonra ayrılarak 1919’da İstanbul Darülfünun Edebiyat bölümüne girer. Bu yıllarda Fuat Köprülü ve Yahya Kemal’in öğrencisidir. “Onun sohbetini dinlemeyenler, yaşadığımız devrin en mucizevi lezzetlerinden birini tanımamış demektir. Ben, ancak Yahya Kemal’i dinledikten sonra söz’ün esrarengiz ve yaratıcı kudretini anladım” (Tanpınar, 1992, s. 123). Fakülte yıllarında şiirlerini Dergah dergisinde çıkarmaya başlar. 1923 yılında fakülteden mezun olur ve öğretmenlik yapar. 1933’te İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinde “Sanat Tarihi” hocalığına atanır. 1939 yılında ise “Yeni Türk Edebiyatı Profesörü” olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde başlar. Milletvekilliği, Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişliği gibi farklı görevlerde de bulunur. Tanpınar evlenmemiştir. 1963’te geçirdiği bir kalp krizi sonucu vefat etmiştir. Tanpınar çok sevdiği hocası Yahya Kemal’in mezarının yanına defnedilmiştir.

2.6.2. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Edebi Kişiliği

Ahmet Hamdi Tanpınar nesir ve şiir alanında eser veren Türk edebiyatının önemli yazarlarından. Şiirlerinde ahenkli ve yalın bir dil kullanarak şiirlerini hece ölçüsüyle yazmıştır. Daha sonraları ise serbest ölçü ile şiirler yazmaya başlamıştır. “Ahmet Hamdi Tanpınar bütün hayatı boyunca ‘güzel’ ve ‘mükemmel’ şiirler yazmayı düşünmüş, Sosyal fayda te’sîri mutlak surette reddetmiştir. Şiirlerini estetik değer bakımından edebi bir değer taşımasını istemişti. Şiir üzerine ömür boyunca çalışmasına rağmen az eser yayınlamış olmasının sebebi budur” (Kaplan, 1982, s. 237). Tanpınar’ın eserlerine yaşadığı yer ve hayat tecrübelerini aktardığı görülmektedir. Ayrıca Tanpınar’ın hayatında öğretmenlerinin etkisi de görülmektedir. “Tanpınar’ın çok yönlü sanatçı kimliğini oluşturan değişik unsurlar vardır. Bunların başında doymak bilmeyen bir tecessüs ve öğrenme merakı ile şairane duyarlılık ve dikkat, muazzam bir hafıza, zengin bir kültür birikimi ve hayat tecrübesi bulunmaktadır” (Uçman, 2006, s. 480). Her ne kadar Ahmet Haşim, Yahya Kemal, Paul Valery’nin etkisi görülse de Tanpınar’ın kendisine özgü bir sanat anlayışı vardır. “Onu Türk edebiyatında herhangi bir gelenek ve şahsiyete bağlamak zordur” (Kaplan, 2008, s. 64).

Tanpınar şairliğinin yanında hikâye, roman, makale ve deneme yazarıdır. “Ahmet Hamdi Tanpınar; Tanzimat, Meşrutiyet dönemlerinde başlayan batılılaşma sürecinin en

önemli durağı olan Cumhuriyet döneminin bir aydınıdır” (Dellaloğlu, 2020, s. 253). Eserlerinde kendi hayatından esinlenerek kurgulara da yer vermiştir. Tanpınar eserlerinde zaman, geçmişe özlem, rüya, Doğu-Batı sorunu, İstanbul gibi konulara değinmiştir. Eserlerini daha çok “Sanat sanat içindir.” anlayışıyla kaleme alan bir yazardır.

2.6.3. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Eserleri

Romanları:

- Huzur (1949)
- Saatleri Ayarlama Enstitüsü (1961)
- Sahnenin Dışındakiler (1973)
- Mahur Beste (1975)
- Aydaki Kadın (1987)

Hikayeleri:

- Abdullah Efendi’nin Rüyalari (1943)
- Yaz Yağmuru (1955)
- Hikayeler (1983)

Şiirleri:

- Bütün Şiirler (1976)

Denemeleri:

- Beş Şehir (1946)
- Edebiyat Üzerine Makaleler (1969)
- Yaşadığım Gibi (1970)

Edebiyat Tarihi:

- 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi (1942)

Mektuplar:

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Mektupları (1974)

Çevirileri:

Elektra (1943)

Alkestis (1943)

Medeia (1943)

Antolojileri:

Tevfik Fikret (1937)

Yahya Kemal (1940)

Namık Kemal (1942)

2.6.4. Huzur Romanı

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın önemli eserlerinden biri de “Huzur” romanıdır. “98 bin dolayında sözcük kullandığı Huzur romanında tekrarlar arındırıldığında 23 bin civarında farklı kullanım, 35000 civarında tek kullanımlık sözcük zenginliği söz konusudur. Türkçe sözlüğe göre 110 binden fazla sözcüğü bulunan Türkçenin en güçlü yazarından biri olan Tanpınar'da 35000 civarında bir vokabüler bizleri şaşırtabilir” (Balcı, 2016, s. 432).

Roman 1949 yılında kitap olarak basılmıştır. Çalışmada kaynak olarak ele alınan Dergah Yayınlarının 38. baskısıdır.

Roman II. Dünya Savaşı öncesinde İstanbul'da geçmektedir. Doğu-Batı kültürlerinin ikilemi üzerine kurulan bir romandır. Romanda her ne kadar bir günlük zaman diliminin anlatımı gibi görünse de bu bir günlük zamanda Mümtaz'ın geçmiş yılları anlatılır. Romanda geriye dönüşlere çok sık rastlanılır. Romanda kahramanların iç dünyaları da anlatılır. Roman huzursuzlukların içinde bir huzuru arama çabası gibidir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu çalışmada ilk olarak temel söz varlığı ve özel isimlerle ilgili yazılan kitaplar, makaleler, yüksek lisans ve doktora tezleri incelenerek bu konu ile ilgili geniş araştırma yapılmıştır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Huzur” romanının temel söz varlığı ve özel isimler şeması oluşturulmuştur. Romanda yer alan temel söz varlığının ve özel isimlerin geçtiği cümleler bulunmuştur. Elde edilen bu verilerden yola çıkarak Ahmet Hamdi Tanpınar'ın temel söz varlığı ve özel isimleri hangi sıklıkla kullandığı grafiklerle somut hâlde sunulmuştur.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman tarama yöntemi kullanılmıştır. “Nitel veri analizinin amacı, incelenen sosyal gerçekliğin derinliklerinde bekleyen gizil bir bilgiyi gün yüzüne çıkartmaktır” (Özdemir, 2010, s. 339). Nitel araştırmada tümevarım yöntemi kullanılmaktadır. Doküman incelemesi; araştırılmak istenen olgu ya da olgular hakkında bilgiler içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 187).

Araştırmada Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “ Huzur” adlı romanındaki temel söz varlıklarının ve özel isimlerin belirlenmesi için doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman incelenmesi yöntemi yapılarak Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Huzur” adlı romanındaki temel söz varlıkları ve özel isimler belirlenerek sınıflandırılmıştır.

3.2.Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evreni Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Huzur” adlı romanıdır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Huzur” adlı romanının Dergah Yayınevi tarafından yayımlanan 413 sayfadan oluşan 38. baskısıdır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Huzur” adlı romanı esas alınmıştır. Roman bilgisayarda word ortamına aktarılmıştır. Konu hakkında literatür taramasının ardından çalışmada kullanılacak olan “Huzur” romanı ele alınıp eserin temel söz varlığı ve eserde bulunan özel isimler üzerine çalışılmıştır. Ayrıca eserde bulunan temel söz varlığı ve özel isimler ayrıntılı bir şekilde sınıflara ayrılmıştır. Örneklerin sayısı 10'un üzerinde olanlarda sadece 10 tanesi gösterilmiştir. Örneklerde 10'un altında olanların ise hepsi gösterilmiştir.

3.4. Araştırmanın Veri Analizi

Temel söz varlığı ve özel isimler ile ilgili literatür taramasının ardından roman incelenmiş ve yazarın eserdeki söz varlığı ve özel isimler içerik analiz tekniğine göre başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Sınıflandırılan bu başlıkların altına romandaki örnek cümleler sayfa numaraları parantez içinde verilerek gösterilmiştir. Ayrıca bu numaranın yanına eğik çizgi (/) konularak o sayfadaki kaçınca cümle olduğu sayı olarak belirtilmiştir. Verilerin doğrulanması amacıyla roman titizlikle incelenmiş ve daha sonra bu temel söz varlığı öğeleri ve özel isimlerin sıklıkları grafiklerle gösterilerek somut hale getirilmiştir. Ayrıca; yazarın romanında kullandığı toplam temel söz varlığı ve özel isim sayısı da belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Temel Söz Varlığı

4.1.1.Akrabalık Bildiren Kelimeler

Toplum olarak akrabalık ilişkileri yönünden güçlüyüz. Bu güçlülük ister istemez dilimize de yansımıştır. Başka toplumlarda bir kelimeyle birden çok akrabalık isminin karşılandığı görülürken kültürde akrabalık ilişkilerini karşılayan daha çok kelimeler mevcuttur. “Temel sözvarlığı içinde önemli bir grup da insanın en yakın çevresi olan aile topluluğunu oluşturan bireyler arasındaki akrabalık bağlarını tanımlayan terimlerdir. Bu terimler, bireyin aile içindeki konumunu ve mensubu olduğu topluluktaki statüsünü belirtirler. Bu tür terimleri incelemekle, bir ölçüde o dilin kalıt ya da temel sözcüklerinin hangi dillerden oluştuğunu, hangi kültürlerin bu oluşuma etki ettiğini görme olanağı sağlanmış olur” (Soydan, 2003, s. 46).

Eserde akrabalık bildiren kelimeler “ağabey, amca, amcaoğlu, anne, büyükanne, baba, yeğen, yenge, karı, koca, oğul, hala, kardeş, teyze, görümce, birader, damat, gelin, abla, dede, dayı” olarak tespit edilmiştir.

Eserde tespit edilen akrabalık isimlerinin kullanıldığı cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “ağabey” kelimesi 23 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, **ağabeyi** dediği amcasının oğlu İhsan’ın hastalandığından beri doğru dürüst sokağa çıkmamıştı.” 11/1

“**Ağabeyim** askerde...” 21/8

“Ta ki onun ellerini avucuna alsın, nasılsın **ağabey** desin, göz göze gelsinler; o zaman iş değişir, Nuran’ın zamanına geçerdi.” 75/20

“Birkaç yaz evvel İhsan **ağabeyim** çok güzel bir ev bulmuştu.” 84/27

“**Ağabeysinin**, Mümtaz’a ağabey derdi.” 130/14

“Mümtaz o zaman ona İhsan **Ağabeyi** anlattı.” 199/7

“Ben **ağabeyim** diyorum, İhsan babam sayılır.” 199/18

“Nereden böyle **ağabey**?” 204/1

“**Ağabeyisi**, Nuran’ın yüzünün kızarmasından zevk ala ala:” 205/30

“**Ağabey**, yazın kışlık ayakkabı almışsın? ” 380/5

Eserde “amca” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz babasının bu sözlerini dinlerken, **amcasının** kendisinden yirmi üç yaş büyük oğluna, kendi zihninde başka türlü birkaç sima birden hazırlamıştı.” 41/12

“**Amcanın** mahkemesinin uzamasıyla bu vatan üzerindeki tarihi haklarımızın, kız kardeşinin evlenmemesiyle Süleymaniye’de okunan sabah ezanının ve Müslüman bir babadan doğmanızın, paranızı dolandıran emlak tellahıyla iç çehremizi yapan kıymetlerin, bizi biz yapan büyük realitelerin ilgisi nedir?” 47/18

Eserde “amcaoğlu” kelimesi 4 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, ağabeyi dediği **amcasının oğlu** İhsan’ın hastalandığından beri doğru dürüst sokağa çıkmamıştı.” 11/1

“Babasının ve annesinin birkaç hafta ara ile ölümünden sonra onu **amcasının oğlu** büyütmişti.” 25/2

“Sınıfta ilk defa **amcasının oğlunu** görünce, ben tanıdığım insandan nasıl bir şeyler öğrenirim, diye düşünmüştü.” 43/3

“**Amcamın oğlu** benden büyüktür, ağabey derim.” 387/37

Eserde “anne” kelimesi 102 defa kullanılmıştır.

“İhsan’ın **annesi** hastanın başı ucundan ayrılmadıkları için, çocuklar haraptılar.” 12/6

“İhsan’ın **annesi**, Arife Hanım’ı hem sever, hem de çenesine tahammül edemezdi.” 15/6

“İhsan’ın **annesi**, kızın ısrarlarına ve ağlamasına iki gün karşı gelmişti.” 19/5

“**Annesi** yukarıda hep ölünün üstünde ağlıyordu.” 26/16

“Böyle bir anadan doğacak çocuğun zihnen sakat olması şöyle dursun, yeni bir **anneliğin** ve mesuliyet fikrinin Macide’yi iyi edeceğine inanıyordu.” 206/23

“Fakat **annes**i bu budalayı dinlerdi.” 230/14

“Fakat Nuran **annesinin** üzülmekten korkuyordu.” 231/3

“Cem’in **annesinin** adı ne idi?” 257/16

“Hastanın **annes**i bütün bu işlere şaşırılmış yüzü ile çok korkunç bir şey gibi bakıyordu.” 377/2

“**Annes**i, karısı, iki çocuğu...” 387/41

Eserde “büyükanne” kelimesi 13 defa kullanılmıştır.

“Ahmet, **büyükannes**iyle, babasının başı ucunda idi.” 24/22

“Beni **büyükannemin** yaptığı hata korkuttu.” 116/34

“Çocukluktan beri beni **büyükanneme** benzetirler; onun için büyük annemi çok düşündüm.” 116/36

“Bu üç günde **büyükannesinin** hayali onu hiç bırakmamıştı.” 145/20

“Ne gariptir ki, hayatını düşündüğü zaman kendisine o kadar usululuk dersleri veren **büyükannes**i, bu besteyi hatırladığı zaman büsbütün başka bir dille konuşuyor.” 146/11

“Nuran içindeki didişmenin arasından kendi hayatına ve etrafına yeni bir gözle baktığı bu günlerde, bu garip aile yadigârının bütün iç hayatını idare ettiğini, ömrüne **büyükannesinin** hâkim olduğunu gördüğünü anladı.” 147/34

“Süleymaniye’deki ev, Halep’teki ortası havuzlu iç avlu, su şakırtıları, Halep’te çarşıda yediği dondurma, bir otelin yanındaki salaşta Gürültücü Behçet adlı bir saray komiğinin orta oyunu, çok sofı olan **büyükannesinin** oyunu yarıda bırakıp çıkışı...” 196/2

“Çocuklar **büyükanneleriyle** çiftliğe gidecekler.” 206/3

“Bunu **büyükannes**i.” 229/5

“Yooo... **Büyükannem** söylerdi.” 255/21

Eserde “baba” kelimesi 93 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz ise, **baba** mirası olduğu için bir türlü bu kirayı aklından çıkaramayan yengesini kırmak istemezdi.” 14/10

“Üç gecedir ki, o da doğru dürüst uyumamış, **babasının** odasında, çıkmanın geniş sedirinde uyku taklidi yaparak onlarla beraber hastayı beklemişti.” 16/25

“**Babasının** ve annesinin birkaç hafta ara ile ölümünden sonra onu amcasının oğlu büyüttmüştü.” 25/2

“Birdenbire **babasını** olduğu gibi karşısında gördü.” 31/16

“**Babanızın** dostu İhsan Bey yok mu?” 113/27

“**Babam** ise hiç anlamazdı.” 147/21

“Zaten **babası** da çok severdi.” 216/2

“**Babam** anlatır durur.” 299/8

“Hastayım, içki içiyorum; evlat **babasıyım**, yüzlerini görmek istemiyorum.” 309/30

“**Babanız** define merakından kurtuldu mu bari?” 398/4

Eserde “yeğen” kelimesi 11 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, bunu düşünürken, küçük **yeğenin**in hallerine içinden gülümsedi.” 12/10

“Küçük **yeğenini** sade eve döndüğü için sevdiğini düşünmek hoşuna gitmiyordu.” 12/23

“Mümtaz, böyle zamanlarda **yeğenin**in kırmızı kadife kurdelesinin bile fersizleştğini zannederdi.” 17/16

“Birdenbire **yeğenine** döndü.” 96/4

“İhsan **yeğenine** şüphe ile baktı.” 101/17

“İşte onun **yeğeni**.” 113/28

“Onun için önceleri, bu iyilik maskesinin altında kendisiyle, toyluğu ile alay eden bir tarafın bulunduğunu yahut sadece çok sevdiği **yeğenin**in duygularına hürmet etmesi yüzünden kendisini bu kadar ciddiye aldığını sanıyordu.” 211/3

“Nuran balıktan yorulduğu zaman dayısının mırıldandığı şarkı veya besteye iştirak ediyor, Tevfik Bey, **yeğenin**in kendisine yardıma geldiğini görünce sesini yükseltiyor, lüfer avı musiki safasına dönüyordu.” 215/10

“Adamcağız elinden gelse bütün Boğaz’ı Tevfik Bey’in **yeğenine** düğün hediyesi olarak verirdi.” 216/5

“**Yeğenine** hiçbir yardımda bulunamazdı.” 261/19

Eserde “yenge” kelimesi 16 defa kullanılmıştır.

“**Yengesi** dün akşam, Mümtaz, git şu adamı görüver.” 14/6

“Günün birinde büyük **yenge** mutat ziyaretini yapmağa karar verir ve merhum Selim Paşa’nın kızı refakatinde kimse olmadan sokağa çıkamayacağı için Üsküdar’daki Arife Hanım’a haber gönderilir.” 15/1

“Büyük **yengem** deli gibiydi.” 20/23

“İstanbul’da, onu büyük **yengesiyle** İhsan karşıladılar.” 41/3

“**Yengesi** ihtiyar ve çok acı görmüş bir kadındı.” 41/17

“Tabii, **yengenizin** mührü yanınızdadır.” 71/2

“Mümtaz, **yengesi** namına mühürledi.” 71/5

“Kadın, onun için Macide’nin dostluğu, büyük **yengenin** şefkati, annesinin ölümü ile İhsan’ın evine alıştığı zamana kadar hayatında eksik bulduğu ve bu ikisiyle tamamlanan şeylerdi.” 118/18

“Bunu Nuran mı söylemişti, yoksa büyük **yengesi** mi?” 378/4

“Artık hiç kimseyi tek başına düşünemiyordu; ne Nuran, ne İhsan ağabeyi, ne **yenge**, ne Macide, ne yazacağı kitap, hiçbir yoktu.” 393/5

Eserde “karı” kelimesi 65 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz’ın hayatında İhsan’la **karısının** çok büyük bir yeri vardır.” 25/1

“Orada İstanbul’a götürecek eski bir memurla **karısına** teslim ettiler.” 40/21

“Behçet Bey, yirmi sene **karısı** Atiye Hanım’ı sevmiş ve kıskanmıştı.” 60/18

“**Karı** koca bu yeni geleni tıpkı biraz evvel Mümtaz’ı karşıladıkları gibi sevinçle karşılamışlardı.” 81/7

“Bazıları **karılarını** bir kuru ekmeğe muhtaç etmişlerdi.” 149/1

“Bunlar Nuran’ın annesinin eski mutasarrıf neyzen Rasim Bey’in **karısı** tarafıydı.” 162/3

“Herkes bunu **karısının** ölümünden duyduğu kedere yorarak, onun kadar eğlence düşkününü bir adamda bu vefalı bağlanışa şaşıyorlar.” 212/11

“Ne **karısı**, ne çocukları gözündeydi.” 233/33

“**Karım**, arkadaşlarım, akrabalar, herkes.” 302/4

“Ne olmuş **karısı**?” 388/1

Eserde “koca” kelimesi 20 defa kullanılmıştır.

“Artık o, **kocasının** ölüsü üzerinde ağlayan, sızlayan kadın değildi.” 27/21

“Karı **koca** bu yeni geleni tıpkı biraz evvel Mümtaz’ı karşıladıkları gibi sevinçle karşılamışlardı.” 81/7

“Adile sokakta **kocasına** dayanmadan pek az yürüdü.” 93/9

“Gençliğinde **kocasının** huyu yüzünden genç kadın dostluğuna adeta hasret olmuştu.” 109/21

“Tevfik Bey otuz sene **kocasını** kendisinden güzel bulduğu için ona açıkça düşman olan bir kadınla yaşamıştı.” 149/3

“Bunun yanı başında kendisinden yirmi yaş büyük bir **koca** tarafından çıldırasiya sevilmiş, tatlı şekilde şımartılmış olmanın verdiği bir yığın hususiyet daha vardı.” 162/2

“Kanlıca’daki karı **koca**, -Nuran’ın baba tarafından, Tevfik Bey’in karısı tarafından akrabaları,- bunu bir türlü anlamadıkları için Tevfik Bey’e hala mustarip ve matemli bir dul gibi bakıyorlar.” 214/4

“Belki de Suat hastalandığı günlerde İstanbul’dan aldığı bir mektupta Nuran’ın **kocasından** ayrıldığını öğrenmiş, bunu son bir fütihat için fırsat bilmişti.” 236/22

“Mümtaz biraz daha köşeye çekildi ve oradan, Macide’nin akrabasının dokuz senelik **kocasını**, Nuran’ın aşkını bir hidayet nuru gibi içinde on sene gizleyen adamı, sırtı kambur, yüzünün derisi kemiklerine yapışmış, arkasında ince emprimesi içinde titreye titreye ömrünün yanlış hesaplarını sayan esmer, mor pembesi şapkasının altından kötü taranmış saçları fırlayan zayıf bir kadınla merdivenden inerken seyretti.” 243/11

“Afife, **kocasının** el yazısını resmen tanıyordu.” 349/10

Eserde “oğul” kelimesi 3 defa kullanılmıştır.

“Ana **oğul** ne aşağıda konuşulanları, ne de gelenlerin kim olduğunu öğrenmişlerdi.” 26/9

“Hakikatte ise Tevfik Bey, kendisine **oğul** diye Yaşar’ın ruh sakatlıklarını hediye eden ve o kadar sene kıskanç, alingan, kibirli, yaptığı iyilikleri bin misliyle ödetmek için fedakâr ve mütehammil karısını bir gün bile sevmemişti.” 212/16

“Yardım et ki kalkayım **oğul!**..” 354/11

Eserde “hala” kelimesi 3 defa kullanılmıştır.

“Nuran’ın **halasının** kızı lafı değiştirmek istedi; fakat Muazzez’in bütün bildiklerini

Mümtaz’a yetiştirmesine hiçbir kuvvet mani olamazdı.” 76/8

“Sabih’le karısı ortada yoktu; genç kadın Fatma’yı **halasına** bırakmıştı.” 114/2

“**Halam** ısrar etti.” 117/18

Eserde “kardeş” kelimesi 25 defa kullanılmıştır.

“Babası, evde **kardeşinin** oğlundan çok bahsetmişti.” 41/7

“İstanbul’un her semtinde gidip göreceği bir akrabası, hiç olmazsa **kardeş** gibi sevdiği bir ahababı bulunan büyükannesine benzerdi.” 82/18

“Bu gece artık buradasınız değil mi **kardeş**?” 155/6

“On iki sene evvel karısı ölünce bir türlü evlenemeyen oğlu ile beraber **kardeşinin** evine gelmişti.” 162/12

“Teşekkür ederim **kardeşim**, çok teşekkür ederim.” 245/5

“Ve sen ölümden iğrenmezsin, onu güzelin ve aşkın **kardeşi** görürsün.” 310/40

“Kızdan sekiz **kardeş** olduklarını, Merkez Efendi’nin altına düşen bir evde oturduklarını, annelerinin çamaşır yıkadığını, kendilerinin böylece geçindiklerini öğrendi.” 353/25

“Ne hayat, ne de ölüm adını verdiğimiz **kardeşi**, doktorsuz olurdu.” 378/21

“Uyku ölümün **kardeşidir**, diyordum.” 386/28

“Mümtaz kendisini bu sabaha yakın saatte, yapışık **kardeşler** grubu halinde bir yüzü maşrığa, öbürü mağrıbe bakar, iki vücudu ve dört ayağıyla yan yan yürür gibi gördü.”

389/9

Eserde “teyze” kelimesi 9 defa kullanılmıştır.

“Nuran, Fatma’yı daha ziyade evde tutamayacağını anlayınca, Ada’da **teyzesine** bırakmağa karar vermişti.” 79/4

“Sabih’in **teyzesi** şişman, yüzünden iyilik ve hayat neşesi akan bir kadındı.” 109/19

“Sabih **teyzesini** öperken yan gözle eski bahçıvan kulübesinin damına baktı; onu da üç sene evvelki çökük vaziyetinde gördü.” 110/6

“Allah razı olsun **teyzeciğim**, dedi.” 110/12

“İçindeki hınçla ve artık küpenin büyük pırlantasının kaybolma ihtimalini hiç aklına getirmeden, **teyzesinin** kulağına tekrar baktı.” 111/2

“Aman ne ciciydi görseniz, sonra Sabih’in **teyzesine** döndü.” 111/17

“Sabih’in **teyzesi**, Sicil-i Osmani’de dedesinin adını ve tercüme-i halini bulduğu için Mümtaz’ı çok severdi.” 112/1

“Sonra Sabih’in **teyzesine** dönerek ilave etti.” 113/6

“**Teyzeciğim** bilmezsin ne kaynaştılar!” 113/7

Eserde “görümce” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Büyük oğlunun piket arkadaşı Yaşar Bey - Nuran’ın dayısının oğlu- büyük kızının **görümcesi** Nuriye Hanım, ortanca oğlunu kumara alıştırdıktan ve tahsilini yarıda bırakmasına sebep olduktan sonra, kendisi mühendis mektebini birincilikle bitiren İffet Bey, küçük kızının lise arkadaşı Muazzez, hepsi oradaydılar.” 111/9

Eserde “birader” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“**Birader**, sen de etraftan öyle bir çekildin ki...” 327/19

Eserde “damat” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Hatta bu yüzden aileye giren **damatların** çoğu bütün kabahtların affedileceğini evvelden bildikleri için şımarmıştı.” 149/1

Eserde “gelin” kelimesi 3 defa kullanılmıştır.

“Kaç defa bu havaları söylerken onu bir aşiret kızı veya tatil günlerinde rengârenk kadifeden, atlastan, elbiselerini, kuşaklarını, sırmalı pabuçlarını giyerek kızlar gününe giden Kütahyalı bir genç **gelin** sanmıştı.” 159/5

“Üst üste kaybettiği dört çocuğun acısı, **gelin** olarak geldiği ve bir zamanlar ne Mümtaz’ın ne de Nuran’ın hayalinin alamayacağı bir debdebe içinde halayıklar, ahretlikler, sazlar, sohbetler arasında yaşadığı bu eve, hatta bu semte uğramasını menediyordu.” 187/18

“Fakat **gelin** hanım gibi güzel kadın görmedim, derdi.” 216/20

Eserde “abla” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Siz meşhur Nuran **ablasınız**.” 82/9

“Bu hatıralarla “İnci **Abla**’nın yüzüne baktı.” 204//10

Eserde “dede” kelimesi 15 defa kullanılmıştır.

“Beste, Nuran’ın **dedesi** Talat Bey’in eseri idi.” 61/2

“Talat Bey de büyük **dedeniz**?” 116/22

“Onda **dedesinin** bir eşini görüyordu.” 147/32

“Benim **dedem**, karısı kaçtıktan sonra kendisini teselli için yazdığı sonra bilmem hangi paşaya hediye ettiği bir Kur’an’ın parasıyla bu köşkü alacak... delikanlı anlıyor musun?” 166/7

“Biliyor musunuz, **dedenizin** eseri büyük eser.” 117/7

“Hatta annemin dedesini İkinci Mahmud, Manastır’a sürmüş.” 126/24

“Daha garibi bu ateş raksında, bu adeta iptidai oyunda **dedesinin** mazlum ve mütevekkil ruhunu da kendi ıstırap tecrübesini tekrarlamağa hazır bir halde onunla beraber bulunmasıydı.” 147/4

“Eski Mevlevi dergâhlarının simalarından kendisinin tanıdığı aşçı **dedelerden**, onların pişirdiği kuzu ve pilavlardan, aynı güzide insan ve asıl zevkle bahsetti.” 278/23

“**Dedem**, senin muhteşem bir renk dünyan var... dedi.” 281/10

“Dinlediği bestenin arasından, Nuran’ın **dedesinin** Mahur Bestesi, aşkın ve ölümün o muzlim şiiri içine doluyordu.” 373/3

Eserde “dayı” kelimesi 19 defa kullanılmıştır.

“**Dayısı**, üç gün, başkasına ait havadisler yüzünden kendisine ait çok mühim bir işi anlatmağa vakit bulamamış.” 82/26

“İdamdan biraz da **dayım** kurtarmış.” 111/13

“Nuran’ın **dayısı** annesinden çok ayrı bir yaratılıştı.” 162/10

“**Dayım** birçok şeylerde babama benzer, garip değil mi?” 165/9

“Böylece Nuran **dayısıyla** beraber olacağı için daha rahattı.” 209/9

“Vakıa Nuran’ın **dayısı** Mümtaz gibi bu işe metafizik bir çeşni katmıyordu; fakat realiteyi görüyordu.” 211/11

“Nuran, **dayısının** da böyle düşündüğünü biliyordu.” 230/31

“Nuran, koltuğunda doğrulan **dayısının** önünden geçerken ona gülümsedi.” 272/23

“**Dayım**, Suat’ı hiç sevmez... dedi.” 320/5

“Evet, **dayım** ısrar ediyor.” 337/17

4.1.2. Hastalığı Çağrıştıran Kelimeler

Hastalığı çağrıştıran kelimeler “ilaç, doktor, eczacı, reçete, ateş, halsizlik, ağrı, zatürre, hastabakıcı, humma, sancı, mide ağrısı, hastane, felç, aspirin, öksürük, boğmaca, ürtiker, Roche, Bayer, Merck” olarak eserde belirlenmiştir.

Eserde belirlenen bu kelimelerin geçtiği cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “ilaç” kelimesi 23 defa kullanılmıştır.

“Doktor çağırmak, eczaneye reçete götürüp **ilaç** getirmek, komşunun evinden telefon etmek gibi şeyler bir tarafa bırakılırsa, bu haftayı hemen hemen ya hastanın başucunda yahut da kendi odasında, kitap okuyarak, düşünerek, yeğenlerini avutmağa çalışarak geçirmişti.” 11/2

“Sabire Hanım birincisinde nane içmesini tavsiye etmiş, ikincisinde daha karışık bir **ilaç** söylemiş; fakat üçüncüsünde gene hastalıktan şikâyet işitince ‘Söylediğim ilaçları içtin mi?’ diye sormuş.” 15/11

“Sonuna doğru birkaç yaprakta muhtelif ellerle, daülfilli, kakuleli, raventli birçok **ilaç** yazılıydı.” 53/6

“Yaşar Bey, hatta Nuran’ın bir başkasıyla evlenmesi ihtimali bile ona **ilaç** saatlerini unutturamazdı.” 113/33

“Bütün ömrünce, ara sıra Huriye Hanım’a dövdürdüğü sinameki ile kışın öksürük çok sıkıştırdığı zaman kendi eliyle mangalda kaynatıp içtiği havlıcandan başka **ilaç** namına bir şey bilmeyen, aspirini tango cinsinden bir bidat addeden babasıyla aşağı yukarı ilmin son verimleriyle yaşayan oğlu arasında latife hiç eksilmezdi.” 167/7

“Bununla beraber Tevfik Bey oğlunun **ilaç** merakından fazla şikâyetçi değildi.” 167/8

“Yaşar Bey **ilaçla** uyur.” 170/4

“Günün saatleri alacağı **ilaçlara** göre taksim edilmişti.” 170/12

“Adeta sentetik bir **ilaç** hazırlar gibi...” 271/31

“Mümtaz **ilaçlarını** aldı.” 405/12

Eserde “doktor” kelimesi 66 defa kullanılmıştır.

“**Doktor** çağırmak, eczaneye reçete götürüp ilaç getirmek, komşunun evinden telefon etmek gibi şeyler bir tarafa bırakılırsa, bu haftayı hemen hemen ya hastanın başucunda yahut da kendi odasında, kitap okuyarak, düşünerek, yeğenlerini avutmağa çalışarak geçirmişti.” 11/2

“**Doktor** onda geleceğini söylemişti; fakat onu beklemeğe mecbur değildi.” 12/3

“Şimdi **doktorlar**, ikinci bir yer değiştirmek için on gün beklemeli, diyorlar.” 22/26

“**Doktor**, iyi haberler bırakarak gitmişti.” 24/21

“**Doktor** tanıdığımız...” 243/3

“Bir **doktor** getirsek Mümtaz.” 376/2

“**Doktor** irkilmişti.” 399/4

“**Doktor**, sade hastaya cevap verdi.” 402/14

“Macide **doktorla** sofada oturmuş radyo dinliyordu.” 412/31

“Sonra **doktora** döndü.” 413/2

Eserde “eczane” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Doktor çağırmak, **eczaneye** reçete götürüp ilaç getirmek, komşunun evinden telefon etmek gibi şeyler bir tarafa bırakılırsa, bu haftayı hemen hemen ya hastanın başucunda yahut da kendi odasında, kitap okuyarak, düşünerek, yeğenlerini avutmağa çalışarak geçirmişti.” 11/2

“Nöbetçi **eczanenin** kepenkleri hala kapalıydı.” 405/5

Eserde “reçete” kelimesi 4 defa kullanılmıştır.

“Doktor çağırmak, eczaneye **reçete** götürüp ilaç getirmek, komşunun evinden telefon etmek gibi şeyler bir tarafa bırakılırsa, bu haftayı hemen hemen ya hastanın başucunda yahut da kendi odasında, kitap okuyarak, düşünerek, yeğenlerini avutmağa çalışarak geçirmişti.” 11/2

“Frenkçeden tercüme yemekler, Beyoğlu lokantalarından satın alınmış ariyet **reçetelerle** doluydu.” 165/19

“Elinde yolda gelirken buruşturduğu belli olan bir **reçete** kâğıdı vardı.” 405/7

“İkisi birden **reçetelerini** uzattılar.” 405/11

Eserde “ateş” kelimesi 4 defa kullanılmıştır.

“İhsan iki gün kadar **ateşten**, halsizlikten, arka ağrılarından şikâyet etmiş, sonra birdenbire zatürree fevkaladelik halini ilan etmiş, evin içinde korkudan, telaştan, üzüntüden, bir türlü ağızlardan düşmeyen ve bakışlardan eksilmeyen temennilerden saltanatını, o yıkım psikolojisini kurmuştu.” 11/3

“Bu kelimeyi söyler söylemez, yüzünü **ateş** basmıştı.” 109/7

“O **ateş** içinde odasına girip çıkan hastabakıcılarının vücutlarını seyrediyor.” 238/21

“Zayıflamış yüzü hummanın **ateşiyle** kızarmıştı.” 374/2

Eserde “halsizlik” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“İhsan iki gün kadar ateşten, **halsizlikten**, arka ağrılarından şikâyet etmiş, sonra birdenbire zatürree fevkaladelik halini ilan etmiş, evin içinde korkudan, telaştan, üzüntüden, bir türlü ağızlardan düşmeyen ve bakışlardan eksilmeyen temennilerden saltanatını, o yıkım psikolojisini kurmuştu.” 11/3

Eserde “ağrı” kelimesi 3 defa kullanılmıştır.

“İhsan iki gün kadar ateşten, halsizlikten, arka **ağrılarından** şikâyet etmiş, sonra birdenbire zatürree fevkaladelik halini ilan etmiş, evin içinde korkudan, telaştan, üzüntüden, bir türlü ağızlardan düşmeyen ve bakışlardan eksilmeyen temennilerden saltanatını, o yıkım psikolojisini kurmuştu.” 11/3

“Vakıa adamcağız birkaç defa onu da tecrübe etmiş, mide **ağrılarından**, filan bahse kalkmıştı.” 15/10

“Mümtaz bu saatleri bir nevi baş **ağrısı** duymadan, kapalı bir odada yaşamamanın verdiği o acayip üzüntüyü asabında hissetmeden hatırlayamazdı.” 325/20

Eserde “zatürree” kelimesi 5 defa kullanılmıştır.

“İhsan iki gün kadar ateşten, halsizlikten, arka ağrılarından şikâyet etmiş, sonra birdenbire **zatürree** fevkaladelik halini ilan etmiş, evin içinde korkudan, telaştan, üzüntüden, bir türlü ağızlardan düşmeyen ve bakışlardan eksilmeyen temennilerden saltanatını, o yıkım psikolojisini kurmuştu.” 11/3

“Doktorun ağzından **zatürree** kelimesini duyduğu andan itibaren, garip bir teheyyüç içinde yaşıyordu.” 25/11

“Dokuz gündür **zatürree** onu yakalamış, yavaş yavaş bugün bulunduğu o dar geçide kadar sürüklemişti.” 60/4

“İhtiyatlı olsaydı hiç **zatürree** olur muydu?” 380/8

“Sülfamit varken **zatürree** başında önlenir.” 387/30

Eserde “hastabakıcı” kelimesi 15 defa kullanılmıştır.

“Her şeyden evvel bir **hastabakıcı** bulmak zorunda idi.” 12/5

“Bu düşünceden kurtulmak için tekrar **hastabakıcı** meselesine döndü.” 12/14

“Evet, gidip, bir **hastabakıcı** bulmalıydı.” 12/18

“Mümtaz, üç gündür bu **hastabakıcının** peşinde idi.” 12/27

“Mesela İhsan iyi olduktan altı ay sonra bile bir iki **hastabakıcı** mutlaka onu arayacaktır.” 12/32

“İşte **hastabakıcı** meselesi böyleydi.” 13/2

“İlk uğradığı evde Fatma ismindeki **hastabakıcı** hiç oturmamıştı.” 21/20

“Bir **hastabakıcı** maaşı.” 22/33

“Ben **hastabakıcı** değilim.” 233/11

“Yarın belki biraz iyileşince bu **hastabakıcılardan** azar işitecek, belki de tenhada bir de tokat yiyecekti.” 238/22

Eserde “humma” kelimesi 4 defa kullanılmıştır.

“Hasta bile, **humma** ve sancılar içinde buna şaşıyordu.” 13/9

“Ağır bir **humma** ile günlerce yatmış, Ahmet’i bu humma içinde doğurmuştu.” 18/14

“Suat’ın mektubunu okurken onun **humma** ile sararmış parmaklarının sahifeler üzerinde gezindiğini gözüyle görür gibi olmuştu.” 236/9

“Bu akşam ona mektup yazmalıyım, demişti ve gözleri tavanda, yüzü **humma** ile gergin, göğsü hırıltılarla kalkıp inerken bu mektubun cümlelerini tekrar tekrar düşmüştü.” 237/23

Eserde “sancı” kelimesi 5 defa kullanılmıştır.

“Hasta bile, humma ve **sancılar** içinde buna şaşıyordu.” 13/9

“Macide’nin felaketi haber almaması için ellerinden geleni yapmışlar; fakat hiç kimse telaş ve ıstırabını ilk **sancılar** arasında kıvranan kadından saklayamamıştı.” 18/11

“Bu polis romanları hulasalarının bu Jules Verne’lerin, Binbir Gece’lerin, Tutiname’lerin, Hayatülhayvan’ların ve Künzülhavas’ların yerini alabilmesi için bütün bir cemaat yüz sene bunalmış, didinmiş, doğum **sancıları** çekmişti.” 51/10

“Kiracı, küçük dükkânda ilk defa doğuracak bir kedi yavrusunun **sancılı** telaşıyla, her şeyden, duvarlardan, çuval çuval nalbur eşyasından, kasalardaki çivilerden, tavandan aşağı asılmış bir yığın öteberi hevinginden imdat umar gibi, ellerini ovuşturarak geziniyordu.” 70/1

“Yirmi senedir çektiği mide **sancıları** yüzünden iki yemek arasında herhangi bir şey almanın sıhate ne kadar dokunduğunu bilirdi.” 70/18

Eserde “mide ağrısı” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Vakıa adamcağız birkaç defa onu da tecrübe etmiş, **mide ağrılarından**, filan bahse kalkmıştı.” 15/10

Eserde “halsizlik” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“İhsan iki gün kadar ateşten, **halsizlikten**, arka ağrılarında şikâyet etmiş, sonra birdenbire zatürree fevkaladelik halini ilan etmiş, evin içinde korkudan, telaştan, üzüntüden, bir türlü ağızlardan düşmeyen ve bakışlardan eksilmeyen temennilerden saltanatını, o yıkım psikolojisini kurmuştu.” 11/3

Eserde “hastane” kelimesi 19 defa kullanılmıştır.

“Zeynep, annesinin yattığı **hastane** büyük annesiyle beraber gelmiş, sonra getirmesini unuttuğu hediye hatırlamış, hiç kimseye haber vermeden **hastane** önünde babasını beklemek ve ona söylemek için dışarı çıkmış ve kim bilir neler düşünen küçük çocuk kafasının bir dalgınlık anında ölüm kendisini birdenbire kapmıştı.” 18/16

“İhsan, karısını, gerçekten ağır araz gösterdiğini söyleyen doktorlara kapılarak **hastane** doğurmağa kandırdığı için kendisini hiç affetmemişti.” 19/1

“O anda akıl etselerdi, **hastane** yatardı.” 22/25

“Sonra senin iyi dispanserler, **hastaneler** dediğin şeyler kolay iş değil.” 203/14

“Konya’da iki çocuk babası Suat, bir **hastane** köşesinden hayatını zehirlemek için, öksürük, balgam ve pıhtılaşmış kan arasından destan gibi mektuplar yazıyordu.” 235/23

“**Hastane** köşesinde, derdiyle pençeleşen bir adam, dışarıdakilerin dünyasını zehirlemeğe çalışıyordu.” 236/11

“**Hastane** girer girmez kendi kendine...” 237/22

“Evet, Suat yaşıyordu, **hastane** odasında, kendi kafasının içinde, karısının şişkin gözlerinde, çocuklarının ince boyunlarında, hayatlarına temiz çamaşırıyla dolu bir dolaba karanlıkta giren kirli, yapışkan, parmaklarından pislik akan bir el gibi girdiği, öylece her rast geldiğini avuçlayarak bulaştırdığı kadınlarda her şeyde yaşıyordu.” 239/2

“İstanbul’dan bir ses ona “Sanatoryum!” diyecek, o elindeki fişi sanatoryum numarasına geçirecek, **hastane** bir konuşma olacak.” 245/2

“Bir gün **hastanede**, çok ağladığı, bir yığın ölümün makasından bir arada geçtiği bir gün, pencereyi bu masmavi davete açık bulmuş, oradan düşüncesi dışarıya, sonsuzluğa doğru kanatlanmıştı.” 258/27

Eserde “felç” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“**Felç** geldi.” 22/22

Eserde “aspirin” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Bütün ömrünce, ara sıra Huriye Hanım’a dövdürdüğü sinameki ile kışın öksürük çok sıkıştırdığı zaman kendi eliyle mangalda kaynatıp içtiği havlıcandan başka ilaç namına bir şey bilmeyen, **aspirini** tango cinsinden bir bidat addeden babasıyla, aşağı yukarı ilmin son verimleriyle yaşayan oğlu arasında latife hiç eksilmezdi.” 167/7

“Yaşar Bey ilaçla uyur, uyanıklığın vuzuhuna, kalkar kalkmaz aldığı birkaç **aspirinle** erer, ilaçla iştihasını açar, ilaçla hazmeder, ilaçla dışarıyı çıkar.” 170/4

Eserde “öksürük” kelimesi 7 defa kullanılmıştır.

“ Bütün ömrünce, ara sıra Huriye Hanım’a dövdürdüğü sinameki ile kışın **öksürük** çok sıkıştırdığı zaman kendi eliyle mangalda kaynatıp içtiği havlıcandan başka ilaç namına bir şey bilmeyen, aspirini tango cinsinden bir bidat addeden babasıyla aşağı yukarı ilmin son verimleriyle yaşayan oğlu arasında latife hiç eksilmezdi.” 167/7

“Konya’da iki çocuk babası Suat, bir hastane köşesinden hayatını zehirlemek için, **öksürük**, balgam ve pıhtılaşmış kan arasından destan gibi mektuplar yazıyordu.” 235/23

“Kısa ve kuru **öksürükler** arasında devam etti.” 303/14

“İkide bir **öksürüyor**, her **öksürükten** sonra aldırmanın geçer...” 309/23

“Keskin bir **öksürük** birkaç saniye sürdü.” 314/19

“Sade onun elini sıkı sıkı tutuyordu; **öksürük** geçince...” 314/22

Eserde “boğmaca” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Bizim taraflardaki **boğmacadan** korkuyoruz.” 114/32

Eserde “ürtiker” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Adile, bütün kederini kocasının **ürtikerini** tedavi ile avutuyordu.” 91/12

Eserde “Roche” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“**Roche**, Bayer, Merck gibi firmalar onun hayatının belli başlı yardımcılarıdır.” 170/5

Eserde “Bayer” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Roche, **Bayer**, Merck gibi firmalar onun hayatının belli başlı yardımcılarıdır.” 170/5

Eserde “Merck” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Roche, Bayer, **Merck** gibi firmalar onun hayatının belli başlı yardımcılarıdır.” 170/5

4.1.3. Meslek Bildiren Kelimeler

“Hastabakıcı, doktor, memur, defterdar, hoca, mutasarrıf, hizmetçi, hukuk müşaviri, bahçıvan, bostancı, balıkçı, müdür, kapıcı, hamal, veznedar, aşçı, papaz, şube müdür, kitapçı, çaycı, mühendis, başkâtip, polis, eczacı, baytarlık, mahkeme zabıttı, santral memuru, berber, şoför, dişçi” eserde meslek bildiren kelimeler olarak tespit edilmiştir.

Tespit edilen bu kelimelerin kullanıldığı cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “hastabakıcı” kelimesi 15 defa kullanılmıştır.

“Her şeyden evvel bir **hastabakıcı** bulmak zorunda idi.” 12/5

“Bu düşünceden kurtulmak için tekrar **hastabakıcı** meselesine döndü.” 12/14

“Mümtaz, üç gündür bu **hastabakıcının** peşinde idi.” 12/27

“İlk uğradığı evde Fatma ismindeki **hastabakıcı** hiç oturmamıştı.” 21/20

“Sadece evin kızı **hastabakıcı** kursuna girmişti.” 21/22

“İkinci uğradığı evde hakikaten bir **hastabakıcı** oturuyordu.” 21/29

“Bir **hastabakıcı** maaşı.” 22/33

“Ben **hastabakıcı** değilim.” 233/11

“O ateş içinde odasına girip çıkan **hastabakıcılarının** vücutlarını seyrediyor.” 238/21

“Yarın belki biraz iyileşince bu **hastabakıcılardan** azar işitecek, belki de tenhada bir de tokat yiyecekti.” 238/22

Eserde “doktor” kelimesi 66 defa kullanılmıştır.

“**Doktor** çağırmak, eczaneye reçete götürüp ilaç getirmek, komşunun evinden telefon etmek gibi şeyler bir tarafa bırakılırsa, bu haftayı hemen hemen ya hastanın başucunda yahut da kendi odasında, kitap okuyarak, düşünerek, yeğenlerini avutmağa çalışarak geçirmişti.” 11/2

“**Doktor** onda geleceğini söylemişti; fakat onu beklemeğe mecbur değildi.” 12/5

“İhsan, karısını, gerçekten ağır araz gösterdiğini söyleyen **doktorlara** kapılarak hastanede doğurmağa kandırdığı için kendisini hiç affetmemişti.” 19/1

“Tanıdığı bazı **doktorlar** Macide’ye bir enkaz gibi bakıyorlar, yatakları ayırın, diyorlardı.” 206/25

“**Doktor** tanıdığımız...” 243/3

“Bir **doktor** getirsek Mümtaz.” 376/23

“Şaşkınlık içinde, o zaman getireceği **doktoru** ne yapacağını düşündü.” 377/4

“Ne olur Mümtaz bir **doktor** çağır.” 378/3

“**Doktor** çağırmak adetti.” 378/19

“**Doktor**, bir an için yemek tarif eden bir ev kadını oldu.” 388/6

Eserde “memur” kelimesi 16 defa kullanılmıştır.

“Kim bilir hangi zengin **memurun**, defterdar veya mutasarrıfın, kızını evlendirirken yaptırdığı ahşap bir evdi.” 22/32

“Orada İstanbul’a götürecek eski bir **memurla** karısına teslim ettiler.” 40/21

“Şehirdeki işlerinden dönen küçük **memurlar**, gezmelerden, uzak plajlardan gelenler, genç mektepliler, zabitler, ihtiyar hanımlar, hayatlarının üzüntüsü, günün yorgunluğu yüzlerinden akan bir yığın insan güvertede, bilerek bilmeyerek kendilerini bu akşam

saatine teslim etmişe benziyorlardı.” 123/9

“Sanki her zaman böyle oluyormuş gibi iskelenin tahta döşemesi üzerinde beraberce yürüdüler, Mümtaz kapıdaki **memura** ikisinin biletini birden verdi ve adam hiç şaşırmadan aldı.” 127/24

“Fakat hep eksik olan bir **memur** kadrosunu doldurmak için çalışıyoruz.” 264/2

“Bir insan, faziletli bir insan, bir **memur**, bir hoca, istersen bir evliya tasavvur et!” 303/22

“Yarın Heybeliada’daki santral **memuru** bir zil sesi işitecek.” 245/1

“Bu haliyle Emin Bey devrinin en büyük musikişinasından ziyade -gümrük, posta işleri gibi- şehrin umumi hayatından adeta uzakta kalmış görünen bir bürokrasinin o görünmez, fakat çok çalışkan **memurlarından** birine benziyordu.” 274/15

“Bir insan, faziletli bir insan, bir **memur**, bir hoca, istersen bir evliya tasavvur et!” 303/22

“İhsan’ın eski mektep arkadaşı, elli beşlik, durgun, çok tecrübe geçirmiş bir mülkiye **memuruydu**.” 340/5

Eserde “defterdar” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Kim bilir hangi zengin memurun, **defterdar** veya mutasarrıfın, kızını evlendirirken yaptırdığı ahşap bir evdi.” 22/32

Eserde “hoca” kelimesi 12 defa kullanılmıştır.

“**Hocalığından** başka evde de birçok yazması, okuması vardı.” 41/19

“Zaten **hocalar** işin farkında değiller.” 85/13

“Topuklarını o kadar kaba yapıyor, kendisini adeta Kolej’deki o ihtiyar **hocalara** benzetiyordu.” 121/25

“Nuran, eski **hocasının** ısrarına dayanamadığı için bu değişikliği kabul etti.” 158/2

“Daha bir beceriklisinin, “**Hoca** yarın mevlide gel!” diye kendisine beş on kuruş kazandırmak imkanını vermesini bekleyen adam, birdenbire bir sevme ve tanıma tarzının sahibi oluyoruz.” 184/5

“Asıl **hocam** odur.” 199/11

“Bu, Tevfik Bey’in ilk **hocası** Hüseyin Dede’nin bir latifesi idi.” 251/28

“Beni anlamadınız ki **hocam**...” 270/3

“Aziz Dede’ye, asıl **hocası** Neyzen Hüseyini Efendi’ye, Cemil Bey’e, Zekai Dede’ye, daha eskilere ait bir yığın fıkrası vardı.” 277/9

“Bir insan, faziletli bir insan, bir memur, bir **hoca**, istersen bir evliya tasavvur et!” 303/22

Eserde “mutasarrıf” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Kim bilir hangi zengin memurun, defterdar veya **mutasarrıfın**, kızını evlendirirken yaptırdığı ahşap bir evdi.” 22/32

Eserde “hizmetçi” kelimesi 11 defa kullanılmıştır.

“İhtiyar **hizmetçi**, Ahmet’le şöyle böyle meşgul olabilirdi.” 12/7

“**Hizmetçi**, birisinin kapıda beyi beklediğini haber vermişti.” 26/3

“Nihayet mahallenin **hizmetçileriyle** düşüp kalkan bir herif işte...” 89/7

“**Hizmetçi** izinli, kapıcı hastaydı.” 156/16

“Hatta kaçacak diye korkmuyor, uzakta olduğu zaman, yorulmuş erkek vücudunu rıhtımın tozlu taşlarına, kahvenin önünde yığılı balık ağlarına uzanarak dinlendiriyor, mahalledeki **hizmetçi** kızlarla alay ediyor, sonra bütün benliğinde ona muhtaç olduğunu anlayınca, günlerce kendisini saran tembellikten gerine gerine silkiniyor, onu çağırıyor, rahatça girsin diye kale içindeki tek odalı evinin anahtarını her zamanki taşın dibine koyuyor ve gelince beni uyandırır diye gerisini düşünmeden uyuyordu.” 190/9

“Hatta rivayete göre, bu şarkılar ve bestelerin her biri Tevfik Bey’le bu pencereleri açan, orada sandalının tam geçeceği anda saçlarını düzelter, hulasa, elinde veya üstündeki çiçeği bu sandala veya yanı başına düşürecek kadar çolpalaşan, musiki ile kendinden geçen hanımların arasında sarıh bir parola, tek şifreli bir nevi aşk mektubu olduğu için, ertesi günü içlerinden biri behemehal ya terzisine iner, yahut eski bir ahababı, bir sütnineyi veya emektarı görmek lüzumunu duyar, yahut da evvelden kararlaştırmış şekilde, yalının bahçe kapılarından biri o gecelerden birinde arkasında bekleyen sadık bir **hizmetçi** veya halayıkla açık kalırdı.” 210/4

“Sonra bir taksi çağrılacak, sapsarı yüzlü hasta bir kadın, bir akrabanın, bir arkadaşın evine dönecek, doktorun **hizmetçisi** aletleri yıkayacak, küvetler bol su altından geçirilecekti.” 245/8

“Fakat küçük çocuk, Suat’la **hizmetçi** halli o biçare kadının çocukları yaşamayacaktı.” 245/19

“Nihayet kapı aralandı, pejmürde kıyafetli bir **hizmetçi**, doktor beyle hanımın geç vakit gece yatısına gitmeğe karar verdiklerini söyledi.” 381/21

“**Hizmetçi** daha fazla konuşursa uykusu dağılmaktan korkar gibi cümlesini bitirmeden kapıyı kapattı.” 382/2

Eserde “hukuk müşaviri” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Bizim müdürden, şube müdüründen, veznedardan, **hukuk müşavirinden** hoşlanıyorum, çocuklarım omuzlarıma tırmanınca mesut oluyorum.” 302/11

Eserde “bahçıvan” kelimesi 5 defa kullanılmıştır.

“Sonra isli bir fenerle yarı çılgın bir **bahçıvanın** tuttuğu henüz denge girmemiş petrol lambasının ışığı altında, bahçenin bir köşesinde, büyükçe bir ağacın dibinde, alelacele bir mezar kazmışlardı.” 26/14

“Sabih teyzesini öperken yan gözle eski **bahçıvan** kulübesinin damına baktı; onu da üç sene evvelki çökük vaziyetinde gördü.” 110/6

“Uyanır uyanmaz kayığa atlıyor, sırasına göre yelkenle, bazen motorla iskeleye geliyor, orada balık avlamağa çalışıyor, kahvede kitap okuyor, ihtiyar **bahçıvanlarla** ve semtin eskileriyle konuşuyor, çok bunaldığı, denizde iş bulamadığı zamanlar, yukarılara çıkıyor.” 128/19

“Üçüncü Selim’i, -hiç dinlemediği, fakat son yıllarında- bahçesine en nefis bir gülfidanını gelecek zamanlar için olduğunu bile bile diken bir **bahçıvan** gibi, imkânlarını hazırladığı bu muhteşem nağmelerin arasında, parmağında büyük yüzüğü, o Horasan Erenleri çehresiyle mahfilde altın ve sırmadan bir sanem gibi diz çökmüş gördü.” 287/3

“Onun etrafında bir **bahçıvan** gibi sabırlı ve dikkatli çalış.” 352/20

Eserde “bostancı” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Fenerin ışığı ikide bir rüzgârla kısılıyor, sönecek gibi oluyor, ihtiyar **bostancı** ceketinin eteğini kaldırmış, lambanın sönmemesine dikkat ediyordu.” 26/19

Eserde “balıkçı” kelimesi 11 defa kullanılmıştır.

“Biraz ötede **balıkçılar** sandaldan sandala dik seslerle bağırarak kefal avlıyorlardı.” 52/13

“Arnavutköy’ündeki meyhanelerden birinde dört gece evvel iki düşkün kadının birbirleriyle ettikleri kavgayı, Bebek’te **balıkçı** Çakır’ın yeni bir sandal aldığını, üç nişan

ve iki düğün havadisiyle beraber söylemişti.” 83/16

“Daha yukarılarda, bizim tarafta bu akislere **balıkçı** sandallarının feneri de karışır.” 125/28

“Orada deniz kenarında küçük bir **balıkçı** kahvesinde oturdu.” 142/7

“Bu mucizeli ışık oyununda, sandallar, su motorları, ıstakoz avı için kullanılan sepetlerle dolu **balıkçı** kayıkları, yakınlık ve uzaklıkları insana ayrı ayrı hayret veren birer hüviyet oluyorlardı.” 142/9

“İki **balıkçı** yerde mantarlarıyla, kararmış iplikleriyle ne olduğu bilinmeyen bir deniz hayvanı gibi yığılmış bir ağın başına çömelmişler, onu elden geçiriyorlardı.” 143/2

“Nuran, kayık ışıklarının siyah, mor kadifelerde mahpus elmaslar gibi parıldadığı sulara, biraz ötede bir yeni **balıkçı** kümesiyle kırılmak üzere onların bittiği yerde başlayan o şeffaf karanlığa, vapur dalgalarından, küçük çalkantılardan, bu aydınlık yüklü gölgenin bin türlü akisle size doğru yükselişine, sizi alıp götürecekmiş gibi etrafı sarmasına, velhasıl döşemeleri çok cilalı renkli ve ışıklı bir sarayda yalnız akisten, parıltıdan, ışık sarsıntılarından ibaret, onların küçük nağmeden, musiki cümlelerinden büyük ve müstakil varyasyonlara kadar yükselişinden bir dünyada yaşanıyormuş hissini veren bu lüfer gecelerine çocukluğundan beri bayılırdı.” 209/5

“Civar **balıkçılar** onunla konuşmadan evin önünden geçmez oldular, radyo, herkesten ayrı ayrı izin alınmadan işlemeğe başladı.” 215/6

“Tekrar sağanak karşı evin pencerelerini And dağlarının, Panama kanalının, Singapur gemicilerinin, Şanghay **balıkçıların**, o anda bu dükkândaki eşyaya, insanlara uzak, yabancı, ölümden öteye uzak ve yabancı kim ve ne kadar şey varsa hepsinin hasreti içinden dövmeğe başladı.” 242/15

“Gözlerinin önünde Vaniköy’den Kandilli’ye giden yol, kablonun büyük elmas iğnesiyle, **balıkçı** ışıkları, yıldız çalkantıları, kuş ve böcek sesleriyle, tıpkı geceleyin perdesi indirilmiş büyük yalı pencerelerinin camlarında seyredilen ve ışıktan yapılmış ebruları andıran o sade parıltı ve renk perdesi hayaller gibi canlandı ve Mümtaz –her hangi fena bir ihtimalde- hiçbir işe yaramayacak doktor sırtında, kendisini bu yolda bu aydınlığın içinde yürür gördü.” 377/9

Eserde “müdür” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Bizim **müdürden**, şube müdüründen, veznedardan, hukuk müşavirinden hoşlanıyorum,

çocuklarım omuzlarıma tırmanınca mesut oluyorum.” 302/11

Eserde “kapıcı” kelimesi 4 defa kullanılmıştır.

“On vapurunu **kapıcının** karısının ikinci kattakiler için anlattığı şeyler yüzünden kaçırmıştı.” 86/20

“Hizmetçi izinli, **kapıcı** hastaydı.” 156/16

“Taşlıkta **kapıcının** karısı yeri siliyordu.” 348/4

“**Kapıcının** büyük oğlu bahçede sıtmalılı sesiyle her zamanki şarkısını söylüyordu.” 348/12

Eserde “hamal” kelimesi 14 defa kullanılmıştır.

“Bir **hamal** sırtında, çok havaleli bir yükle ona doğru yavaş yavaş geldi.” 357/30

“**Hamal** daha ziyade, yolunu görmek için, bütün yüzü meydanda yürüyordu.” 358/4

“**Hamal** henüz yedi sekiz adım ötedeydi.” 358/16

“Muharebe olursa bu **hamal** askere gidecek!” 359/15

“Yeniden durdu ve eliyle alnını sildi; tıpkı deminki **hamalın**, yolun ortasında, kendisinin bir adım önünde yaptığı gibi.” 361/29

“Fakat onun elleri **hamalınkiler** gibi değildi.” 361/30

“Ama **hamalın** karısı ve çocukları buna razı mıydılar?” 363/18

“Sonra **hamalın** düşüncesiyle yeniden konuştu.” 365/4

“Fakat bu sefer **hamal** tek başına değildi.” 365/7

“Fakat Nuri askere giderse **hamalın** karısından yine ayrılmayacaktı.” 368/17

Eserde “veznedar” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Bizim müdürden şube müdüründen, **veznedardan**, hukuk müşavirinden hoşlanıyorum, çocuklarım omuzlarıma tırmanınca mesut oluyorum...” 302/11

Eserde “aşçı” kelimesi 5 defa kullanılmıştır.

“Hatta hususi bir irade ile bu nişanın geri alındığı bile olurdu; fazla şımarıklığı yüzünden kendisini azarlayan, bununla da kalmayıp, annesine şikâyet eden **aşçı** kadına, iş olup bittikten ve Sabiha epeyce ağladıktan sonra, kendisine hediye ettiği kurdeleyi lütfen çıkarmasını rica etmişti.” 18/1

“Bakma, **aşçı** dükkânında bahşiş, falan gene on lirayı buluyoruz.” 85/24

“Sefil bir oda, bir nevi mahalle **aşçısına** benzeyen bir lokanta, akşama kadar yandaki odanın piyanosu, ufak ekonomilerle alınan birkaç parça eşya...” 105/28

“Eski Mevlevi dergâhlarının simalarından, kendisinin tanıdığı **aşçı** dedelerden, onların pişirdiği kuzu ve pilavlardan, aynı güzide insan ve asıl zevkle bahsetti.” 278/23

“**Aşçı** evvela gözlerindeki parıltıdan şüphelenmiş, sonra da huddamı ile konuşurken söylediği sözlerden... çünkü hem bıçakları biliyor, hem konuşuyormuş...” 397/36

Eserde “papaz” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Hafız, **papaz**, doktor, Kur’an sesi, eczacı havanı, gözyaşı, takdis edilmiş su, çan sesi...” 378/29

Eserde “şube müdürü” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Bizim müdürden **şube müdüründen**, veznedardan, hukuk müşavirinden hoşlanıyorum, çocuklarım omuzlarıma tırmanınca mesut oluyorum...” 302/11

Eserde “kitapçı” kelimesi 7 defa kullanılmıştır.

“Bayezid Camii’nin yan tarafında, büyük kestanenin altında güvercinleri seyretmek, sahaflar içinde kitap karıştırmak, tanıdığı **kitapçılarla** konuşmak, sıcak günden ve sert aydınlıktan çarşının birdenbire insanı kavrayan loşluğuna ve serinliğine girmek, bu serinliği çok arızı bir hal gibi teninde duya duya yürümek hoşuna giderdi.” 45/22

“**Kitapçının** artık kendisiyle alakadar olmayacağını biliyordu; nitekim gözlüklerini takmış, bir rahle üzerinde açık duran yazmasına dönmüştü.” 51/7

“Nuran’la buluşmalarına bir saat vardı; vakit geçirmek için buraya uğramış, ihtiyar **kitapçı** ile konuşmuş, güzel ve temiz ciltli bir Şakayık-ı Numaniye ile zeylini satın alarak gitmişti.” 52/9

“**Kitapçı** gözlerini yazmasından kaldırdı.” 56/24

“**Kitapçı** Kemal’in önünde durdular.” 120/8

“Zaten Köprü değişmiş, **kitapçı** değişmiş, kitap alma, okuma denen şey değişmişti.” 120/11

“**Kitapçı** paranın üstünü verdi.” 120/13

Eserde “çaycı” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Çaycı masa ve sandalyelerini dizmek için güneşin iyice görünmesini bekliyordu.”
141/23

Eserde “mühendis” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Büyük oğlunun piket arkadaşı Yaşar Bey - Nuran’ın dayısının oğlu- büyük kızının görümcesi Nuriye Hanım, ortanca oğlunu kumara alıştırdıktan ve tahsilini yarıda bırakmasına sebep olduktan sonra, kendisi **mühendis** mektebini birincilikle bitiren İffet Bey, küçük kızının lise arkadaşı Muazzez, hepsi oradaydılar.” 111/9

“Bir tarafta on dokuzuncu asrın en korkunç, en yıkıcı ihtirarı olan ihtilal **mühendisleri** var.” 340/33

Eserde “başkâtip” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“1925-1926 senelerinin en parlak istikbali gibi görünen bu hariciye memuru, bir aile dostunun ihaneti yüzünden küçük bir orta elçiliği kaybettiğinden beri, daha doğrusu açık bulunan o merkeze sefirlikle gideceği yerde Balkan şehirlerinden birine **başkâtiplikle** gittiğinden beri, tabiat adeta bir taviz gibi ona bu hastalık vehmini bahşetmişti.” 168/3

Eserde “polis” kelimesi 7 defa kullanılmıştır.

“Hatta iskelede yakası açık balık tutan **polis**in oltasında sallanan biçare bir izmarit bile ömrünün en güzel anını yaşıyormuş gibi bu aydınlık içinde, oltanın gidip gelişiyle kendi kısa ömrünün sonunu sayan bir rakkas olmaktan mesut görünüyordu.” 224/5

“**Polis** belki de etraftaki bu renk cümbüşü kendisini şaşırttığı için yahut genç kadının yüzündeki saadet hissi hoşuna gittiği için, açık yakasına, kemersiz ceketine uymayan bir ciddiyetle çok resmi bir selam vermiş.” 224/6

“O büyük, şakırtılarla her şeyi dövüyor, tramvayların üstünden, **polis** kulübelerinin tahtasından, evlerin çatı ve kiremitlerinden sanki büyük orglar, klavsenler imişler gibi sesler çıkarıyor; ara sıra bir şimşek parlıyor, bu koyu, sıvaşık çamur birden, fakat başka türlü aydınlanıyor, sonra tekrar ince ipliklerin ağı iniyordu.” 239/7

“**Polisten** Suat’ın mektubunun bir kopyasını almıştı.” 350/17

“Küçük, betondan bir **polis** kulübesinin yanına çömelmiş bir Ermeni kadını ona elini uzattı.” 354/10

“İlk önce nöbetçi bir **polis**, bilinmeyen bir yerden açık yakası ve elinde tuttuğu kasketiyle çıktı; sonra bir hademe bir aralıkta üstünde uyuduğu iskemle ile görünmeğe razı oldu.”

382/17

“**Polis** memuru, doktor, doktor, diye tekrarladı.” 383/6

Eserde “eczacı” kelimesi 4 defa kullanılmıştır.

“Bu kitapların yanı başında açık işportalarda, içimizdeki değişmenin, intibak arzusunun, yeni bir iklimde kendimizi aramanın kucak dolusu şahitleri, kapakları resimli romanlar, mektep kitapları, ciltlerinin yeşili atmış Frenkçe salnameler, **eczacı** formülleri vardı.” 51/6

“O zaman ne doktora, ne **eczacıya**, ne ilaca, ne de herhangi bir şefkate ihtiyaç olmadan insanlar birbirlerine sokularak, birbirlerini kucaklayarak, birbirlerinin içine geçerek, birbirleriyle en hususi taraflarını paylaşarak ölürlerdi.” 378/27

“Hafız, papaz, doktor, Kur’an sesi, **eczacı** havanı, gözyaşı, takdis edilmiş su, çan sesi...” 378/29

“Nihayet **eczacı** geldi.” 405/10

Eserde “baytarlık” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Kahve falı ile Momsen’in Roma hayali, Payot edisyonunun artıklarıyla Karakin Efendi’nin balıkçılık kitabı, **baytarlık**, modern kimya, ilmi remil, sanki insan kafasının bütün düzensizliği bu çarşıda birdenbire teşhir edilmesi icap ediyormuş gibi birbirine karışıyordu.” 51/7

Eserde “ mahkeme zabıttı” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Hapishanelere bakın, **mahkeme zabıtlarını**, günün olanını bitenini ince satırlarla bir köşeye kaydeden gazete koleksiyonlarını karıştırın, daima bir gün kendi saadet yükünü taşımaktan bıktığı için bir tarafa atılıvermiş biçareleri görürsünüz.” 222/7

Eserde “ santral memuru” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Yarın Heybeliada’daki **santral memuru** bir zil sesi işitecek.” 245/1

Eserde “ berber” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Saat üç buçukta, en üst kattaki Rum ailesinin sepeti aşağıdaki sebzeceye uzanır, karışık bir dille yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya bir konuşma başlar, karşı **berber** dükkânındaki manikürcü kadın, evlerde çalışma saati geldiği için sokağa koşar.” 326/9

Eserde “şoför” kelimesi 5 defa kullanılmıştır.

“Bununla beraber **şoförlük** hocasının mesafe tayini nasihatlerini zihninden geçire geçire gidecekleri evin kapısıyla bulundukları yeri ölçtü ve tekrar Adile’nin kolunu hafifçe okşamağa devam etti.” 103/22

“**Şoför**, ocaktan yetişme bir külhanbeyi sevimliliğiyle “Götürelim ağabey” dedi.” 240/2

“**Şoförün** açtığı kapı önünde kendi kendine sordu.” 240/8

“**Şoför** aynı eda ile...” 240/10

“Döndü, **şoförü** aradı.” 241/4

Eserde “dişçi” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“**Dişçi** mektebinin önünden, sabahleyin yem verdiği güvercinleri ürküterek yürüdü.” 364/16

4.1.4. Renk Bildiren Kelimeler

Eserde “siyah, kırmızı, vişne rengi, kızıl, sarı, beyaz, erguvani, yeşil, mor, lacivert, pembe, bej, eflatun, turuncu, mavi” gibi renk bildiren kelimeler yer almıştır.

Eserde yer alan bu kelimelerin geçtiği cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “siyah” kelimesi 36 defa kullanılmıştır.

“Daha, genç adam dükkâna girer girmez **siyah** gözlüğünü, bir kudret tılsımı, büyü bir silah gibi gözlerine takar, bu cam perde arkasında adeta görünmez olur.” 13/12

“Çok karanlık, çok **siyah**, sessiz bir yer istiyordu.” 40/26

“Çünkü evvela **siyah** tahtayı beyhude yere temizlemiş oluruz.” 98/11

“Bu karlı ve buzlu hava Emirgan’daki **siyah** köpeğe tahammülü güç ve sıkıcı gelmiş olacak ki, her zaman o kadar istiğna gösterdiği Mümtaz’ın davetini bu sefer büyük bir memnuniyetle kabul ederek içeri girdi.” 345/27

“Bir **siyah** gemi teknesi.” 347/7

“Hamalın elleri **siyah**, şişkin damarlı, kaba ve kalındı.” 361/32

“**Siyah** çarşaf, pejmürde kıyafetli ihtiyar bir kadın, çömelmiş, avucuna doldurduğu suyu

yüzüne götürerek beceriksizce serinleniyordu.” 364/23

“Biri **siyah**, biri sarı, fakat ikisi de kışın giyilebilecek cinstendi.” 380/4

“Bir kere uçurum göründü mü, ölüm **simsiyah** dili ile konuştu mu?” 394/3

“Yarın sabah Mümtaz’ın önünde **siyah** bir kuyu idi.” 396/15

Eserde “kırmızı” kelimesi 32 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, böyle zamanlarda yeğeninin **kırmızı** kadife kurdelesinin bile fersizleştiğini zannederdi.” 17/16

“Ona ait her şeyin bir **kırmızı** kurdelesi vardı ki, Sabiha bunu bir hükümdarın dostlarına nişan dağıtması gibi hediye ederdi.” 17/22

“**Kırmızı** mürekkeple haşiyeleri, büyük çıkmaları, kendi kendisiyle bir kavgaya benzeyen yazı bozulmaları...” 22/14

“Öbür sahifede **kırmızı** kalemle tanıdığı dillerden hiçbirine uymayan altı isim yazılıydı.” 55/5

“Bu ağacın kökü, orada, ufukta ince bir Herat cildinin tezhipleri arasında **kıpkırmızı** kavsi, bu altın oyunlarını gittikçe daha derin şekilde aydınlatan, her an eritip yeniden kendi fantezisine göre döken güneşteydi.” 124/5

“Sırtında **kırmızı çizgili** bej rengi bir kostüm, ceketin altında, kıvrılan kenarından, boynun dışarıda kalan kısmını daha yumuşak, daha kadifeli yapan sarı bir süveter vardı.” 130/1

“Mor, **kırmızı**, erguvani, pembe, yeşil, kümелendikleri sırtlardan insanın derisine hücum ediyorlardı.” 131/23

“Fakat arabeskler ve hendesi şekiller, bütün o riyazi gül ve çiçekler, yıldız ve açık **kırmızı** zeminde öyle maharetle, inceden inceye hesaplanmış, düzenlenmişti ki, bu tekrarlanan şeyin bir kanepe olduğu söylenmeden bilinemezdi.” 164/9

“**Kırmızı** sarmaşıklar baştanbaşa orada küçük bir akşam hazırlamışlardı.” 256/20

“Mor, **kırmızı**, eflatun, pembe, tahtalar, kalaslar getirdiler.” 408/12

Eserde “vişne rengi” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Bir gün yerde bulduğu **vişne renginde** bir kurdeleyi annesine uzatmış.” 17/19

Eserde “kızıl” kelimesi 5 defa kullanılmıştır.

“Sona doğru hava birden **kızllaşmıştı**.” 26/21

“Bu **kızılık** evin bulunduğu taraftan geliyordu.” 26/22

“İhsan yengesinin yatağının ucunda, elinde onun için yeni satın aldığı meşin kaplı Şer Çiçekleri, gözleri belki de kendi gençliğinde, **kızıl** saçlı Matmazel Romantique’e bütün bir kafile âşık oldukları, onu bekledikleri, onunla gece sabahlara kadar kahve kahve dolaştıkları...” 44/26

“Ölüm kurdu yaprakları kenarlarından ısırmış, yavaş yavaş bir akşam **kızılığı** ile ortasına doğru yürümüşü.” 225/13

“Pencereden, karşı sırtları örten karın üstüne akşam çok hafif ve daüssılamı bir pastel **kızılığı** atmıştı.” 344/8

Eserde “sarı” kelimesi 26 defa kullanılmıştır.

“Etraf **sapsarıydı**.” 31/15

“Pembe, mavi, beyaz, **sarı** kâğıtlarda, satırların tebeşir yeri hala görülür şekilde, muntazam, adeta nar gibi, diş diş yazıyla yazılmıştı.” 53/11

“En göz alacak yerde **sarı** pirinçten bir kahve değirmeni ile geyik boynuzundan bir baston sapı vardı.” 58/7

“Dipte, dükkânın kepengine kalın, **sarı**, tahta çerçeveli iki büyük fotoğraf dayalıydı.” 58/8

“**Sarı** ve lacivert amele tulumları, eski elbiseler, teyelleri makine dikişinin üstünde görünen açık renk yazlıklar, ucuz, bütün hayat hülyalarını görülmemiş makaslarla sıfıra kadar olduğu yerde kırpan kadın mantoları, fistanlar, iki yanı dolduruyordu.” 62/8

“**Sarı** kostüm ve kırmızı emprime, yine yan yana idiler.” 78/16

“Karşı sahilde evlerin pencerelerinde, dalgalarda **sarı** bir ışık vardı.” 134/25

“**Sapsarı** bir aydınlık içinde ilk önce yukarıya doğru çıkmak istedi.” 241/11

“Hayır, bu artık ne Büyükdere’deki mehtap gecelerinin erimiş zümrüt ve akiki üzerinde kırılan ışık kadehlerinin, ne de yaprak yaprak dağılan **sarı** güllerinin âlemiydi.” 284/2

“Biri siyah, biri **sarı**, fakat ikisi de kışın giyilebilecek cinstendi.” 380/4

Eserde “beyaz” kelimesi 38 defa kullanılmıştır.

“İkinci geceyi, bozkırı adeta tek başına bekleyen **beyaz**, kireç sıvalı geniş bir handa

geçirmişlerdi.” 27/29

“Sırtında lacivert, **beyaz** yollu bir fanila, bir kulağının arkasında yerini, belki de yarın cıgaraya bırakacağı muhakkak olan küçük bir kalem vardı.” 49/13

“Pembe, mavi, **beyaz**, sarı kâğıtlarda, satırların tebeşir yeri hala görülür şekilde, muntazam, adeta nar gibi, dış dış yazıyla yazılmıştı.” 53/11

“Tel ve duvağın altında ve **beyaz** elbisenin üstünde ve arkalarındaki sinema aşkları peyzajıyla bu düzgün ve edalı çift, bu elbiseyi ilk defa giyenin kafasında olduğu gibi, her tarafından saadet taşan, yaşanan anı, bir iklim gibi zapt eden bir hayat ve sevgi reklamı yapıyordu.” 62/13

“Mümtaz, genç kadının güzel ve biçimli büstünü, **beyaz** bir rüyayı andıran yüzünü daha evvelden beğenmişti.” 81/8

“Yüzü **bembeyazdı**.” 229/24

“Her şeyde Suat’ın kirli eli, Yaşar’ın o taptaze haremağası yüzünü çerçeveleyen **beyaz** saçları vardı.” 239/12

“Mümtaz yengesine baktı; yüzü **bembeyazdı**, gözleri büyük büyük açılmıştı.” 310/10

“İri, tahta sandığın bittiği yerde, **beyaz**, bez pantolonunu yamalı, bol, şekilsiz düşüşü geliyordu.” 358/17

“Benimkiler, **beyaz**, itinalı ve yumuşak.” 361/33

Eserde “erguvani” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Mor, kırmızı, **erguvani**, pembe, yeşil, kümелendikleri sırtlardan insanın derisine hücum ediyorlardı.” 131/23

Eserde “yeşil” kelimesi 10 defa kullanılmıştır.

“Bazen de daha ilerilere, denize çok yukarıdan bakan kayalıklara kadar gider, orada yosun bakışlı uçurumun kenarında, durulmuş suyun **yeşil** ve somaki bir ayna gibi akşamın son ganimetlerine açılışını, bir anne rahmi gibi bu ışık parçalarını alışı ve yavaş yavaş onların üstüne kapanışını, örtülüşünü seyrederdi.” 35/3

“Fakat bu dehlizin sonunda birdenbire ortalık, güneşe arasından bakılan taze yaprak **yeşili** bir aydınlıkla aydınlanmış ve bu aydınlık içinde asıl mağaraya atlamışlardı.” 37/3

“Dalga çarpıp mağaranın ağzını örttüğü zaman her taraf **yemyeşil** oluyordu.” 37/8

“Bu kitapların yanı başında açık işportalarda, içimizdeki değişimin, intibak arzusunun, yeni bir iklimde kendimizi aramanın kucak dolusu şahitleri, kapakları resimli romanlar, mektep kitapları, ciltlerinin **yeşili** atmış Frenkçe salnameler, eczacı formülleri vardı.” 51/6

“Mor, kırmızı, erguvani, pembe, **yeşil**, kümелendikleri sırtlardan insanın derisine hücum ediyorlardı.” 131/23

“O yaz ikindisinde böcek sesleri, tek tük kanat şakırtısı ve avare çocuk yaygaraları arasında, ne yapacağını bilmez gibi güzelliğine kapanan manzara, küçük meyilli tümsekler, iki yandan denize doğru kayan bahçeler, bostanlar, eski köşkler, ağaç kümeleri ve onların tozlu **yeşilini** çok koyu bir neftide sıralayan serviler ve hepsinin üstünde, geniş, sonsuz gökyüzüyle birdenbire uykusundan silkinmiş.” 178/1

“Onu alafranga musikiden flütlerin, kornelerin hatta o acayip ve asırlarca hayvani bünyeyi yoklamış av nağmelerinin koyu zümrüt **yeşili** veya kan rengi sesiyle karıştırmamalıdır.” 283/5

“Bir yığın küçük mikrop, basil diye anılan, hususi aletlerle gösterilen, ince, sırça tüplerde, kıl borularda hapsedilen, cins cins hayvana aşıl原因, böylelikle üretilen, yaşaması, çoğalması için hususi vasıtalar aranan, sıcaklıklar, soğukluklar bulunan, etrafındakilerden ayırmak, hakiki, küçük, gözle görünmez hüviyetlerinde yakalamak için bir yığın tecrübeye girilen, en akla sığmaz şekillerde boyanılan, kırmızı kandan derece derece, kirli yeşile doğru giden mayilerde muhafaza edilen varlıklar, onların şartları vardı.” 374/13

“Onların kurbağa sırtı gibi benekli ve yeşil zemini üstünde uzaktan gelen boş tramvay sarsıntıları, cinsi tayin edilemeyen gürültüler bir alev gibi parlıyor, sönüyorlardı.” 381/4

“Mor, kırmızı, lacivert, pembe, yeşil kalaslar...” 386/22

Eserde “mor” kelimesi 14 defa kullanılmıştır.

“**Mor**, kırmızı, erguvani, pembe, yeşil, kümелendikleri sırtlardan insanın derisine hücum ediyorlardı.” 131/23

“Bir renkten öbekler, mesela sade kırmızı, sade **mor**...” 186/24

“Bir aslın, elmasa iyi parıltılı çeliğe, **mor**, pembe, eflatun kıvılcımlara, göz vasıtasıyla insanı iğneleyen, uyuşturan parıltılara değişmesi yok mu?” 192/24

“Nuran, kayık ışıklarının siyah, **mor** kadifelerde mahpus elmaslar gibi parıldadığı sulara, biraz ötede bir yeni balıkçı kümesiyle kırılmak üzere onların bittiği yerde başlayan o şeffaf karanlığa, vapur dalgalarından, küçük çalkantılardan, bu aydınlık yüklü gölgenin bin türlü akisle size doğru yükselişine, sizi alıp götürecekmiş gibi etrafı sarmasına, velhasıl döşemeleri çok cilalı renkli ve ışıklı bir sarayda yalnız akisten, parıltıdan, ışık sarsıntılarından ibaret, onların küçük nağmeden, musiki cümlelerinden büyük ve müstakil varyasyonlara kadar yükselişinden bir dünyada yaşanıyormuş hissini veren bu lüfer gecelerine çocukluğundan beri bayılırdı.” 209/5

“Mümtaz biraz daha köşeye çekildi; ve oradan, Macide’nin akrabasının dokuz senelik kocasını, Nuran’ın aşkını bir hidayet nuru gibi içinde on sene gizleyen adamı, sırtı kambur, yüzünün derisi kemiklerine yapışmış, arkasında ince emprimesi içinde titreye titreye ömrünün yanlış hesaplarını sayan esmer, **mor** pembesi şapkasının altından kötü taranmış saçları fırlayan zayıf bir kadınla merdivenden inerken seyretti.” 243/11

“Gök arka tarafından açıldı, yalnız sabahın beklendiği taraf, **mosmor** bulutlarla kaplıydı.” 247/7

“Tevfik Bey başını gökyüzüne doğru kaldırdı; sonra bahçeyi, kızarmış ağaçları, uzaklarda **morlaşan** ağaç kütüklerini ve dalları, son çimenleri seyretti.” 251/22

“**Mor**, acayip güller...” 288/13

“Nuran, açık turuncu cepken, **mor** kadife yelek, yine turuncu şalvar içinde, o kadar sırma ve işleme arasında bir mücevher gibiydi.” 337/20

“**Mor**, kırmızı, eflatun, pembe, tahtalar, kalaslar getirdiler.” 408/12

Eserde “lacivert” kelimesi 11 defa kullanılmıştır.

“Bey dağlarının üstünde güneş, sanki kendi ölümünün ayinini ve kendi yaldızdan ve koyu **lacivert** gölgelerden lahdini hazırlıyormuş gibi, bu dağların kıvrımlarına altın ve gümüş zırhlar geçirir.” 34/10

“Sırtında **lacivert**, beyaz yollu bir fanila, bir kulağının arkasında yerini, belki de yarın cıgaraya bırakacağı muhakkak olan küçük bir kalem vardı.” 49/13

“Sarı ve **lacivert** amele tulumları, eski elbiseler, teyelleri makine dikişinin üstünde görünen açık renk yazlıklar, ucuz, bütün hayat hülyalarını görülmemiş makaslarla sıfıra kadar olduğu yerde kırpan kadın mantoları, fistanlar, iki yanı dolduruyordu.” 62/8

“Fakat Emma, uzakta ilk mimozaların arasında tropikal bir **lacivertlikle** uzanan denize dalmıştı.” 105/8

“İclal **lacivert** döpiyesiyle bir çaya gider gibiydi.” 129/30

“Bu onun çocuk muhayyilesi tarafıydı, şimdi bu kelimeyi hatırladıkça sevgilisini hep ince ve uçucu renkli camların, eski, düz koyu **lacivert**, kiremit kırmızısı, açık mavi renkli çeşmibülbüllerin, rokoko havuz biçimi meyveliklerin veya kitap cildi tezhiplerle kapalı tabakların arasında görecekti.” 163/10

“Mümtaz, ne Nuran o akşam ikide bir kabaran dalgaların **lacivert** rengini başka zaman gördüklerini pek hatırlıyorlardı.” 223/17

“Bu **lacivert** rengi, sanki bir Fra Angelico tablosu hazırlanıyormuş gibi koyu yaldız ve mücevher tozu ile birleştiren son bir dalga, hakikaten bu ressamın ve ona eşit velilerin ruhlarındaki mağfired tufanı gibi ışık içinde bir dalga onları Kanlıca iskelesine adeta fırlattı.” 223/18

“Ağır ve haşin gece, büyük, koyu **lacivert** ve altın bir kuş gibi, sanki başının üstünden kayar gibi oldu.” 317/3

“Mor, kırmızı, **lacivert**, pembe, yeşil kalaslar...” 386/22

Eserde “pembe” kelimesi 8 defa kullanılmıştır.

“**Pembe**, mavi, beyaz, sarı kâğıtlarda, satırların tebeşir yeri hala görülür şekilde, muntazam, adeta nar gibi, diş diş yazıyla yazılmıştı.” 53/11

“Mor, kırmızı, erguvani, **pembe**, yeşil, kümелendikleri sırtlardan insanın derisine hücum ediyorlardı.” 131/23

“Tepeden gelen ve saçları bir altın filizi gibi tutuşturan ışığın altında, koyu нефти zeminle, elbisesinin siyahı ve boynu örten **pembe** tül arasından bir gül topluluğu ile fışkıran bu sarışın rüya, çehrenin tatlı sükûneti, gözlerin kapalı çizgisi, çenenin küçük bir toplulukta birden bitişi, dudakların tatlı, adeta besleyici tebessümü gibi bir yığın benzerlikle genç adam için, sevgilisinin bazı saatlerine sanatın en sadık aynalarından birini tutuyordu.” 188/11

“Bir aslın, elmasa iyi parıltılı çeliğe, mor, **pembe**, eflatun kıvılcımlara, göz vasıtasıyla insanı iğneleyen, uyuşturan parıltılara değişmesi yok mu?” 192/24

“Mümtaz biraz daha köşeye çekildi ve oradan, Macide’nin akrabasının dokuz senelik

kocasını, Nuran'ın aşkını bir hidayet nuru gibi içinde on sene gizleyen adamı, sırtı kambur, yüzünün derisi kemiklerine yapışmış, arkasında ince emprimesi içinde titreye titreye ömrünün yanlış hesaplarını sayan esmer, mor **pembesi** şapkasının altından kötü taranmış saçları fırlayan zayıf bir kadınla merdivenden inerken seyretti.” 243/11

“Yalnız ta ileride, caddeye çıktığı noktadan caddenin biter gibi görüldüğü dirseğinde birkaç tramvay amelesinin teşkil ettiği bir grup, gece içinde daha keskin görülen **pembesi** üstün eflatuni bir aydınlığın üstüne eğilmişler, insana ister istemez Rembrandt'ın tablolarım hatırlatan bir gölge ve ışık oyunu içinde rayları tamir ediyorlardı.” 382/7

“Mor, kırmızı, lacivert, **pembe**, yeşil kalaslar...” 386/22

“Mor, kırmızı, eflatun, **pembe**, tahtalar, kalaslar getirdiler.” 408/12

Eserde “bej” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Sırtında kırmızı çizgili **bej** rengi bir kostüm, ceketin altında, kıvrılan kenarından, boynun dışarıda kalan kısmını daha yumuşak, daha kadifeli yapan sarı bir süeter vardı.” 130/1

Eserde “eflatun” kelimesi 3 defa kullanılmıştır

“Bir aslın, elmasa iyi parıltılı çeliğe, mor, pembe, **eflatun** kıvılcımlara, göz vasıtasıyla insanı iğneleyen, uyuşturan parıltılara değişmesi yok mu?” 194/24

“Yalnız ta ileride, caddeye çıktığı noktadan caddenin biter gibi görüldüğü dirseğinde birkaç tramvay amelesinin teşkil ettiği bir grup, gece içinde daha keskin görülen **pembesi** üstün **eflatuni** bir aydınlığın üstüne eğilmişler.” 382/7

“Mor, kırmızı, **eflatun**, pembe, tahtalar, kalaslar getirdiler.” 408/12

Eserde “turuncu” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Nuran, açık **turuncu** cepken, mor kadife yelek, yine turuncu şalvar içinde, o kadar sırma ve işleme arasında bir mücevher gibiydi.” 337/20

Eserde “mavi” kelimesi 24 defa kullanılmıştır.

“Meşin kırbacın ucunda **mavi** boncuklar, sonbahar güneşinin içinde olduklarından daha başka türlü parlak, bir kısmı havada, bir kısmı kendi önündeki atın kalçası üstünde parlıyordu.” 31/12

“**Mavi** zarfı, içinden paradan başka her şeyin çıkmasını bekleyen bir yüzle aldı.” 71/10

“Kapının önünde Mümtaz **mavi** gömleği, ütüsüz pantolonuyla sabırsızlıktan harap, onu

bekliyordu.” 145/4

“Nuran’ın yüzü içten gelen hamlelerle gittikçe daha derinleşiyor, sanki bu **mavi** gece gibi içten aydınlanıyordu.” 191/27

“Fakat daha şimdiden gecenin koyu **mavi** billuru değişmişti.” 192/8

“Nuran ikide bir elini denize sokuyor, ayın etrafına gerdiği **mavi** ipek kumaşı bir tarafından çekip zorluyor, belki de ancak o zaman bunun bir hayal, bir vehim olduğunu anlıyordu.” 197/6

“Buğulu, şeffaf bir **mavilik**, sonra benek benek, yaprak yaprak dağılan, güneş oluklar halinde akan bir altın yağması.” 198/3

“Zaten o dakikada onu kısa **mavi** entarisi ve ince bacaklarıyla erişilmez tabakalar arasında bir seyahate hazırlanmış gibi kendi sevincinin hızında döner görüp de beğenip sevmemek kabil değildi.” 229/2

“Macide **mavilikler** içindeki yolculuğundan bir lahza vazgeçti.” 258/13

“Taşlığın **mavi** çinileri bu ışıktaki simsiyah görünülerdiler.” 348/10

4.1.5. İçecek Bildiren Kelimeler

Eserde içecek bildiren kelimelerin kullanıldığı görülmüştür. “Su, ayran, kahve, çay, limonata, nane, rakı, içki, şarap, bira, gazoz” eserde tespit edilen içecek isimleridir.

İçecek bildiren kelimelerin geçtiği bu cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “su” kelimesi 29 defa kullanılmıştır.

“**Su** küpleri bile sofada duruyordu.” 22/35

“Yeni gelenler, demin, odalara çay getiren hancı çırağının uzattığı testiden **su** içtiler, hancının verdiği ekmekleri aldılar, kıl torbaları arpa ile doldurdular.” 29/1

“Geceleri kız, erkek çocuklar şarampole, daha başka taraflara ay ışığında ve zifiri karanlıkta evlerinin bahçesine **su** bağlamağa gidiyordu.” 34/2

“Karanlıkta **su** sesi insanın içindeki ölüm mayasının dilini konuşur.” 35/8

“Sonra garip, adeta toprak altından gelen bir yığın gürültü ile **su** boşanıyor, etraf güneşli denizin gönderdiği akislerle aydınlanıyordu.” 37/9

“Büyük nehirden ayrıldıktan sonra, ilk rast geldiği çukuru dolduran bir **su** gibiydi.” 74/13

“Dolan kadehe **su** koydu; ilk yudumu içti.” 100/15

“Şarap mı, **su** mu?” 105/5

“Sonra bir taksi çağrılacak, sapsarı yüzlü hasta bir kadın, bir akrabanın, bir arkadaşın evine dönecek, doktorun hizmetçisi aletleri yıkayacak, küvetler bol **su** altından geçirilecekti.” 245/8

“**Su** gibi akıyorum.” 309/29

Eserde “ayran” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Kahve, çay, **ayran**, limonata, gazoz...” 367/24

Eserde “kahve” kelimesi 12 defa kullanılmıştır.

“Onun için gelir gelmez kahvesini ısmarlar, masası üstünde yalancıkdan bir iki hesap yapar, **kahve** biter bitmez eline bir zarf tutuşturarak onu savardı.” 15/14

“**Kahve** falı ile Mommsen’in Roma hayali, Payot edisyonunun artıklarıyla Karakin Efendi’nin balıkçılık kitabı, baytarlık, modern kimya, ilmi remil, sanki insan kafasının bütün düzensizliği bu çarşıda birdenbire teşhir edilmesi icap ediyormuş gibi birbirine karışıyordu.” 51/7

“En göz alacak yerde sarı pirinçten bir **kahve** değirmeni ile geyik boynuzundan bir baston sapı vardı.” 58/7

“Bir **kahve** elbette içersiniz yahut soğuk bir şey...” 70/14

“Genç kız, iskelede Mümtaz’a rastlamış, beraber oturmuş, **kahve** içmişlerdi.” 128/7

“Yemeklerini aşağıda, mutfakta yemişler ve orada Nuran kendi eliyle **kahvelerini** pişirmişti.” 151/12

“Masanın bir ucu ile pencere arasındaki koltuğa oturur, orada cıgarasını, **kahvesini** içerdi.” 176/16

“Ve yalnız sade bir **kahve** ile yemeği kapattı.” 279/19

“Bir **kahve** içer misin?” 347/26

“**Kahve**, çay, ayran, limonata, gazoz...” 367/24

Eserde “çay” kelimesi 8 defa kullanılmıştır.

“Yeni gelenler, demin, odalara **çay** getiren hancı çırağının uzattığı testiden su içtiler, hancının verdiği ekmekleri aldılar, kıl torbaları arpa ile doldurdular.” 28/19

“Sıcak **çay**, topluluk, biraz evvel geçtikleri yerleri şimdi karşıdan ve büsbütün başka ışıktaki seyretmenin insana verdiği o garip hisle birbirlerine sokulmuşlardı.” 131/25

“Nuran şu anda odasının panjurlarını açması, ihtiyar dayısına kahve pişirmesi, annesinin ilacını vermesi, bahçede iki eli şakağında kitap okuması yahut çocukluğundan beri benimsediği küçük odada dedesinin bir hastalığında ziyaretine gelen Ali Paşa’nın oturduğu söylenen koltukta misafirlerine **çay** ikram etmesi...” 171/13

“Evvela camiin önündeki kahveye oturup **çay** içtiler.” 200/7

“Kahve, **çay**, ayran, limonata, gazoz...” 367/24

“Bir **çay**!” 367/27

“Önünden geçtiği geceler, tekrar bir gün onunla oturmasını, bir sabah **çayı** içmesini o kadar özlediği, bazen örtüsünü kaldırmayı unuttukları için kendisine bu saadeti daha mümkün gösteren o küçük masa ve koltuklar...” 401/3

“Buyurun Mümtaz Bey, **çay** şimdi demlenir, dedi.” 404/19

Eserde “limonata” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Kahve, çay, ayran, **limonata**, gazoz...” 367/24

Eserde “nane” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Sabire Hanım birincisinde **nane** içmesini tavsiye etmiş, ikincisinde daha karışık bir ilaç söylemiş; fakat üçüncüsünde gene hastalıktan şikâyet işitince ‘Söylediğim ilaçları içtin mi?’ diye sormuş.” 15/11

Eserde “rakı” kelimesi 17 defa kullanılmıştır.

“Haftalardır ki **rakının** yüzünü görmemişti.” 91/15

“**Rakı**...” 105/6

“Hani sen **rakıyı** sevmezdin.” 105/9

“Emma, **rakıya** hiç alışmamıştı.” 105/13

“Bir **rakı** içeriz.” 155/11

“**Rakıyı** yavaş içeceksiniz ha...” 165/12

“Sekize doğru **rakı** sofrasına oturdular.” 228/3

“İki gün iki gece orada mezesi kıt, fakat içki itibariyle çok zengin bir **rakı** masasının başında kalmışlardı.” 273/5

“Taksim bitip de etrafındaki kalabalığı ve **rakı** kadehlerini görünce Aziz Dede yerinden fırlamış.” 277/16

“İçeriye girince **rakı** masasını hazır bulmuştu.” 297/1

Eserde “içki” kelimesi 13 defa kullanılmıştır.

“Fakat bunu sıhhi bir endişeden ziyade, **içkiye** hayattaki yerini vermek için yapardı.” 95/31

“Bilhassa Mütareke senelerinin Beyoğlu’nda o kadar velveleli bir ad yapan, kumarı, **içkiyi** ve kadını seven bu adamın baba evindeki bu son on iki senelik hayatı cidden garipti.” 162/13

“Tevfik Bey’in zoruyla sandalda bir gece tıpkı eski mehtap saflarında olduğu gibi, **içki** bile içmişlerdi.” 215/9

“Soğuk **içki** onu kendisine getirdi.” 241/20

“İki gün iki gece orada mezesi kıt, fakat **içki** itibariyle çok zengin bir rakı masasının başında kalmışlardı.” 273/5

“Bununla beraber Aziz Dede’nin talebesi sofraya oturdukları zaman **içki** içilmesine itiraz etmedi.” 277/19

“Mesela ‘Falan gar, tren burada yirmi dakika kalıyor, üçer kadeh Bordo şarabı içebiliriz, yahut bir şişe votka...’ diye **içkileri** ısmarlarmış.” 299/9

“Böylece her istasyonda ayrı ayrı o şehrin hususiyetlerine göre mezelerle tattıkları **içki** bir nevi seyahat olurmuş.” 299/10

“Sana **içki** içiyorsun diye kızan yok...” 301/10

“Hastayım, **içki** içiyorum; evlat babasıyım, yüzlerini görmek istemiyorum.” 309/30

Eserde “şarap” kelimesi 4 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz bu hayattan Mahmutpaşa’nın çılgılığı içine çıktığı zaman, bir mahzende cins bir **şarapla** sarhoş olduktan sonra güneşe çıkanların sarhoşluğunu duyardı.” 46/11

“**Şarap** mı, su mu?” 105/5

“Elbise hiç de aynı olmamakla beraber, mesela, Ali Şir Nevai’ye **şarap** kadehini sunan gence...” 127/16

“Bazı yarış atlarının bira veya **şarap** içtiklerini gazetelerde okudum.” 298/34

Eserde “bira” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz bir **bira** ile yiyecek bir şey istedi.” 241/19

“Bazı yarış atlarının **bira** veya şarap içtiklerini gazetelerde okudum.” 298/34

Eserde “gazoz” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Kahve, çay, ayran, limonata, **gazoz**...” 367/24

4.1.6. Hayvan İsmi Bildiren Kelimeler

Eserde birçok hayvan ismi bildiren kelime yer almıştır. Bunlar; “balık, yengeç, arı, sinek, kedi, köpek, yarası, ıstakoz, kurbağa, güvecin, haşere, kuş, horoz, kuğu kuşu, deve kuşu” dur.

Hayvan ismi bildiren bu kelimelerin geçtiği cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “balık” kelimesi 17 defa kullanılmıştır.

“Denizin oyduğu kaya parçası içinde, dalgalar çekildiği zaman, durgun, az derin, dibindeki **balıklar**, kaya kenarlarındaki yengeç ve böcekler görünecek kadar berrak sulu, son derecede tabiiye benzer yapılmış rokay bir havuza benzeyen gölçeğiz, ortasındaki küçük taş parçası adasıyla kalıyordu.” 37/5

“Birden birkaç ses beraberce yükseliyor, güneşte vücutlarının yukarı kısmı çıplak insanlar birkaç kat’i ve keskin hareket yapıyorlar, sonra iki sandalın arasında ağ, yavaş yavaş bir bereket arması gibi ıslak ve kenarlarına takılmış **balıkların** küçük güneşten akisleriyle sudan çıkıyor ve o zaman asıl büyük yığın güneşe bir ayna tutulmuş gibi birden parlıyordu.” 52/13

“Sonra bu güzel denizin bize hediye ettiği şu **balıkları** yiyeceğiz.” 99/2

“Bu perhiz yemeğini başına çıkartmasalardı, onlara fok **balıklarının** yaşayış tarzı hakkında bildiği şeyleri söyleyecekti.” 110/22

“Bu **balıkların** hakikaten tuhaf bir hayatı vardı; sanki denizde balık, karada insandılar.” 102/23

“Sanki denizde iken **balık**, karada iken insandılar ve onlardan bu cümle ile bahsetmeğe karar vermişti.” 102/25

“Fakat şimdi ne fok **balıklarından**, ne de Eskimolardaki acayip itikatlardan -büyük babanın hemen ölümü günlerinde...” 110/26

“Uyanır uyanmaz kayığa atlıyor, sırasına göre yelkenle, bazen motorla iskeleye geliyor, orada **balık** avlamağa çalışıyor, kahvede kitap okuyor, ihtiyar bahçıvanlarla ve semtin eskileriyle konuşuyor, çok bunaldığı, denizde iş bulamadığı zamanlar, yukarılara çıkıyor.” 128/19

“Bu sert yüzler, bu nasırlı eller, bu denizden, **balıktan**, dalgadan, yelkenden, ağdan başka bir şey bilmiyor gibi görünen insanlar, yani başlarında mayosunu boynuna eşarp gibi dolamış siyah saçlı Del Sarto’nun Meryemleri çehreli genç çocuk, hepsi bu tecrübenin malıydılar.” 143/12

“Hangi **balığın** hangi mevsimde ve nerede en iyi avlanacağını ve filan ayda ele geçen turfa veya tam mevsimlik balıkla ne yapılacağını hiç kimse onun kadar bilemezdi.” 165/16

Eserde “yengeç” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Denizin oyduğu kaya parçası içinde, dalgalar çekildiği zaman, durgun, az derin, dibindeki balıklar, kaya kenarlarındaki **yengeç** ve böcekler görünecek kadar berrak sulu, son derecede tabiiye benzer yapılmış rokay bir havuza benzeyen gölceğiz, ortasındaki küçük taş parçası adasıyla kalıyordu.” 37/5

“Bu donuk, hiç kamaştırmayan, sadece kendisi için bir aydınlıktı ve bu aydınlık avucun içinde küçük, **yengeç** biçimli bir hayvan, söylendiğine göre kendi benliği, küçük takallüslerle bir damar gibi, açılıp kapanıyor, içten içe işliyordu.” 406/34

Eserde “arı” kelimesi 7 defa kullanılmıştır.

“**Arılar**, sinekler, küçük sokak kedileri, oturdukları evin önünü benimseyen köpek, her

tarafa dağılmış güvercinler, herkes ve her şey bu musikiden, bu davetten sarhoştı.” 40/1

“Kuytu bir cami duvarının kenarında, güneşin girmediği, o billur sazların insan talihiyle alay etmediği, **arıların** hayattan ve güneşten sarhoş, vızıldamadıkları, çocukların güneşte kırılmış ayna gibi insana batan berrak çılgınlarla gülüp konuşmadıkları bir yer...” 40/28

“Bahçe gündüz güneşle, **arı** ve böcek sesleriyle dolu olurdu.” 75/6

“Bir **arıyı** gözüyle bahçe kapısına kadar takip etti.” 251/23

“Çoktan beri Nuran kendi içinden bu bahçeye ilk geldiği günü, **arıların** vızıltısını, camekândan seyrettikleri kısa yağmuru ve Mümtaz’ı tanımanın verdiği acayip hislere karışan, onların bahar kasırgası olan ‘nocturne’ü hatırladı.” 257/9

“Eski musiki bunun en canlı tarafıydı; her nağmede bir başka günü, fakat hiç de kendisinin olmayan bir şey gibi, tıpkı bu başının ucunda parlak, en saf elmastan güneşi, bu yakut ve akikten sararmış yapraklar, biraz uzakta küçük bir akşama benzettiği narlar ve Trabzon hurmaları ile **arılarının** vızıltısı ile insanın bütün faniliğini hatırlatarak içine alan bu mevsim saati gibi etiyle, kanıyla yaşadığı bir şey değil, sadece davetlisi olduğu bir nimet gibi hatırlıyordu.” 278/21

“İhsan, başının etrafında deminden beri altın kavisler çizen bir **arıyı** eliyle kovaladı.” 351/12

Eserde “sinek” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Arılar, **sinekler**, küçük sokak kedileri, oturdukları evin önünü benimseyen köpek, her tarafa dağılmış güvercinler, herkes ve her şey bu musikiden, bu davetten sarhoştı.” 40/1

Eserde “kedi” kelimesi 11 defa kullanılmıştır.

“**Kedi** yavruları, bebekleri, beğendiği eşyası, - bilhassa yeni çocuk karyolası,- sevgisine mazhar her şey ve herkes bu nişana sahip olurdu.” 17/23

“Arılar, sinekler, küçük sokak **kedileri**, oturdukları evin önünü benimseyen köpek, her tarafa dağılmış güvercinler, herkes ve her şey bu musikiden, bu davetten sarhoştı.” 40/1

“Bir **kedi**, alçak bir bahçe duvarından sıçradı ve sanki bu işareti bekleyen bir kereste fabrikası, testeresini işletmeğe başladı.” 69/8

“Kiracı, küçük dükkânda ilk defa doğuracak bir **kedi** yavrusunun sancılı telaşıyla, her şeyden, duvarlardan, çuval çuval nalbur eşyasından, kasalardaki çivilerden, tavandan aşağı asılmış bir yığın öteberi hevenginden imdat umar gibi, ellerini ovuşturarak

geziniyordu.” 70/1

“Onun bir **kedi** kadar kanaatkâr hayatı vardı.” 78/4

“Adile Hanım’ın sesi, unutulmuş olmanın korkuları içinde silkindi, uyuduğu dolaptan çıkmış bir **kedi** gibi sırtını kabarttı.” 86/13

“**Kediyi** çok sevdiği halde, “Komşumuz fareleri ızrar eder.” diye evinde kedi bulundurmamış.” 201/20

“Arkadaşlık için **kedi**, köpek, böyle bir hayvan istiyorum.” 227/12

“Merdiveni aydınlatan hava kuyusuna açılan pencereye bir **kedi**, yüzünü dayamış, nerdeyse çatırdayacak kadar kuru saman rengi gözleriyle onlara bakıyordu.” 348/11

“Komşu kapının eşiğine sığınmış bir **kedi** yavrusu, insan tecrübesini henüz geçirmemiş hayvanların ani korkusu ile birdenbire adımlarının hemen ucundan geriledi ve üzerine atılacakmış gibi pufladı.” 381/6

Eserde “köpek” kelimesi 16 defa kullanılmıştır.

“Arılar, sinekler, küçük sokak kedileri, oturdukları evin önünü benimseyen **köpek**, her tarafa dağılmış güvercinler, herkes ve her şey bu musikiden, bu davetten sarhoştı.” 40/1

“Yerde ayaklarının dibinde o anda kendilerine alışverişten bir **köpek**, kuyruğunu sallayarak, kulaklarını kısarak yaltaklanıyordu.” 52/15

“Bu Mümtaz’ın ayaküstünde uydurduğu bir **köpek** hikâyesiydi.” 128/10

“Sonra ıslak mayo elinde, arkasında siyah tüylü **köpek** yavrusu, evine doğruldu.” 144/9

“**Köpek** bu arkadaşlıktan çılgınca memnun, etrafında dolaşa dolaşa yürümesi yetmiyormuş gibi, acayip sesler, küçük havlamalar ve hırıltılar çıkararak yürüyordu.” 144/10

“O geldiği zaman **köpek** çoktan gitmişti.” 145/3

“Arkadaşlık için kedi, **köpek**, böyle bir hayvan istiyorum.” 227/12

“Onun getireceği bu **köpek** yavrusu ile nasıl oynayabilirdi?” 227/14

“Bir gün Boğaz’da hep beraber gezinirken bir **köpek** yavrusunu, şartlarına göre fazla mesut diye denize attı.” 320/9

“Bir **köpek** yavaşça yattığı yerden kalktı, bu sabah yolcusuna doğru koştu.” 403/22

Eserde “yarasa” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Bey dağlarının üstünde güneş, sanki kendi ölümünün ayinini ve kendi yaldızdan ve koyu lacivert gölgelerden lahdini hazırlıyormuş gibi, bu dağların kıvrımlarına altın ve gümüş zırhlar geçirir, sonra alçalan ve arkaya devrilen kavis, bir altın yelpaze gibi açılır, büyük ışık parçaları şuraya, buraya ateşten **yarasalar** gibi uçar, kayaların üstüne asılırdı.” 34/10

“Bazen bir **yarasa**, tam adım attığı yerden fırlar, cinsini bilmediği bir başka kuş uzakta yavrularını çağırırdı.” 36/14

Eserde “ıstakoz” kelimesi 5 defa kullanılmıştır.

“Oh, **ıstakoz** var.” 103/25

“Şimdi bu değirmen evvela **ıstakozu** öğütecek, sonra Viyana usulü şnitzeli çiğneyecekti.” 105/3

“Başını eğdi ve **ıstakozunu** yemeğe başladı.” 107/27

“Emma’nın otuz iki dişinin, önündeki **ıstakozu** yavaş yavaş, son derecede masum ve dalgın bakışlarla, adeta ezberinde olan bir şiiri hafızasından okur gibi öğütmesini, hakiki bir güzellik mucizesi gibi seyretti.” 108/14

“Bu mucizeli ışık oyununda, sandallar, su montörleri, **ıstakoz** avı için kullanılan sepetlerle dolu balıkçı kayıkları, yakınlık ve uzaklıkları insana ayrı ayrı hayret veren birer hüviyet oluyorlardı.” 142/9

Eserde “kurbağa” kelimesi 5 defa kullanılmıştır.

“Üstlerine yaprak yaprak dökülen bu aydınlığın altında, bahar kokuları, çeşme ve **kurbağa** sesleri içinde birbirinden ayrıldılar.” 128/2

“Yarın akşam titreyen kanlı bir uzviyet parçası, soyulmuş **kurbağaya** benzeyen acayip bir şey, şehrin lağımlarından birinde yüzecekti.” 244/18

“Yirmi dört saat bu bataklıkta küçük susuzlukların **kurbağası** ol!” 311/29

“Uzakta yolun ta başında, bu sokağa ve açıldığı daha büyük yola, ortada duruşuyla, yere yatırılmış bir terazi hali veren çeşmenin açık lülesi, birkaç **kurbağa** ve böcek sesiyle bu yaz gecesini tek başlarına kurmağa yetiyor gibiydi.” 381/3

“Onların **kurbağa** sırtı gibi benekli ve yeşil zemini üstünde uzaktan gelen boş tramvay sarsıntıları, cinsi tayin edilemeyen gürültüler bir alev gibi parlıyor, sönüyorlardı.” 381/4

Eserde “güvercin” kelimesi 11 defa kullanılmıştır.

“Arılar, sinekler, küçük sokak kedileri, oturdukları evin önünü benimseyen köpek, her tarafa dağılmış **güvercinler**, herkes ve her şey bu musikiden, bu davetten sarhoştı.” 40/1

“Evvela **güvercinlere** baktı.” 46/14

“**Güvercinlere** yem serperken, bir taraftan avucunun içini adeta sıvayan ince tozun, uzviyetinin bir tarafında bir pencere kapanmış gibi kendisini sinirlendirmesine dikkat ediyor, bir taraftan da bunları düşünüyordu.” 48/7

“**Güvercinler** bu ikinci sıcağında yeme karşı isteksizdiler.” 48/11

“Mümtaz için bu **güvercinler**, İstanbul’un sevilen kadınlarda bizi kendilerine o kadar bağlayan zaaflar cinsinden bir nevi ‘vice’i idi.” 49/8

“Ağaç, su, aydınlık, rüzgâr, Boğaz köyleri, eski masallar, okuduğu kitap gezdiği yol, konuştuğu ahabap, başının üstünden geçen **güvercin**, sesini duyduğu ve cüssesi, rengi, hayat nasibi ne olduğunu bilmediği yaz böcekleri, hep Nuran’dan gelen şeylerdi.” 139/17

“Dişçi mektebinin önünden, sabahleyin yem verdiği **güvercinleri** ürküterek yürüdü.” 364/16

“Birkaç **güvercin**, avlunun mermerleri üzerinde, çok mücerret bir bahçede gezinir gibi salınıyorlardı.” 364/27

“Birkaç **güvercin**, revakın çatısında, dantelalı bir uçuşla bir şeyler çizdiler.” 364/35

“Bir **güvercin** sürüsü yere doğru süzüldü ve birdenbire tekrar yükseldi.” 404/24

Eserde “haşere” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Kuş kurdu yer, bir ağacın kabuğunda yüz bin **haşere** tohumu birden açar, yüz bini birden toprağa karışır.” 78/16

Eserde “kuş” kelimesi 14 defa kullanılmıştır.

“Biraz ilerilerindeki bir telgraf direğinin ucundan geniş kanatlı bir **kuş** havalanmıştı.” 31/14

“Bazen bir yarasa, tam adım attığı yerden fırlar, cinsini bilmediği bir başka **kuş** uzakta yavrularını çağırırdı.” 36/14

“Ortasına doğru bir yerde ağaçta devekuşunun resmidir diye acayip ve acemi bir elle yazılmış başlığın altında ne deveye, ne **kuşa** benzeyen bir resim, alt tarafında yalanmış

mürekkebin kararttığı karışık bir desen vardı.” 54/9

“Yalnız uzak minarelerin tepelerinde gecikmiş **kuşlar** gibi bir iki beyaz uçuş vardı.” 124/15

“Bütün çocukluğu bir **kuş** kafesi gibi bu ney sesleri içinde geçmişti.” 127/7

“Bazı gece saatlerinde niçin taşlarla, **kuşlarla**, bahçedeki otlarla konuşmadığını hayretle düşünürdü.” 174/10

“Tek bir **kuş** sesi, uzakta tıpkı bir orkestrada kemanlar ve viyolonseller arasında bir flüt sesinin birden uyanışı gibi, acayip bir hasreti iki üç defa tekrarladı.” 225/15

“Tanımadıkları bir **kuş** bir yerde büyük bir nehrin, bir aydınlık tufanının sarayını kurmuş gibiydi.” 259/18

“Fakat hepsi, etrafında bulunan her şey, küçük gece çıtırtılarıyla tek tük **kuş** ve böcek sesleri, dal hışırtılarıyla beraber donmuş gibiydi.” 316/12

“Tıpkı düğmesi tersine çevrilen vantilatörün hastanın odasındaki gardırobun üstünde, uçmağa hazır bir **kuşu** andıran o hareketsiz duruşu gibi.” 379/5

Eserde “horoz” kelimesi 3 defa kullanılmıştır.

“Şimdi de cins bir **horoz** gibi lokantanın dibinde kendi kendine kibirleniyordu.” 191/26

“Daha ziyade mahallesinde **horoz** döğüşü seyreden çocuklara benziyordu.” 305/7

“Etrafta cılız bir ışığa tutulmuş elleri andıran şeyler arasında daha solgun görünen evlere, yabani otlar içindeki arsaya, yanındakinin yorgunluğu karanlıkta ancak sezilen yüzüne baktı; bir **horoz** başlarının üstünde bir yerde kanat çırpı ve gecenin içine uzviyetinde mahpus bir aydınlığı yavaş yavaş eritilmiş yakut ve akikten bir iksir gibi boşalttı.” 399/34

Eserde “kuğu kuşu” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Yüzünün solgunluğu, pejmürde hali, ilk yaklaşanı saran hasta insan manzarası olmasa, dilenciden ve alilden ziyade, güç ve şaşırtıcı numaralar yapan bir akrobata, dansın ve ritmin çılgınlığı içinde kâh örümcek, kâh yıldız olan, şimdi bir **kuğu kuşunu**, biraz sonra bir gemiyi taklit eden bir balet ustasına benzetilebilirdi.” 68/17

“Yüzlerce **kuğu kuşu** bir akıntı yerinde, bir anlık vehimden hayatlarını yaşadılar.” 193/14

Eserde “devekuşu” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Ortasına doğru bir yerde ağaçta **devekuşunun** resmidir diye acayip ve acemi bir elle

yazılmış başlığın altında ne deveye, ne kuşa benzeyen bir resim, alt tarafında yalanmış mürekkebin kararttığı karışık bir desen vardı.” 54/9

4.1.7. Tabiatla İlgili Kelimeler

Tabiatla ilgili kelimeler “gökyüzü, yeryüzü, güneş, ay, yıldız, rüzgâr, bulut, yağmur, kar, sis, toprak, ateş, kül, dağ, tepe, tipi, fırtına, taş, nehir, ova, deniz, orman, çöl” olarak eserde tespit edilmiştir.

Tabiatla ilgili kelimelerin geçtiği cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “ gökyüzü” kelimesi 5 defa kullanılmıştır.

“O yaz ikindisinde böcek sesleri, tek tük kanat şakırtısı ve avare çocuk yaygaraları arasında, ne yapacağını bilmez gibi güzelliğine kapanan manzara, küçük meyilli tümsekler, iki yandan denize doğru kayan bahçeler, bostanlar, eski köşkler, ağaç kümeleri ve onların tozlu yeşilini çok koyu bir neftide sıralayan serviler ve hepsinin üstünde, geniş, sonsuz **gökyüzüyle** birdenbire uykusundan silkinmiş.” 178/1

“Anahid’i yalnız **gökyüzünde** benzerleri bulunan bir varlık gibi görmüyordu.” 190/7

“Tevfik Bey başını **gökyüzüne** doğru kaldırdı; sonra bahçeyi, kızarmış ağaçları, uzaklarda morlaşan ağaç kütüklerini ve dalları, son çimenleri seyretti.” 251/22

“Macide **gökyüzüne** bayılır.” 258/12

“Bu endişe ile başını kaldırdı, **gökyüzünü** seyretti.” 316/15

Eserde “ yeryüzü” kelimesi 3 defa kullanılmıştır.

“Sesi, şimdiye kadar hiç tanımadığı bir irade ile bu iki maddeden başka **yeryüzünde** ne varsa hepsini ilga ediyordu.” 71/20

“Onu Nuran’ın yüzünde ve muhayyilesinde, onun **yeryüzündeki** eşi haline gelen Boğaz’ın gecesinde ayrı ayrı yaşıyordu.” 191/25

“İnsanoğlu evvela dinde, İsa’nın **yeryüzüne** inmeğe ve orada öldürülmeğe, kendisini feda etmeğe razı oluşuyla kurtulur.” 300/7

Eserde “ güneş” kelimesi 101 defa kullanılmıştır.

“Meşin kırbacın ucunda mavi boncuklar, sonbahar **güneşinin** içinde olduklarından daha başka türlü parlak, bir kısmı havada, bir kısmı kendi önündeki atın kalçası üstünde parlıyordu.” 31/12

“Şehrin yarı harap sokaklarından birinde büyük bir **güneş** lekesinin içinde araba durdu.” 32/11

“Fakat bunlar elmas kadar parlak bir **güneşin** altında, bin türlü arızasında onu kabul eden, onunla değişen, hiddetli sükûneti, uzun baygınlıkları, lezzetleri hep onunla beraber yürüyen bir denizin karşısında, bayıltıcı portakal çiçeği, hanımeli, ful kokuları arasında oluyordu.” 33/7

“Sonra garip, adeta toprak altından gelen bir yığın gürültü ile su boşanıyor, etraf **güneşli** denizin gönderdiği akislerle aydınlanıyordu.” 37/9

“Mümtaz ikinci **güneşinin** altında bütün uzunluğunca, adeta dikilmiş hissini veren; öylece gözlerine batan sokağa baktı.” 59/3

“Belki oralarda, daha ötelerde **güneş** devam edecekti.” 134/12

“İnanma Mümtaz, bir hafta akşamlara kadar o kürek çekti, yüzdü, ben de karşısında, **güneşte** piştim.” 204/4

“Mümtaz, İhsan’ın kolundan geniş, atletik formunda ince bir kan izinin hala **güneş** yanığı geçmemiş deri üzerinde yol aradığını gördü.” 377/22

“Ne **güneş**, ne ay.” 386/27

“Fakat biliyor musun, bu **güneş** değildi, senin yüzün şimdiki gibi güzeldi, hatta daha mahzun olduğun için daha güzeldin.” 408/15

Eserde “ ay” kelimesi 6 defa kullanılmıştır.

“Geceleri kız, erkek çocuklar şarampole, daha başka taraflara **ay** ışığında ve zifiri karanlıkta evlerinin bahçesine su bağlamağa gidiyordu.” 34/2

“Ta yerin altından, ilerleyen ve gerileyen dalgaların sağır gürültüsü, küçük piyanolar, aşk fısıltıları, kanat çırpışları, şıptırlar, hülasa bilinmeyen varlıkların, yalnız günün bu saati için yaşayan, akşamla gecenin arasındaki geçidi doldurduktan sonra kim bilir hangi sedef kabuğunda, balık pulunda, kaya çukurunda, **ay** ve yıldız aksinde uyuyan binlerce varlığın sesleriyle kenarları pul pul, akisleri renkli büyük davetler onu çağırırdı.” 35/4

“Ta çocukken eski bir sandıkta bulduğu çok soluk dagarotip resmin sahibi, beyaz ferace

ve yaşmağı, solgun **ay** ışığı yüzü ve bir uçurum başında uyanmış ceylan bakışlarıyla kendisine o kadar meçhul iştihalar ilham eden, eski şeylerin zevkini veren, eski beste ve şarkıları onun için bir yaşama iklimi yapan kadın, şimdi Nuran'a bütün iç hayatını inkâr ettirmeye çalışıyordu.” 145/15

“Hatta bu pansiyonun mavisî kirpiklerinin kenarından damlayan büyük gözlü sarışın kızını, onun Wagner’e çılgınca hayranlığını, Heine’yi ezberden okurken sesinin titreyişini, Tiroler’de beraber yaptıkları emsalsiz gezintiyi, **ay** ışığında dinledikleri türküleri, hepsini unutmuştu.” 167/12

“**Ay** doğar doğmaz Mehmet geldi.” 187/24

“Ve **ay** hepsinin ortasında bozulmağa başlayan bir meyvenin çekirdeği gibi, olgunluğunun son anlarını yaşayan bu ihtişamı kendi etrafında topluyordu.” 198/8

Eserde “yıldız” kelimesi 20 defa kullanılmıştır.

“Ta yerin altından, ilerleyen ve gerileyen dalgaların sağır gürültüsü, küçük piyanolar, aşk fısıltıları, kanat çırpışları, şırıltılar, hülâsa bilinmeyen varlıkların, yalnız günün bu saati için yaşayan, akşamla gecenin arasındaki geçidi doldurduktan sonra kim bilir hangi sedef kabuğunda, balık pulunda, kaya çukurunda, ay ve **yıldız** aksinde uyuyan binlerce varlığın sesleriyle kenarları pul pul, akisleri renkli büyük davetler onu çağırırdı.” 35/4

“Camekânlardan birinde iki aydan beri dedikodusu bütün İstanbul’u dolduran eski mücevherlerden biri tek başına, küçük bir **yıldız** topluluğu gibi haşın, insan dışı, fakat güzel parlıyordu.” 64/6

“Yüzünün solgunluğu, pejmürde hali, ilk yaklaşanı saran hasta insan manzarası olmasa, dilenciden ve alilden ziyade, güç ve şaşırtıcı numaralar yapan bir akrobata, dansın ve ritmin çılgınlığı içinde kâh örümcek, kâh **yıldız** olan, şimdi bir kuğu kuşunu, biraz sonra bir gemiyi taklit eden bir balet ustasına benzetilebilirdi.” 68/17

“Denizlerin dibinde mercan adaları doğar, **yıldızlar** aya karşı rüzgârların dağıttığı nisan çiçekleri gibi, bir renk ve ateş kıvılcımında dağılırlar.” 73/15

“Hangimiz **yıldızlı** bir gecede kâinatı bütün ağırlığıyla sırtımızda taşımayız.” 101/8

“İşte bir tane daha, sanki akan bir **yıldız** gibi.” 125/27

“**Yıldızlar** parlıyor, sazlar çalıyor, renkler konuşuyor, mevsimler doğuruyor.” 183/18

“Sonra o sabah **yıldızı**?” 258/15

“Orada bir umman kabarıyor, burada bir orman kül oluyor, **yıldızlar** birbirleriyle öpüşüyorlar.” 289/4

“Bir yığın **yıldız** berrak ürperişleriyle ancak karanlığını daha şiddetlendirdikleri bir gök ortasında ağır bir hasta evinin, ümit, azap, endişe yüklü pencereleri gibi parlıyordu.” 316/16

Eserde “rüzgâr” kelimesi 34 defa kullanılmıştır.

“Fenerin ışığı ikide bir **rüzgârla** kısılıyor, sönecek gibi oluyor, ihtiyar bostancı ceketinin eteğini kaldırmış, lambanın sönmemesine dikkat ediyordu.” 26/19

“Sonra açık pencereden bir **rüzgâr** kabarıyor, çarşaflardan yapılmış perdeler şişiyor, etrafındaki gürültülere daha uzak yerlerden gelen gürültü karışıyor.” 28/6

“Çünkü gündüzleri, sadece yosunlu, **rüzgârın**, yağmurun sünger gibi delik deşik ettiği taş parçaları olan kayalar, bu saatte birdenbire canlanırlar, birdenbire, kudretleri ve cüsseleri insanın çok üstünde, talih gibi susan ve yalnız varlıklarının içimizdeki aksiyile konuşan bir yığın hayal varlık, Mümtaz’ın etrafını alırdı.” 34/12

“Her özlediği yerden biraz sonra kendi içindeki **rüzgâr** onu kovuyor, haberi olmadan lengerler alınıyor, yelkenler şişiyor ve uzaklaşıyordu.” 68/1

“Akıntıburnu’nda **rüzgâr** ve dalga, hakikaten engine çıkmışlar gibi, onları kucakladı.” 131/1

“Kaç **rüzgârda** savruldum.” 147//13

“Ara sıra küçük bir **rüzgâr** kabarıyor, suyun üzerinde şuradan buradan taşıdığı çiçek kokularıyla sade özden bir bahar, hayal bir bahçe yapıyordu.” 197/24

“Tekrar üst üste **rüzgârlarda** savruldular.” 281/3

“Yağma yağmur, esme deli **rüzgâr**.” 320/27

“Muhakkak ki, bu da İhsan’ın başı ucunda iyiden iyiye duyduğu o hususi iklim gibi, kendime mahsus sıcaklık dereceleri, boğucu yükseklikleri, sert ve diriltici **rüzgârları**, kahredici samları olan hususi bir iklimdi.” 385/2

Eserde “bulut” kelimesi 14 defa kullanılmıştır.

“Gökte büyük **bulutlar** vardı ve akşam ta uzakta, şehrin üstünde bir altın bataklığı gibi çukurlaşıyordu.” 61/14

“Mümtaz pencereden kül rengi denize baktı, hemen hemen aynı renkte tül tül **bulutların** dolaştığı göğü seyretti.” 117/10

“Ara sıra iki **bulut** aralanıyor, cadde üstünde, evlerin kiremitlerine varıncaya kadar her şey aydınlanıyor, elektrik tellerinde, tepeleri alagarson kesilmiş belediye fidanlarının yapraklarında titreşen damlaların kısacık hayatını sadece aralarından geçtiği için bir inci rüyası yapıyor; her şey, herkes çocukça bir neşe içinde yıkanıyor.” 239//4

“Süleymaniye’nin üstünde eşi eski minyatürlerde görülen tek hacimli, tek renkli adeta şeffaf bir **bulut** kütesinin arasından güneş bir oluktan boşanır gibi boşandı.” 241/8

“Gök arka tarafından açıldı, yalnız sabahın beklendiği taraf, mosmor **bulutlarla** kaplıydı.” 247/7

“**Bulutlu** olmamak şartıyla.” 258/18

“**Bulutlu** olursa tahammül edemiyorum.” 258/19

“**Bulut** gelir pare pare.” 320/24

“**Bulut** gelir yer yaş olur.” 320/31

“**Bulut** gelir seher ile.” 321/3

Eserde “yağmur” kelimesi 31 defa kullanılmıştır.

“Çünkü gündüzleri, sadece yosunlu, rüzgârın, **yağmurun** sünger gibi delik deşik ettiği taş parçaları olan kayalar, bu saatte birdenbire canlanırlar.” 34/12

“Fakat bu sert kaya parçaları hayattan ebediyen uzaktılar; rüzgâr eser, **yağmur** yağar, zerre zerre ufalırlar, dev cüsselerinde derin izler, oluklar peydahlanır; fakat hiçbirisi onlardan ilk felaketin eliyle yoğrulup kaldıkları hali gideremezdi.” 36/12

“Bu bazen her şeyi bir kalemde silen, İstanbul’un o **yağmurlu**, puslu sabahları gibi her rengi söndüren bir yıkılış olurdu.” 63/11

“Süren **yağmurlara** rağmen ortalık sıcaktı.” 228/6

“Genç kadın oturduğu boyalı fıçıya, bahçenin dün akşamki **yağmurdan** ıslak otlarına, kestanenin buruşmuş yapraklarına baktı.” 234/24

“Ertesi gün hava **yağmurluydu**.” 237/4

“**Yağmur** altında nereye gittiğinin farkında olmadan yürüyordu.” 239/3

“Fakat bu **yağmurda**, evde ne yapacaktı?” 240/7

“**Yağmur** yine hızlanmıştı.” 241/15

“Bir gece evvelinden başlayan **yağmur**, şimdi kara çevirmişti.” 342/1

Eserde “kar” kelimesi 10 defa kullanılmıştır.

“İstanbul’un her tarafı **kar** içindeydi.” 44/25

“Bu birkaç saatlik gezinti, fırtınalı ve **karlı** gecede burnunu bir lahza kapıdan çıkarmak gibi, ona bir yığın şeyi birden öğretmişti.” 45/19

“Boğaz manzaralarına benzeyen **karlarda** bulurdu.” 158/15

“Nuran, **karlı** havada Boğaz’ı çok severdi.” 342/2

“Birkaç saatin içinde **kar** epeyce tutmuştu.” 343/9

“Pencereden, karşı sırtları örten **karın** üstüne akşam çok hafif ve daüssıralı bir pastel kızılılığı atmıştı.” 344/8

“Bu, İstanbul’un nadir görünen **karlı** havalarındandı.” 344/13

“Sanki bütün mevsimi, -lodosların yalancı yazına aldanarak- tembel tembel geçiren kış, birdenbire bu şubat sonunda, tam şark usulü bir hızla harekete geçmiş ve bütün ihmallerini birkaç gün içinde tamamlamağa azmetmiş gibi, fırtına, sis, **kar**, tipi, eline ne geçerse hepsini kullanarak şehri alt üst etmişti.” 344/14

“Bu **karlı** ve buzlu hava Emirgan’daki siyah köpeğe tahammülü güç ve sıkıcı gelmiş olacak ki, her zaman o kadar istişna gösterdiği Mümtaz’ın davetini bu sefer büyük bir memnuniyetle kabul ederek içeri girdi.” 345/27

“Her taraf, **karlı** havaların hemen arkasından gelen o sefil ışıkla solmuştu.” 348/9

Eserde “sis” kelimesi 7 defa kullanılmıştır.

“Fakat her yer **sis** içindeydi.” 141/15

“**Sis** eskisi gibi olmamakla beraber gene devam ediyor; ılık inci rengi bir imbikten süzülerek geliyordu.” 144/6

“Şurada burada hafif **sis** parçaları vardı.” 150/11

“Sanki genç kadının sesini çok uzaklardan, **sisli** bir sabahın arasından dinliyordu.” 293/1

“Sevdiği bir şairin, canilerin dostu diye anlattığı trajik akşam yavaş yavaş karanlık ve **sisli** bir geceye yerini bırakıyordu.” 328/23

“Mümtaz, dükkânların, bu kömür ve **sis** kokusu içinde daha değişik görünen aydınlık vitrinlerine baka baka caddede yürüdü.” 328/24

“Sanki bütün mevsimi, -lodosların yalancı yazına aldanarak- tembel tembel geçiren kış, birdenbire bu şubat sonunda, tam şark usulü bir hızla harekete geçmiş ve bütün ihmallerini birkaç gün içinde tamamlamağa azmetmiş gibi, fırtına, **sis**, kar, tipi, eline ne geçerse hepsini kullanarak şehri alt üst etmişti.” 344/14

Eserde “toprak” kelimesi 9 defa kullanılmıştır.

“Sonra garip, adeta **toprak** altından gelen bir yığın gürültü ile su boşanıyor, etraf güneşli denizin gönderdiği akislerle aydınlanıyordu.” 37/9

“O gün, onu hısım, akraba hep birden bir eski camiin avlusundaki küçük bir mezarlığa götürmüşler, orada henüz düzeltilmiş bir **toprak** yığınının göstererek, annen burada yatıyor, demişlerdi.” 39/9

“Fakat hiçbiri istediği gibi kımıldamıyor, dantelalı birkaç uçuş **topraktan** ancak yarım arşın yüksekliğinde çırpınıyor, sonra heyecan sönüyordu.” 49/7

“Çok yumuşak bir **toprakta** yuva yapmağa çalışan bir hayvan gibi istediğim yere hızımı götürebiliyorum.” 263/2

“Ne insan, ne **toprak** geniş manasında ekonomimize, hayatımıza girmiş.” 263/21

“**Toprakta** ölmek için.” 312/28

“Birkaç asırlık **topraklarımızdan** ot gibi söktüler.” 370/16

“Orada yatan, elleriyle otuz altı derecenin tabii ikliminde hiç yapmadığı hareketleri yapan, bulunduğu yükseklikte göğsünü biteviye indirip kaldırıp ciğerlerini serinletecek hava arayan, gerilmiş, yıllardır lülesinden su akmamış kır çeşmelerinin önündeki, o bir parça suya, serinliğe hasret **topraklar** gibi çatlamış dudaklarıyla aydınlığı kusan gözleriyle, içinden ufalan yüzü ile.” 375/9

“Bir kere ayağınızı **topraktan** kesmeyin.” 397/7

Eserde “ateş” kelimesi 9 defa kullanılmıştır.

“Bir başkası bir soğanın içine karanfil doldurarak **ateşte** pişiriyor.” 53/8

“Arkasından kaplumbağa yavrusu kabuğu, ayın on beşinde sırça şişeye doldurulan yedi çeşme suyu, kırk nar tanesi, safran ve karabiberle gece yarısı **ateşte** kaynatılan, taze kiraz dalıyla iyice karıştırılıp, duası okunduktan sonra kırk gün güneşe asılan bir büyü tarifi.”

55/3

“Denizlerin dibinde mercan adaları doğar, yıldızlar aya karşı rüzgârların dağıttığı nisan çiçekleri gibi, bir renk ve **ateş** kıvılcımında dağılırlar.” 73/15

“Emma’nın sesi şefkatten neredeyse **ateşte** kalmış bir cam parçası gibi çatlayacaktı.” 104/15

“Vapurla beraber yürüyen ve camdan cama değişen, bazen **ateşten** kavisler çizen ışıklar...” 125/5

“Belki bir insan hayatı zamanın fırınında **ateşe** attığımız bir kâğıt kadar çabuk yanıyor.” 132/27

“Onun bilmediği cazibeleri ve bildiği cazibeleri, yumuşak sesi, dost gülüşü, istediği zaman insanın içine arzusunun cinayet kadar kırmızı, **ateş** kadar yakıcı ve sonra garip şey, eski camilerdeki o renkli camlardan hafız sesleriyle beraber dökülen ışık kadar ruha ait şeylerle dolu iksirini akıtan başkaları vardı.” 141/9

“**Ateş** gibi; fakirlik insanı güzelleştirir ve asileştirir.” 264/33

“Elleri, sanki **ateşte** kavrulmuş gibi, küçüktü.” 364/26

Eserde “taş” kelimesi 38 defa kullanılmıştır.

“Fatih şehitleri, küçük **taş** lahitlerde yan yana uyuyorlardı.” 23/12

“Çünkü gündüzleri, sadece yosunlu, rüzgârın, yağmurun sünger gibi delik deşik ettiği **taş** parçaları olan kayalar, bu saatte birdenbire canlanırlar, birdenbire, kudretleri ve cüsseleri insanın çok üstünde, talih gibi susan ve yalnız varlıklarının içimizdeki aksiyle konuşan bir yığın hayal varlık, Mümtaz’ın etrafını alırdı.” 34/12

“Denizin oyduğu kaya parçası içinde, dalgalar çekildiği zaman, durgun, az derin, dibindeki balıklar, kaya kenarlarındaki yengeç ve böcekler görünecek kadar berrak sulu, son derecede tabiiye benzer yapılmış rokay bir havuza benzeyen gölçeğiz, ortasındaki küçük **taş** parçası adasıyla kalıyordu.” 37/5

“O gün Mümtaz, kısa pantolonuyla, iki eli çenesinin iki yanında, çömeldiği bir **taşın** üstünden saatlerce, hiç konuşmadan bu ışık gölge oyununu seyretti.” 37/10

“Kim bilir böyle ısrarla baktığı bu kaldırım **taşlarında** hayatın hangi parçasını görüyor?” 61/20

“Fakat önünde inilecek **çok taşlı**, karmakarışık bir yokuş vardı.” 102/24

“Biraz sonra genç kadının ayağı bir **taşa** takıldı; Mümtaz koluna girdi.” 127/28

“Bazı gece saatlerinde niçin **taşlarla**, kuşlarla, bahçedeki otlarla konuşmadığını hayretle düşünürdü.” 174/10

“Burada çok ince kadehler kırılıyor, küçük kamaşmalarda mücevher usaresi iksirler çekiliyor, emsalsiz **taşlar**, bir nezir yerine getirilir gibi, suya fırlatılıyordu.” 193/10

“**Taş** dua ediyor, ağaç zikrediyor...” 260/22

Eserde “kül” kelimesi 6 defa kullanılmıştır.

“Nuran’ın yüzü **kül** gibi beyazlanmıştı.” 94/3

“Yaşar’ın yüzü **kül** gibi sararmıştı.” 113/2

“Eski musikiye gelince, o kadar sıkı nizamlar içinde kıvranan, fırtına ve gül yağmurlarını boşaltan diyonizyak cümbüşüyle, insana telkin ettiği bütün ömrünce tek düşüncenin, tek ihtirasın avı ve nezri olmak, onun ocağında yanıp kül olduktan sonra, tekrar yanıp tekrar **kül** olmak için dirilmek fikri ve birbirlerini çok eski ve adeta unutulmuş güzelliklerin içinden arayıp bulmak zevkiyle bu hazır ve her türlü ihtimali karşılayacak derecede zengin hayat çerçevesini doldurmağa teşvik ediyor, bunu yapabilmenin yolunu gösteriyor, onu yaşamağa içten onları hazırlıyordu.” 220/3

“Orada bir umman kabarıyor, burada bir orman **kül** oluyor, yıldızlar birbirleriyle öpüşüyorlar.” 289/4

“Onun da Şems-i Tebrizi’nin güneşinde, ebedi aşk ocağında bir an için **kül** olması lazımdı!” 289/8

“Sanki genç kadın bu mazi rüyasının bütün canlı ve güzel taraflarını beraberinde götürmüş, yerinde tıpkı Mümtaz’ın hayatı gibi bir **kül** yığını kalmıştı.” 351/20

Eserde “dağ” kelimesi 7 defa kullanılmıştır.

“İç içe girmiş, dinlenen bu hayvanlardan biri silkinince, hepsi birden harekete geçiyor, küçük çan sesleri, nöbetçilerin bağırışları, küçük bir rüzgârın ve sessizliğin kim bilir nerelerden, hangi uzak **dağların** eteğinden, ıssız vadilerden, insansız kalmış köylerden toplayıp, odalarını aydınlatan isli lambanın etrafına getirip yığıldığı bozkır gecesini, onun sessizliğini, gurbet duygusunu bozuyordu.” 28/3

“Bey **dağlarının** üstünde güneş, sanki kendi ölümünün ayinini ve kendi yaldızdan ve koyu lacivert gölgelerden lahdini hazırlıyormuş gibi, bu dağların kıvrımlarına altın ve

gümüş zırhlar geçirir, sonra alçalan ve arkaya devrilen kavis, bir altın yelpaze gibi açılır, büyük ışık parçaları şuraya, buraya ateşten yarasalar gibi uçar, kayaların üstüne asılırdı.” 34/10

“Merih’te bir **dağ** küçük bir patlayışla çöker.” 73/12

“Böylece kaç **dağın** rüzgârı, kaç nehrin ve çeşmenin suyu, kaç hasret ve sonsuzluk birleşecekti.” 141/11

“**Dağ** ile yalı duvarları arasındaki gölgeli yol alacakaranlıkta bir eski mabet dehlizine benziyordu.” 226/2

“Neyin altın uçurumuna Tefk Bey’in sesi tanımadığı kelimelerin mücevherlerini, yavaş yavaş, bütün kenarlarının parıltısını belirterek bırakıyor, şurada bir “yar, yarı men!”-in ilk “yar” feryadı deniz ortasında tutuşmuş bir gemi direği haliyle parlıyor, bestenin üzerine iyice bastığı “men” hecesi birdenbire gümüş ve mercan çerçevesi bir eski zaman aynası gibi derinleşiyor, Nuran, orada **dağlar** başında büyük rüzgarların didiklediği kendi hayalini iyice seçmeden, ebediyen kapanmış.” 284/7

“Pörsümüş yüzünde gözleri, **dağ** kenarlarındaki pınarlara benziyor.” 365/10

Eserde “tepe” kelimesi 15 defa kullanılmıştır.

“Hangi **tepeden** şehrin yanışını seyretmişler?” 27/16

“Çengelköyü’nün **tepesinde**, Rasathane’den biraz ilerideydiler.” 61/13

“Utanmasa, yaşım yirmi altı, Emirgan’da, **tepede** güzel bir evde oturuyorum, kötü dans ederim; balıkta sabırsızlık yüzünden şansım yoktur, fakat iyi yelken kullanırım.” 84/8

“Mümtaz, çok küçüklük hatıralarına eğilip de vapur düdüklelerinin bu **tepelere** çarpa çarpa kendine kadar gelen akislerini dinlediği zaman, ara sıra içinde kabaran ve kendisini gündelik hayatın ortasında birdenbire o kadar zengin yapan hüznün şifasızlığının hangi pınarlardan toplanıp geldiğini anlardı.” 123/7

“**Tepelerde** keskin sokak fenerlerinin hudutlandığı büyük ev kitleleri, aralarındaki karanlık uçurumlarıyla olduklarından daha haşin, daha esrarlı ve hayali görünüyorlardı.” 125/14

“Uyanır uyanmaz kayığa atlıyor, sırasına göre yelkenle, bazen motorla iskeleye geliyor, orada balık avlamağa çalışıyor, kahvede kitap okuyor, ihtiyar bahçıvanlarla ve semtin eskileriyle konuşuyor, çok bunaldığı, denizde iş bulamadığı zamanlar, yukarılara çıkıyor,

Nuran'ın evinin etrafından uzak durmak şartıyla **tepelerde** dolaşıyor, Boğaz baharının o sert rüzgârında kır çiçeklerinin, otların arasında geziniyordu.” 128/19

“Yalnız karşı **tepeler** bu çok donuk şekilde parıltılı perdenin üstünde çok hayali bir gemi gibi insana baktıkça her şeyin başlangıcı olan sırrı, büyüü derhal verecekmiş hissini bırakan, kendi hakikatlerinden uzaklaşmış hüviyetleriyle yüzüyorlardı.” 141/10

“Üsküdar'da bu **tepelerden** birinde bir cami vakfından kendisine kalan şeylerle, yanındaki paşa konaklarının arasında havasızlıktan boğulan ahşap bir evde yaşayan bir biçare.” 183/29

“Karşı **tepelerden** birinin kenarı kızarmıştı.” 192/4

“Şu **tepelere** bak...” 197/13

Eserde “tipi” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Sanki bütün mevsimi, -lodosların yalancı yazına aldanarak- tembel tembel geçiren kış, birdenbire bu şubat sonunda, tam şark usulü bir hızla harekete geçmiş ve bütün ihmallerini birkaç gün içinde tamamlamağa azmetmiş gibi, fırtına, sis, kar, **tipi**, eline ne geçerse hepsini kullanarak şehri alt üst etmişti.” 344/14

Eserde “fırtına” kelimesi 4 defa kullanılmıştır.

“Bu birkaç saatlik gezinti, **fırtınalı** ve karlı gecede burnunu bir lahza kapıdan çıkarmak gibi, ona bir yığın şeyi birden öğretmişti.” 45/18

“Bu Don Juan, trajedide olduğu gibi, birdenbire mazisine layık bir sonla **fırtına** ve şimşek ışıkları arasında kaybolmadığı için kendisini -belki de bu kısa ve manasız jestin altına- gömmüştü.” 214/3

“Eski musikiye gelince, o kadar sıkı nizamlar içinde kıvranan, **fırtına** ve gül yağmurlarını boşaltan diyonizyak cümbüşüyle, insana telkin ettiği bütün ömrünce tek düşüncenin, tek ihtirasın avı ve nezri olmak, onun ocağında yanıp kül olduktan sonra, tekrar yanıp tekrar kül olmak için dirilmek fikri ve birbirlerini çok eski ve adeta unutulmuş güzelliklerin içinden arayıp bulmak zevkiyle bu hazır ve her türlü ihtimali karşılayacak derecede zengin hayat çerçevesini doldurmağa teşvik ediyor, bunu yapabilmenin yolunu gösteriyor, onu yaşamağa içten onları hazırlıyordu.” 220/3

“Sanki bütün mevsimi, -lodosların yalancı yazına aldanarak- tembel tembel geçiren kış, birdenbire bu şubat sonunda, tam şark usulü bir hızla harekete geçmiş ve bütün ihmallerini

birkaç gün içinde tamamlamağa azmetmiş gibi, **fırtına**, sis, kar, tipi, eline ne geçerse hepsini kullanarak şehri alt üst etmişti.” 344/14

Eserde “nehir” kelimesi 3 defa kullanılmıştır.

“Kül rengi bir tıkızlık, akışı bile belli olmayan bir **nehir** gibi, başta kendi varlığının şuuru olmak üzere, her şeyi alıp götürürdü.” 63/13

“Büyük **nehirden** ayrıldıktan sonra, ilk rast geldiği çukuru dolduran bir su gibiydi.” 74/13

“Nuran’a benzemek, Türkçeyi onun gibi teganni edercesine konuşmak, karşısındakine onun gözlerinin ısrarıyla bakmak, kendisine hitap edildiği zaman kumral başını onun gibi sallayarak konuşana dönmek, elleriyle aynı jestleri yapmak, konuşurken bir müddet sonra kendi cesaretine şaşırarak öyle kızarma, hiçbir özentisiz, telaşsız, büyük ve geniş, suları, dibi görünecek kadar berrak, bir **nehir** gibi hayatın ortasında hep kendi kendisi olarak sakin, besleyici akmak olduğunu o gün değilse bile, o haftalar içinde öğrendi.” 81/12

Eserde “ova” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Bursa **ovasının** güzelliği, Libade’deki köşk.” 196/3

Eserde “deniz” kelimesi 89 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz burada, yoldan **denize** kadar inen büyük kayalar üstünde oturup akşam saatlerini geçirmeği severdi.” 34/9

“Bir müddet **deniz** boyunca yürümüşler, sonra kayaların arasına sapmışlar, nihayet bir oyuktan yeraltına girmeğe başlamışlardı.” 37/1

“Hiçbir **deniz** kazası, batmak üzere olan bir gemiyi bu kadar her parçasıyla sarsmaz, her çivisini yerinden oynatmazdı.” 64/2

“Lokanta bu öğle saatinde **denizi** içine almıştı.” 95/23

“Sonra bu güzel **denizin** bize hediye ettiği şu balıkları yiyeceğiz.” 99/1

“**Deniz** ağır bir sessizlik içindeydi ve bu sessizlik onları mumyalamış gibiydi.” 137/12

“Doğru **denize** koşar, yıkandıktan sonra eve döner.” 176/2

“Nuran ikide bir elini **denize** sokuyor, ayın etrafına gerdiği mavi ipek kumaşı bir tarafından çekip zorluyor, belki de ancak o zaman bunun bir hayal, bir vehim olduğunu anlıyordu.” 197/6

“Nuran Hanım **denizden** vazgeçmez.” 216/1

“Dışarıyı görmek isteyen dışarıya çıkar, **denizi** görmek isteyen sahile gider!” 257/2

Eserde “orman” kelimesi 5 defa kullanılmıştır.

“Kedilerin yahut insan terbiyesine hiç alışık olmayan bir çöl veya **orman** hayvanının koklama hissi gibi bir his onda gelişmişti.” 204/26

“Dönüşte Tevfik Bey beraberlerinde ise onu Kanlıca’ ya bıraktıktan sonra, suyun nefli bir atlas rengini aldığı ve yer yer çok sık ve ancak birkaç yaprağının üstünde aydınlığın cilasının taşıyan bir defne **ormanı** gibi karanlığa gömülü yalı diplerinden geçmeği seviyorlardı.” 218/14

“Etrafındaki **orman**, sanki bu eski çınar iyice görünsün diye seyrekleşmişti.” 252/24

“**Ormanda** ağacın esas olduğu gibi.” 272/18

“Orada bir umman kabarıyor, burada bir **orman** kül oluyor, yıldızlar birbirleriyle öpüşüyorlar.” 289/4

Eserde “çöl” kelimesi 3 defa kullanılmıştır.

“Kedilerin yahut insan terbiyesine hiç alışık olmayan bir **çöl** veya orman hayvanının koklama hissi gibi bir his onda gelişmişti.” 204/26

“Bazen bir ılık külçesinin dibinde yorulmuş bir **çöl** yolcusu gibi dinlendiği olurdu.” 259/1

“Ve Ferahfeza Peşrevi, yahut imkansız uzlet **çöllerinde** yolunu seçmeğe çalışan ruh, dördüncü defa o mahzun hatırlayışa, o sular altında tutuşmuş akşam dünyasına döndü.” 281/4

4.1.8. Organla İlgili Kelimeler

“Göz, kulak, burun, diş, yüz, el, dudak, omuz, bacak, kol, böbrek, bağırsak, mide, karaciğer, ayak, parmak, kalp” eserde geçen organla ilgili kelimeler olarak belirlenmiştir.

Belirlenen bu kelimelerin kullanıldığı cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “göz” kelimesi 215 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, kızın solmuş yüzüne, içeriye kaçmış **gözlerine**, elinden geldiği kadar neşe ile baktı.” 17/1

“Mümtaz, Macide’nin yorulmaması için elbette bir çare bulurdu ve **gözü** genç adamın yüzünde kaldı.” 21/4

“Fakat Mümtaz’a bakarken **gözlerinin** içi güldü ve çehresi yumuşadı.” 32/18

“Bu güneş **gözlerine** batıyor; paylaşmadığı bu neşe onu rahatsız ediyordu.” 40/25

“Kitapçı **gözlerini** yazmasından kaldırdı.” 56/24

“Onu görür görmez **gözlerini** kısıtı.” 70/2

“**Gözü** garsonun ceketinin kopmuş düğmesine takılmıştı.” 109/15

“**Gözü** hep bahçenin ortasındaki büyük Hollanda yıldızlarındaydı.” 113/18

“Bunu genç kadının **gözlerine** bakarak söylemişti”. 131/8

“Suat, **gözlerini** üzerine dikmiş, onu dinliyordu.” 408/22

Eserde “kulak” kelimesi 4 defa kullanılmıştır.

“Her gün bir iki vapur ve bir yığın deve ve mekkarenin taşıdığı yükler, yolcular, evlerinin karşısındaki otelin önüne indiriliyor, denkler açılıyor, tekrar yükleniyor, çivileniyor, tahta sandıklara maden kuşaklar vuruluyor, yolcular kapının önündeki iskemlelere oturup konuşuyorlar, pencerelerden bir fütürist tablo gibi sade göz, sade **kulak** ve tecessüs, yahut arzulu kadın başları uzanıyor, arsız İtalyan neferleri işsizlikten kapıların önündeki çocuklarla saatlerce oynuyorlar.” 33/16

“Yerde ayaklarının dibinde o anda kendilerine alışveriş bir köpek, kuyruğunu sallayarak, **kulaklarını** kısarak yaltaklanıyordu.” 52/15

“Bu bozuk sinir cihazı iyi ve kötüye ait kıymet hükümlerinin üstünde bir nevi **kulak** estetiği ile yaşıyor denebilir.” 205/17

“Fakat genç kadının sesi **kulaklarında** talihinden şikâyetine devam ediyordu.” 237/32

Eserde “burun” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Büyükçe, kemerli ve aşağıya doğru sarkık bir **burun** zayıf yüzünü adeta iki ayrı mıntıkaya ayırıyordu.” 274/13

Eserde “diş” kelimesi 11 defa kullanılmıştır.

“Sadece Mümtaz’a bakıp, **dişlerinin** ucu ile gülüyordu.” 76/13

“Kumral saçların daima değişen, daima dalgalı çerçevesinden bu yüzü kendine doğru

çekmek, bu **dişlerin** parıltısını öperek, ısırarak kapatmak yetiştirdi.” 76/20

“Fahir, genç kadının sıhhatli çenesine ve bembeyaz **dişlerine** korku ile baktı.” 104/4

“Kendisinin de farkına vardığı garip bir ısrarla başını listeye gömmüş, Emma’nın **dişlerini**, sağlam vücudunu, erkek kudretlerine meydan okuyan geniş göğsünü, bir zamanlar kendisini hazdan, şimdi sabırsızlıktan ve hatta hiddetten çıldırtan bütün bu birinci sınıf zevk makinesi teferruatını görmemeğe çalışıyordu.” 104/24

“Emma’nın **dişleri** Fahir’i İstanbul’a dönüşünden beri korkutmuştu.” 105/1

“Lekesiz, bembeyaz, bir çehre için oldukça mübalağalı karoserisi içinde hiç şaşmadan işleyen bir cihaza benzeyen bu **dişler**, onun üzerinde her rast geldiğini öğütebilecek bir değirmen hissini bırakmıştı.” 105/2

“Emma’nın otuz iki **dişinin**, önündeki ıstakozu yavaş yavaş, son derecede masum ve dalgın bakışlarla, adeta ezberinde olan bir şiiri hafızasından okur gibi öğütmesini, hakiki bir güzellik mucizesi gibi seyretti.” 108/14

“**Dişlerim** zangır zangır çarpıyordu.” 195/24

“Dua etti, **dişsiz** ağzı bir şeyler mırıldandı; iki eliyle parmaklığa asıldı ve orada bir müddet kaldı.” 202/20

“Yüzü garip bir sevinç içinde, bütün **dişleriyle** gülüyordu.” 228/17

Eserde “yüz” kelimesi 212 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, kızın solmuş **yüzüne**, içeriye kaçmış gözlerine, elinden geldiği kadar neşe ile baktı.” 17/1

“Mümtaz ilk ve son defa, bu güneşin içinde onun **yüzünü** gördü.” 32/15

“Mümtaz o zaman **yüzüne** dikkat etti.” 50/4

“**Yüzü** solgun ve zayıftı.” 68/18

“Nuran’ın **yüzü** kül gibi beyazlanmıştı.” 94/3

“Genç kadının **yüzünde**, ellerinde adeta sevinçle gezindi.” 117/13

“Mümtaz **yüzünün** kızardığını göstermemek için başını eğdi.” 132/2

“**Yüzü** garip bir sevinç içinde, bütün dişleriyle gülüyordu.” 228/17

“Ayağı, **yüzü** gözü, elleri hep çamur içindeydi.” 245/22

“Belki de bir şeyler yapmak için yerinden kalktı, musluğa gitti, **yüzünü** yıkadı.” 296/1

Eserde “el” kelimesi 113 defa kullanılmıştır.

“**Eli** bir çaresizlik ve yalvarma işaretiyle yorganın üstüne düştü.” 20/5

“Ve koskoca adam bir **eli** karnının üstünde, adeta sürünerek, yukarıya kadar çıkmış ve orada sofada, yere yıkılmıştı.” 26/7

“**Elleri** ve dizkapakları yara ve yırtık içinde kalmasına rağmen, bu koyu tirşe ile nefli arasında değişen aydınlık Mümtaz’ı çıldırtmıştı.” 37/4

“Hiçbir şey konuşmamış, teşekkür bile etmemiş, sadece **el** ve yanak öperek, hatta bütün bunları acele acele yaparak ayrılmıştı.” 41/2

“Dükkâncı **eliyle** peykenin bir tarafında üst üste sicimle bağlı, eski meşin ciltli bir kitap dizisini gösterdi.” 52/1

“Suat **eliyle** işaret etti.” 97/14

“Suat **eliyle** alnını sildi.” 99/28

“Olta **elinde**, hiç konuşmadan bekleyişinde Mümtaz, çocukların çoğu yapmacık olan ciddiyetlerinin lezzetini bulurdu.” 217/2

“Ayağı, yüzü gözü, **elleri** hep çamur içindeydi.” 245/22

“Bir kadın hem **elleriyle** kepenkleri vuruyor, hem de ikide bir küçük delikten içeriye bakabilmek için ayaklarının üzerinde dikiliyordu.” 405/6

Eserde “dudak” kelimesi 23 defa kullanılmıştır.

“Fakat yüzü değişir, **dudakları** titrer, dolan gözleri insandan kaçardı.” 17/13

“O söyledikçe İclal’in her zamanki tebessümü **dudaklarına** geldi.” 78/2

“Dün sabahki kızın **dudakları** nar çiçeği gibiydi ve hep ona dönmüş bakıyordu.” 121/30

“Fakat Nuran’ın yüzünü ve **dudaklarını** kulağının dibinde hissettiği ve sesinin arzu ile değiştiğini bu kadar yakından duyduğu anda iş değişmişti.” 139/8

“**Dudakları** titreye titreye “Teşekkür ederim.” dedi ve ortadan kayboldu.” 227/19

“Nitekim Mümtaz’a cevap vereceği yerde **dudaklarının** arasından mırıldandı.” 371/2

“**Dudaklar** çatlak ve gergindi; zaman zaman dili ile onları ıslatmağa çalışıyordu.” 374/3

“Hasta gözlerini açtı; **dudaklarını** elinden geldiği kadar ıslattı.” 376/13

“Yoldan geçenler, bu erken saatte kanlar içindeki bu yüzde **dudakların** garip tebessümüne hayretle bakıyorlardı.” 412/26

“**Dudaklarında** hep o garip, insanda bir ömrün üzerine vurulmuş kilit hissini bırakan tebessüm vardı.” 412/36

Eserde “omuz” kelimesi 36 defa kullanılmıştır.

“**Omuzları** birincisi gibi katılaştırmazdı; adeta çökerdi.” 17/14

“Mümtaz sevdiği kadının geniş **omuzlarını**, başa narin bir çiçek edası veren boynunu, güneşten kısılmış, sade bir ışık çizgisi haline girmiş gözlerini olduğu gibi görüyordu.” 53/3

“Biri kırmızısı bol emprimesi içinde sadece tül ve kıvrım, öbürü çok açık göğsü **omuz** doğru, hiçbir şey tutmayan tek bir düğme ile kesişin düzlüğünü mühmel yapan ve vücuda adeta o anda ve çarçabuk, ancak elden geldiği kadar örtülmüş halini veren sarı elbisesinde sade telaş, nefes nefese karşısına dikildiler.” 76/3

“Mümtaz ceketini Nuran’ın **omuzlarına** atarken...” 193/16

“Orta boylu, vücuda bir nevi, bostan korkuluğu manzarası veren çökük **omuzlu**, esmer, çakır gözlü bir adamdı.” 274/12

“Suat **omuzlarını** silkti.” 298/10

“Nuran Mümtaz’ın yanına geçmiş, elini **omuzuna** koymuştu.” 305/4

“Onların yanı başlarında geçkin, fazla düzgünlü bir kadın, başını genç bir erkeğin **omuzuna** dayamış, söylediği şeyleri dinliyordu.” 333/14

“Mümtaz, Orhan’ın atletik **omuzlarına** baktı.” 367/32

“Hepsini birden **omuzlarından** silkmek ister gibi Nuran’ı düşündü; onun yanında hayat ne kadar rahattı.” 398/26

Eserde “bacak” kelimesi 6 defa kullanılmıştır.

“Fakat uykuya dalar dalmaz, **bacakları** ve kollarıyla Mümtaz’ı kavırıyor, sanki annesinin koynundan zorla çekiyor, yüzü bütün bir saç ve nefes kalabalığıyla yüzüne geçiyor yahut onu göğsünün tam ortasına çekip bastırıyordu.” 29/17

“Bir örümcek kadar ince ve çarpık **bacakları** omuzunun üstünden sarkıyordu.” 68/16

“Bilakis başını eğdi, yüzünü görünmez yaptı ve cıgarasından bir nefes daha çekti, sonra

takunyalarına dayana dayana daima **bacakları**, lifi bir ağaç dalı gibi omuzlarına ve gövdesine sarılı, acele karşı kaldırıma geçti ve güneşte bir duvarın kenarına dayandı” 69/2

“Hayat, tahammül edilmez bir şeydi; havuç yemekle, acıkmış bir örümcek gibi kendi **bacaklarından** birini yemek arasında ne fark vardı?” 91/22

“Kendi **bacaklarından** birini yemek...” 91/23

“Zaten o dakikada onu kısa mavi entarisi ve ince **bacaklarıyla** erişilmez tabakalar arasında bir seyahate hazırlanmış gibi kendi sevincinin hızında döner görüp de beğenip sevmemek kabil değildi.” 229/2

Eserde “kol” kelimesi 50 defa kullanılmıştır.

“O felaketi, olduğundan hemen iki dakika sonra, daha vücut kan içinde ve sıcakken görmüş, çocuğunu **kolları** arasında içeriye taşımış, son ümitlerin iflasına şahit olmuştu.” 19/2

“Durdu ve Sabih’in, **koluna** girmesini bekledi.” 102/25

“Bununla beraber şoförlük hocasının mesafe tayini nasihatlerini zihninden geçire geçire gidecekleri evin kapısıyla bulundukları yeri ölçtü ve tekrar Adile’nin **kolunu** hafifçe okşamağa devam etti.” 103/22

“Mümtaz **koluna** girdi.” 127/19

“Mümtaz **koluna** girerek onu çeşmenin önünden ayırdı.” 182/7

“Onu **kolları** arasına aldı.” 233/13

“**Kollarım** yukarıya doğru jimnastik yapar gibi uzattı, sonra göğsünün üstüne bir nevi kuvvet ifadesiyle, kendi vücudundan başka bir şeyi sıkarak gibi kavuşturdu.” 254/22

“Orhan, onu yanı başında görünce büyük bir şefkatle bir **kolunu** omuzuna attı.” 299/19

“Yokuşun üstünden, kendisine doğru, iki **kolunu** yanına sarkıtmış, sanki çok cesur bir çizgi kısaltmasında alnıyla elmacık kemikleri birleşmiş ve çene kaybolmuş yürüyordu.” 358/1

“Mümtaz **kollarını** sarkıttı.” 411/37

Eserde “böbrek” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Onda bağırsak, mide, karaciğer, **böbrek** büyük sempati, ifraz guddelerine varıncaya kadar her uzuv, tek başına ve ayrı istikametlerde çalışıyordu.” 169/2

Eserde “bağırsak” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Onda **bağırsak**, mide, karaciğer, böbrek büyük sempati, ifraz guddelerine varıncaya kadar her uzuv, tek başına ve ayrı istikametlerde çalışıyordu.” 169/2

Eserde “mide” kelimesi 5 defa kullanılmıştır.

“Vakıa adamcağız birkaç defa onu da tecrübe etmiş, **mide** ağrılarından, filan bahse kalkmıştı.” 15/10

“Yirmi senedir çektiği **mide** sancıları yüzünden iki yemek arasında herhangi bir şey almanın sıhhate ne kadar dokunduğunu bilirdi.” 70/18

“**Midem** hep ağzımda.” 85/19

“Onda bağırsak, **mide**, karaciğer, böbrek büyük sempati, ifraz guddelerine varıncaya kadar her uzuv, tek başına ve ayrı istikametlerde çalışıyordu.” 169/2

“Başı dönüyor, **midesi** bulanıyordu.” 240/13

Eserde “karaciğer” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Onda bağırsak, mide, **karaciğer**, böbrek büyük sempati, ifraz guddelerine varıncaya kadar her uzuv, tek başına ve ayrı istikametlerde çalışıyordu.” 169/2

Eserde “ayak” kelimesi 33 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, peykenin kenarına, **ayakları** sokağa doğru sarkmış oturdu.” 52/6

“Fakat yürüyebilmesi için yolun **ayaklarının** altında kaymaması, olduğu yerde durması lazımdı.” 69/19

“Mümtaz **ayakları**, sandalın ucundaki delikte, motörü idare ediyordu.” 137/11

“Nitekim o kış sonunda geçirdiği hastalıktan sonra bir daha denize çıkamayacağını doktorlardan öğrenince bir sabah kimse görmeden sahile inmiş, kayığa binmiş ve **ayaklarına** bir taş bağlayıp kendisini akıntıya atarak ölmüştü.” 216/12

“Dizlerinin üzerine attığı ince battaniyeyi silkerek **ayaklarına** topladı.” 250/6

“Onlar da zaten çıt çıkarmadan demleniyor, garsonlar Dede’yi rahatsız etmemek için **ayaklarının** ucuna basarak gidip geliyormuş.” 277/15

“Herkes **ayakta** birbiriyle konuşuyordu.” 297/3

“Mümtaz olduğu yerde onun gece içinde daha tok gelen **ayak** seslerini ve iç yırtıcı

öksürüğünü bir müddet dinledi.” 315/29

“Bir kadın hem elleriyle kepenkleri vuruyor, hem de ikide bir küçük delikten içeriye bakabilmek için **ayaklarının** üzerinde dikiliyordu.” 405/6

“İkide bir ‘Ah Yarabbim...’ diyor, sonra tekrar içeriye kaymak ister gibi **ayaklarının** ucuna basıp içeriye bakıyordu.” 405/9

Eserde “parmak” kelimesi 6 defa kullanılmıştır.

“Bir örümcek kadar ince ve çarpık bacakları omuzunun üstünden sarkıyordu; bu ayaklardan birisinin **parmakları** arasına geçirdiği bir cıgarayı fosur fosur içiyordu.” 68/16

“O, akşamüstü veya gece yarısı sandaldan sesini yükselttiği zaman pencereler sessizce açılır, renkli ve ürkek gölgeler boşluğa uzanır, derinden visal ürperişle ahlar çekilir; titreyen **parmaklardan**, yahut düzeltilen saç ve elbiselerden suya çiçekler düşerdi.” 210/3

“Suat’ın mektubunu okurken onun humma ile sararmış **parmaklarının** sayfeler üzerinde gezindiğini gözüyle görür gibi olmuştu.” 236/9

“Evet, Suat yaşıyordu, hastane odasında, kendi kafasının içinde, karısının şişkin gözlerinde, çocuklarının ince boyunlarında, hayatlarına temiz çamaşır ile dolu bir dolaba karanlıkta giren kirli, yapışkan, **parmaklarından** pislik akan bir el gibi girdiği, öylece her rast geldiğini avuçlayarak bulaştırdığı kadınlarda her şeyde yaşıyordu.” 239/1

“Tıpkı Nuran’la beraber gezdiği eski saraydaki büyük mücevherlerin bir vakitler kendilerini taşıyan, onlarla süslenen insanlardan, bütün o beyaz eller, ince, düzgün **parmaklardan**, her arzusunun annesi ve aynası göğüs ve boyunlardan hiçbir şey hatırlatmadan mahfazalarında ve camekanlarında kendi hususi yıldız parıltılarıyla tutuşup parlamaları gibi.” 248/9

“Hummanın ve terin yapışkan sıcaklığıyla Suat’ın elleri sanki avucunun derisinden ve **parmaklarının** ucundan, çok kuvvetli, kendisi için çok lazım, çok hayati bir unsuru sömürmüş, beraberinde götürmüş gibiydi.” 316/1

Eserde “kalp” kelimesi 7 defa kullanılmıştır.

“Konuştukça onun aynı adam olmadığını, hiç olmazsa içinde sabırsızlık ve ümit denen zembereklerin çalıştığını, onu uzun, upuzun darağaçlarına kendi **kalbinin** küçük

vuruşlarıyla mihladıklarını anladı.” 70/13

“Eğer annemi **kalpten** öldürmek istemiyorsanız...” 126/7

“Tevfik Bey’in oğlu Yaşar Bey birkaç yıldan beri yakalandığını sandığı şifasız **kalp** hastalığı içinden ve onun müsaadesi nispetinde babasına gülüyordu.” 166/14

“Bilhassa ihtiyatsız bir doktorun bir gün ona, kendi bünyesinin verimlerine göre, onda hakiki bir **kalp** hastalığı olamayacağını, belki diğer cihazlarının iyi işlememesi yüzünden küçük bir sıkıntı geçirdiğini söylediğinden beri, bu telaş artmış, ömrü imkânsız bir koordinasyonun peşinde geçmeğe başlamıştı.” 168/8

“Eğer bu türkünün, buna benzerlerin kederi hakiki olsa insan **kalbi** yarım saat tahammül edemez.” 321/20

“Fakat **kalp** için.” 387/27

“Yalnız **kalp** için bir ufak şurup ve bir ilaç daha lazım.” 402/7

4.1.9. Zamanla İlgili Kelimeler

Zamanla ilgili eserde saptanan kelimeler şunlardır: “sabah, öğlen, ikindi, akşam, gece, şimdi, bugün, gündüz, yarın, dün, yaz, sonbahar, bahar, kış, eylül, şubat, nisan, mayıs, haziran, ağustos, pazartesi, perşembe, cuma, saat, dakika, hafta, önce, sonra, henüz, hâlâ, artık, evvela, daima”

Bu kelimelerin saptandığı cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “sabah” kelimesi 31 defa kullanılmıştır.

“Amcanın mahkemesinin uzamasıyla bu vatan üzerindeki tarihi haklarımızın, kız kardeşinin evlenmemesiyle Süleymaniye’de okunan **sabah** ezanının ve Müslüman bir babadan doğmanızın, paranızı dolandıran emlak tellaliye iç çehremizi yapan kıymetlerin, bizi biz yapan büyük realitelerin ilgisi nedir?” 47/18

“Mabeyn-i hümayun beşinci kâtipliğine ba-irade-i seniye tayin buyurulan velinimetimiz Naşit Beyefendi hazretleri bera-yı mübaşeret-i vazife bu **sabah** elbise-i resmiyetlerini labis olarak saray-ı hümayuna azimet buyurmuşlardır.” 54/18

“Her **sabah** umumi vaziyet raporunu dinledik.” 82/11

“Bu **sabah** da Muazzez kendisine birçok şeyler anlatmıştı.” 83/14

“Bunu bu **sabah** önündeki Fransızca gazetede okumuştı.” 91/24

“Nuran bu **sabah** gidecekti ve bu gidiş ikisi için de yıkımdı.” 402/26

“Evlerin taşlıklarında, odalarda **sabah** ışıkları yanmıştı.” 403/19

“Bir köpek yavaşça yattığı yerden kalktı, bu **sabah** yolcusuna doğru koştu.” 403/22

“Vakıa iskemleler hala içeride üst üste yığılıydı, fakat işgüzar garsonlar **sabah** müşterileri için bir iki masa hazırlamışlardı.” 404/17

“Hakikaten bu **sabah** saatinde yaşamak güzel şeydi.” 405/23

Eserde “öğlen” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Nuran’la sabahleyin yalıda buluşmuşlar, **öğlene** doğru Emirgan’a geçmişlerdi.” 223/11

Eserde “ikindi” kelimesi 11 defa kullanılmıştır.

“O günün **ikindisinden** sonra idi.” 30/11

“Vapur **ikindiye** doğru kalkacaktı.” 40/19

“Güvercinler bu **ikindi** sıcaklığında yeme karşı isteksizdiler.” 48/11

“Mümtaz **ikindi** güneşinin altında bütün uzunluğunca, adeta dikilmiş hissini veren; öylece gözlerine batan sokağa baktı.” 59/3

“Bu **ikindi** saatinde rüzgâr muayyen sevkülceyş noktalarına çekilmiş gibiydi.” 130/23

“Ne sabahı, ne **ikindisi** var.” 133/27

“Şimdi genç adamın damarlarında Nuran’ın nefesi üst üste sıcak, kokulu baharlar açıyor, arzu, yaşama hasreti, susamış hayvanların **ikindi** sıcaklığında serin kaynaklara sürü halinde gidişi gibi, içinden ona, sevgilisine doğru akıyordu.” 139/12

“Artık sağ elinin sırça tırnağını eskisi gibi -dört elif miktarı- uzatmıyor, Toledo’da tanıdığı genç kontesten ve onun çok charmante annesinden, Bükreş’teki caddelerin düzlüğünden, temizliğinden, Varna plajının harikuladeliğinden bahsetmiyor, ne Paris’teki ikinci kâtipliğinden Mistinguete’in oda hizmetçisini bir akşam getirmek şerefine nail olduğu o güzel garsoniyeri, ne de bir **ikindi** vakti kapısından çıkarken ağzında cıgara, arkasında büyük bir köpek Emile Janings’le birden burun buruna geldikleri Wilhelmstrasse’nin

hemen arkasındaki pansiyonu methediyordu.” 167/11

“O yaz **ikindisinde** böcek sesleri, tek tük kanat şakırtısı ve avare çocuk yaygaraları arasında, ne yapacağını bilmez gibi güzelliğine kapanan manzara, küçük meyilli tümsekler, iki yandan denize doğru kayan bahçeler, bostanlar, eski köşkler, ağaç kümeleri ve onların tozlu yeşilini çok koyu bir neftide sıralayan serviler ve hepsinin üstünde, geniş, sonsuz gökyüzüyle birdenbire uykusundan silkinmiş.” 178/1

“Sabahleyin ümidin beşuş çizgileriyle gülümser, öğleye doğru şüphe ile sevinç arasında üzülür, **ikindide** bütün çizgileri kapanır, akşama doğru renksiz, manasız bir benzeri olurdu.” 326/6

Eserde “akşam” kelimesi 161 defa kullanılmıştır.

“**Akşamdan** biraz sonra eve gelmiş.” 25/23

“Babası, bütün gün **akşama** kadar peşinden koştuğu yük arabasına dair bir haber geldiği zannıyla koşmuştu.” 26/5

“Babası her **akşam** yaptığı gibi büyük kesme billur lambanın şişesini çıkarmış, onu yakmağa çalışıyordu.” 27/8

“Dün **akşamki** genç kız da orada, yaylının tam arkasına düşen tarafındaydı.” 30/13

“Her **akşam** onların fakülteden başları birbirine girmiş, kol kola çıkışlarını görmek Mümtaz’ın en büyük zevkiydi.” 83/7

“Bu **akşam** istersen bir yere gitmeyelim, Emma?” 109/3

“Ertesi **akşam** söz vermiş gibi iskelede birbirlerini buldular.” 114/1

“İclal **akşamın** iradesine tabi değildi.” 135/3

“Nuran bilhassa camii ve onun **akşam** saatlerindeki loşluğunu seviyordu.” 179/22

“Bir **akşam** seyrediyordum.” 408/10

Eserde “gece” kelimesi 218 defa kullanılmıştır.

“Üç **gecedir** ki, o da doğru dürüst uyumamış, babasının odasında, çıkmanın geniş sedirinde uyku taklidi yaparak onlarla beraber hastayı beklemişti.” 16/25

“**Geceyi** nasıl geçirdi?” 20/5

“Böylece, bir **gece** evvelin garip duyumları, babasının ölümüyle yeni baştan ve çözülmez bir şekilde birleşti. İçinde büyük bir günah işlemiş duygusu vardı; kendisini bilmediği

şeylerden mücrim sanıyordu.” 32/2

“Mümtaz, **gece** ilerledikçe havada, hala kıştan bir şeyin bulunduğunu sezer gibiydi.” 124/17

“**Geceyi** acayip hayaller içinde geçirdi.” 140/4

“Fakat daha şimdiden **gecenin** koyu mavi billuru değişmişti.” 192/8

“Zaten **gece** epeyce ilerlemişti.” 197/2

“Bir **gece** evvelinden başlayan yağmur, şimdi kara çevirmişti.” 342/1

“Bu **gece** belki harp başlamış olabilirdi.” 402/23

“Bu **geceki** rüyamdan bahsediyorum.” 408/9

Eserde “şimdi” kelimesi 195 defa kullanılmıştır.

“Fakat **şimdi** onu talih ikinci defa tecrübe ediyordu.” 16/5

“**Şimdi** doktorlar, ikinci bir yer değiştirmek için on gün beklemeli, diyorlar.” 22/26

“Bütün bunları **şimdi** hatırlamak, hazin oluyordu.” 56/1

“Fakat **şimdi** bu adamın ıstırabı karşısında kendiliğinden dilinin ucuna geliyorlardı.” 58/1

“Ne münasebeti var **şimdi** bu sözün?” 107/24

“Garip bir şekilde **şimdi** kendisini yalnız görüyordu.” 288/23

“**Şimdi** onu konuşuyorduk, dedi.” 297/8

“**Şimdi** senin koruyucu meleğin oldum.” 408/33

“Ama ben seni **şimdi** gözlerimle görüyorum.” 409/38

“**Şimdi** büyük bir kaza geçirdim.” 412/35

Eserde “bugün” kelimesi 60 defa kullanılmıştır.

“**Bugün** yapacak bir yığın işi vardı.” 12/4

“**Bugün** bile yolda gelirken hiç istemediği, kendi kendine birtakım el hareketleri yaptığının farkında olmuştu.” 56/15

“Dokuz gündür zatürree onu yakalamış, yavaş yavaş **bugün** bulunduğu o dar geçide kadar sürüklemişti.” 60/4

“**Bugün** Nuran gelecekti.” 142/14

“Çünkü o, hayatımızın, **bugün** olduğu gibi gelecek zamanda da şekillerinden biridir.”

183/3

“Sümbül Hanım **bugün** yardımcı; dedi.” 251/9

“**Bugün** dolaptan çıkardım, dedi.” 273/16

“**Bugün** pek coşkunuğum var üstümde.” 278/1

“Onlar **bugün** Bursa’ya gittiler.” 336/17

“**Bugün** ölüme gönderdiklerine.” 410/16

Eserde “gündüz” kelimesi 8 defa kullanılmıştır.

“Fakat ekseriya **gündüzleri** Mermerli’de veya iskelede deniz kenarında vakit geçiriyorlar, akşama yakın hastane üstüne çıkıyorlardı.” 34/8

“Çünkü **gündüzleri**, sadece yosunlu, rüzgârın, yağmurun sünger gibi delik deşik ettiği taş parçaları olan kayalar, bu saatte birdenbire canlanırlar, birdenbire, kudretleri ve cüsseleri insanın çok üstünde, talih gibi susan ve yalnız varlıklarının içimizdeki aksiyle konuşan bir yığın hayal varlık, Mümtaz’ın etrafını alırdı.” 34/12

“Çünkü bu kalabalığın **gündüz** ışığında bile insanı ürperten bir manzarası vardı.” 36/2

“Bu hazzı tek başına tadabilmek için daha **gündüzden** çareler arar, arkadaşlarından ayrılırdı.” 36/18

“Bahçe **gündüz** güneşle, arı ve böcek sesleriyle dolu olurdu.” 75/6

“O seyisle yatmasına hiç lüzum yoktu, hele **güpegündüz** yarış atlarına mahsus ahırın üstündeki odada... Evet, bütün hayatı böyle ufak tefek hataların, tedbirsizliklerin sebep olduğu facialarla geçmişti.” 108/24

“Mümtaz bu bakışları, kucaklaşma hıçkırıklarına benzeyen gülüşleri gece **gündüz** beraberinde taşırdı.” 175/14

“**Gündüzleri** o kadar vazih, her kenarı, her kıvrımı ayrı ayrı işlenmiş gibi meydanda ve berrak güneş altında yalnız kendisi olan koyların, tepelerin, koruların birdenbire kendilerinin de içinde bir vehim, bir hayal oldukları bu rüya hali Mümtaz için sade o ana ait bir lezzet değildi; belki o anda sanatın büyüye yakın sırrını bulurdu.” 219/5

Eserde “yarın” kelimesi 56 defa kullanılmıştır.

“Herkes **yarını**, büyük kıyameti düşünüyordu.” 24/16

“**Yarın** İzmir’e gidiyorlar.” 77/13

“Hayatında bir yığın hülyadan başka ne vardı; **yarın** sabah, sen de bir hayal olmayacak mısın?” 125/2

“**Yarın** ıstıraplarında yalnız kalacak.” 144/2

“**Yarın** bize İclal’le arkadaşları gelecek...” 155/13

“**Yarın** Heybeliada’daki santral memuru bir zil sesi işitecek.” 245/1

“**Yarın** akşam ölecekti.” 245/20

“Mektup bırakırız, **yarın** gelir.” 342/21

“**Yarın** Sümbül Hanım gelince her şey düzelir.” 343/3

“**Yarın** sabah Mümtaz’ın önünde siyah bir kuyu idi.” 396/15

Eserde “dün” kelimesi 45 defa kullanılmıştır.

“Yengesi **dün** akşam, Mümtaz, git şu adamı görüver.” 14/6

“**Dün** akşamki genç kız da orada, yaylının tam arkasına düşen tarafındaydı.” 30/13

“**Dün** geceki iniltileri kesilmişti.” 31/3

“**Dün** akşam denizde böyle olmuştu.” 106/9

“Ancak o zaman Mümtaz, Nuran’ın **dünkü** kadar neşeli olmadığını, dalgın, hatta mahzun olduğunu gördü.” 115/9

“Daha **dün** kollarının arasındaydı.” 154/8

“Daha **dün** Fahir’den bir mektup almıştı.” 231/28

“**Dün** akşam Yaşar beni Sabih’lere götürmüştü.” 302/15

“**Dün** akşam ölmüş.” 341/33

“Ama **dün**, evvelisi gün böyle görmüyor muydum?” 406/13

Eserde “yaz” kelimesi 48 defa kullanılmıştır.

“O **yazı** hiç unutmayacağım.” 20/25

“İhsan, bu **yaz** kütüphanelerden uzakta kalamam.” 22/10

“Mümtaz, bir **yaz** evvel bu sokaklarda, belki bugünkülerden birinde, Nuran’la dolaştığını, Kocamustafapaşa’yı, Hekimalipaşa’yı gezdiklerini düşünüyordu.” 23/8

“Küçük yol, meydanın ve etrafın her **yaz** kendiliğinden peydahlandığı bütün kokuların dar koridoru idi.” 50/8

“Şurası var ki genç adam **yazın** başından beri hiç de tabii bir hayat yaşamıyordu.” 56/10

“Birkaç **yaz** evvel İhsan ağabeyim çok güzel bir ev bulmuştu.” 84/27

“O **yaz** Mümtaz’ın kısa ömrünün zirvesi, cevheri, taçlandığı nokta oldu.” 152/12

“Adile Hanım bu **yaz** Taksim’deki evinden çıkmamıştı.” 153/11

“Onun için bir **yaz** gecesini dolduran bir gazel, belki musikiden ayrı denecek kadar hususi şekilde güzel bir şeydi.” 159/2

“Fatma’nın **yaz** sonundaki hastalığının etrafta uyandırdığı dedikodu olmasaydı bu kadar itaatli olmayacak, kendi iç hayatını inkâr etmeyecekti.” 323/6

Eserde “sonbahar” kelimesi 22 defa kullanılmıştır.

“Hanın merdiveni dışarıdandı ve odaların pencereleri **sonbaharda** öte beri kurutulan yere açılıyordu.” 28//1

“Kanlıca’nın ihtiyaçları arkamızda, **sonbahara** hazırlanıyorlar.” 224/13

“Bu **sonbahar** saati ancak böyle anlatılabilirdi.” 225/6

“Gözlerini keskin **sonbahar** ışığına sımsıkı kapayarak yüzünü güneşe doğru uzattı.” 251/6

“Mümtaz’a bakmayın, o **sonbaharda** kış yağmurunu düşünerek üzülür.” 256/6

“**Sonbahar** büyük ve altın bir meyve gibi bütün olgunluğuyla gözlerinin önündeydi.” 256/16

“Fakat bu **sonbahar** güneşi bir saza benzettiği ve o kadar kendi musikisiyle doldurduğu bu bahçede Macide’nin bile fazla mahzun olmasına müsaade etmezdi.” 258/29

“**Sonbahar** gecesi Emirgan sırtlarını o imkânsız yalnızlık vehmiyle kaplamıştı.” 314/12

“**Sonbahar** gecesi siyah ve çok cilalı bir camın arkasında gibi, dağınık ve insanın içine kadar işleyen ışıklarıyla, her türlü değişme ihtimallerinin dışında parlıyordu.” 316/9

“Ne beklenmedik bir hazırlanışı, süzülüşü, kendini haber verışı, tereddütleri ve nihayet bir hakikat keşfedilir gibi gelişi, kısa gelişmesini, ince nüans farklarıyla, tıpkı bir **sonbahar** bereketi gibi tekrarlayıp sonra yeniden kendi değişikliğinin mucizesi içinde kayboluşu vardı.” 384/16

Eserde “bahar” kelimesi 28 defa kullanılmıştır.

“Onu düşünürken Mümtaz, benim çocukluğumun bir kısmı bir **bahar** dalı altında geçti, derdi.” 25/8

“Mümtaz’ı o kadar çıldırtan o çocuk neşesi, yalnız mesut kadınların tanıdığı o feyizli **bahar**, kendisini bir aşkın ortasında, yarattığı bir âlemin içinde gibi idrak etmenin şuuru, o emniyet, o daima yaratış halinde zekâ ve ruh taşkınlıkları, artık hiçbir, hiçbir kalmamıştı.” 67/1

“Fakat **bahar** gelince...” 85/1

“Ve şu **bahar** saatinde bu lokantada, bu denizin karşısında olduğumuza şükredeceğiz.” 99/3

“İskele ağır bir **bahar** kokusu içindeydi.” 114/3

“Şimdi genç adamın damarlarında Nuran’ın nefesi üst üste sıcak, kokulu **baharlar** açıyor, arzu, yaşama hasreti, susamış hayvanların ikindi sıcağında serin kaynaklara sürü halinde gidişi gibi, içinden ona, sevgilisine doğru akıyordu.” 139/12

“**Bahar** güneşinin altında suların sevincine baktı.” 150/13

“Ara sıra küçük bir rüzgar kabarıyor, suyun üzerinde şuradan buradan taşıdığı çiçek kokularıyla sade özden bir **bahar**, hayal bir bahçe yapıyordu.” 197/24

“Her taraf bir **bahar** gibi renkliydi.” 225/18

“Çiçek açmış **bahar** ile.” 325/4

Eserde “kış” kelimesi 23 defa kullanılmıştır.

“Bu soğuk bir **kıştı**.” 44/24

“Kocasından **kışın** başında ayrıldığından beri garip, kendi içine çekilmiş bir hayatı vardı.” 79/5

“**Kış** gelince onlar taşındılar, ben kaldım.” 84/29

“Bütün **kış** zaten hastaydı.” 114/32

“Bu bahar, **kışın** ortasında o kadar beklediği, özlediği bahar...” 135/11

“Mümtaz’a bakmayın, o sonbaharda **kış** yağmurunu düşünerek üzülür...” 256/6

“Yaz boyunca, Emirgan’da beraber geçirecekleri **kışların** hülyasını kurmuş, hatta

bununla da kalmamış, Mümtaz’a bir gün, Bedesten’de rast geldiği iki çini sobayı birden aldirtmişti.” 342/3

“**Kışın** sıkıntısı içinden, yazın güzel günlerine birdenbire çıktılar.” 343/26

“Bir gün evvelki temiz ve yarı mutlak çehreli **kış** manzarası, sağanakla düşen bir yağmurun altında parça parça eriyor.” 347/1

“Biri siyah, biri sarı, fakat ikisi de **kışın** giyilebilecek cinstendi.” 380/4

Eserde “eylül” kelimesi 3 defa kullanılmıştır.

“**Eylül** sonlarına doğru lüfer avı Boğaz’ı tatmak için yeni bir vesile verdi.” 209/1

“**Eylülü** Kanlıca’da geçireceğim.” 209/10

“Bu artık ne yazın, ne de **eylül** ayının her şeyi, bütün kudretleri dışarıda gülen bir çiçek gibi açık gecelerindendi.” 247/16

Eserde “şubat” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Öyle ki **şubata** doğru Mümtaz’a ayırdığı saatlerin çoğunun öbürleri tarafından zapt edildiğini görünce kendisi de şaşırmişti.” 323/5

“Sanki bütün mevsimi, -lodosların yalancı yazına aldanarak- tembel tembel geçiren kış, birdenbire bu **şubat** sonunda, tam şark usulü bir hızla harekete geçmiş ve bütün ihmallerini birkaç gün içinde tamamlamağa azmetmiş gibi, fırtına, sis, kar, tipi, eline ne geçerse hepsini kullanarak şehri alt üst etmişti.” 344/14

Eserde “nisan” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Denizlerin dibinde mercan adaları doğar, yıldızlar aya karşı rüzgârların dağıttığı **nisan** çiçekleri gibi, bir renk ve ateş kıvılcımında dağılırlar.” 73/15

“Bu bir **nisan** günüydü.” 351/6

Eserde “mayıs” kelimesi 6 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, ateşte ağır ağır kavrulmuş benzeyen ciltleri elinde evirip çevirirken, geçen **mayıs** başında bu dükkâna son defa geldiği günü düşündü.” 52/8

“Geçen **mayıs**... yani Mümtaz’ın dünyası az çok yerinde olduğu zamanlar...” 53/4

“Bir daha o bir sene evvelinin **mayıs** sabahını düşündü.” 56/18

“Mümtaz’la, Nuran bir sene evvel, bir **mayıs** sabahı Ada vapurunda tanışmışlardı.” 79/2

“Altına birinciden daha kalın bir çizgi, bir tane daha, en altına dört **mayıs**, saat 23’ü beş geçe diye yazdım.” 84/3

“**Mayısın** dördünde tezini bitirmek, yazı kazanmaktı.” 84/13

Eserde “haziran” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Bu, sekiz sene evvel bir **haziran** sabahı olmuştu.” 18/15

Eserde “ağustos” kelimesi 5 defa kullanılmıştır.

“Bu **ağustos** sonu sabahı bütün sokaklar bir fırın ağzı gibi insanı kapıyor, çiğniyor, yutuyor, sonra kendisinden bir sonrakine geçiriyordu.” 22/8

“Onun için **ağustos** mehtabında dolaşacaklardı.” 187/23

“İstanbul’un bu semtleri bu **ağustos** gününde, pislikten, tozdan, sıcaktan bitaptı.” 199/27

“Her düşünce, her ihsas, onda, **ağustos** mehtabını seyrettikleri gece Nuran’a söylediği gibi, zalim bir işkence, bir azap haline geldiği zaman tam şeklini almış olurdu.” 293/15

“Nuran’la geçen **ağustosta** bu adamdan iki tesbih almışlar ve onunla konuşmuşlardı.” 365/14

Eserde “pazartesi” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“O **pazartesi** akşamı da böyle olmuştu.” 327/6

“O sabah Mümtaz telefonda İhsan’la konuşmuş, her şeyin yolunda olduğunu, **pazartesi** günü saat dörtte Fatih nikâh dairesinde bulunmalarını söylemişti.” 346/25

Eserde “perşembe” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Genç kadın, **perşembe** günü, söz verdiği saatte Mümtaz’a gelmek için yola çıkmış, fakat tam kapının önünde Suat’a rast geldiği için girmeğe cesaret edememişti.” 335/21

Eserde “cuma” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“O **cuma** gününü Mümtaz, evde Nuran’ı beklemekle geçirmişti.” 328/5

Eserde “saat” kelimesi 139 defa kullanılmıştır.

“**Saat** dokuza yaklaşıyordu.” 12/2

“Hakikatte yangın bir **saat** evvel başlamıştı.” 26/24

“Seneler geçtikten sonra bile o ve arkadaşları bu ilk **saatten** hafızalarında kalan cümleleri hatırlarlardı.” 43/8

“Altına birinciden daha kalın bir çizgi, bir tane daha, en altına dört mayıs, **saat** 23’ü beş geçe diye yazdım.” 84/3

“Otuz beş sene astımlı, huysuz, bir **saati** öbürüne uymaz bir kocanın kahrını çekmiş, üst üste, nasıl, hangi sebeplerle yaptığını bilmediği borçlarını ödemiş, kocasını düşündükçe huy ve ahlaklarına bir türlü güvenemediği dört çocuğunu büyütüp yetiştirmiş, hepsini teker teker evlendirip yer yurt sahibi etmiş, şimdi ömrünü misafir ağırlamakla geçiriyordu.” 109/20

“İçerde **saat** bir buçuğu çaldı.” 113/31

“Fakat işte, üç **saat** süren bir didişmeden sonra gelmişti.” 131/11

“İskeleye indiği zaman **saat** yedi vardı.” 141/22

“İlerlemiş **saatin**, sessizliğin, hazdan yorgun düşmüş sinirlerin, yalnızlığını daha koyu, daha tahammül edilmez yaptığı bu dönüşlerde, Mümtaz’ın içinden geçenleri Nuran çok defa bilmezdi.” 222/1

“Kırk sekiz **saatten** beri hayatı alabildiğine büyüyor, alabildiğine genişliyordu.” 245/13

Eserde “dakika” kelimesi 35 defa kullanılmıştır.

“O felaketi, olduğundan hemen iki **dakika** sonra, daha vücut kan içinde ve sıcakken görmüş, çocuğunu kolları arasında içeriye taşımış, son ümitlerin iflasına şahit olmuştu.” 19/2

“Bunların hepsi beş **dakika** bile sürmemişti.” 26/8

“Bütün bu ölümler bu **dakikada** bizim kafamızda yaşıyorlar.” 183/22

“Bunu şu **dakikada** öğrenmişti.” 235/15

“Suat bir **dakika** İhsan’a dikkatle baktı.” 306/12

“Bir **dakika** durdu.” 308/20

“Birkaç **dakika** daha kalsa adamı orada dövmeğe mecbur olacağını biliyordu.” 328/3

“O **dakikadan** itibaren serçeleri beslemek vazifesini üzerine almıştı.” 345/23

“Sultanhamam’ın kalabalığında bir **dakika** durdu ve etrafına baktı.” 357/3

“Hem o cins keşiflerden idi ki insana ancak en son **dakikada**, zihnin her şeyle alakasını kesip kendi kendisi olduğu, en saf şekilde işlediği anda gelebilirdi.” 406/4

Eserde “hafta” kelimesi 45 defa kullanılmıştır.

“Doktor çağırmak, eczaneye reçete götürüp ilaç getirmek, komşunun evinden telefon etmek gibi şeyler bir tarafa bırakılırsa, bu **haftayı** hemen hemen ya hastanın başucunda yahut da kendi odasında, kitap okuyarak, düşünerek, yeğenlerini avutmağa çalışarak geçirmişti.” 11/2

“Babasının ve annesinin birkaç **hafta** ara ile ölümünden sonra onu amcasının oğlu büyötmüşü.” 25/2

“Annesi o **hafta** içinde bir gece sabaha karşı öldü.” 39/3

“Evde hasta var; bir **haftadır**, doğru dürüst gazete bile okuyamadım.” 57/1

“**Haftada** iki gün, sabahları kendileri için buluşuyorlardı.” 174/18

“Bir **haftadır** ki, İhsan’ı görmemişti.” 203/22

“Suat’a iki **haftadır** bu sokakta rastlıyordu.” 336/1

“Fakat bir **hafta** beraberdi.” 336/33

“Bir **hafta** içinde olur.” 338/33

“Bu **hafta** evlenecektim.” 368/12

Eserde “önce” kelimesi 24 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, Boğaz vapurunda ilk **önce** onun karşısında oturmak istediğini, sonra nedense bunu yapmadığı için kendisini Muazzez’in dişleri arasına attığını düşünüyor, tereddüdünü, utangaçlığını fark ettiyse diye üzölüyordu.” 82/15

“İlk **önce** güç olmadı değil.” 85/1

“İlk **önce** aşağıya, Beylerbeyi’ne doğru indiler.” 130/24

“Mümtaz ilk **önce** levhayı okudu.” 164/2

“Kadın ilk **önce** alayla sonra yüzü değişerek dinledi.” 191/20

“İlk **önce** çok güldüm.” 312/19

“İlk **önce** tramvayların her türlü binme teşebbüsünü reddeden kalabalığını seyretti.” 356/2

“İlk **önce** nöbetçi bir polis, bilinmeyen bir yerden açık yakası ve elinde tuttuğu kasketiyle çıktı; sonra bir hademe bir aralıktta üstünde uyuduğu iskemle ile görünmeğe razı oldu.” 382/17

“Mektubunda söylediğine göre ilk **önce** o küçük kızla bu konçertoyu dinlemişler, o ertesi sabah gittikten sonra da kendi kendine onu çalmıştı.” 385/15

“Mümtaz ilk **önce** hiçbir cevap vermedi.” 409/3

Eserde “sonra” kelimesi 418 defa kullanılmıştır.

“**Sonra**, eve döndüğünden beri, akrabasına karşı olan sevgisinin daha başka bir hal aldığına dikkat etti.” 12/11

“Çünkü Sabiha bu evi kökünden saran bir felaketten **sonra** gelmişti.” 18/5

“**Sonra** yere serilen bir örtü üzerinde yemeğe oturmuşlardı.” 26/2

“Bir müddet deniz boyunca yürümüşler, **sonra** kayaların arasına sapmışlar, nihayet bir oyuktan yeraltına girmeğe başlamışlardı.” 37/1

“**Sonra** beraberce eğildikleri bir kitabın üstünden başlarını kaldırır gibi doğruldular ve birbirlerine baktılar.” 126/3

“Fakat bir saat **sonra** meydana çıktığı zaman rakı masası kendiliğinden bir zevkti.” 165/11

“Doğru denize koşar, yıkandıktan **sonra** eve döner.” 176/2

“**Sonra** işlerimizi sıralayacağız.” 266/5

“**Sonra** hatırladı.” 338/12

“Sekizden **sonra** gece yatısına gidilir mi?” 381/22

Eserde “henüz” kelimesi 40 defa kullanılmıştır.

“Yollar **henüz** açık.” 26/1

“Uzakta **henüz** gelmiş kırlangıçlar yuvalarını hazırlama telaşı içindeydiler” .53/1

“Vakıa **henüz** onu salondaki divanda yatmağa razı edememişti ama, gene evdendi.” 89/14

“Hayatımızın **henüz** şekli yok da onun için!” 99/18

“**Henüz** dört yaşında, hüküm verilecek gibi değil ama annesinin yüzündeki tatlılığa bilmem dikkat ettin mi?” 207/28

“Bugün Emin Bey’le arkadaşlık etmek, onun için **henüz** her şeyin bitmediğini gösterecekti.” 253/1

“Bu işlerin **henüz** olmadığı, küçük, mesut sıkıntılarının devrini düşünmek istiyordu.” 364/12

“**Henüz** uykudan uyanmış bir hali vardı.” 379/21

“Sanki gözlerinin önünde **henüz** toprağa atılan bir tohum çarçabuk büyüyor, dal, yaprak, veriyordu.” 384/15

“Fakat **henüz** fikirlerin devamını hiç olmazsa yokluğu ile duyabiliyordu.” 404/26

Eserde “hâlâ” kelimesi 37 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz avuçlarında **hâlâ** bu kilitlenmenin, belki ölümün ötesine kadar sürecek kavrayışını duyardı.” 27/25

“**Hâlâ** rüyalarında o günleri yaşıyor, sık sık onların ıstırapıyla uykusundan silkinerek, ter içinde uyanıyordu.” 45/9

“Yol güneşin altında, **hâlâ** onun tarafından derisi yüzülerek uzuyordu.” 69/14

“Mümtaz, gece ilerledikçe havada, **hâlâ** kıştan bir şeyin bulunduğunu sezer gibiydi.” 124/17

“Sözünü birdenbire kesti; neredeyse, ben **hâlâ** çocuk gibiyim, diyecekti.” 125/1

“Fakat kolları **hâlâ** edalı, vücut atletikti.” 251/2

“Mümtaz, İhsan’ın kolundan geniş, atletik formunda ince bir kan izinin **hâlâ** güneş yanığı geçmemiş deri üzerinde yol aradığını gördü.” 377/22

“Nöbetçi eczanenin kepenkleri **hâlâ** kapalıydı.” 405/5

“Bu fena huylar yüzünden işleri ne kadar karıştırdığınızı **hâlâ** anlamadınız mı?” 409/29

“Ve **hâlâ** kırık şişe parçalarını tuttuğu avuçlarını açarak yaralarına baktı.” 412/24

Eserde “artık” kelimesi 85 defa kullanılmıştır.

“Fakat Mümtaz **artık** gündelik işleriyle içindeki Tanrı düşüncesini karıştırmak istemiyordu.” 47/2

“Kitapçının **artık** kendisiyle alakadar olmayacağını biliyordu; nitekim gözlüklerini takmış, bir rahle üzerinde açık duran yazmasına dönmüştü.” 52/7

“**Artık** etrafına bakmıyordu; zaten ne var, ne yok biliyordu.” 62/17

“Şimdi **artık** kimseye hıncı kalmamıştı” 77/22

“Fakat **artık** eski parıltısı yoktu.” 87/20

“Nuran **artık** bir şey sormuyordu.” 134/30

“Genç kadın aşkı **artık** lüzumsuz ve gülünç buluyordu.” 349/21

“Evet, bu harp çıkarsa, **artık** geçen harp gibi kazaen çıkmayacak!” 369/23

“**Artık** eski İhsan değildi; belki onun bir hatırası olmağa doğru gidiyordu.” 374/4

“Hayır, **artık** yetişemiyorlar.” 408/41

Eserde “evvela” kelimesi 32 defa kullanılmıştır.

“**Evvela** güvercinlere baktı.” 46/14

“**Evvela** okuduğu muharriri sorardım; sonra onun ağzıyla veya meseleleriyle konuşturdum.” 97/7

“Çünkü **evvela** siyah tahtayı beyhude yere temizlemiş oluruz.” 98/11

“Daha ikinci kadehten itibaren hızını arttıran bir samimilik dalgası içinde, **evvela** onun güzelliğini övdü, genç kızlık arkadaşlarından birisinin arabasını, kürkünü, evlerinde verdiği ziyafetleri anlattı.” 157/5

“**Evvela** camiin önündeki kahveye oturup çay içtiler.” 200/7

“**Evvela** bunu yapabilmemiz için işin açılması, genişlemesi, cemiyetin ve hayatın yaratıcı vasıflarını tekrar kazanması lazım.” 262/9

“**Evvela** şartlarımızı tanıyacağız.” 266/6

“Bunlara **evvela** hiç dikkat etmezdi.” 326/2

“**Evvela** büyük, çok büyük kalaslar getirdiler.” 386/20

“Aşçı **evvela** gözlerindeki parıltıdan şüphelenmiş, sonra da huddamı ile konuşurken söylediği sözlerden.” 397/36

Eserde “daima” kelimesi 74 defa kullanılmıştır.

“Ta liseden beri tanıdığı arkadaşının bu huyunu bildiği için, İclal o kadar sevdiği ve çok defa tesiri altında yaşadığı Muazzez’i kendi aile muhitine sokmaktan **daima** çekinmişti.” 83/12

“**Daima** bir kaçamak yolu bulabilirdi.” 84/17

“Zaten hayat tanzim edilmeğe **daima** muhtaçtır.” 99/19

“**Daima** öleceğiz ve öldüreceğiz.” 101/22

“Onun için bütün etrafında ve kendi mazisinde Nuran’ı aramak, her şeyde ondan bir tat

bulmak, onu asırların boyunca efsanede, dinde, sanatta, az çok ayrı çehrelerle; fakat **daima** kendisi olarak karşısında görmek, yaşama dediğimiz macerayı birkaç misline çoğaltan bir büyü idi.” 190/1

“Yarı somurtkan, dünya ile alakası sadece elindeki ipte toplanmış bu bekleyiş arasından, etrafa ait dikkatleri Mümtaz için **daima** şaşırtıcı olurdu.” 217/3

“Halkımız münevverine **daima** inandı ve gösterdiği yolda gitti.” 268/27

“**Daima** kapının dışındayım.” 269/17

“Fakat hedef **daima** değişiyor.” 340/28

“Bir zihinde yaşayanlar **daima** güzeldirler.” 409/35

4.1.10. Sayı Bildiren Kelimeler

Eserde sayı bildiren kelimeler “bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on, on bir, on iki, on üç, on dört, on beş, on altı, on yedi, on sekiz, yirmi, yirmi bir, yirmi üç, yirmi dört, yirmi beş, yirmi altı, yirmi yedi, otuz, otuz iki, otuz üç, otuz beş, otuz altı, otuz dokuz, kırk, kırk beş, kırk sekiz, elli, elli beş, altmış, yetmiş dört, yetmiş beş, seksen, seksen beş, doksan üç, yüz, yüz bir, yüz yirmi, yüz elli, yedi yüz elli, bin, bin üç yüz on üç, bin dört yüz, bin beş yüz, bin sekiz yüz dosan, bin dokuz yüz on dört, bin dokuz yüz on sekiz, bin dokuz yüz yirmi beş, bin dokuz yüz yirmi altı, bin dokuz yüz sekiz, bin yüz doksan yedi, bin dokuz yüz dokuz, bin dokuz yüz otuz yedi, iki bin, kırk üç bin, yüz bin, milyon, bir milyon” olarak belirlenmiştir.

Eserde belirlenen bu kelimelerin geçtiği cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “bir” kelimesi 96 defa kullanılmıştır.

“Macide, kızının hastaneye gelmesini **bir** kere olsun istememişti.” 19/4

“Hakikatte yangın **bir** saat evvel başlamıştı.” 26/24

“Evde hasta var; **bir** haftadır, doğru dürüst gazete bile okuyamadım.” 57/1

“Darlık, ıstırap, sandığınız gibi az bulunur şeyler değildir; hele sizler hayatınızdan **bir** kere soyunun; biz size ümitsizliğin her çeşidini bulmaya hazırız!” 62/11

“**Bir** senelik kirayı hazırlamıştım.” 71/7

“Hatırınız için her gün iki tabak semizotu yiyebilir, hatta içtiğim cıgaraları **bir** pakete indirebilirim, diye tamamlayacaktı.” 84/10

“Hayır, Sabih, yarın akşam da, dün akşam, evvelki akşam gibi, gene kendisini önünde **bir** tabak haşlanmış havuç, taze kabakla görüyordu.” 91/19

“Fahir bu sefer hakikaten gafil avlandı ve karşısındakine **bir** saniye için hayretle baktı.” 105/7

“Nuran **bir** iki gazete, roman aldı.” 120/8

“Mümtaz, **bir** günde ömrünü kaç defa yaşarsın?” 256/11

Eserde “iki” kelimesi 225 defa kullanılmıştır.

“Bu adamcağız **iki** haftadır üst üste haberler gönderiyor, beyefendilerden birinin veya hanımefendinin behemehal teşrif etmelerini rica ediyordu.” 13/7

“Bu kurdele **iki** seneden beri süs olmaktan çıkmış, evin içinde, ona ait bir müessese haline gelmişti.” 17/21

“Büyükçe bir evin **iki** odasında oturuyorlardı.” 22/34

“Sesi, şimdiye kadar hiç tanımadığı bir irade ile bu **iki** maddeden başka yeryüzünde ne varsa hepsini ilga ediyordu.” 71/20

“Bazen **iki** yastık atarak Nuran’la orada otururlardı.” 75/11

“Romanyalı bir kadın yüzünden **iki** sene evini barkını bırakmış, şurada burada sürtmüş, sonra da bir gün artık beraber yaşayamayacaklarını, ayrılmaları lazım geldiğini söylemişti.” 80/1

“Sanki bir yarışta imiş gibi, metresinin arkasından nefesi tıkana tıkana **iki** sene koşmuş, yetişip onu geçemediğini görünce bütün dizginlerini teslim etmişti.” 81/1

“Adile Hanım’ın şefkati bu hatırayı **iki** senenin arasından bulup çıkarmıştı.” 92/20

“Saçlarını en son dakikada sağa sola **iki** üç tarakla düzelttiği belliydi.” 130/2

“Suat’a **iki** haftadır bu sokakta rastlıyordu.” 336/1

Eserde “üç” kelimesi 72 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, **üç** gündür bu hastabakıcının peşinde idi.” 12/27

“Fakat **üç** ay evvel kendisi Anadolu’da bir hastanede iş bulmuş, gitmişti.” 21//30

“Şimdi **üç** çocukla kaldık.” 22/30

“Böyle olması bir bakıma rahattı; çünkü **üç** şeyi düşünmek, hiçbir şeyi düşünmemekti.” 50/19

“Bu **üç** günde büyük annesinin hayali onu hiç bırakmamıştı.” 145/14

“Nuran kendi içinde **üç** gün bu sert konuşmayı dinledi.” 149/9

“Sonra **üç** gün için geleceklerini vadetti.” 206/2

“Bir çocuk **üç** gün ağlayabilirdi.” 230/30

“Ama **üç** defa çıkarmış.” 255/25

“Hani o Passion’da İsa’ya **üç** çivi verene...” 409/25

Eserde “dört” kelimesi 39 defa kullanılmıştır.

“Bunlar **dört** atlıydılar.” 28/11

“**Dört** seneden beridir, ilk defa yaz denen harikulade kuş kendisinin oluyordu.” 84/14

“**Dört** ay İstanbul onundu.” 84/15

“**Dört** arkadaş Galatasaray’dan beri ayrılmadıkları Mümtaz’ı çok severler, ona toz kondurmak istemezlerdi.” 97/13

“**Dört** sene evvel İclal’i her gün görür, ona ait şeyleri dinlerdi.” 115/1

“**Dört** sandalyeye birden gerilmiş, esmer yüzü, camiin bahçesinden sarkan ağaçlarda, her zamanki sükûnetiyle, yüzüne bakmadan, onun cevabını bekliyordu.” 368/8

“Taşlığın öbür ucunda **dört** ayakkabı vardı.” 379/22

“**Dört** ayakkabı; ikisini yazın başında almıştı.” 380/3

“**Dört** ayakkabı, şemsiye, küçük masa üstüne konmuş, akşamdan alınmış öteberi, taşlığın ucuz cinsten maltızı her şey silindi.” 380/22

“Her **dört** saatte sekiz ultraseptil...” 387/33

Eserde “beş” kelimesi 27 defa kullanılmıştır.

“**Beş** gecedir yattığı bu yeri, bir darağacını gösterir gibi dehşetle, ürpermelerle gösterebilirdi.” 20/11

“İki yandan **beş** ayak merdivenle kapısına çıkılıyordu.” 23/3

“Genç adam **beş** gün, elbette birinden birine rastlarım diye, Kandilli önlerinden ayrılmamıştı.” 128/11

“**Beş** gündür kafasında bir yığın kararlar vermiş, kâh evini ve hayatını can sıkıcı bulmuş, genç adamın daveti için sabırsızlanmış, kâh çocuğunun kendi yatağının yanı başında duran karyolasına bakarak, dışarıdan gelecek hiçbir şeyin kendi sükûnetini bozamayacağını sanmıştı.” 131/10

“**Beş** gündür belki de açlıktan ölmüştür.” 137/4

“Vallahi bilmem ama bazen **beş** on defa.” 256/12

“Bugün Türkiye’de nesillerin beraberce okuduğu **beş** kitap bulamayız.” 267/21

“Ehemmiyet verme; **beş** gündür sade ondan bahsettik!” 347/24

“İşte burada **beş** kişiyiz.” 371/28

“**Beş** arkadaş.” 371/29

Eserde “altı” kelimesi 9 defa kullanılmıştır.

“Mesela İhsan iyi olduktan **altı** ay sonra bile bir iki hastabakıcı mutlaka onu arayacaktır.” 12/32

“Öbür sahifede kırmızı kalemle tanıdığı dillerden hiçbirine uymayan **altı** isim yazılıydı.” 51/5

“Hadise patlak vermeden **altı** ay evvel o şüphelenmiş, sonra Kadıköy tarafındaki dostlarını iyiden iyiye istintak etmişti.” 87/5

“Daha saat **altı** yok.” 135/18

“**Altı** seneden beri bütün hayatını doldurduğuna göre, hiç de küçümsenecek bir iş değildi bu.” 168/4

“**Altı** senelik sabırlı bir çalışma sayesinde başkalarında kendiliğinden olan birçok şeyler onda ilaçla olmaktadır.” 170/3

“İşte o budur, bu çelimsiz adamdır, bütün mazi hazinelerinin son bekçisi, kafası **altı** asrın altın uğultulu kovani olan ve nefesinde bir medeniyet yaşayan insan budur.” 274/5

“Kaldı ki, Mümtaz’ı düşünmemek, Fatma’yı düşünmemek, son **altı** yedi ay içinde hayatını istila eden bir yığın üzüntüden kurtulmaktı.” 324/7

“Bu çarşı, **altı** ay sonra bu vaziyetini muhafaza edebilecek miydi?” 357/26

Eserde “yedi” kelimesi 24 defa kullanılmıştır.

“Orada da kendi çocuk muhayyilesine sığmayan bir yığın şey, orada da ölüm, gurbet, kan, yalnızlık ve içinde çöreklenen o **yedi** başlı ejder hüznü vardı.” 38/22

“**Yedi** sene ve en parlak devrinde Quartier Latin’de, her milletten bütün yaşlılarıyla beraber yaşamıştı.” 44/13

“Arkasından kaplumbağa yavrusu kabuğu, ayın on beşinde sırça şişeye doldurulan **yedi** çeşme suyu, kırk nar tanesi, safran ve karabiberle gece yarısı ateşte kaynatılan, taze kiraz dalıyla iyice karıştırılıp, duası okunduktan sonra kırk gün güneşe asılan bir büyü tarifi.” 55/3

“Bunların altında, gece yatarken **yedi** defa okundukta behemehâl niyet edilen şey üzerinde rüya görülüyor, deniyordu.” 55/7

“Eğer bir sene evvel olsaydı muhakkak ki, Mümtaz bugün yahut yarın, herhalde ilk görüşünde, bir vesile uydurur, merak ettiği bir hadise için istihareye yatmak istediğini ve bu beş ismi **yedi** defa okuduktan sonra gördüğü rüyayı anlatırdı.” 55/13

“Hadise zaten güzel değildi; inandığı, sevdiği adam, çocuğunun babası, evlendiklerinden **yedi** sene sonra bir seyahatte tanıdığı.” 79/8

“Hakikatte ise kadın **yedi** sene bu yarı uyku hayatından onun kendisini uyandırmasını beklemişti.” 80/7

“**Yedi** seneden beri bol bol misafir çağırıyor, sırrına pek az eşinin sahip olduğu bir mutfağın bütün nefasetini tanıdıklarına ikram ediyordu.” 109/22

“İskeleye indiği zaman saat **yedi** vardı.” 141/22

“Bonapart nam general haber gönderdi kim, benim padişahım, **yedi** derya dolusu asker ile imdadına gelirim.” 366/21

Eserde “sekiz” kelimesi 17 defa kullanılmıştır.

“Bu, **sekiz** sene evvel bir Haziran sabahı olmuştu.” 18/15

“Kaç defa Mümtaz, tıpkı, şurada **sekiz**, on kulaç su kaldı; ayaklarım karaya bastığı,

kollarım toprağı kucakladığı zaman bütün yorgunluklarım bitecek diye düşünen bir yüzücü gibi, onu bir selamet toprağı, geçilmesi lazım bir karşı yaka gibi görmüştü.” 72/21

“Verandada her zamanki gibi yedi **sekiz** misafir vardı.” 111/7

“Adile Hanım bu kardeş kelimesiyle yaşını **sekiz** on yıl birden küçültmüş olmaktan memnun, Nuran’ın cevabını bekledi.” 155/7

“Evin öteki kısımlarında oturan üç kiracı aile de beraber yaşadıkları **sekiz**, dokuz sene içinde aynı itiyatları aldıkları için, çiçek bahçesi hemen herkesin malı olmuştu.” 215/1

“**Sekize** doğru rakı sofrasına oturdular.” 228/3

“Bu yıkılmış kadını, o **sekiz** sahifedeki cümlelerden tek birinin kendisine söylendiğini işitmek diriltebilir, başka bir insan yapabilirdi.” 237/17

“Suat’la **sekiz** on defa saatlerce beraber kalmışlardı.” 345/7

“Kızdan **sekiz** kardeş olduklarını, Merkez Efendi’nin altına düşen bir evde oturduklarını, annelerinin çamaşır yıkadığını, kendilerinin böylece geçindiklerini öğrendi.” 353/25

“Hamal henüz yedi **sekiz** adım ötedeydi.” 358/16

Eserde “dokuz” kelimesi 9 defa kullanılmıştır.

“Saat **dokuza** yaklaşıyordu.” 12/2

“**Dokuz** gündür zatürree onu yakalamış, yavaş yavaş bugün bulunduğu o dar geçide kadar sürüklemişti.” 60/4

“Evin öteki kısımlarında oturan üç kiracı aile de beraber yaşadıkları sekiz, **dokuz** sene içinde aynı itiyatları aldıkları için, çiçek bahçesi hemen herkesin malı olmuştu.” 215/1

“**Dokuz** senedir...” 238/10

“**Dokuz** senedir...” 238/24

“Suat, **dokuz** sene hastalığının arttırdığı iştiha ile sağa sola saldırmış, genç ve körpe vücutlar düşünmüş, olgun kadınlar aramış, bir tünelin, bir demiryolunun çetrefil hesaplarını yapar gibi, kafasında visal ihtimalleri tartmış.” 238/25

“Mümtaz biraz daha köşeye çekildi; ve oradan, Macide’nin akrabasının **dokuz** senelik kocasını, Nuran’ın aşkını bir hidayet nuru gibi içinde on sene gizleyen adamı, sırtı kambur, yüzünün derisi kemiklerine yapışmış, arkasında ince emprimesi içinde titreye titreye ömrünün yanlış hesaplarını sayan esmer, mor pembesi şapkasının altından kötü

taranmış saçları fırlayan zayıf bir kadınla merdivenden inerken seyretti.” 243/11

“Ben artık eskisi gibi değilim, diye avaz avaz ilan eden bu hastanın uzviyetinde bu saltanat **dokuz** günde kurulmuştu.” 375/9

“**Dokuz** gün içinde eskisi olmaktan, herkese benzemekten çıkmış, hayatın kenarına çekilmiş, orada, yalnız dikkat edilirse şaşırtıcı olan bir değişme içinde yavaş ve emin bir şekilde onu kurmuştu.” 375/10

Eserde “on” kelimesi 33 defa kullanılmıştır.

“Şimdi doktorlar, ikinci bir yer değiştirmek için **on** gün beklemeli, diyorlar.” 22/26

“Kaç defa Mümtaz, tıpkı, şurada sekiz, **on** kulaç su kaldı; ayaklarım karaya bastığı, kollarım toprağı kucakladığı zaman bütün yorgunluklarım bitecek diye düşünen bir yüzücü gibi, onu bir selamet toprağı, geçilmesi lazım bir karşı yaka gibi görmüştü.” 72/21

“Bakma, aşçı dükkânında bahşiş, falan gene **on** lirayı buluyoruz.” 85/24

“**On** vapurunu kapıcının karısının ikinci kattakiler için anlattığı şeyler yüzünden kaçırmıştı.” 86/20

“Nuran’dı, ne de **on** senenin arkasından beyaz bir hayal gibi görünen nişanlıydı.” 106/28

“**On** sene yanında yaşadığı halde farkına varmadığı kadındı.” 106/30

“Adile Hanım bu kardeş kelimesiyle yaşını sekiz **on** yıl birden küçültmüş olmaktan memnun, Nuran’ın cevabını bekledi.” 155/7

“**On** gece Yıldız’da mevkuf kaldı.” 164/5

“**On** senedir yalnız senin için yaşadım.” 233/3

“Bundan **on** sene evvelkilerini hatırlarsınız.” 398/14

Eserde “on bir” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Eve geldiği zaman saat **on bire** yaklaşıyordu.” 335/16

“On, **on bir** yaşlarında, bütün vücudu sivilce ve yara içinde bir kız çocuğu mezarın ortasında oturmuş, taşların üstündeki mum artıklarını topluyordu.” 353/15

Eserde “on iki” kelimesi 7 defa kullanılmıştır.

“Fakat şöyle bir **on iki** senedir de çıkmayı aklına getirmemişti.” 13/6

“Mümtaz’a ise kendisinden **on iki** yaş büyük bir arkadaş gelmişti.” 42/8

“**On iki**, on üç yaşlarında, zayıf, üzüm gözlü bir delikanlıydı.” 85/28

“İki tarafı birbirinden uzaklaştırmak için elinden gelen gayreti sarf ederdi ve bu gayret şöyle on, **on iki** yıllık bir tecrübeye dayandığı için çok defa muvaffak da olurdu.” 90/10

“**On iki** sene evvel karısı ölünce bir türlü evlenemeyen oğlu ile beraber kardeşinin evine gelmişti.” 162/12

“Bilhassa Mütareke senelerinin Beyoğlu’nda o kadar velveleli bir ad yapan, kumarı, içkiyi ve kadını seven bu adamın baba evindeki bu son **on iki** senelik hayatı cidden garipti.” 162/13

“Saat ona doğru yoğurtçunun sesi, sadece ev kadınlarına ilk kolaylığı bahşetmekten başka bir şey ifade etmezken, **on ikiye** doğru adeta düşüncesini Nuran’ın gelişi meselesinde teksif etmeği genç adama hatırlatır, ikide aynı satıcı aynı sesle Nuran’ın gelmesi saatidir, diye haykırır.” 326/4

Eserde “on üç” kelimesi 3 defa kullanılmıştır.

“On iki, **on üç** yaşlarında, zayıf, üzüm gözlü bir delikanlıydı.” 85/28

“Hatta aklı, yolun yan tarafındaki evin verandasında şezlonga uzanmış kız irisinin kasığına kadar açık kalçalarında kalmasına rağmen, karısının kolunu **on üç** senelik bir tecrübenin verdiği ustalıklı hafif ve iç gıcıklayıcı bir tazyikle sıkmayı bile unutmadı.” 103/3

“O gece ayın **on üçü** idi.” 187/22

Eserde “on dört” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“O **on dört** sene piyanoya çalıştı.” 87/23

Eserde “on beş” kelimesi 8 defa kullanılmıştır.

“İnşallah **on beş** gün sonra uğrarlarsa hem teşerrüf etmiş oluruz, hem de bir parça şey takdim ederim, diye işi müphemle bağlar; fakat genç adam kapıdan çıkarken, yaptığı vaadin büyüklüğünden ürkmüş gibi sesi titreyerek; “**on beş** günde de kabil olur mu bilmem ki...” diyerek tekrar söze başlar.” 13/16

“Arkasından kaplumbağa yavrusu kabuğu, ayın **on beşinde** sırça şişeye doldurulan yedi çeşme suyu, kırk nar tanesi, safran ve karabiberle gece yarısı ateşte kaynatılan, taze kiraz dalıyla iyice karıştırılıp, duası okunduktan sonra kırk gün güneşe asılan bir büyü tarifi.”

55/3

“**On beş** gün evvel yeni ciltlediği bir kitabı takside unutmuştu.” 59/21

“Fakat Emma’mn **on beş** senelik aşk kadını hayatı, bu eksikliği ikisi için de telafi edebilmişti.” 80/15

“Bu imtihan **on beş** sene evvel aklına gelmezdi.” 252/28

“**On beş** sene evvel derinden çekilen tek bir “ah!” la misafir olduğu salonlarda avizeleri çınlatır, tek bir “do” sesiyle karşısında duran bir bardağı çatlatırdı.” 252/29

“**On beş** gündür, ilk defa kendi arkadaşlarıyla buluşacaktı; başkalarının aralarına katılmasından korkuyordu.” 356/10

Eserde “on altı” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“İngiliz donanması seferber edildi; kara ve hava ihtiyat kuvvetleri davet edildi; Almanya, Polonya’ya yaptığı **16** maddelik teklifi neşretti. Fransa taahhütlerine sadık.” 393/7

Eserde “on yedi” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Daha **on yedi** yaşında Mümtaz kendisini bir eşiğin önünde, onu geçmek için hazır bulunuyordu.” 42/24

“Çocuk **on yedi** yaşlarında genç ve güzeldi.” 49/11

Eserde “on sekiz” kelimesi 3 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz yukarıya annesinin yanına çıktığı zaman, demin gelen kadının **on sekiz**, yirmi yaşlarında bir kız olduğunu, annesinin yanına olduğu gibi boylu boyunca uzanmış, gözleri açık, yüzü adeta kaskatı, hıçkırdığını gördü.” 29/9

“Tramvay durak yerinde **on sekiz**, yirmi yaşlarında bir çift hararetili hararetili konuşuyorlardı.” 186/3

“Mümtaz daha **on sekiz** yaşında bakaloryasını vermeğe hazırlanan lise talebesi iken, bu fikirlerin ocağına atılmıştı.” 203/19

Eserde “yirmi” kelimesi 18 defa kullanılmıştır.

“Ve tıpkı **yirmi** sene evvel benim oturduğum ve düşündüğüm gibi...” 21/8

“Mümtaz yukarıya annesinin yanına çıktığı zaman, demin gelen kadının on sekiz, **yirmi** yaşlarında bir kız olduğunu, annesinin yanına olduğu gibi boylu boyunca uzanmış, gözleri açık, yüzü adeta kaskatı, hıçkırdığını gördü.” 29/9

“Kim der ki bu biçare **yirmi** seneye yakın bir zaman bir kadını sevmiş ve kıskanmış olsun... ve en sonunda...” 60/17

“Behçet Bey, **yirmi** sene karısı Atiye Hanım’ı sevmiş ve kıskanmıştı.” 60/18

“**Yirmi** senedir çektiği mide sancıları yüzünden iki yemek arasında herhangi bir şey almanın sıhate ne kadar dokunduğunu bilirdi.” 70/18

“Bunun yanı başında kendisinden **yirmi** yaş büyük bir koca tarafından çıldırısıya sevilmiş, tatlı şekilde şımartılmış olmanın verdiği bir yığın hususiyet daha vardı.” 162/2

“Tramvay durak yerinde on sekiz, **yirmi** yaşlarında bir çift hararetli hararetli konuşuyorlardı.” 186/2

“Onların yanı başlarında mimarisi meçhul, herhangi hayat standardına girmesi imkânsız, upuzun veya tıknaz, biri öbürünü hiç tutmayan, semtin havasına sırtını çevirmiş, duvarları çivit boyalı kireçle örtülmüş **yirmi** sene evvelki kargir evlere tesadüf ediyorlardı.” 200/4

“Çünkü **yirmi** sene evvel Tefik Bey, Boğaz’ın Bebek Koyu, Göksu âlemleri gibi devamlı modalarından biriydi” 210/2

“**Yirmi**, otuz sene içinde beşeriyet, iki bin yıl kendisini idare edecek düsturların hepsini bulmuştur.” 340/17

Eserde “yirmi bir” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Fatih, **yirmi bir** yaşında İstanbul’u fethetmiş.” 133/5

“Fakat dünyada milyonlarca **yirmi bir**, yirmi dört yaşında insan vardır.” 133/9

Eserde “yirmi üç” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz babasının bu sözlerini dinlerken, amcasının kendisinden **yirmi üç** yaş büyük oğluna, kendi zihninde başka türlü birkaç sima birden hazırlamıştı.” 41/17

Eserde “yirmi dört” kelimesi 7 defa kullanılmıştır.

“Descartes da **yirmi dört** yaşında felsefesini yapar.” 133/6

“Fakat dünyada milyonlarca yirmi bir, **yirmi dört** yaşında insan vardır.” 133/9

“Beraberinde genç kadının **yirmi dört** saatinden o kadar canlı ve güzel şeyler götürmesine rağmen, Mümtaz bu yalnız dönüşleri hiç sevmezdi.” 221/8

“Bir insan **yirmi dört** saatte değişebilir, iki kişiye, iki zavallıya birden düşman olabilirdi.” 239/14

“Bir tanesinin hayatım **yirmi dört** saat yaşa!” 311/24

“**Yirmi dört** saat bu bataklıkta küçük susuzlukların kurbağası ol!” 311/29

“Herif **yirmi dört** saatte Paris’tedir!” 366/19

Eserde “yirmi beş” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Genç adam gözleriyle etrafı araştırdı; kendisinden yirmi, **yirmi beş** adım ötede, sarışın, iri kemikli, dolgun göğüslü, hülasa, malzeme itibariyle oldukça zengin ve sağlam.” 94/4

“Evlerinin **yirmi beş**, otuz adım ötesindeydiler.” 411/12

Eserde “yirmi altı” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Utanmasa, yaşım **yirmi altı**, Emirgan’da, tepede güzel bir evde oturuyorum, kötü dans ederim; balıkta sabırsızlık yüzünden şansım yoktur, fakat iyi yelken kullanırım.” 84/8

Eserde “yirmi yedi” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Birdenbire **yirmi yedi** yaşına açılan bir kapı ki bu gece eşiğinde yatıyordu.” 141/6

Eserde “otuz” kelimesi 5 defa kullanılmıştır.

“Merhum zevcinin bulmasını tam **otuz** sene vadettiği bu tercüme-i hali hemen ertesi günü telefonla kendisine söylemesi, -bilhassa Sabriye Hanım bu mazi hikâyesinin telefonla söylenmesine çok ehemmiyet veriyordu- ona bir nevi mucize gibi gelmişti.” 112/2

“Tevfik Bey **otuz** sene kocasını kendisinden güzel bulduğu için ona açıkça düşman olan bir kadınla yaşamıştı.” 149/2

“O kadar ki, **otuz** senede bir şehir yanar ve köşkleri, konakları, yalılarıyla, çarşılarıyla, pazarlarıyla adeta yeni baştan, yapıldı.” 264/17

“Yirmi, **otuz** sene içinde beşeriyet, iki bin yıl kendisini idare edecek düsturların hepsini bulmuştur.” 340/17

“Evlerinin yirmi beş, **otuz** adım ötesindeydiler.” 411/12

Eserde “otuz iki” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Emma’nın **otuz iki** dişinin, önündeki ıstakozu yavaş yavaş, son derecede masum ve dalgın bakışlarla, adeta ezberinde olan bir şiiri hafızasından okur gibi öğütmesini, hakiki bir güzellik mucizesi gibi seyretti.” 108/14

Eserde “otuz üç” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“**Otuz üç** yıl kendisini bir köşkte hapseden bir iktidar delisi.” 265/12

Eserde “otuz beş” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Genç adam gözleriyle etrafı araştırdı; kendisinden yirmi, yirmi beş adım ötede, sarışın, iri kemikli, dolgun göğüslü, hülasa, malzeme itibariyle oldukça zengin ve sağlam, fakat garip şekilde güzel, -sonradan bu sahneyi tekrar düşününce “hiç olmazsa bazı erkekler için güzel” diye karar vermişti;- bir kadınla, esmer, **otuz beş** yaşlarında, siyah saçlı, yüzü ve kolları güneşten yanmış, her halinden deniz sporlarına alışık bir adamın onlara doğru yürüdüğünü gördü.” 94/4

Eserde “otuz altı” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Orada yatan, elleriyle **otuz altı** derecenin tabii ikliminde hiç yapmadığı hareketleri yapan, bulunduğu yükseklikte göğsünü biteviye indirip kaldırıp ciğerlerini serinletecek hava arayan, gerilmiş, yıllardır lülesinden su akmamış kır çeşmelerinin önündeki, o bir parça suya, serinliğe hasret topraklar gibi çatlamış dudaklarıyla, aydınlığı kusan gözleriyle, içinden ufalan yüzüyle ‘Ben artık eskisi gibi değilim’ diye avaz avaz ilan eden bu hastanın uzviyetinde bu saltanat dokuz günde kurulmuştu.” 375/9

Eserde “otuz dokuz” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Bir yığın küçük mikrop, basil diye anılan, hususi aletlerle gösterilen, ince, sırça tüplerde, kıl borularda hapsedilen, cins cins hayvana aşıl原因, böylelikle üretilen, yasaması, çoğalması için hususi vasıtalar aranan, sıcaklıklar, soğukluklar bulunan, etrafındakilerden ayırmak, hakiki, küçük, gözle görünmez hüviyetlerinde yakalamak için bir yığın tecrübeye girilen, en akla sığmaz şekillerde boyanılan, kırmızı kandan derece derece, kirli yeşile doğru giden mayilerde muhafaza edilen varlıklar, onların şartları vardı ve bu mahluklarla beraberinde taşıdıkları bu şartlar, bu **otuz dokuzla** kırk arasındaki sıcaklık derecesini, hayatla ölümün arasında bizim coğrafyamızdan çok ayrı bir iklim, çok hususi bir yükseklik, boğucu, çürütücü bir bataklık, binlerce metre yüksekliklerde duyulan bir hava darlığı, bilinmeyen gazların terkihiyle kaynaşan bir volkan ağzı gibi bir şey yapmıştı.” 374/13

“Ben çok hususi bir hali, **otuz dokuzla** kırk arasındaki bir haddi, en son eşiği bekliyorum; onu aydınlatıyorum.- diyen bir ışıktı bu.” 375/4

“Perdeler, gardırobun aynası, odanın sessizliği; gittikçe hızını arttıran saat sesi, her şey bu **otuz dokuzla** kırkın arasının ne acayip, korkunç, bir dehliz, malumdan meçhule,

adetten sıfıra, şuurdan mutlak atalete geçen, nasıl çetin bir yol olduğunu gösteriyordu.”

375/7

Eserde “kırk” kelimesi 13 defa kullanılmıştır.

“Arkasından kaplumbağa yavrusu kabuğu, ayın on beşinde sırça şişeye doldurulan yedi çeşme suyu, **kırk** nar tanesi, safran ve karabiberle gece yarısı ateşte kaynatılan, taze kiraz dalıyla iyice karıştırılıp, duası okunduktan sonra **kırk** gün güneşe asılan bir büyü tarifi.”

55/3

“Onu da, görünmeden insanlar arasında gezmek için yine **kırk** gün **kırk** defa okunacak bir dua takip ediyordu.” 55/4

“Nihayet iskelenin parmaklığı açıldı, **kırk** yıllık ahabplar gibi beraberce vapura girdiler, yine alt salonda oturdular.” 114/26

“Bundan **kırk** sene evvel hayata adım atan kadınların çoğunda bu iki düşünceyi sevitabii halinde bulursunuz.” 161/24

“Vapur bekleyenler, biraz sonra evlerine dağılacak semt insanları, plaj dönüşünde arkadaşlarıyla bir çift laf etmeğe gelenler, her cinsten, her seviyeden bir kalabalık, akasyaların arasından sızan akşam güneşine Niobe’nin **kırk** çocuğu gibi göğüslerini germişler, vaziyet üzerinde konuşuyorlardı.” 365/1

“Bu **kırk** derecenin iklimi idi; fakat sade o değildi; kırk derece bu iklimi tek başına yapmıyordu.” 374/12

“Bir yığın küçük mikrop, basil diye anılan, hususi aletlerle gösterilen, ince, sırça tüplerde, kıl borularda hapsedilen, cins cins hayvana aşılana, böylelikle üretilen, yasaması, çoğalması için hususi vasıtalar aranan, sıcaklıklar, soğukluklar bulunan, etrafındakilerden ayırmak, hakiki, küçük, gözle görünmez hüviyetlerinde yakalamak için bir yığın tecrübeye girişilen, en akla sığmaz şekillerde boyanılan, kırmızı kandan derece derece, kirli yeşile doğru giden mayilerde muhafaza edilen varlıklar, onların şartları vardı ve bu mahluklarla beraberinde taşıdıkları bu şartlar, bu otuz dokuzla **kırk** arasındaki sıcaklık derecesini, hayatla ölümün arasında bizim coğrafyamızdan çok ayrı bir iklim, çok hususi bir yükseklik, boğucu, çürütücü bir bataklık, binlerce metre yüksekliklerde duyulan bir hava darlığı, bilinmeyen gazların terkihiyle kaynaşan bir volkan ağzı gibi bir şey yapmıştı.” 374/13

Eserde “kırk beş” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Bütün o bilgiler, kafatasıyla **kırk beş** derecelik bir zaviye teşkil eden bu huniye akacaktı.” 111/3

Eserde “kırk sekiz” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“**Kırk sekiz** saatten beri hayatı alabildiğine büyüyor, alabildiğine genişliyordu.” 245/13

Eserde “elli” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“**Elli** altmış seneden beri modern adı verilen resim cereyanlarını bin dört yüzle bin beş yüz arasında yetmiş eski ustalarda bulduğu şeyi, asıl sanat ve duygu yeniliğini, o, bu bestelerde, semai ve şarkılarda, bu ağır ve yaldızlı, renkli oymalı tavanlara, mücevherlere gark olmuş sekiz çifteli kayıklarından seyredilen boğaz manzaralarına benzeyen karlarda bulurdu.” 158/15

“Sanki **elli** sene dikkat etmeden içinde yaşadığı şeyler birdenbire onun için canlanmış, mana kazanmışlardı.” 164/13

Eserde “elli beş” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“İhsan’ın eski mektep arkadaşı, **elli beşlik**, durgun, çok tecrübe geçirmiş bir mülkiye memuruydu.” 340/5

Eserde “altmış” kelimesi 3 defa kullanılmıştır.

“**Altmış** sene içinde ilk boşanma vakası, onun başından geçmişti.” 149/5

“Elli **altmış** seneden beri modern adı verilen resim cereyanlarını bin dört yüzle bin beş yüz arasında yetmiş eski ustalarda bulduğu şeyi, asıl sanat ve duygu yeniliğini, o, bu bestelerde, semai ve şarkılarda, bu ağır ve yaldızlı, renkli oymalı tavanlara, mücevherlere gark olmuş sekiz çifteli kayıklarından seyredilen Boğaz manzaralarına benzeyen karlarda bulurdu.” 158/15

“Bunu söyleyen **altmışlık** kayıkçı.” 216/3

Eserde “yetmiş dört” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“**Yetmiş dört** yaşına rağmen çok güzel ve geniş sesi vardı; hala her akşam içiyor, genç ve güzel kadınların hiç olmazsa dostluğundan hoşlanıyor, bazı sonbahar geceleri semt kayıkçılarıyla kılıç avına bile çıkıyordu.” 164/16

Eserde “yetmiş beş” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Şimdi sevdiği kızı için, en aşağı **yetmiş beş** türlü felaket düşünür.” 126/15

Eserde “seksen” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Dostoyevski Suat’tan **seksen** sene evvel bu azabı çekti.” 318/18

Eserde “seksen beş” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“C vitamini aldım, diyeceği yerde “**seksen beş** kuruşa bir milyon portakal aldım!” der.” 170/10

Eserde “doksan üç” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“**Doksan üç** Harbi’nden beri bir yığın felaket, İstanbul’un yarısını köylü mü, şehirli mi olduğu bilinmeyen, fakirlikten, ihtiyaçtan başka, belli bir kategoriye girmeyen bu cins insanlarla doldurmuştu.” 359/11

Eserde “yüz” kelimesi 11 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz bu halitanın **yüz** senelik bir didinme, durmadan bir gömlek değiştirme içinde olduğunu biliyordu.” 51/9

“Bu polis romanları hulasalarının bu Jules Verne’lerin, Binbir Gece’lerin, Tutiname’lerin, Hayatülhayvan’ların ve Künzülhavas’ların yerini alabilmesi için bütün bir cemaat **yüz** sene bunalmış, didinmiş, doğum sancıları çekmişti.” 51/10

“Her türlü hüküm, ışık, renk ondan gelirdi. Onun için Muazzez, **yüz** kişi içinde de olsa sözünü ona bakarak -bilmem, sen ne dersin- diye bitirirdi.” 83/5

“Varsın, her gün tekrarlanan şeylerden olsun, varsın **yüz** binlerce kişi bu hisleri hayatında bir defa, yüz defa tatmış olsun; bundan hiçbir şey çıkmazdı.” 120/18

“Kırk üç bin köyümüz var; birkaç **yüz** kasabamız var.” 263/29

“Fakat belki **yüz** defa kasayı soymayı düşündüm.” 310/16

“Belki **yüz** defa bankadan en geç olarak çıktım.” 310/18

“Ondan **yüz** adım ötede bulunuyorum ve bu yolda kendi kendime titriyorum.” 316/6

“Mümtaz, birkaç **yüz** liradan aşağı çıkmayacağını söylüyordu.” 338/10

“**Yüz** adım, ancak kaldı, diyordu, sade yüz adım.” 398/30

Eserde “yüz bir” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Hani o **yüz bir** sene mahkûmu biçareler yok mu, onlardan!” 265/14

Eserde “yüz yirmi” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Burada da tıpkı nabız **yüz yirmide** ve hararet kırkta iken olduğu gibi, başka türlü ve çok güç yahut hiç olmazsa çok derin yaşıyordu.” 385/3

Eserde “yüz elli” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Haftada **yüz elli** kuruş, bozdur bozdur harca...” 85/15

Eserde “yedi yüz elli” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“**Yedi yüz elli** altına bir Kur’an-ı Kerim...” 166/8

Eserde “bin” kelimesi 11 defa kullanılmıştır.

“Fakat bunlar elmas kadar parlak bir güneşin altında, **bin** türlü arızasında onu kabul eden, onunla değişen, hiddetli sükûneti, uzun baygınlıkları, lezzetleri hep onunla beraber yürüyen bir denizin karşısında, bayıltıcı portakal çiçeği, hanımeli, ful kokuları arasında oluyordu.” 33/7

“Hayır, kötü olan ölüm değildi; ölümün, bu basit işin, bu peşin pazarlığın birdenbire ve her şeyle beraber son derece güçleşmesi, çözülmez yumak haline gelmesi, beş on kulaç suyun, **bin** türlü engelle doluvermesiydi.” 72/23

“**Bin** nevi bekleyişe benzeyen sessizlik yeniden sonsuz yapraklı ağacıyla büyüyor, hepsini örtüyordu.” 124/4

“Başkalarında **bin** türlü duyumdan kurulan dünya, onun içinde sanki yalnız sesten ve musikiden kurulmuştu.” 127/8

“Aşka ve ihtirasa her şeyi birden yakarak doludizgin giden Nurhayat Hanım’ın kanıyla, anne dedesi Talat Bey’in sevginin ocağında bir nezir gibi yanmağa hazır kanları, bu iki kana sonradan karışan babasının kanı, serhat boylarında, Balkanlar’da, Karadeniz kıyılarında, **bin** erkekçe tecrübe ile hazırlandıktan sonra, Kırım muharebesinde buraya, İstanbul’a düştüğü için birdenbire şaşırان, kibar ve incelmış hayata bütün hür çırpınışlarını feda eden, asırlık bir zevkin gönüllü esiri olan kanı, bütün bunlar acayip, çok acayip bir halita olmalıydı.” 146/1

“**Bin** türlü güzel şeylerle doldurduğumuz saatler vardı.” 207/37

“Hakikatte ise Tefkık Bey, kendisine oğul diye Yaşar’ın ruh sakatlıklarını hediye eden ve o kadar sene kıskanç, alingan, kibirli, yaptığı iyilikleri **bin** misliyle ödetmek için fedakâr ve mütehammil karısını bir gün bile sevmemişti.” 212/16

“Şimdi bu sıcak mahremiyetin yokluğu her an için **bin** türlü hayalle canlanıyordu.” 232/4

“Buradaki hasret **bin** ölümün ötesinden, yaşayan her şeye duyulan hasretti.” 284/3

“Elbette hayır, elbette şimdi o küçük kadınlarıyla beraber olsaydı **bin** kere daha mesut olurdu.” 296/12

Eserde “bin üç yüz on üç” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“**1313**’de babam için Abdülhamid’e büyük bir jurnal vermişlerdi.” 164/4

Eserde “bin dört yüz” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Elli altmış seneden beri modern adı verilen resim cereyanlarını **bin dört yüzle** bin beş yüz arasında yetişmiş eski ustalarda bulduğu şeyi, asıl sanat ve duygu yeniliğini, o, bu bestelerde, semai ve şarkılarda, bu ağır ve yaldızlı, renkli oymalı tavanlara, mücevherlere gark olmuş sekiz çifteli kayıklarından seyredilen Boğaz manzaralarına benzeyen karlarda bulurdu.” 158/15

Eserde “bin beş yüz” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Elli altmış seneden beri modern adı verilen resim cereyanlarını bin dört yüzle **bin beş yüz** arasında yetişmiş eski ustalarda bulduğu şeyi, asıl sanat ve duygu yeniliğini, o, bu bestelerde, semai ve şarkılarda, bu ağır ve yaldızlı, renkli oymalı tavanlara, mücevherlere gark olmuş sekiz çifteli kayıklarından seyredilen Boğaz manzaralarına benzeyen karlarda bulurdu.” 158/15

Eserde “bin sekiz yüz otuz dokuz” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“En aşağı **1839**’dan beri bu böyle...” 341/17

Eserde “bin sekiz yüz doksan” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Fakat bu gece, açık pencereden gelen yaldızlı karanlığın üzerinde, entarinin geniş dekoltesi içinde, çıplak kolların güneş humması ve deniz hamamından çıkar çıkmaz alelacele iki yana bölünmüş saçlarıyla genç kadın, **bin sekiz yüz doksan** senelerinden bir o kadar şair ve ressamın peşinden koştuğu ve Renoir’in birçok deneyiştten sonra birdenbire yakaladığı o mahrem saatlerin kadını, perdeleri inik odada her akşamki ışığın peteğinden sızan balı değildi.” 189/2

Eserde “bin dokuz yüz on dört” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“**1914** ila 1918 arasının yaptıklarını gördük.” 370/38

Eserde “bin dokuz yüz on sekiz” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“1914 ila **1918** arasının yaptıklarını gördük”. 370/38

Eserde “bin dokuz yüz yirmi beş” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“**1925-1926** senelerinin en parlak istikbali gibi görünen bu hariciye memuru, bir aile dostunun ihaneti yüzünden küçük bir orta elçiliği kaybettiğinden beri, daha doğrusu açık bulunan o merkeze sefirlikle gideceği yerde Balkan şehirlerinden birine başkâtiplikle gittiğinden beri, tabiat adeta bir taviz gibi ona bu hastalık vehmini bahşetmişti.” 168/3

Eserde “bin dokuz yüz yirmi altı” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Bunu 1926’da Ankara’da bir toplantıda iki vekilin beraberce oynadıkları zeybeği hatırlayarak söylerdi.” 164/19

“**1925-1926** senelerinin en parlak istikbali gibi görünen bu hariciye memuru, bir aile dostunun ihaneti yüzünden küçük bir orta elçiliği kaybettiğinden beri, daha doğrusu açık bulunan o merkeze sefirlikle gideceği yerde Balkan şehirlerinden birine başkâtiplikle gittiğinden beri, tabiat adeta bir taviz gibi ona bu hastalık vehmini bahşetmişti.” 168/3

Eserde “bin dokuz yüz sekiz” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“**1908** sıralarında kendisini idrak eden bu ihtiyar kadında hayatı ince bir peçe altından görmeğe alışmış birçok kendisi gibilerin bir yığın tatlı hususiyeti vardı.” 161/17

“İhtiyar kadının sırası geldikçe esirgemediği dikkatleri, dışarıda olup bitenlere karşı adeta çocukça alakası, eğlenceden uzaklığı, siyasetten hoşlanması ve bir yığın insan tanıyışı, - sonra sonra Mümtaz Nuran’ın annesinin hemen hemen bütün İttihat ve Terakki erkanını uzaktan takip etmiş olduğunu ve şaşırtıcı hafızasıyla hiç kimsenin bilmediği şeyleri hatırladığını anladı - **1908** senelerinin muayyen bir seviye kadınlarında yaptığı değişiklikti.” 162/4

Eserde “bin yüz doksan yedi” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Ondan sonra **1197**’den itibaren başlayan bir yığın doğum, ölüm tarihi geliyordu.” 53/13

“**1197**’de mecmua sahibinin mahdumu Abdülcelal Bey iki günlük bir rahatsızlıktan sonra, rebiülahirin on yedinci gecesi sabaha karşı vefat etmişti; bereket versin hemen birkaç ay sonra kerimesi Emine Hanım doğmuştu; bu hadiseleri geniş bir sene idi; defterin sahibi sütkardeşi Emin Efendi’ye saraç dükkânı açmış, kendisi de bu kadar yıllık mazuliyetten sonra Kapanıdaki Eminliği’ne tayin edilmişti.” 53/15

Eserde “bin dokuz yüz dokuz” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Karısının ölümünden beri durmuş bir saat gibi bütün fikri hayatı olduğu yerde kalan ve hatta üstündeki elbise, boyunbağı, podösüetli ayakkabısıyla **1909** yılına ait canlı bir hatıraya benzeyen bu adamı belli ki bu küçük kadın eşyası çok gerilere, kendisinin Behçet Beyefendi olduğu, bir kadını sevdiği, kıskandığı hatta onun ve sevgilisinin ölümlerine sebep olduğu yıllara götürmüştü.” 61/18

Eserde “bin dokuz yüz otuz yedi ” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“**1937** senesinde yaşıyor, aşağı yukarı zamanımın elbisesini giyiyorum.” 136/2

Eserde “iki bin” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Yirmi, otuz sene içinde beşeriyet, **iki bin** yıl kendisini idare edecek düsturların hepsini bulmuştur.” 340/17

Eserde “kırk üç bin” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“**Kırk üç bin** köyümüz var; birkaç yüz kasabamız var.” 263/29

Eserde “yüz bin” kelimesi 6 defa kullanılmıştır.

“Kuş kurdu yer, bir ağacın kabuğunda **yüz bin** haşere tohumu birden açar, **yüz bini** birden toprağa karışır.” 73/16

“Varsın, her gün tekrarlanan şeylerden olsun, varsın **yüz binlerce** kişi bu hisleri hayatında bir defa, yüz defa tatmış olsun; bundan hiçbir şey çıkmazdı.” 120/18

“Kendisinden **yüz binlerce** sene evvel başlayan bir tecrübe idi.” 143/8

“Sanki **yüz binlerce** ruh bir arafta bekleyiyordu.” 160/12

“Kudümün ağır ve çok derinden, adeta toprağın altından, **yüz binlerce** ölümün küllerini silerek gelen ahengi olmasa belki büsbütün uçacak, bütün maddesiyle kaybolacaktı.” 284/5

Eserde “milyon” kelimesi 3 defa kullanılmıştır.

“Her ninnide **milyonlarca** çocuk başı ve rüyası vardır!- demişti.” 24/4

“Fakat dünyada **milyonlarca** yirmi bir, yirmi dört yaşında insan vardır.” 133/9

“Evde bir hastam var, başımı delikten bir parça çıkardım mı, **milyonlarca** insanın hayatiyle şu dakikada oynandığını görüyorum.” 394/8

Eserde “ bir milyon” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“C vitamini aldım, diyeceği yerde “seksen beş kuruşa **bir milyon** portakal aldım!” der.
170/10

4.1.11. Sıra Sayısı Bildiren Kelimeler

Sıra sayısı bildiren kelimeler “birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, yedinci, sekizinci, on yedinci, on sekizinci, yirminci” olarak eserde yer almıştır.

Eserde yer alan bu kelimelerin geçtiği cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “ birinci” kelimesi 19 defa kullanılmıştır.

“Behemehâl **birinci** cildi bitirmeliyim!” 22/11

“Hiç olmazsa deniz kazalarından kurtulmakta **birinciyim.**” 84/9

“**Birinciler** nefesine sadık olarak yaşamının sırrını bulmuşlar.” 133/40

“**Birinci** Ahmed devrinin bu manevi saltanatı, Nuran’ın aile gelenekleri arasına girmişti.”
180/12

“**Birincilere** göre Tevfik Bey, karısına hayatında hiçbir zulmü esirgememiş bir ifritti.”
212/14

“**Birincisi** nispeten kolaydır; hayatın maddi şartlarını az çok değiştirmekle bunu elde edebiliriz.” 267/7

“Mümtaz Cemil’in neyini ustasının sesi arasında ararken **birinci** hane bitti.” 281/1

“**Birinci** selam son bir çırpınıştaki adeta sakatlanmış bir kanat gibi muallakta kalan bir nağme ile bitti.” 286/7

“Suat **birinci** selamın ortasına doğru gelmişti” 289/18

“Diskin **birinci** tarafı bir hırıltıda bitti.” 386/7

Eserde “ ikinci” kelimesi 25 defa kullanılmıştır.

“Fakat şimdi onu talih **ikinci** defa tecrübe ediyordu.” 16/5

“Şimdi doktorlar, **ikinci** bir yer değiştirmek için on gün beklemeli, diyorlar.” 22/26

“Mümtaz geldiğinin daha **ikinci** günü bir yığın arkadaş bulmuştu.” 34/4

“Onun için, artık **ikinci** kadın iki karılı ve kendisinin olmayan iki çocuklu beyini düşünmüyordu”. 89/3

“Fakat Mümtaz’a Ada vapurunda **ikinci** tesadüfünde birdenbire dizginleri elinden kaçırmıştı.” 146/4

“Fakat uğursuzluğunu hatırlayarak **ikinci** haneye devam etmedi.” 149/15

“Daha **ikinci** gelişinde genç adamın bütün çalışmalarını öğrenmişti.” 152/22

“Tıpkı **ikinci** defa hayata kaplumbağa olarak gelmiş insanın kaplumbağa vücudunda, onun itiyatları ve hayati zaruretleri içinde eski insan ruhunu hiç göstermeden taşıması ve hatırlaması gibi bir şeydi bu.” 211/12

“Fakat **ikincisi** ancak nesillerin çalışmasıyla elde edilebilir.” 267/8

“Doktor genç adama bakmadan **ikinci** yüzünü koydu.” 386/8

Eserde “ üçüncü” kelimesi 21 defa kullanılmıştır.

“Hiddetle vicdan azabı arasında bulunan bu ihtiyar kadını atlatamayacağını kiracı bu **üçüncü** ziyarette öğrenmişti.” 15/13

“**Üçüncüsü** daha garipti.” 54/6

“Bu **üçüncü!**” 106/24

“Biraz sonra o günün **üçüncü** mühim hadisesi oldu.” 127/22

“İlk önce vapuru iskelede beklememek için Mihrimah Camii’ni dolaştılar, sonra **Üçüncü** Ahmet’in annesinin camiine girdiler.” 179/3

“**Üçüncü** Selim devrinin bu iç romanı kendisine ait bir şey olacaktı.” 180/2

“**Üçüncü** selam Mümtaz’ı büsbütün başka ufuklara taşıdı.” 288/1

“Suat **üçüncü** kadehini bitmiş, ona bakıyordu.” 300/10

“Geldiklerinin **üçüncü** günü Nuran’a.” 344/1

“Bir **üçüncü** insan daha vardı.” 360/21

Eserde “ dördüncü” kelimesi 8 defa kullanılmıştır.

“**Dördüncü** Murad, gözdesine hemen hemen küçük bir ev yaptırmıştı.” 135/31

“Nuran’ı bir geçmiş zaman dilberi, **Dördüncü** Murad devrinin bir ikbali gibi giydirdiyordu.” 136//13

“Mümtaz bu besteyi ondan sonra sık sık dinledi ve hiçbir zaman, **Dördüncü** Mehmet’in av köşkünden kalma su haznesi ve çeşme üzerindeki kahvede o gün Nuran’la geçirdiği saatlerden ayırmadı.” 178/2

“Daha yukarıda **Dördüncü** Mehmet devrinin dizginlerini birkaç sene elinde tutan Selami Efendi vardı.” 180/13

“**Dördüncü** Mehmet’in altın ve mücevher içinde at koşturduğu, gezdiği Çamlıca yolları, bütün manzara onun oluyor.” 184/4

“Üç defa için zararı yokmuş, fakat **dördüncüsünde...**” 255/18

“Ve Ferahfeza Peşrevi, yahut imkansız uzlet çöllerinde yolunu seçmeğe çalışan ruh, **dördüncü** defa o mahzun hatırlayışa, o sular altında tutuşmuş akşam dünyasına döndü.” 281/4

“**Dördüncü** selamda idiler.” 289/6

Eserde “ beşinci” kelimesi 4 defa kullanılmıştır.

“Birkaç sahife ötede büyükçe bir masraf cetveli altında da ‘Velinimet Naşit Beyefendi hazretlerinin mabeyn-i hümayun **beşinci** kâtipliğine tayinleri tarihidir’ diyordu.” 54/17

“Mabeyn-i hümayun **beşinci** kâtipliğine ba-irade-i seniye tayin buyurulan velinimetimiz Naşit Beyefendi hazretleri bera-yı mübaşeret-i vazife bu sabah elbise-i resmîyelerini labis olarak saray-ı hümayuna azimet buyurmuşlardır.” 54/18

“**Beşinci** günü sabrının mükâfatını gördü.” 129/1

“Geldiklerinin **beşinci** günüydü.” 346/24

Eserde “ yedinci” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Ve **yedinci** günün akşamı bütün tabiat ve hayatla barışık, insan kaderinin miracında kendisini asıyor.” 305/2

Eserde “ sekizinci” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, bugün **sekizinci** gün diye düşündü.” 16/7

“Illustration’da veya İngiliz mecmualarında resimlerini seyrettiği şatolar, on **sekizinci** asır köşkleri gibi bolluk ve lüks içinde değildi.” 136/29

Eserde “ on yedinci” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“1197’de mecmua sahibinin mahdumu Abdülcelal Bey iki günlük bir rahatsızlıktan sonra,

rebiülahirin **on yedinci** gecesi sabaha karşı vefat etmişti; bereket versin hemen birkaç ay sonra kerimesi Emine Hanım doğmuştu; bu hadiseleri geniş bir sene idi; defterin sahibi sütkardeşi Emin Efendi'ye saraç dükkanı açmış, kendisi de bu kadar yıllık mazuliyetten sonra Kapanıdaki Eminliği'ne tayin edilmişti.” 53/15

Eserde “ on sekizinci” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Illustration’da veya İngiliz mecmualarında resimlerini seyrettiği şatolar, **on sekizinci** asır köşkleri gibi bolluk ve lüks içinde değildi.” 136/29

“Sabiha’nın yıkanışı, bir **on sekizinci** asır kralının yıkanışı kadar merasimleydi.” 339/7

Eserde “ on dokuzuncu” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Bir tarafta **on dokuzuncu** asrın en korkunç, en yıkıcı ihtirai olan ihtilal mühendisleri var.” 340/33

Eserde “ yirminci” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Makine başında aldıkları havadisleri bir merkezden öbürüne karılarını, çocuklarını, evlerini düşünerek veren telgraf memurları, matbaalarda bu havadisleri elleri yanarak dizen mürettepler, acaba unuttuğum bir şey var mı diye ev içinde tekrar tekrar dolaşp belki **yirminci** defa hazırladıkları çantayı açan ve hiçbir şey yapmadıkları, bilinmezi karşılayacak yeni ve faydalı hiçbir şey ilave edemedikleri için sadece kırık tebessümlerini, biçare dualarını ve ellerinin temasını bırakıp kapatan kadınlar.” 401/7

4.1.12. Üleştirme Sayısı Bildiren Kelimeler

Eserde üleştirme sayısı bildiren kelimeler az da olsa yer almıştır. Bu kelimeler “birer, üçer” olarak eserde saptanmıştır.

Eserde üleştirme sayısı bildiren kelimelerin geçtiği cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “birer” kelimesi 2 defa kullanılmıştır.

“Bu mucizeli ışık oyununda, sandallar, su montörleri, ıstakoz avı için kullanılan sepetlerle dolu balıkçı kayıkları, yakınlık ve uzaklıkları insana ayrı ayrı hayret veren **birer** hüviyet oluyorlardı.” 142/9

“Hayır, bütün o şüpheler, azapla **birer** vehimdi.” 322/2

Eserde “üçer” kelimesi 1 defa kullanılmıştır.

“Mesela falan gar, tren burada yirmi dakika kalıyor, **üçer** kadeh Bordo şarabı içebiliriz yahut bir şişe votka, diye içkileri ısmarlarmış.” 299/9

4.2. Özel İsimler

İnsan, çevresinde bulunan varlıklara isim verme ihtiyacı duyar. Bundan dolayı çevresinde bulunan varlıklara bir isim verir. Her varlığı karşılayan mutlaka bir isim vardır. Özel isimler diğer varlıklarda bulunmayan özellikleri karşılayan isimlerdir.

4.2.1. Kişi İsimleri

Eser kişi isimleri yönünden çok zengindir. “İhsan, Mümtaz, Nuran, Suat, Macide, Sabiha, Muazzez, İclal, Adile, Fatma, Yaşar, Behçet, Emma, Fahir, Mehmet, Talat, Tevfik, Orhan, Nuri, Cemil, Selim, Emin, Sabih, Ahmet, Sabriye, Arife, Nurhayat, Atiye, Fahri, Refik, Afife, Ebubekir, Remzi, Hacer, Leyla, Nazife, Huriye, Mukbile, Çiçek, Abdülcelal, Bade, Çakır, İffet, İkbal, İnci, Romantique, Michael, Nuriye, Rasim, Razıdıl, Sadık, Selahattin Reşit, Sezai, Şükrü, Zeynep” olarak eserde geçen kişi isimleri tespit edilmiştir.

Eserde tespit edilen kişi isimlerinin kullanıldığı cümleler çeşitliliği ve sıklıkları ile birlikte gösterilmiştir:

Eserde“ İhsan” ismi 254 defa kullanılmıştır.

“Herkes, **İhsan**’ın hastalığının verdiği üzüntü ile uyuyor, onunla uyanıyordu.” 11/4

“**İhsan**’ın annesi hastanın başı ucundan ayrılmadıkları için, çocuklar haraptılar.” 12/6

“Mümtaz da **İhsan** da bu muvaffakiyete şaşırmışlardı.” 15/4

“**İhsan** kendisinin gölgesiydi.” 20/24

“İhsan kronolojik bir tarih olmasını istiyordu.” 43/19

“İhsan içini çekti.” 101/1

“İhsan’ın en güzel tarafı, insan için yolları kısaltmayı bilmesidir.” 199/13

“İhsan buna kızılıyordu.” 206/22

“İhsan nasıl?” 367/8

“İhsan çok hasta.” 410/40

Eserde “Mümtaz” ismi 973 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, bunu düşünürken, küçük yeğenin hallerine içinden gülümsedi.” 12/10

“Hep böyle Mümtaz, dedi, hep böyle...” 20/7

“Mümtaz bu konuşma ve anlatma ihtiyacının genç kıza hitap ettiğini iyi biliyordu.” 31/1

“O hafta Mümtaz mektebe gitmemişti.” 44/22

“Mümtaz, o gün kıskanç bir çocuk kafasının nasıl bir tabiye makinesi olduğunu gördü.” 92/23

“O, Mümtaz gibi hayat yollarının ağzında ve serbest beklemiyordu.” 121/10

“Mümtaz bir daha buluşup buluşmayacaklarını sormadığına pişmandı.” 128/3

“Genç kız, iskelede Mümtaz’a rastlamış, beraber oturmuş, kahve içmişlerdi.” 128/7

“Sonra Mümtaz onu yolun yarısına kadar çıkarmıştı.” 128/8

“Mümtaz acıyan ellerini pencerenin önünde tekrar açıp kapadı.” 412/33

Eserde “Nuran” ismi 626 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, bir yaz evvel bu sokaklarda, belki bugünkülerden birinde, Nuran’la dolaştığını, Kocamustafapaşa’yı, Hekimalipaşa’yı gezdiklerini düşünüyordu.” 23/8

“Çünkü Nuran’dan habersizdi.” 24/26

“Öbürü Nuran’ın şu dakikada bulunması ihtimali olan İstanbul’un her köşesinde onunla beraber olabilmek için parçalanıyordu; sanki her rüzgâra kendisini parça parça dağıtıyordu.” 50/25

“Bu acayip şeyleri Nuran’a anlatamayacağı için mahzun oluyordu.” 55/11

“Nuran’ın tebessümü Adile Hanım’a döndü.” 87/19

“Adile Hanım’ın kendisini feda etmeyeceğine, hatta bu hafta çağırmağa kalkacağına, fakat **Nuran**’ın onun evine ancak kendi kendine gidebileceğine emindi.” 91/9

“Biraz sonra **Nuran**’la kızı göründü.” 93/13

“Şimdi sizin **Nuran** Hanım’la beraberdik.” 111/16

“Mümtaz o gün **Nuran**’ın güzelliklerinin yanı başında, bir kadının bir evi benimsemesinin lezzetini de tattı.” 152/5

“Fakat **Nuran** kapıdan girer girmez iş değişti.” 154/1

Eserde “Suat” ismi 255 defa kullanılmıştır.

“**Suat** adında biri.” 95/4

“**Suat** çok ciddi bir teessür içinde idi.” 97/3

“Aslında yalnızlıktan değil, **Suat**’ın varlığıyla değişen itiyatları arasına tekrar girmekten korkuyordu.” 241/3

“**Suat** birinci selamın ortasına doğru gelmişti.” 289/18

“Fakat **Suat** niçin bu kadar ümitsizdi?” 295/1

“**Suat**’ı görmekten korkuyordu.” 296/31

“**Suat** omuzlarını silkti.” 304/24

“**Suat** yorulmuş gibi köşeye oturdu.” 306/36

“**Suat** tekrar o geniş kahkahayla gülmeğe başladı.” 412/1

“**Suat** kollarını açtı ve onun yüzüne şiddetle vurdu.” 412/16

Eserde “Macide” ismi 97 defa kullanılmıştır.

“**Macide**’nin sıhhati de öyle düzgün değildi.” 12/15

“**Macide**, kızının hastaneye gelmesini bir kere olsun istememişti.” 19/4

“Fakat **Macide**’de, bu garip ve sonsuz derecede zengin mahlûkta tebessüm şahsiyetin yarısıdır.” 20/12

“Bu hayatın ortasında **Macide** adlı acayip bir mahlûk vardı.” 42/15

“Nasıl olsa görürüz, her halde onu da **Macide**’yi de çok seveceğimi biliyorum.” 199/23

“**Macide** içini çekti.” 255/5

“**Macide** mavilikler içindeki yolculuğundan bir lahza vazgeçti.” 258/13

“**Macide** ağlayacak gibiydi.” 310/6

“**Macide** de kaynanasının fikrindeydi.” 378/15

“**Macide** doktorla sofada oturmuş radyo dinliyordu.” 412/31

Eserde “Sabiha” ismi 18 defa kullanılmıştır.

“Fakat **Sabiha** ile adamakıllı uğraşacak birisi lazımdı.” 12/8

“Sonra zihni tekrar küçük **Sabiha**’ya gitti.” 12/22

“**Sabiha**, onun terliklerini giymiş, sofada küskün küskün oturuyordu.” 16/10

“Bu kurdele, **Sabiha**’nın kendi kendisine bulduğu bir süstü.” 17/17

“Çünkü **Sabiha** bu evi kökünden saran bir felaketten sonra gelmişti.” 18/5

“Akla ve hayata dönüşü, **Sabiha**’nın doğuşu ile olmuştu.” 18/12

“Eve uğradığı zaman Ahmet’le **Sabiha**’yı iki kız çocuğu ile oynar gördü.” 237/12

“Nuran, **Sabiha**’yı yıkayan Macide’nin yanına gitti.” 339/6

“**Sabiha**’nın yıkanişı, bir on sekizinci asır kralının yıkanişı kadar merasimliydi.” 339/7

“**Sabiha**’nın aşağıdan doğru gelen hava fişeği gibi renkli, taze kahkahaları ve birkaç adım ötede gömülmeğe hazırlanan bir cenaze...” 341/36

Eserde “Muazzez” ismi 26 defa kullanılmıştır.

“Nuran’ın halasının kızı lafı değiştirmek istedi; fakat **Muazzez**’in bütün bildiklerini Mümtaz’a yetiştirmesine hiçbir kuvvet mani olamazdı.” 76/8

“**Muazzez** günün meçhul ülkeler ve lüzumsuz hadiseler gazetesiydi.” 82/17

“**Muazzez**’in getirdiği havadisleri o tasnif eder, altlarını çizer, adeta insani tecrübeye mal ederdi.” 83/4

“İclal’in akrabası, **Muazzez** için sık sık bahsedilen gaip dostlardır.” 83/13

“Bak, **Muazzez** de buradaydı.” 112/5

“**Muazzez** Hanım oturduğu şezlongdan doğruldu.” 112/8

“Fakat bu **Muazzez** de olur şey değil, nerden bilir, nerden, nasıl görür?” 11İ/9

“**Muazzez** kendilerinden kaç yaş küçüktü.” 113/13

“**Muazzez** saçlarını güneşte salladı, gözlerini kısıtı.” 113/16

“Ara sıra onların içinden sıyrılıyor ve **Muazzez**’i düşünüyordu.” 138/5

“Sanki İclal’le **Muazzez**, bütün sıkıntılarını, kalbini burkan acıyı, hatta o zenginleştirici aşkı beraberlerinde alıp gitmişlerdi.” 357/10

Eserde “İclal” ismi 50 defa kullanılmıştır.

“Nihayet **İclal** dayanamadı; oyun çok uzamıştı; belli ki genç kız akrabasına, kendilerine ait bir işin üzerinde böyle durulmasını istemiyordu.” 77/8

“**İclal**’in arkadaşı kelimelerini, altları çizilmiş gibi söylemişti.” 82/4

“**İclal**, Muazzez’e bakılınca, çok az konuşurdu.” 83/2

“**İclal**’in akrabası, Muazzez için sık sık bahsedilen gaip dostlardır.” 83/13

“**İclal** bu kış hep sizden bahsetti.” 84/24

“Dört sene evvel **İclal**’i her gün görür, ona ait şeyleri dinlerdi.” 115/1

“**İclal** realist romancılar gibidir.” 116/18

“**İclal**’in adını söylememeğe dikkat etmişti.” 126/28

“Yarın bize **İclal**’le arkadaşları gelecek.” 155/13

“Sanki **İclal**’le Muazzez, bütün sıkıntılarını, kalbini burkan acıyı, hatta o zenginleştirici aşkı beraberlerinde alıp gitmişlerdi.” 357/10

Eserde “Adile” ismi 33 defa kullanılmıştır.

“**Adile** Hanım ondan yalnız öteden beri yaptığı tahminlerin doğruluğunu öğrenmişti.” 86/22

“Nuran’ın tebessümü Adile Hanım’a döndü.” 87/19

“**Adile** Hanım, öyle herkesin hayatına karışanlardan değildir.” 89/34

“Fakat **Adile** Hanım, önünde açılan bu merhamet ve şefkat yolunda ona bakmadan yürüyordu.” 92/13

“**Adile** adeta sevinçle cevap verdi.” 113/4

“**Adile** Hanım bu darbenin farkına varmamış görünüyordu.” 154/15

“Fakat ne **Adile** Hanım, ne Sabih onu dinlediler.” 155/9

“Bereket versin ki, **Adile** Hanım oradaydı.” 156/14

“Bununla beraber **Adile** Hanım eski musikimizi sever ve haz alırdı.” 161/9

“Onu dinlerken Fahir, Nuran’ı hiç tanımadığını anlıyor ve **Adile** Hanım tekrar bir anlaşma imkânından hiç bahsetmediği için, Fahi’’e Nuran’ın sevgisi ebediyen kaybettiği bir cennet gibi görünüyordu.” 232/18

Eserde “Fatma” kelimesi 54 defa kullanılmıştır.

“İlk uğradığı evde **Fatma** ismindeki hastabakıcı hiç oturmamıştı.” 21/20

“**Fatma**’nın sevincini görsen...” 77/19

“**Fatma**’yı deminden beri daldığı içlenmelerden, unutulmanın acılarından, en keskin harekete geçirmek için bu kadarı kâfiydi.” 92/22

“Biliyorsun Fahir, sen bugün **Fatma**’ya çok fena muamele ettin?” 106/21

“**Fatma**’nın asabı alt üst oldu.” 116/1

“Fatma sabaha kadar sayıkladı.” 117/16

“Sen **Fatma**’yı kafanda gezdiriyorsun.” 185/6

“**Fatma**’ya garip bir bağlantısı vardı.” 228/22

“**Sonra Fatma**’yı düşünün...” 231/8

“Hiç olmazsa annesinin gizli gizli baş sallayışlarını, **Fatma**’nın açıktan açığa düşman bakışlarını görmüyordu.” 325/3

Eserde “Yaşar” kelimesi 26 defa kullanılmıştır.

“O, **Yaşar** Bey de burada... ne tesadüf efendim.” 111/12

“**Yaşar** eliyle vaktinden evvel ağarmış saçlarını düzeltti, gözlüğünü parlattı.” 111/13

“Fakat **Yaşar** Bey bu ihtara ilk önce kulak asmadı.” 167/3

“**Yaşar** Bey bir kelime ile vücudu kendi gözünün önünde olan adamdı.” 168/7

“**Yaşar** bu salgının en büyük kurbanlarındandı.” 169/7

“**Yaşar** Bey hakikatte muasır ilmin ticaret fikri ile bütün insanlık için el ele vererek hazırladıkları bir kompleksti.” 170/16

“**Yaşar** cevap vermeden yukarı çıktı.” 230/3

Yaşar zavallı bir budala idi.” 230/13

“Dün akşam **Yaşar** beni Sabih’lere götürmüştü.” 302/15

“**Yaşar**, yarın akşam dostlarla size geleceğiz.” 324/3

Eserde “Behçet” ismi 7 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, eski Şura-yı Devlet azasından **Behçet** Beyefendi’yle ayaküstünde konuşmak hoşuna gitmediği için yana çekildi ve oradan ihtiyar adamın yarı kukla hareketlerini içinde tam bir yıkılış ile seyretti.” 60/16

“**Behçet** Bey, yirmi sene karısı Atiye Hanım’ı sevmiş ve kıskanmıştı.” 60/18

“**Behçet** Bey, elindeki baston sapını bıraktı.” 61/16

“Karısının ölümünden beri durmuş bir saat gibi bütün fikri hayatı olduğu yerde kalan ve hatta üstündeki elbise, boyunbağı, podösüetle ayakkabısıyla 1909 yılına ait canlı bir hatıraya benzeyen bu adamı belli ki bu küçük kadın eşyası çok gerilere, kendisinin **Behçet** Beyefendi olduğu, bir kadını sevdiği, kıskandığı hatta onun ve sevgilisinin ölümlerine sebep olduğu yıllara götürmüştü.” 61/1

“**Behçet** Bey de akrabanız mı?” 116/40

“**Behçet** Bey, Atiye Hanım, Doktor Refik, Medine’de ölen Salahaddin Reşit Bey...” 149/8

“Gürültücü **Behçet** adlı bir saray komiğinin orta oyunu.” 196/2

Eserde “Emma” ismi 34 defa kullanılmıştır.

“İşte **Emma**, Köstence plajlarında tesadüf ettiği Fahir’in hayatına böyle bir tecrübe ile girmişti.” 80/13

“**Emma**, erkek ruhuna aşına olduğunu sanan kadınların hesaplı işvesiyle sevindi.” 103/24

“**Emma**, en şirin tebessümlerinden biriyle cevap verdi.” 104/6

“**Emma**’nın dişleri Fahir’i İstanbul’a dönüşünden beri korkutmuştu.” 105/1

“**Emma**, rakıya hiç alışmamıştı.” 105/13

“Başını kaldırdı. **Emma**’nın içinden geçenleri adeta ezberden okuyan gözleriyle karşılaştı.” 107/5

“Fahir **Emma**’yı bir müddet süzdü.” 107/23

“Bu akşam istersen bir yere gitmeyelim, **Emma**?” 109/3

“Tanıştıkları zamandan beri Emma’nın yorgunluktan bahsedişini ilk defa istiyordu.” 109/11

“**Emma** Fahir’den ayrılmış, İsveçli zenginle Paris’e gitmişti.” 231/36

Eserde “Fahir” ismi 65 defa kullanılmıştır.

“Haber filan dediği, **Fahir**’le, Nuran’ın barışması.” 77/12

“**Fahir**, Allah aşkına sustur şunu!” 94/8

“Zihni **Fahir**’le -muhakkak o olacaktı, Nuran’ın arasındaki sahnede idi.” 98/22

“Biliyorsun **Fahir**, çünkü ıstakoz ne güzeldi.” 104/1

“**Fahir** ta belkemiğinden gelen bir ürpertiyle bu şefkate, onun soğuk hücumuna gerilmişti.” 104/16

“**Fahir**’in sesi hiç tanımadığı bir sestti.” 106/22

“**Fahir** Emma’yı bir müddet süzdü.” 107/23

“Onun için **Fahir**, eski karısına dönmek istiyordu.” 232/1

“**Fahir**’i ona tercih etmesiyle aralarında her şeyin kapandığını sanıyordu.” 233/1

“Olsa olsa **Fahir**’i biraz sevebilirdi.” 394/22

Eserde “Mehmet” ismi 14 defa kullanılmıştır.

“Komşuları **Mehmet** Emin Efendi kendisine meşk edecekti.” 54/2

“**Mehmet** sandalın ucundan bir eli rıhtımda.” 130/11

“**Mehmet**’e serbest olduğunu söylemesini rica etti.” 142/11

“Ay doğar doğmaz **Mehmet** geldi.” 187/24

“Kaç zamandır, **Mehmet**’in âşık olduğunu biliyordu.” 187/27

“**Mehmet**’in hiç görmediği sevgilisi ne bu benzetişlerin çemberinden geçiyor.” 190/3

“İşte bu akşam **Mehmet** sinirli ve mahzundu.” 190/10

“**Mehmet** sandalı Sarıyer’den ileriye doğru çevirdi.” 190/11

“**Mehmet**’ten yakında evleneceklerini öğrenenler, onlara etrafta yalı aramağa bile başlamışlardı.” 215/14

“Fakat bu sefer hamal tek başına değildi; şimdi Ereğli’de askerlik yapan **Mehmet** de,

Boyacıköy'deki kahveci çırağı da işe giriyordu.” 365/7

Eserde “Talat” ismi 7 defa kullanılmıştır.

“Mahur Beste, Nuran’ın dedesi **Talat** Bey’in eseri idi.” 61/2

“**Talat** Bey’in karısı Nurhayat Hanım Mısırlı bir binbaşı ile sevişerek kaçınca Mevlevi muhibbi olan Talat Bey bu eseri yazmıştı.” 61/7

“**Talat** Bey de büyük dedeniz?” 116/22

“Evet, **Talat** Bey annemin büyük babası.” 116/23

“Mümtaz işte orada Nuran’dan, bir daha, ve Dede’nin Sultaniyegâh Bestesi ile **Talat** Bey’in Mahur Bestesini dinledi.” 138/19

“Aşka ve ihtirasa her şeyi birden yakarak doludizgin giden Nurhayat Hanım’ın kanıyla, anne dedesi **Talat** Bey’in sevginin ocağında bir nezir gibi yanmağa hazır kanları...” 146/1

“**Talat** Bey’in macerasından sonra bütün ailede garip bir boşanma taassubu başlamıştı.” 148/26

Eserde “Tevfik” ismi 99 defa kullanılmıştır.

“Demek **Tevfik** Bey sizin dayınız.” 116/21

“Ben **Tevfik** Bey’i hatta bir kere de dinledim.” 116/24

“**Tevfik** Bey’in babasından sonra en sevdiği adam eniştesiydi.” 163/12

“Akşama doğru **Tevfik** Bey ortadan kayboldu.” 165/10

“**Tevfik** Bey’in sofraya zevki bir tarih felsefesine kadar uzanırdı.” 166/2

“Mümtaz, Kandilli’deki köşkte Nuran’ın annesi tarafından dostça karşılanmasında **Tevfik** Bey’in dostluğunun nasıl bir payı olduğunu biliyordu.” 210/9

“Bahçeye döndüğü zaman **Tevfik** Bey’i olduğu yerde buldu.” 230/4

“**Tevfik** Bey kalın sesiyle ilave etti.” 251/11

“**Tevfik** Bey bir senedir garip bir şekilde ölüme hazırlanıyordu.” 253/3

“**Tevfik** Bey, bizimle oturmağa hakikaten razı olur mu?” 346/3

Eserde “Orhan” ismi 24 defa kullanılmıştır.

“**Orhan** bu dikkati tamamladı.” 95/12

“Selim, **Orhan**, Nuri, Fahri aralarındaki değişmez silsile ve merasimle girdiler.” 260/27

“**Orhan** sordu.” 261/10

“**Orhan**, Nuran’ı tetkikten vazgeçti.” 262/24

“**Orhan** şüpheliydi.” 268/7

“**Orhan**’la Nuri bu kafilenin folklor tarafıydı.” 260/20

“**Orhan**’la Nuri birbiri ardınca Rumeli ve Anadolu türkülerini söylüyorlar.” 321/23

“Mümtaz, **Orhan**’ın atletik omuzlarına baktı.” 367/32

“Mümtaz, **Orhan**’a baktı.” 368/7

“**Orhan** laboratuvarın kilidini asmış, dalgın dalgın düşünüyordu.” 370/39

Eserde “Nuri” kelimesi 18 yerde kullanılmıştır.

“Hele **Nuri**’nin evlenmesinden sonra, perhiz, son derecede sıklaşmıştı.” 91/14

“Selim, Orhan, **Nuri**, Fahri aralarındaki değişmez silsile ve merasimle girdiler.” 260/27

“**Nuri** eşikte etrafı iyi görmek için gözlüklerini sildi.” 261/1

“**Nuri** dayanamadı.” 266/24

“Çocuklar, bu bahisten kurtulmamızı istiyorsanız Orhan’la **Nuri** bize halk havaları söylesinler.” 320/19

“Orhan’la **Nuri** bu kafilenin folklor tarafıydı.” 320/20

“İçlerinde en kederlisi **Nuri**’ydi.” 368/11

“Fakat **Nuri** askere giderse hamalın karısından yine ayrılmayacaktı.” 368/17

“**Nuri** birdenbire tekrar eski bahse geldi.” 371/17

“Nuri’nin yüzü hiddetten sapsarıydı.” 372/32

Eserde “Cemil” ismi 22 defa kullanılmıştır.

“Ressam **Cemil**’e de rica ettim.” 252/11

“Ressam **Cemil** bir elinde kılıfları üstünden sardığı iki ney, öbür eliyle Emin Bey’in arabadan inmesine yardım ediyordu.” 272/26

“Şişelerin üzerinde “Üstadım, aziz üstadım **Cemil** Beyefendiye” diye bir yığın ithaf vardı,

derdi.” 273/9

“Ressam **Cemil** arkasından sakın melek çehresinde her zamanki tebessümü ile görünmüştü.” 274/3

“Aziz Dede’ye, asıl hocası Neyzen Hüseyini Efendi’ye, **Cemil** Bey’e, Zekai Dede’ye, daha eskilere ait bir yığın fıkrası vardı.” 277/10

“Sakın, **Cemil**’e de içirmeyin, çalarken şaşırır.” 278/3

“Hakikatte **Cemil**’i çok severdi.” 278/5

“**Cemil** ona Mümtaz’ın ferahfeza ve Sultaniyegâh’ı çok sevdiğini söylemişti.” 278/7

“Mümtaz bu peşrevi **Cemil**’den birkaç defa dinlemişti.” 280/10

“**Cemil**’i, çok yormamak şartıyla onlara bırakıyordu.” 296/23

Eserde “Selim” ismi 14 defa kullanılmıştır.

“Üçüncü **Selim** devrinin bu iç romanı kendisine ait bir şey olacaktı.” 180/2

“**Selim**, Orhan, Nuri, Fahri aralarındaki değişmez silsile ve merasimle girdiler.” 260/27

“Hakikatte Nuran’ın biraz ötede seyrettiği yüzü etrafında toplanan veya oradan Üçüncü **Selim** devrine, Şeyh Galip’e, İkinci Mahmut zamanına, kendi yaz hatıralarına, Kanlıca’daki akşam saatlerine, Kandilli yokuşuna, Boğaz sabahlarının o acayip ışık oyunlarına dağılan bu hayaller, İsmail Dede’nin nağmelerinin kendiliğinden büründükleri renkli, narin ve devamsız şekiller ve çehrelerdi.” 292/3

“Mütareke yıllarında babası ile çok küçük yaşta Kafkasya’dan kaçmış olan **Selim**...” 299/6

“**Selim**’in babasından naklettiği hikâyeleri kimse dinlemezdi.” 299/14

“Fakat **Selim** iyi çocuktu, zaaflarını bilirdi.” 299/16

“**Selim**’in bir talihi de kendisinden iki misli cüsseli olan Orhan’a bir nevi dayanacak şey vazifesini görmekti.” 299/20

“Yalnız **Selim** tek başına, küçücük boyu ile önde, iki kollarını kavuşturmuş son derece eğlenceli bir şey seyredenlerin çehresiyle konuşanlara bakıyordu.” 305/6

“**Selim**, elindeki bir zarfla oynuyordu.” 367/6

“**Selim** elindeki zarfı uzattı.” 367/39

Eserde “Emin” ismi 13 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, **Emin** Bey’i de çağırılmış.” 252/9

“Bugün **Emin** Bey’e arkadaşlık etmek, onun için henüz her şeyin bitmediğini gösterecekti.” 253/1

“Ressam Cemil bir elinde kılıfları üstünden sardığı iki ney, öbür eliyle **Emin** Bey’in arabadan inmesine yardım ediyordu.” 272/27

“İhsan, **Emin** Bey’i tanıyana kadar neyi sevmemiş?” 273/2

“**Emin** Bey’in hayatı da çok temiz ve saftı.” 277/6

“**Emin** Bey onun sofra zevklerine olan merakını, eskiden verdiği o debdebeli ziyafetleri anlattı.” 278/22

“**Emin** Bey dondurmayı, dokunur diye reddetti.” 279/18

“**Emin** Bey hep beraber geçtikleri tecrübenin ardından gibi İhsan’a tebessüm etti.” 286/11

“**Emin** Bey taksimini bitirir bitirmez izin aldı.” 296/22

“Nuran, **Emin** Bey’in bulunduğu geceden sonra evi görmemişti.” 343/11

Eserde “Sabih” ismi 11 defa kullanılmıştır.

“**Sabih** karısına her zamanki tatlı bakışla bir göz işaret etti.” 102/10

“Vakıa bu rahatı **Sabih** oldukça mühim fedakârlıklarla elde etmişti.” 102/19

“**Sabih** teyzesini öperken yan gözle eski bahçıvan kulübesinin damına baktı; onu da üç sene evvelki çökük vaziyetinde gördü.” 110/6

“**Sabih** sade isyandı.” 110/10

“**Sabih** senelerden beri gazete havadislerini bir nevi iltifat veya takdir vasıtası olarak kullanırdı.” 111/4

“**Sabih** karısından evvel bahsi kapatmak istedi.” 112/6

“**Sabih** karısına hayretle bakıyordu.” 113/11

“**Sabih** çoktan beri siyasi vaziyeti münakaşa edecek bir adam ele geçirmediği için memnundu.” 154/16

“Bu akşam **Sabih** her zamankinden sükûti, her zamankinden telaşsızdı.” 155/2

“Fakat ne Adile Hanım ne **Sabih** onu dinlediler.” 155/9

Eserde “Ahmet” ismi 8 defa kullanılmıştır.

“İhtiyar hizmetçi, **Ahmet**’le şöyle böyle meşgul olabilirdi.” 12/7

“Vakıa, **Ahmet** de sakindi.” 16/12

“**Ahmet** bile kalplerdeki yerini almağa başlayan kardeşinin bu saltanatını tabii bulurdu.” 18/4

“Ağır bir humma ile günlerce yatmış, **Ahmet**’i bu humma içinde doğurmuştu.” 18/14

“Fakat en fazla onu kendine mal eden, onunla yaşayan **Ahmet**’ti.” 19/9

“**Ahmet**, büyük annesiyle, babasının başı ucunda idi.” 24/22

“Eve uğradığı zaman **Ahmet**’le Sabiha’yı iki kız çocuğu ile oynar gördü.” 237/12

“Abdülkadir-i Meragi’nin segahkarında, ne Itri’nin naatında, ne de bir akşam **Ahmet** Bey’in evinde bir tesadüfle kendi ağzından dinlediği Isfahan bestede -yine Itri’nin- bu ayinin içten yakalayan ürpermesi yoktu.” 285/9

Eserde “Sabriye” ismi 5 defa kullanılmıştır.

“**Sabriye** Hanım, böyle günlerde çok sevdiği kaynanasının hediyesi bu küpeleri takmaktan vazgeçmezdi.” 110/4

“**Sabriye** Hanım tamir ve düzeltme denen şeyi bilmezdi.” 110/7

“**Sabriye** Hanım’ın bütün çocukları kendi ahabplarını ona devrederek evden ayrılmışlardı.” 111/8

“**Sabriye** Hanım kendisini pek az ziyaret eden çocuklarının yokluğunu onlarla telafi etmeğe çoktan alışmıştı.” 111/10

“Merhum zevcinin bulmasını tam otuz sene vadettiği bu tercüme-i hali hemen ertesi günü telefonla kendisine söylemesi, -bilhassa **Sabriye** Hanım bu mazi hikâyesinin telefonla söylenmesine çok ehemmiyet veriyordu- ona bir nevi mucize gibi gelmişti.” 112/2

Eserde “Arife” ismi 7 defa kullanılmıştır.

“Günün birinde büyük yenge mutat ziyaretini yapmağa karar verir ve merhum Selim Paşa’nın kızı refakatinde kimse olmadan sokağa çıkamayacağı için Üsküdar’daki **Arife** Hanım’a haber gönderilir.” 15/1

“**Arife** Hanım tayin edilen günde gelir, o geldikten sonra üç dört gün üst üste “yarın

gitsek, şu herifi görsek” diye karar verilir, hatta komşuları ziyarette yahut Kapalıçarşı’da hızı kesilen teşebbüsler olur ve nihayet günün birinde otomobil bir yığın eşya ile dolu eve dönerdi.” 15/2

“İhsan’ın annesi, **Arife** Hanım’ı hem sever, hem de çenesine tahammül edemezdi.” 15/6

“**Arife** Hanım’ın ikameti evde uzadıkça, ta çocukluğundan beri tanıdığı o keskin hiddet çoğalır, büyürdü.” 15/7

“Nihayet, tam kıvamına gelince otomobil ısmarlanır, **Arife** Hanım nereye gidileceğini bilmeden yola çıkılır evvela Üsküdar iskelesinde ihtiyar emektar, “Güle güle **Arifeciğim**.” 15/8

“İhsan da, Mümtaz da bu dükkânı, kirası ve kiracısıyla hatta biraz müstemilatından sayılan **Arife** Hanım’la beraber, ihtiyar kadının biricik eğlencesi, lüksü, boş saatlerini dolduran tek mühim meselesi addederler, onunla avunduğu için hoş görürlerdi.” 16/1

Eserde “Nurhayat” ismi 4 defa kullanılmıştır.

“Talat Bey’in karısı **Nurhayat** Hanım Mısırlı bir binbaşı ile sevişerek kaçınca Mevlevi muhibbi olan Talat Bey bu eseri yazmıştı.” 61/7

“Fakat tam o esnada Mısır’dan gelen bir dostu **Nurhayat** Hanım’ın ölümünü haber vermişti.” 61/9

“Vakıa o **Nurhayat** Hanım’da olduğu gibi büyüyle, çılgın ve muhteris konuşmuyor, onun gibi alev raksları yapmıyordu.” 147/5

“Aşka ve ihtirasa her şeyi birden yakarak doludizgin giden **Nurhayat** Hanım’ın kanıyla, anne dedesi Talat Bey’in sevginin ocağında bir nezir gibi yanmaya hazır kanları, bu iki kana sonradan karışan babasının kanı, serhat boylarında, Balkanlar’da, Karadeniz kıyılarında, bin erkekçe tecrübe ile hazırlandıktan sonra, Kırım muharebesinde buraya, İstanbul’a düştüğü için birdenbire şaşırın, kibar ve incelmış hayata bütün hür çırpınışlarını feda eden, asırlık bir zevkin gönüllü esiri olan kanı, bütün bunlar acayip, çok acayip bir halita olmalıydı.” 146/1

Eserde “Atiye” ismi 4 defa kullanılmıştır.

“Behçet Bey, yirmi sene karısı **Atiye** Hanım’ı sevmiş ve kıskanmıştı.” 60/18

“İlk önce **Atiye**’yi kendisinden, sonra İttihat ve Terakki’nin ilk azalarından Doktor Refik’ten kıskanmış, bu kıskançlık yüzünden Doktor Refik’i saraya jurnal etmiş, fakat

onun ölümünden sonra da kıskançlıktan kurtulamamıştı.” 60/19

“**Atiye** Hanım’ın bende bir resmi var!” 117/2

“Behçet Bey, **Atiye** Hanım, Doktor Refik, Medine’de ölen Salahaddin Reşit Bey...” 149/8

Eserde “Fahri” ismi 4 defa kullanılmıştır.

“**Fahri**, İhsan’a gülümsedi.” 96/16

“**Fahri**’nin fikri büsbütün başka idi.” 97/20

“Selim, Orhan, Nuri, **Fahri** aralarındaki değişmez silsile ve merasimle girdiler.” 260/27

“**Fahri** en arkadan kapıyı kapattı.” 261/2

Eserde “Refik” ismi 3 defa kullanılmıştır.

“İlk önce Atiye’yi kendisinden, sonra İttihat ve Terakki’nin ilk azalarından Doktor **Refik**’ten kıskanmış, bu kıskançlık yüzünden Doktor **Refik**’i saraya jurnal etmiş, fakat onun ölümünden sonra da kıskançlıktan kurtulamamıştı.” 60/19

“Behçet Bey, Atiye Hanım, Doktor **Refik**, Medine’de ölen Salahaddin Reşit Bey...” 149/8

Eserde “Afife” ismi 3 defa kullanılmıştır.

“İhsan, sakın **Afife**’yi öldürmeği kurmuş olmasın...” 306/14

“**Afife**, kocasının el yazısını resmen tanıyordu.” 349/10

“Mümtaz kısa tahkikat esnasında **Afife** ile Suat’ın boşanmak üzere olduklarını öğrendi.” 349/11

Eserde “Ebubekir” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Düşün bir kere, Dede gibi bir adamı yetiştirmişsin, Seyid Nuh, **Ebubekir** Ağa, Hafız Post gibi adamlar gelmiş, muazzam eserler vermişler.” 86/2

Eserde “Remzi” ismi 1 defa kullanılmıştır

“Mümtaz, Rizeli Sadık’a, Giresunlu **Remzi**’ye, Yedi Cet Hisarlı Arap Nuri’ye, Bebekli Yani’ye bu düşüncelerin arasından bir zaman baktı.” 143/11

Eserde “Hacer” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Hacer**, mahvolurum...” 242/10

Eserde “Leyla” ismi 2 defa kullanılmıştır

“Küçük **Leyla**’yı fakülteden beri tanırdı.” 368/19

“**Leyla**, hakikaten lezzetli insanlardandı.” 368/22

Eserde “Nazife” ismi 1 yerde kullanılmıştır.

“Mümtaz daha o gün bu üç ayrı hüviyetin **Nazife** Hanım’a ne kadar tatlı bir halita yaptığını gördü.” 162/4

Eserde “Huriye” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Vakıa **Huriye** kadın onun için yeni şeyler söylememiştii.” 86/21

“Bütün ömrünce, ara sıra **Huriye** Hanım’a dövdürdüğü sinameki ile kışın öksürük çok sıkıştırdığı zaman kendi eliyle mangalda kaynatıp içtiği havlıcandan başka ilaç namına bir şey bilmeyen, aspirini tango cinsinden bir bidat addeden babasıyla, aşağı yukarı ilmin son verimleriyle yaşayan oğlu arasında latife hiç eksilmezdi.” 167/7

Eserde “Mukbile” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Mukbile** Hanım’la, Şükrü Bey’in hayatta çiçek yetiştirmekten başka ihtirasları yoktu.” 214/12

Eserde “Çiçek” ismi 2 yerde kullanılmıştır.

“**Çiçek** Hatun değil mi?” 257/17

“Evet, **Çiçek** Hatun, güzel ad.” 257/19

Eserde “Abdülcelal” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“1197’de mecmua sahibinin mahdumu **Abdülcelal** Bey iki günlük bir rahatsızlıktan sonra rebiülahirin on yedinci gecesi sabaha karşı vefat etmişti.” 53/15

Eserde “Bade” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Adı da **Bade**.” 302/31

“Çifte nara ile taksim, **Bade** adlı çingene kızı, arkadaşları rakı, çiftetelli...” 302/33

Eserde “Çakır” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bebek’te balıkçı **Çakır**’ın yeni bir sandal aldığını, üç nişan ve iki düğün havadisıyla beraber söylemişti.” 83/16

Eserde “İffet” ismi 1 yerde kullanılmıştır.

“Büyük oğlunun piket arkadaşı Yaşar Bey – Nuran’ın dayısının oğlu- büyük kızının

görümcesi Nuriye Hanım, ortanca oğlunu kumara alıştırdıktan ve tahsilini yarıda bırakmasına sebep olduktan sonra, kendisi mühendis mektebini birincilikle bitiren **İffet** Bey, küçük kızının lise arkadaşı Muazzez, hepsi oradaydılar.” 111/9

Eserde “İkbal” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Dayısı, üç gün, başkasına ait havadisler yüzünden kendisine ait çok mühim bir işi anlatmağa vakit bulamamış ve üç gün sonra, “Çocuklar, sözünüzü kestim, kaç gündür söyleyeceğim, vakit bulamadım, **İkbal**’den telgraf aldım, bir kızımız olmuş!” diye ancak haber vermişti.” 82/26

Eserde “İnci” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bu hatıralarla **İnci** Abla’nın yüzüne baktı.” 204//10

Eserde “ Romantique” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“İhsan yengesinin yatağının ucunda, elinde onun için yeni satın aldığı meşin kaplı Şer Çiçekleri, gözleri belki de kendi gençliğinde, kızıl saçlı Matmazel **Romantique**’e bütün bir katile âşık oldukları, onu bekledikleri, onunla gece sabahlara kadar kahve kahve dolaştıkları zamanda, Mümtaz’la I’Invitation’u, tabiat sonnesini, I’Irremediable’i, boğuk sesiyle okudu.” 44/26

Eserde “ Mihael” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Müstakbel kayını, **Mihael**’den o kadar gençti ki... aralarında üç kız kardeş vardı.” 109/2

Eserde “ Nuriye” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Büyük oğlunun piket arkadaşı Yaşar Bey – Nuran’ın dayısının oğlu- büyük kızının görümcesi **Nuriye** Hanım, ortanca oğlunu kumara alıştırdıktan ve tahsilini yarıda bırakmasına sebep olduktan sonra, kendisi mühendis mektebini birincilikle bitiren İffet Bey, küçük kızının lise arkadaşı **Muazzez**, hepsi oradaydılar.” 111/9

Eserde “ Rasim” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Bunlar Nuran’ın annesinin eski mutasarrıf neyzen **Rasim** Bey’in karısı tarafıydı.” 162/3

“**Rasim** Bey’e ait hemen hiçbir şeyi kaybetmemişti.” 163/13

Eserde “ Razıdil” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Acaba **Razıdil** kalfa ne haldedir?” 343/21

“**Razıdil** kalfa bahçenin biricik elmasıydı.” 343/24

Eserde “Sadık” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, Rizeli **Sadık**’a, Giresunlu Remzi’ye, Yedi Cet Hisarlı Arap Nuri’ye, Bebekli Yani’ye bu düşüncelerin arasından bir zaman baktı.” 143/11

Eserde “Salâhaddin Reşit” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Behçet Bey, Atiye Hanım, Doktor Refik, Medine’de ölen **Salâhaddin Reşit** Bey...” 149/8

Eserde “Sezai” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Sezai** Bey’in hatıralarında debdebesini, misafirlerini anlattığı büyük köşkün arsasında ayakta konuşuyorlardı.” 184/16

Eserde “Şükrü” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mukbile Hanım’la, **Şükrü** Bey’in hayatta çiçek yetiştirmekten başka ihtirasları yoktu.” 213/12

Eserde “Zeynep” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Zeynep**, annesinin yattığı hastaneye büyük annesiyle beraber gelmiş, sonra getirmesini unuttuğu hediyeyi hatırlamış, hiç kimseye haber vermeden hastanenin önünde babasını beklemek ve ona söylemek için dışarı çıkmış ve kim bilir neler düşünen küçük çocuk kafasının bir dalgınlık anında ölüm kendisini birdenbire kapmıştı.” 18/16

4.2.2. Yer İsimleri

Eserde yer isimleri; ülke, bölge, şehir, semt ve tarihî yer olan cami isimleri olarak tespit edilmiştir.

4.2.2.1. Ülke İsimleri

Eserde ülke ismi “Türkiye, Almanya, Amerika, Besarabya, Çin, Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya, İsveç, İtalya, Meksika, Mısır, Norveç, Osmanlı İmparatorluğu, Bizans, Rusya, Singapur” olarak yer almıştır.

Eserde ülke isimlerinin geçtiği cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “Türkiye” ülke ismi 12 defa kullanılmıştır.

- “Bunu sade **Türkiye** için istemiyorum, dünya için istiyorum.” 99/31
- “Bugün bir insan **Türkiye**’yi her şey olabilir, sanabilir.” 263/6
- “Hâlbuki **Türkiye** yalnız bir şey olmalıdır; o da **Türkiye**.” 263/11
- “**Türkiye**’nin bir numaralı kalebendi.” 265/13
- “Bugün **Türkiye**’de nesillerin beraberce okuduğu beş kitap bulamayız.” 267/21
- “Ben **Türkiyeyim**.” 271/10
- “**Türkiye** benim adesem, ölçüm ve realitemdir.” 271/11
- “Peki, nedir bu **Türkiye**?” 271/16
- “**Türkiye**’de Türkiye’nin ihtiyacı olan şeyi düşünüyorum.” 272/13

Eserde “Almanya” ülke ismi 4 defa kullanılmıştır.

- “Sabih ancak gitmeyecekleri hakkında teminat aldıktan sonra, **Almanya**’daki son vaziyetler üzerindeki düşüncesini anlatmağa başladı.” 155/14
- “Fakat bu biçare ne **Almanya**’nın, ne de bu fikirlerin farkında.” 359/20
- “İngiliz donanması seferber edildi; kara ve hava ihtiyat kuvvetleri davet edildi; **Almanya**, Polonya’ya yaptığı 16 maddelik teklifi neşretti.” 393/7
- “Düşünün bir kere şu **Almanya**’yı.” 396/29

Eserde “Amerika” ülke ismi 4 defa kullanılmıştır.

- “**Amerika**’da, Sovyet Rusya’da olduğu gibi.” 98/16
- “Çin’den **Amerika**’ya, İngiliz petrol siyasetinden Macar küçük arazi sahiplerinin çevirdiği dolaplara, Hitler’den Kral Zogo’ya ve Rıza Han’a, Orta Asya’dan Gandhi’nin oruçlarına kadar her şey insanlığın talihi üzerinde bu son derecede uyanık hafızayı alakadar eder.” 154/21
- “Geri kalan zamanı da masa başında tohumları ayırmak, Hollanda’ya, İtalya’ya, İngiltere’ye, hatta **Amerika**’ya kadar meşhur çiçekçi müesseselerine mektup yazmak, cevap vermek konu komşudan kendi huylarını almış olanlara usul öğretmek doldururdu.” 214/14
- “Thames kıyılarının refahından veya **Amerikan** istihsalinden bahsetmiyorum, tabii.”

264/38

Eserde “Besarabya” ülke ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Besarabya**’daki o zengin arazi sahibi böyle yapmamış mıydı?” 108/22

Eserde “Çin” ülke ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Çin**’den Amerika’ya, İngiliz petrol siyasetinden Macar küçük arazi sahiplerinin çevirdiği dolaplara, Hitler’den Kral Zogo’ya ve Rıza Han’a, Orta Asya’dan Gandhi’nin oruçlarına kadar her şey insanlığın talihi üzerinde bu son derecede uyanık hafızayı alakadar eder.” 154/21

Eserde “Fransa” ülke ismi 9 defa kullanılmıştır.

“Macide iyileştikten sonra, iki sene için gittiği **Fransa**’da bile ağabeyisinin tesiri devam etmiş, hatta daha iyisi bu yeni muhitte ve o kadar cazip şeyler arasında biraz da bu tesir yüzünden ilk sarhoşluklardan kurtulmuş, vakit israf etmemişti.” 25/6

“Fakat bir milletin hayatı bir tarikat değildir ki... ben ki bu kadar içtimaiyim; **Fransa**’da olsam ben de ferdin peşinden dolaşır, ona cemiyete rağmen kendisi olması imkanlarını düşünürdüm.” 272/9

“Azizim, bugünkü **Fransa** harp edemez, yozlaşmış millet... Andre Gide gibi insanlar...” 366/1

“Zavallı Gide ve zavallı **Fransa**!” 366/2

“Eğer **Fransa** harp edemezse, elbette bu Gide’in yüzünden değildir.” 366/3

“Fakat asıl garibi, bu adamın bugün için Gide’siz bir **Fransa** tasavvur edebilmesiydi.” 366/4

“**Fransa**’yı tutacağı yerde İngiltere’den ayrılmasaydı.” 366/26

“**Fransa** ve İngiltere, harbe girerse gireceğiz.” 368/10

“**Fransa** taahhütlerine sadık.” 393/8

Eserde “Hollanda” ülke ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Gözü hep bahçenin ortasındaki büyük **Hollanda** yıldızlarındaydı.” 113/18

“Hele **Hollanda** yıldızı denilen kadife güllerine çıldırıyordu.” 187/2

“Geri kalan zamanı da masa başında tohumları ayırmak, **Hollanda**’ya, İtalya’ya,

İngiltere'ye, hatta Amerika'ya kadar meşhur çiçekçi müesseselerine mektup yazmak, cevap vermek konu komşudan kendi huylarını almış olanlara usul öğretmek doldururdu.” 214/14

Eserde “İngiltere” ülke ismi 4 defa kullanılmıştır.

“Geri kalan zamanı da masa başında tohumları ayırmak, Hollanda'ya, İtalya'ya, **İngiltere**'ye, hatta Amerika'ya kadar meşhur çiçekçi müesseselerine mektup yazmak, cevap vermek konu komşudan kendi huylarını almış olanlara usul öğretmek doldururdu.” 214/14

“Azizim, **İngiltere**, zannettiğin kadar zayıf değildir.” 366/17

“Fransa'yı tutacağı yerde **İngiltere**'den ayrılmasaydı.” 366/26

“Fransa ve **İngiltere**, harbe girerse gireceğiz.” 368/10

Eserde “İspanya” ülke ismi 4 defa kullanılmıştır.

“İşte **İspanya**!” 100/5

“Eğer bütün imrendiğin o ise, hiç merak etme; yakında Avrupa, hatta dünya, **İspanya**'ya benzeyecek.” 100/7

“Fakat hakikaten **İspanya**'da veya Rusya'da yeni insanın doğduğuna inanıyor musun?” 100/8

“**İspanya**'da veya Meksika'da oturup dünyanın herhangi bir köşesinde, bir şehrin eldeki planlarına göre elektrik tertibatını uzaktan hazırlayan herhangi bir teknik çalışma gibi, ihtilal hazırlayanlar, hayatın azmağa, kangren olmağa müsait yerlerini keşfedip üzerine basanlar, onu azdıranlar var.” 340/34

Eserde “İsveç” ülke ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**İsveç** usulü üç dört derin nefes aldım.” 84/6

Eserde “İtalya” ülke ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Her gün bir iki vapur ve bir yığın deve ve mekkarenin taşıdığı yükler, yolcular, evlerinin karşısındaki otelin önüne indiriliyor, denkler açılıyor, tekrar yükleniyor, çivileniyor, tahta sandıklara maden kuşaklar vuruluyor, yolcular kapının önündeki iskemlelere oturup konuşuyorlar, pencerelerden bir fütürist tablo gibi sade göz, sade kulak ve tecessüs, yahut arzulu kadın başları uzanıyor, arsız **İtalya** neferleri işsizlikten kapıların önündeki çocuklarla saatlerce oynuyorlar, Caromio diye diye onları çağırıyorlar, fırınlara ev

hanımlarının yaptıkları börek, baklava tepsilerini taşıyorlar, biraz arsızlık edip de azarlandığı zamanlarda pek mahcup olmuş gibi başlarını eğiyorlar ve arka sokaktan dolaşıp gelmek için sırta sırta uzaklaşıyorlardı.” 33/16

“Geri kalan zamanı da masa başında tohumları ayırmak, Hollanda’ya, **İtalya**’ya, İngiltere’ye, hatta Amerika’ya kadar meşhur çiçekçi müesseselerine mektup yazmak, cevap vermek, konu komşudan kendi huylarını almış olanlara usul öğretmek doldururdu.” 214/14

Eserde “Meksika” ülke ismi 1 defa kullanılmıştır.

“İspanya’da veya **Meksika**’da oturup dünyanın herhangi bir köşesinde, bir şehrin eldeki planlarına göre elektrik tertibatını uzaktan hazırlayan herhangi bir teknik çalışma gibi, ihtilal hazırlayanlar, hayatın azmağa, kangren olmağa müsait yerlerini keşfedip üzerine basanlar, onu azdıranlar var.” 340/34

Eserde “Mısır” ülke ismi 3 defa kullanılmıştır.

“İhsan **Mısır**’daki esirliğinden yeni dönmüştür.” 41/4

“Fakat tam o esnada **Mısır**’dan gelen bir dostu Nurhayat Hanım’ın ölümünü haber vermişti.” 61/9

“Yanya’nın çiftliği, Yenice’nin tütünü, **Mısır**’ın pamuğu, hulasa İslam dünyasının yarısının istihsalı bu şehirde harcanırdı.” 264/18

Eserde “Norveç” ülke ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Nihayet uzunca bir Avrupa seyahatinin programını bitirmek üzere iken, gözleri **Norveç**’te bir fiyordun aydınlık, yan yana seyreden hayallerine kapandı.” 140/8

“Fakat hakikaten **Norveç**’te miydiler?” 140/9

Eserde “Osmanlı İmparatorluğu” ülke ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Osmanlı İmparatorluğu**’na Bizans’tan devredilmiş iktisadi şartlardan başlayacak, sene sene bu güne kadar getirecekti.” 43/20

Eserde “Bizans” ülke ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Osmanlı İmparatorluğu’na **Bizans**’tan devredilmiş iktisadi şartlardan başlayacak, sene sene bu güne kadar getirecekti.” 43/20

Eserde “Rusya” ülke ismi 4 defa kullanılmıştır.

“Amerika’da, Sovyet **Rusya**’da olduğu gibi.” 98/16

“Fakat hakikaten İspanya’da veya **Rusya**’da yeni insanın doğduğuna inanıyor musun?”
100/8

“Büyük harpten evvel **Rusya**’da etüdyanlar, bilhassa büyük gar büfelerinde içerlermiş.”
299/7

“Bu **Rusya** hatıraları yüzünden arkadaşları ona, ‘babasının hasreti...’ adını vermişlerdi.”
299/15

Eserde “Singapur” ülke ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Tekrar sağanak karşı evin pencerelerini And dağlarının, Panama kanalının, **Singapur** gemicilerinin, Şanghay balıkçılarının, o anda bu dükkândaki eşyaya, insanlara uzak, yabancı, ölümden öteye uzak ve yabancı kim ve ne kadar şey varsa hepsinin hasreti içinden dövmeğe başladı.” 242/15

4.2.2.2. Bölge İsimleri

“Akdeniz, Anadolu, Balkan, Hicaz, Karadeniz, Marmara, Orta Asya, Orta Avrupa, Şarki Anadolu, Rumeli, Sicilya, Trakya” eserde kullanılan bölge isimleri olarak saptanmıştır.

Eserde saptanan bu bölge isimlerinin geçtiği cümleler çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “Akdeniz” bölge ismi 4 defa kullanılmıştır.

“Burası **Akdeniz**’di.” 32/20

“Mümtaz, **Akdeniz**’in ne olduğunu, nasıl bir hayat rahatlığıyla insanı kavradığını, güneşin, berrak havanın, ufkun çizgisine kadar uzanan ve her dalgayı, her kıvrımı kendi kenarlarıyla göze nakşeden sarahatin, insanı nasıl terbiye ettiğini, ruhumuza nasıl doğduğunu, hulasa üzümle zeytini, mistik ilhamla vazıh düşünceyi, en çetin ihtirasla ferdi huzur endişesini el ele yürüten tabiatın mahiyetini sonra kitaplardan öğrendi.” 32/21

“Ondan sonra hususi bir yatla ve o kadar distingue insanlar içinde bir **Akdeniz** seyahati yapmak...” 105/21

“Kademe kademe **Akdeniz**’e kadar elektriği indir...” 264/26

Eserde “Anadolu” bölge ismi 15 defa kullanılmıştır.

“Fakat üç ay evvel kendisi **Anadolu**’da bir hastanede iş bulmuş, gitmişti.” 21/30

“Sıhhati **Anadolu**’ya geçmesine maniydi.” 41/5

“Eski İstanbul, gizli **Anadolu**, hatta mirasının son döküntüleriyle imparatorluk, bu dar, iç içe dükkânların birinde en umulmadık şekilde ve birden parlardı.” 46/7

“Mümtaz onun arkasından **Anadolu** kıyısının bütün şatafatı bir kurutma kâğıdıyla alınmışa benzeyen pastel renklerine bakarak cevap verdi.” 114/13

“Anlatmadım mı Mümtaz, ben **Anadolu** oyunlarının çoğunu bilirim...” 165/5

“İzmit’ten öteye **Anadolu**’ya açılın; Hadımköy’den öteye Trakya’ya gidin.” 263/30

“Mümtaz nağmenin kıvrak raksında adeta halkımızın neşesini, **Anadolu**’ya bu kadar uzun ıstıraplarla tahammül kudretini veren o büyük kaynağı buluyordu.” 288/10

“Bizim için yeni, en ufak Türk köyünde, **Anadolu**’nun en ücra köşesinde bu akşam olan cinayet, arazi kavgası veya boşanma hadisesidir.” 318/20

“Orhan’la Nuri birbiri ardınca Rumeli ve **Anadolu** türkülerini söylüyorlar.” 321/23

“Ona göre geçen harpte **Anadolu**’nun bütün dramı bu türküdeydi.” 371/8

Eserde “Balkan” bölge ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Aşka ve ihtirasa her şeyi birden yakarak doludizgin giden Nurhayat Hanım’ın kanıyla, anne dedesi Talat Bey’in sevginin ocağında bir nezir gibi yanmağa hazır kanları, bu iki kana sonradan karışan babasının kanı, serhat boylarında, **Balkanlar**’da, Karadeniz kıyılarında, bin erkekçe tecrübe ile hazırlandıktan sonra, Kırım muharebesinde buraya, İstanbul’a düştüğü için birdenbire şaşırان, kibar ve incelmış hayata bütün hür çırpınışlarını feda eden, asırlık bir zevkin gönüllü esiri olan kanı, bütün bunlar acayip, çok acayip bir halita olmalıydı.” 146/1

“1925-1926 senelerinin en parlak istikbali gibi görünen bu hariciye memuru, bir aile dostunun ihaneti yüzünden küçük bir orta elçiliği kaybettiğinden beri, daha doğrusu açık bulunan o merkeze sefirlikle gideceği yerde **Balkan** şehirlerinden birine başkâtiplikle

gittiğinden beri, tabiat adeta bir taviz gibi ona bu hastalık vehmini bahşetmişti.” 168/3

Eserde “Hicaz” bölge ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Hicaz**’dan Hacı Halil Efendi’nin meşhur semaisini bilirler.” 158/11

Eserde “Karadeniz” bölge ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Aşka ve ihtirasa her şeyi birden yakarak doludizgin giden Nurhayat Hanım’ın kanıyla, anne dedesi Talat Bey’in sevginin ocağında bir nezir gibi yanmağa hazır kanları, bu iki kana sonradan karışan babasının kanı, serhat boylarında, Balkanlar’da, **Karadeniz** kıyılarında, bin erkekçe tecrübe ile hazırlandıktan sonra, Kırım muharebesinde buraya, İstanbul’a düştüğü için birdenbire şaşırان, kibar ve incelmış hayata bütün hür çırpınışlarını feda eden, asırlık bir zevkin gönüllü esiri olan kanı, bütün bunlar acayip, çok acayip bir halita olmalıydı.” 146/1

“Evvela Yahya Kemal’in dediğı gibi Don ve Volga, Tuna suları **Karadeniz**’e akacak.” 166/6

Eserde “Marmara” bölge ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Sanki Kızkulesi’nden **Marmara** açıklarına kadar denizin altına, su tabakalarının arasına yer yer, iyi dövölmüş bir yığın mücevher parıltısından geçirilmiş bakır levhalar döşenmişti.” 119/7

“Bütün Boğaz, **Marmara**, İstanbul, gördüğümüz ve görmediğimiz şeyler, hepimiz ayın çekirdeğı etrafında bir meyve gibiyiz.” 197/11

“**Marmara** serveti içine gömölmüş uyuyor.” 264/27

Eserde “Orta Asya” bölge ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Çin’den Amerika’ya, İngiliz petrol siyasetinden Macar küçük arazi sahiplerinin çevirdiğı dolaplara, Hitler’den Kral Zogo’ya ve Rıza Han’a, **Orta Asya**’dan Gandhi’nin oruçlarına kadar her şey insanlığın talihi üzerinde bu son derecede uyanık hafızayı alakadar eder.” 154/21

“Dedelerimiz kalkıp **Orta Asya**’dan gelecek, İstanbul’a yerleşecekler.” 166/5

Eserde “Orta Avrupa” bölge ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Orta Avrupa**’ya iktisaden kendimizi bağlamışız; kliring hesabıyla, şununla, bununla geçinip gidiyoruz.” 263/26

Eserde “Şarki Anadolu” bölge ismi 1 yerde kullanılmıştır.

“Al Şarki Anadolu’yu.” 264/23

Eserde “Rumeli” bölge ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Boğaziçi kıyılarında yetişmiş bu eski aile çocuğunun, bu halk havalarını, **Rumeli**, Kozan ve Afşar türkülerini, Kastamonu ve Trabzon oyun havalarını, eski Bektaşî nefeslerini, Kadiri naatlarını tıpkı bir Dede veya Hafız Post gibi beğenmesi, onları kendilerine mahsus eda ile söylemesi, Mümtaz için yepyeni bir ufuk olmuştu.” 159/4

“Kapının önünde, başka bir ihtiyar kadın, keskin bir **Rumeli** şivesiyle, fakat çok yavaş sesle dileniyordu.” 365/8

Eserde “Sicilya” bölge ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Atina, **Sicilya**, Marsilya...” 105/23

Eserde “Trakya” bölge ismi 1 defa kullanılmıştır.

“İzmit’ten öteye Anadolu’ya açılın; Hadımköy’den öteye **Trakya**’ya gidin.” 263/30

4.2.2.3. Şehir İsimleri

Eserde yerli ve yabancı birçok şehir ismi yer almıştır. “Aksaray, Ankara, Antalya, Anvers, Atina, Bingöl, Brüksel, Bursa, Bükreş, Çanakkale, Erzincan, Halep, Herat, İstanbul, İzmir, İzmit, Kırşehir, Konya, Kütahya, Manastır, Marsilya, Paris, Pompei, Roma, Şanghay, Toledo, Varna, Venedik, Viyana, Yanya” eserde yer alan şehir isimleridir.

Eserde yer alan şehir isimleri bildiren kelimelerin çeşitliliği ve sıklıkları cümleleriyle gösterilmiştir:

Eserde “Aksaray” şehir ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Bak, kaç gündür İstanbul’da Üsküdar’da geziyoruz; sen Süleymaniye’de doğmuşsun, ben **Aksaray**’la Şehzade arasında küçük bir mahallede doğdum.” 202/9

“Caddenin **Aksaray**’a doğru giden tarafında sabah yolcuları, gazete satıcılarının, simit ve poğaçacıların sesleri şehrin sabahını kurmağa başlamışlardı.” 404/22

Eserde “Ankara” şehir ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Bunu 1926’da **Ankara**’da bir toplantıda iki vekilin beraberce oynadıkları zeybeği hatırlayarak söylerdi.” 164/19

“Vücut makinesi iyi işliyordu, bütün gün ev küçük bir fırın kadar sıcaktı, üstelik de üç gün sonra **Ankara**’ya gidecekti.” 167/4

Eserde “Antalya” şehir ismi 3 defa kullanılmıştır.

“**Antalya**’da kayalık ile, N...’deki evleri, okuduğu romanların bütün hadiseleri bu iki dekorda geçer, ve oradan kendi hayatına nakledilirdi.” 44/6

“**Antalya**’da, çok küçüktüm.” 164/24

“Mümtaz’ın düşüncesinde **Antalya**’daki otelin önüne her gün dizilen deve katarları canlandı.” 181/6

Eserde “Anvers” şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bunu size, bana, **Anvers**’teki banka memuruna, Brüksel’deki şimendifer kondüktörüne, ne bileyim, herkese anlatmak mümkün.” 392/23

Eserde “Atina” şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Atina**, Sicilya, Marsilya...” 105/23

Eserde “Bingöl” şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

“İstanbul’un, Konya’nın, Bursa’nın, Kırşehir’in evliyalarıyla halk türkülerinin anlattığı efe, dadaş aşkları, çocukluğuna kulak verdiği zamanlar unutulmuş senelerin içinden gelen bütün o gür, hasretle arzuyla, kendisini tüketmek ihtiyacıyla dolu nağmelerin, **Bingöl** ve Urfa ağızlarının, Trabzon ve Rumeli türkülerinin kanlı ve bıçaklı maceraları bu sevmeye tarzında birleşiyorlardı.” 221/3

Eserde “Brüksel” şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bunu size, bana, Anvers’teki banka memuruna, **Brüksel**’deki şimendifer kondüktörüne, ne bileyim, herkese anlatmak mümkün.” 392/23

Eserde “Bursa” şehir ismi 13 defa kullanılmıştır.

“**Bursa** ovasının güzelliği, Libade’deki köşk.” 196/3

“İstanbul’un, Konya’nın, **Bursa**’nın, Kırşehir’in evliyalarıyla halk türkülerinin anlattığı efe, dadaş aşkları, çocukluğuna kulak verdiği zamanlar unutulmuş senelerin içinden gelen bütün o gür, hasretle arzuyla, kendisini tüketmek ihtiyacıyla dolu nağmelerin, Bingöl ve

Urfa ağızlarının, Trabzon ve Rumeli türkülerinin kanlı ve bıçaklı maceraları bu sevmeye tarzında birleşiyorlardı.” 221/3

“**Bursa** seyahati nasıl geçti?” 257/18

“Fakat onların ölüsü, yüzlercesi, binlercesi ile beraber **Bursa**’yı yapmışlar.” 258/7

“Gittiğim zaman **Bursa**’nın en güzel mevsimiydi.” 258/8

“Bu sefer **Bursa**’da bunu daha yakından gördüm.” 260/21

“Onlar bugün **Bursa**’ya gittiler.” 336/17

“Daha bir saat evvel **Bursa** ile konuştuk.” 347/12

“Ertesi gün Nuran **Bursa**’ya hareket etti.” 349/12

“Mümtaz mektubu alınca **Bursa**’ya koşmuştu.” 349/18

Eserde “Bükreş” şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Artık sağ elinin sırça tırnağını eskisi gibi -dört elif miktarı- uzatmıyor, Toledo’da tanıdığı genç kontesten ve onun çok charmante annesinden, **Bükreş**’teki caddelerin düzlüğünden, temizliğinden, Varna plajının harikuladeliğinden bahsetmiyor, ne Paris’teki ikinci kâtipliğinden Mistinguete’in oda hizmetçisini bir akşam getirmek şerefine nail olduğu o güzel garsoniyeri, ne de bir ikindi vakti kapısından çıkarken ağzında cıgara, arkasında büyük bir köpek Emile Yanings’le birden burun buruna geldikleri Wilhelmstrasse’nin hemen arkasındaki pansiyonu methediyordu.” 167/11

Eserde “Çanakkale” şehir ismi 1 yerde kullanılmıştır.

“**Çanakkale**’den ötede barbunya balığı hiçbir tasnife sığmayan bir deniz hayvanıdır.” 166/1

Eserde “Erzincan” şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Erzincan**’ı sel aldı.” 348/13

Eserde “Halep” şehir ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Süleymaniye’deki ev, **Halep**’teki ortası havuzlu iç avlu, su şakırtıları, **Halep**’te çarşıda yediği dondurma, bir otelin yanındaki salaşta Gürültücü Behçet adlı bir saray komiğinin orta oyunu, çok sofı olan büyük annesinin oyunu yarıda bırakıp çıkışı, sonra alelacele kaçış, o tıklım tıklım dolu trenler, korku, kalabalık yarı yolda indirilen yaralıları, her şeyi bırakarak yola çıkmanın ve bir operasyondan sonra kesilen uzvu hatırlar gibi, her şeyi acı

ile hatırlamanın azabı, sonra Bursa'daki ev, Çekirge yolu..." 196/2

Eserde "Herat" şehir ismi 2 defa kullanılmıştır.

"Bu ağacın kökü, orada, ufukta ince bir **Herat** cildinin tezhipleri arasında kıpkırmızı kavsi, bu altın oyunlarını gittikçe daha derin şekilde aydınlatan, her an eritip yeniden kendi fantezisine göre döken güneşteydi." 124/5

"**Herat** tezhipli büyük kitap cildi şimdi mosmor bir bulut parçasıydı." 124/14

Eserde "İstanbul" şehir ismi 87 defa kullanılmıştır.

"Yalnız **İstanbul**'a gönderilmek için vapura bindirileceği günü bütün teferruatıyla hatırlıyordu." 39/8

"**İstanbul**'a gidecekti; fakat kimin yanına?" 40/6

"Suat Bey hastalanmış, bir hafta evvel **İstanbul**'a gelmiş, sanatoryumdaymış, o da oraya gidiyordu." 112//9

"Fatih, yirmi bir yaşında **İstanbul**'u fethetmiş." 133/5

"Bu eski **İstanbul** efendisinin hayat rahatlığı, neşesi, bu günlerde pek az görülen şeydi." 165/14

"Böylece Boğaz'ın seçtikleri her yerine bir ad veriyorlar, hayallerinde **İstanbul** manzaralarıyla eski musikimiz birleşiyor, sestem, hayalden bir harita gittikçe büyüyordu." 168/5

"**İstanbul** ve vatanın her köşesi bir istihsal programı istiyor." 183/1

"Genç kadın **İstanbul**'u tanıdıkça Mümtaz'a hak veriyordu." 198/3

"Mademki **İstanbul**'a gideceğim, bu işi de hallederim." 236/2

"Temiz giyinmiş bir **İstanbul** çocuğuydu." 384/4

Eserde "İzmir" şehir ismi 4 defa kullanılmıştır.

"Şu **İzmir**'in minaresi sedeften. 38/18

"Bu, bir ucu **İzmir**'in Kordonboyu'nda başlayan, öbür ucu babasının hiç anlayamadığı ölümünde biten dünya idi." 38/21

"Yarın **İzmir**'e gidiyorlar." 77/13

"O yarın **İzmir**'e gidecekti." 378/7

Eserde “İzmit” şehir ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Ben **İzmit**’e kadar giderim.” 130/12

“**İzmit**’ten öteye Anadolu’ya açılın; Hadımköy’den öteye Trakya’ya gidin.” 263/30

Eserde “Kırşehir” şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

“İstanbul’un, Konya’nın, Bursa’nın, **Kırşehir**’in evliyalاریyla halk türkülerinin anlattığı efe, dadaş aşkları, çocukluğuna kulak verdiği zamanlar unutulmuş senelerin içinden gelen bütün o gür, hasretle arzuyla, kendisini tüketmek ihtiyacıyla dolu nağmelerin, Bingöl ve Urfa ağızlarının, Trabzon ve Rumeli türkülerinin kanlı ve bıçaklı maceraları bu sevmeye tarzında birleşiyorlardı.” 221/3

Eserde “Konya” şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

“İstanbul’un, **Konya**’nın, Bursa’nın, Kırşehir’in evliyalاریyla halk türkülerinin anlattığı efe, dadaş aşkları, çocukluğuna kulak verdiği zamanlar unutulmuş senelerin içinden gelen bütün o gür, hasretle arzuyla, kendisini tüketmek ihtiyacıyla dolu nağmelerin, Bingöl ve Urfa ağızlarının, Trabzon ve Rumeli türkülerinin kanlı ve bıçaklı maceraları bu sevmeye tarzında birleşiyorlardı.” 221/3

Eserde “Kütahya” şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Fakat Nuran asıl **Kütahya** türkülerini bilmediğine üzülyordu.” 338/28

Eserde “Manastır” şehir ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Hatta annemin dedesini İkinci Mahmut, **Manastır**’a sürmüş.” 126/24

“Sonra, İkinci Mahmut Nuran’ın büyük dedesini Bektaşî’dir diye İstanbul’dan **Manastır**’a nefyedecek.” 166/6

Eserde “Marsilya” şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Atina, Sicilya, **Marsilya**.” 105/23

Eserde “Paris” şehir ismi 7 defa kullanılmıştır.

“Çünkü yaz, kış, hangi mevsim olursa olsun, behemehâl **Paris**’i istiyordu.” 105/25

“Geçen sefer Fahir’i tanımadan evvel yaptığı **Paris** seyahati hiçbir işe yaramamıştı.” 105/27

“Artık sağ elinin sırça tırnağını eskisi gibi “dört elif miktarı” uzatmıyor, Toledo’da tanıdığı genç kontesten ve onun çok charmante annesinden, Bükreş’teki caddelerin

düzlüğünden, temizliğinden, Varna plajının harikuladeliğinden bahsetmiyor, ne **Paris**'teki ikinci katıplığından Mistinguete'in oda hizmetçisini bir akşam getirmek şerefine nail olduğu o güzel garsoniyeri, ne de bir ikindi vakti kapısından çıkarken ağzında cigara, arkasında büyük bir köpek Emile Yanings'le birden burun buruna geldikleri Wilhelmstrasse'nin hemen arkasındaki pansiyonu methediyordu." 167/11

"Mümtaz, Yaşar'ı, onun İhsan'la **Paris**'teki arkadaşlıklarından ve biraz da Adile Hanımlardaki karşılaşmalardan tanırdı." 168/2

"Gençliğinde **Paris**'te Jaures'in peşinden bir zamanlar nasıl ayrılmadığını, sonra Balkan Harbi içinde İstanbul'a dönüşünde birdenbire nasıl değiştiğini, nasıl kendi hayatımızın kaynakları etrafında dolaştığını, onları şahsi bir tecrübe gibi yaşamaktan nasıl bıkmadığını söyledi." 199/9

"Emma Fahir'den ayrılmış, İsveçli zenginle **Paris**'e gitmişti." 231/37

"Herif yirmi dört saatte **Paris**'tedir!" 366/19

Eserde "Pompei" şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

"Bu, ömür dediğimiz şeyle beraber yürüyen bir nevi küller altında **Pompei** idi." 63/14

Eserde "Roma" şehir ismi 2 defa kullanılmıştır.

"Kahve falı ile Mommsen'in **Roma** hayali, Payot edisyonunun artıklarıyla Karakin Efendi'nin balıkçılık kitabı, baytarlık, modern kimya, ilmi remil, sanki insan kafasının bütün düzensizliği bu çarşıda birdenbire teşhir edilmesi icap ediyormuş gibi birbirine karışıyordu." 51/7

"Tıpkı muharebeler kazanmış bir **Roma** konsülünün işten çekilince uzak bir köyde bağı ve bostanıyla uğraşması gibi, Kandilli'deki evde baba hatıralarıyla yaşıyordu." 213/11

Eserde "Şanghay" şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

"Tekrar sağanak karşı evin pencerelerini And dağlarının, Panama kanalının, Singapur gemicilerinin, **Şanghay** balıkçılarının, o anda bu dükkândaki eşyaya, insanlara uzak, yabancı, ölümden öteye uzak ve yabancı kim ve ne kadar şey varsa hepsinin hasreti içinden dövmeğe başladı." 242/15

Eserde "Toledo" şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

"Artık sağ elinin sırça tırnağını eskisi gibi "dört elif miktarı" uzatmıyor, **Toledo**'da tanıdığı genç kontesten ve onun çok charmante annesinden, Bükreş'teki caddelerin

düzlüğünden, temizliğinden, Varna plajının harikuladeliğinden bahsetmiyor, ne Paris'teki ikinci kâtipliğinden Mistinguete'in oda hizmetçisini bir akşam getirmek şerefine nail olduğu o güzel garsoniyeri, ne de bir ikindi vakti kapısından çıkarken ağzında cıgara, arkasında büyük bir köpek Emile Yanings'le birden burun buruna geldikleri Wilhelmstrasse'nin hemen arkasındaki pansiyonu methediyordu." 167/11

Eserde "Varna" şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

"Artık sağ elinin sırça tırnağını eskisi gibi -dört elif miktarı- uzatmıyor, Toledo'da tanıdığı genç kontesten ve onun çok charmante annesinden, Bükreş'teki caddelerin düzlüğünden, temizliğinden, **Varna** plajının harikuladeliğinden bahsetmiyor, ne Paris'teki ikinci kâtipliğinden Mistinguete'in oda hizmetçisini bir akşam getirmek şerefine nail olduğu o güzel garsoniyeri, ne de bir ikindi vakti kapısından çıkarken ağzında cıgara, arkasında büyük bir köpek Emile Yanings'le birden burun buruna geldikleri Wilhelmstrasse'nin hemen arkasındaki pansiyonu methediyordu." 167/11

Eserde "Venedik" şehir ismi 2 defa kullanılmıştır.

"Mücevherler, şallar, sırmalı kumaşlar, **Venedik** tülleri, gül şeftali pabuçlar...136/14
Muhayyilesi, Nuran'a olan hayranlığında Renoir'la olan benzerliği bazen daha ilerilere götürür, onun vücudunda eski **Venedik** ressamlarının ten cümbüşü ile akrabalık bulurdu." 189/1

Eserde "Viyana" şehir ismi 2 defa kullanılmıştır.

"Şimdi bu değirmen evvela ıstakozu öğütecek, sonra **Viyana** usulü şnitzeli çiğneyecekti." 105/3
"Bunlar gibi Peşte'ye birkaç saatlik bir yerde eski bir tabiimizin şatosunda geçirdiği hafta tatili, o yüksek arkalıklı koltuklar, cins av köpekleri, atlar, hakiki bir hasattan ziyade Marta Egerth'in yarı operet filmleri için hazırlanmış dekorlara benzeyen harman yerleri, hulasa tatlı musiki ve ucuz tahassüsün bin bir çeşit lezzetleri, **Viyana** kahveleri, narin edalı kadınlar, Mozart'a ait kulaktan dolma malumat, hepsi hafızasından silinmişti." 167/13

Eserde "Yanya" şehir ismi 1 defa kullanılmıştır.

"O kadar ki, otuz senede bir şehir yanar ve köşkleri, konakları, yalılarıyla, çarşılarıyla, pazarlarıyla adeta yeni baştan, yapıldı. **Yanya**'nın çiftliği, Yenice'nin tütünü, Mısır'ın pamuğu, hulasa İslam dünyasının yarısının istihsalı bu şehirde harcanırdı." 264/17

4.2.2.4. Semt İsimleri

Semt isimleri eserde “Atik Valde, Bebek, Beylerbeyi, Büyükdere, Boyacıköy, Cerrahpaşa, Çamlıca, Çekmeceler, Çengelköy, Dolmabahçe, Emirgan, Fındıklı, Kabataş, Kandilli, Karacaahmet, Kazancılar, Kocamustafapaşa, Koyatağı, Küllük, Mahmutpaşa, Nuruosmaniye, Paşabahçe, Sultanselim, Süleymaniye, Şehzadebaşı, Şişhane, Tepebaşı, Tophane, Topkapı, Unkapanı, Vanıköy, Yeniköy, Yıldız ” olarak tespit edilmiştir.

Eserde tespit edilen bu isimlerin çeşitliliği ve sıklıkları cümleleriyle birlikte gösterilmiştir:

Eserde “Atik Valde” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Onun için bir araba ile **Atik Valde**’ye gittiler.” 179/6

Eserde “Bebek” semt ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Arnavutköyü’ndeki meyhanelerden birinde dört gece evvel iki düşkün kadının birbirleriyle ettikleri kavgayı, **Bebek**’te balıkçı Çakır’ın yeni bir sandal aldığını, üç nişan ve iki düğün havadisiyle beraber söylemişti.” 83/16

“**Bebek** önlerinde gölgeler denizin büyük bir kısmını kaplamıştı.” 198/12

“Hidiv yalısındaki şenliklerden, körfezdeki mehtap safalarından, **Bebek** âlemlerinden bahsederken, Mümtaz’la Nuran kendilerini adeta o günlerin içinde yaşıyormuş sanırlardı.” 216/17

Eserde “Beylerbeyi” semt ismi 4 defa kullanılmıştır.

“İlk önce aşağıya, **Beylerbeyi**’ne doğru indiler.” 130/24

“**Beylerbeyi**’nden ve Kabataş’tan başlayarak Telli Tabya’ya ve Kavaklar’a kadar iki kıyı boyunca uzanan, akıntı ağızlarında kümelenen bu aydınlık eğlence, bilhassa mehtapsız gecelerde yer yer küçük şehrayinler yapar.” 209/3

“Bir akşam **Beylerbeyi** iskelesinde kahve zannıyla girdiği bir gazinoda pencere kenarında bir müddet denize daldıktan sonra aşka gelmiş, bir ney taksimi yapmış.” 277/13

“**Beylerbeyi**’nin önünde Nuran birdenbire Mümtaz’ın elini tuttu.” 347/9

Eserde “Büyükdere” semt ismi 3 defa kullanılmıştır.

“**Büyükdere**’ye, İstinye’ye.” 134/9

“Akşamüstü **Büyükdere**’ye geçtiler.” 187/20

“Kaç zamandır, Mehmet’in âşık olduğunu biliyordu; belki de sevgilisi **Büyükdere**’de oturuyordu.” 187/27

Eserde “Boyacıköy” semt ismi 6 defa kullanılmıştır.

“O, mesela **Boyacıköy**’ündeki kahveci çırağının sevgilisi cinsinden kadınları seviyordu.” 130/17

“Mümtaz, **Boyacıköy**’üne kadar yürüdü.” 142/6

“Hatta **Boyacıköy**’deki kahvenin çırağı ile Anahid’in macerası düşünülürse, bu plan üçüzlü oluyordu.” 188/1

“**Boyacıköy**’ündeki kahveci çırağı da böyle idi.” 190/6

“Fakat bu sefer hamal tek başına değildi; şimdi Ereğli’de askerlik yapan Mehmet de, **Boyacıköy**’deki kahveci çırağı da işe giriyordu.” 365/7

“Bari hamala söyle de o gelsin yoklasın yahut Mehmet’e, **Boyacıköy**’ündeki kahveci çırağına!” 410/15

Eserde “Cerrahpaşa” semt ismi 1 defa kullanılmıştır

“**Cerrahpaşa**’yı gezmişlerdi.” 199/25

Eserde “Çamlıca” semt ismi 6 defa kullanılmıştır.

“**Çamlıca** bağları...” 59/9

“Bilmem, **Çamlıca**’yı tanır mısınız?” 127/13

“Nuran Emirgan’a gelmediği günlerde ya iskelede, yahut Kanlıca’da buluşuyorlar, kayıkla Boğaz’da geziyorlar, plajlara gidiyor, bazen **Çamlıca**’ya kadar uzanıyorlardı.” 177/33

“Küçük **Çamlıca**’daki kahve onlar için Derunidil idi.” 177/36

“Dördüncü Mehmet’in altın ve mücevher içinde at koşturduğu, gezdiği **Çamlıca** yolları, bütün manzara onun oluyor.” 184/4

“**Çamlıca**’da bir akşam evvelki hırçınlığını unutmuştu.” 194/21

Eserde “Çekmeceler” semt ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Bu, Nuran’la ilk defa **Çekmeceler**’e gittikleri gündü.” 52/10

“Genç kadınla, İstanbul’un her tarafını dolaştıkları halde **Çekmeceler**’e gidememişlerdi.”

52/11

Eserde “Çengelköy” semt ismi 7 defa kullanılmıştır.

“**Çengelköy**’ünün tepesinde, Rasathane’den biraz ilerideydiler.” 61/13

“Sonra Kandilli’den, Kanlıca körfezinden, **Çengelköy**’ü ve Vanıköy’den bahsetti.”

132/21

“Bir başka gece **Çengelköy**’ünden Kandilli’ye dönerken, Kuleli’nin önündeki ağaçların suda yaptığı o çok değişik gölgeye Nühüft beste adını verdiler.” 178/3

“İşte vapurları **Çengelköy**’ünden kalkmıştı.” 208/3

“**Çengelköy**’ünde...” 383/14

“**Çengelköy**’ünde...” 383/16

“Mümtaz kendisini bu son günlerin endişesinden uzak, **Çengelköy**’ünde veya Boğaz’ın herhangi bir köşesinde görmeği ne kadar isterdi.” 383/17

Eserde “Dolmabahçe” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Neden sonra kendisini **Dolmabahçe**’de, deniz kenarına inmiş, rıhtımda odun boşaltan küçük, kırmızı boyalı, bir takayı uzun uzun seyreder bulmuştu.” 395/26

Eserde “Emirgan” semt ismi 33 defa kullanılmıştır.

“**Emirgan**’ın arka taraflarında bu ev, eski medreselerin avlusunu andıran kapalı bahçesiyle, Kandilli’den Beykoz’a kadar bütün manzarayı kavrayan balkonuyla gözünde canlandı.” 75/5

“Utanmasa, yaşım yirmi altı, **Emirgan**’da, tepede güzel bir evde oturuyorum, kötü dans ederim; balıkta sabırsızlık yüzünden şansım yoktur, fakat iyi yelken kullanırım.” 84/8

“Sümbül Hanım, Mümtaz’ın **Emirgan**’da işlerini gören kadındı.” 96/24

“Dönüşte **Emirgan**’a çıktılar.” 131/16

“Nuran, **Emirgan**’daki evi pek severdi.” 174/19

“Nuran **Emirgan**’a gelmediği günlerde ya iskelede, yahut Kanlıca’da buluşuyorlar, kayıkla Boğaz’da geziyorlar, plajlara gidiyor, bazen Çamlıca’ya kadar uzanıyorlardı.”

177/33

“**Emirgan**, diye çıldırıyor.” 342/22

“**Emirgan**’a geldikleri günden beri bu korku içlerindeydi.” 346/20

“Suat’ı, **Emirgan**’daki evin sofasında, o kadar garip konuştuğu o gecede, rakı masasının başında gördü.” 360/36

“Suat, o gece **Emirgan**’daki gülüşlerinden biriyle güldü.” 410/13

Eserde “Fındıklı” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, bir lahza Taksim’in biraz aşağısında, **Fındıklı**’ya inen yokuşun sağ tarafında, Unkapanı taraflarında tenekeden, kerpiçten evlerde yaşayan insanları hatırladı.” 359/8

Eserde “Kabataş” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Beylerbeyi’nden ve **Kabataş**’tan başlayarak Telli Tabya’ya ve Kavaklar’a kadar iki kıyı boyunca uzanan, akıntı ağızlarında kümelenen bu aydınlık eğlence, bilhassa mehtapsız gecelerde yer yer küçük şehrayinler yapar.” 209/3

Eserde “Kandilli” semt ismi 23 defa kullanılmıştır.

“Emirgan’ın arka taraflarında bu ev, eski medreselerin avlusunu andıran kapalı bahçesiyle, **Kandilli**’den Beykoz’a kadar bütün manzarayı kavrayan balkonuyla gözünde canlandı.” 75/5

“**Kandilli**’ye beraber çıktılar.” 127/23

“Peki, anlatın bakalım, bizim **Kandilli**’yi neden böyle muhasara altına aldınız?” 132/1

“İşte **Kandilli**’deki ev, bu mucizenin en fazla değiştirdiği sofasının, aralarına çıtalar konmuş tahtalarına bile mücerret bir hakikat gibi Nuran’ın sindiği bu âlemlerin en değişigi, en haritalısıydı.” 173/1

“Bir başka gece Çengelköy’ünden **Kandilli**’ye dönerken, Kuleli’nin önündeki ağaçların suda yaptığı o çok değişik gölgeye Nühüft beste adını verdiler.” 178/3

“**Kandilli**’den, kız kardeşinden, hatta Fatma’dan bıkmıştı.” 209/9

“Mümtaz, **Kandilli**’deki köşkte Nuran’ın annesi tarafından dostça karşılanmasında Tevfik Bey’in dostluğunun nasıl bir payı olduğunu biliyordu.” 210/9

“Zaten **Kandilli**’de otursalar bile, o sessizlik ve tenhalık içinde yazın olduğu gibi rahatça buluşmalarına imkan yoktu.” 226/20

“**Kandilli**’den taşınmadan evvel, Nuran’ın içinde yaşadığı bu evin, onu tanımadan

evvelki günlerini bir kere daha kendisine vereceğini sanıyordu.” 227/2

“Ne kadar isterdi ki, ayaklarının altında bozuk bir yol, başının üstünde Kuleli’nin ağaçları, o gölgelerin karanlık suda kendilerine mahsus bir âlem kurdukları yerde bulunsun, biraz ileride fabrika bekçisiyle konuşsun, sonra yavaş yavaş Vaniköyü’nden **Kandilli**’ye doğru yürüsün ve tam yokuşun üstünde bir taşa otursun, denizi seyretsin, geceyi büyük ve siyah bir gül gibi koklasın.” 383/18

Eserde “Karacaahmet” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Karacaahmet**’te ananenin Orhan Gazi zamanına çıkarttığı, Horasan erenlerinden Bursa’daki Geyikli Baba’nın çağdaşı, belki de gaza arkadaşı Sultantepe’de yine Celveti Baki Efendi yatıyordu.” 180/14

Eserde “Kazancılar” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Acele acele **Kazancılar** içinden geçti.” 364/14

Eserde “Kocamustafapaşa” semt ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, bir yaz evvel bu sokaklarda, belki bugünkülerden birinde, Nuran’la dolaştığını, **Kocamustafapaşa**’yı, Hekimalipaşa’yı gezdiklerini düşünüyordu.” 23/8

“**Kocamustafapaşa**’ya vardıkları zaman, epeyce yorgundular.” 200/6

Eserde “Kozyatağı” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz sonraları **Kozyatağı**’nı bu cevizliğe benzettiği için sevmiştir.” 34/7

Eserde “Küllük” semt ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Bir gün **Küllük**’te büyük bir tarihçimizin insanları, “Esafil-i-şark, nizam-ı-âlem, şiş” diye üçe ayırdığını işitince, bu tasnifi genişletmişlerdi.” 95/16

“Altıda beni **Küllük**’te bekleyin!” 356/6

Eserde “Mahmutpaşa” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz bu hayattan **Mahmutpaşa**’nın çılgılığı içine çıktığı zaman, bir mahzende cins bir şarapla sarhoş olduktan sonra güneşe çıkanların sarhoşluğunu duyardı.” 46/11

Eserde “Nuruosmaniye” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Çarşıdan **Nuruosmaniye**’ye çıktı.” 68/8

Eserde “Paşabahçe” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Dün gece karımla beraberdim; buraya da doğru **Paşabahçe**’den geliyorum.” 303/5

Eserde “Sultanselim” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bilmeden, **Sultanselim**’e kadar gelmişti.” 240/4

Eserde “Süleymaniye” semt ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Amcanın mahkemesinin uzamasıyla bu vatan üzerindeki tarihi haklarımızın, kız kardeşinin evlenmemesiyle **Süleymaniye**’de okunan sabah ezanının ve Müslüman bir babadan doğmanızın, paranızı dolandıran emlak tellahıyla iç çehremizi yapan kıymetlerin, bizi biz yapan büyük realitelerin ilgisi nedir?” 47/18

“**Süleymaniye**’deki ev, Halep’teki ortası havuzlu iç avlu, su şakırtıları, Halep’te çarşıda yediği dondurma, bir otelin yanındaki salaşta Gürültücü Behçet adlı bir saray komiğinin orta oyunu, çok sofı olan büyük annesinin oyunu yarıda bırakıp çıkışı, sonra alelacele kaçış, o tıklım tıklım dolu trenler, korku, kalabalık yarı yolda indirilen yaralıları, her şeyi bırakarak yola çıkmanın ve bir operasyondan sonra kesilen uzvu hatırlar gibi, her şeyi acı ile hatırlamanın azabı, sonra Bursa’daki ev, Çekirge yolu.” 196/2

“Bak, kaç gündür İstanbul’da Üsküdar’da geziyoruz; sen **Süleymaniye**’de doğmuşsun, ben Aksaray’la Şehzade arasında küçük bir mahallede doğdum.” 202/9

Eserde “Şehzadebaşı” semt ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz **Şehzadebaşı**’ndaki evin hayatına epeyce güç almıştı.” 41/16

“İşlerini bitirdikten sonra **Şehzadebaşı**’na uğradı.” 237/7

“Bu Emin Bey’le, Tamburi Cemil’in Hilaliahmer menfaatine **Şehzadebaşı**’ndaki Ferah tiyatrosunda verdikleri konserden sonra olmuştu.” 273/3

Eserde “Şişhane” semt ismi 3 defa kullanılmıştır.

“**Şişhane**’den geçerken hava tek bir noktada bir an açıldı.” 241/7

Eserde “Tepebaşı” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Tepebaşı**’na doğru biraz yürüdü.” 241/13

Eserde “Tophane” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“İhsan o günden beri Emin Bey’i unutmamış, **Tophane**’de Kadiri yokuşunun üstündeki evine son senelere kadar, boş saatlerinde vakit oldukça uğramıştı.” 273/10

Eserde “Topkapı” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Topkapı** taraflarında bir yerde otururdu.” 312/9

Eserde “Unkapanı” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, bir lahza Taksim’in biraz aşağısında, Fındıklı’ya inen yokuşun sağ tarafında, **Unkapanı** taraflarında tenekeden, kerpiçten evlerde yaşayan insanları hatırladı.” 359/8

Eserde “Vaniköy” semt ismi 5 defa kullanılmıştır.

“Sonra Kandilli’den, Kanlıca körfezinden, Çengelköyü ve **Vaniköy**’den bahsetti.” 132/21

“Biraz sonra **Vaniköy**’ünde olacaklardı.” 208/5

“Ya **Vaniköy**’de fabrikanın yanı başında veya Kandilli’nin öbür ucundaki boş rıhtımlardan birine çıkarlardı.” 221/5

“Gözlerinin önünde **Vaniköy**’den Kandilli’ye giden yol, kablonun büyük elmas iğnesiyle, balıkçı ışıkları, yıldız çalkantıları, kuş ve böcek sesleriyle, tıpkı geceleyin perdesi indirilmiş büyük yalı pencerelerinin camlarında seyredilen ve ışıktan yapılmış ebruları andıran o sade parıltı ve renk perdesi hayaller gibi canlandı.” 377/9

“Ne kadar isterdi ki, ayaklarının altında bozuk bir yol, başının üstünde Kuleli’nin ağaçları, o gölgelerin karanlık suda kendilerine mahsus bir âlem kurdukları yerde bulunsun, biraz ileride fabrika bekçisiyle konuşsun, sonra yavaş yavaş **Vaniköy**’ünden Kandilli’ye doğru yürüsün ve tam yokuşun üstünde bir taşa otursun, denizi seyretsin, geceyi büyük ve siyah bir gül gibi koklasın.” 383/18

Eserde “Yeniköy” semt ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Yeniköy**’de çok eski bir Rum ailesine ait yalının yok pahasına satıldığını, yanı başındakinin kırmızıya boyandığını, damadın bunu görür görmez, ben böyle zevksiz yerde oturamam, diye çıkıp gittiğini - tabii ayrılmaya vesile arıyordu.” 83/15

Eserde “Yıldız” semt ismi 4 defa kullanılmıştır.

“Onun yazılarını, tuğralarını, ciltlediği kitapları, **Yıldız**’daki çini fabrikasında onun tezhibiyle süslenmiş tabakları yahut süsüne yardım ettiği cam eşyayı toplamıştı.” 163/1

“On gece **Yıldız**’da mevkuf kaldı.” 164/5

“Nuran şu anda odasının panjurlarını açması, ihtiyar dayısına kahve pişirmesi, annesinin ilacını vermesi, bahçede iki eli şakağında kitap okuması yahut çocukluğundan beri benimsediği küçük odada dedesinin bir hastalığında ziyaretine gelen Ali Paşa’nın

oturduğu söylenen koltukta misafirlerine çay ikram etmesi, onlara duvarda İbrahim Bey'in vaktiyle **Yıldız**'daki on günlük mevkufiyetinin hatırası olarak yazdığı..." 171/13

"Onun **Yıldız** fabrikası için yaptığı tabak örneklerini, yazılarını çok iyi tanıyordu." 279/3

4.2.2.5. Tarihî Yer Olan Cami İsimleri

Eserde tarihî yer olan cami isimleri "Ayazma Cami, Bayezıt Cami, Hekimalipaşa Cami, Rum Mehmet Paşa Cami, Rum Mehmet Paşa Cami, Şehzade Cami, Yenicami, Mihrimah Cami, Elagöz Mehmet Efendi Cami " olarak belirlenmiştir.

Eserde belirlenen tarihî yer olan cami isimlerinin çeşitliliği ve sıklıkları cümleleriyle birlikte gösterilmiştir:

Eserde "Ayazma Cami" yer ismi 1 defa kullanılmıştır.

"Ertesi gün Rum Mehmet Paşa Camii ile **Ayazma Camii**'ni ve Şemsipaşa taraflarını yayan dolaştılar." 179/9

Eserde "Bayezıt Cami" yer ismi 1 defa kullanılmıştır.

"**Bayezıt Camii**'nin yan tarafında, büyük kestanenin altında güvercinleri seyretmek, Sahaflar içinde kitap karıştırmak, tanıdığı kitapçılarla konuşmak, sıcak günden ve sert aydınlıktan çarşının birdenbire insanı kavrayan loşluğuna ve serinliğine girmek, bu serinliği çok arızı bir hal gibi teninde duya duya yürümek hoşuna gider." 45/23

Eserde "Hekimalipaşa Camii" yer ismi 1 defa kullanılmıştır.

"Sabahleyin **Hekimalipaşa Camii** taraflarında idim." 372/2

Eserde "Rum Mehmet Paşa Camii" yer ismi 1 defa kullanılmıştır.

"Ertesi gün **Rum Mehmed Paşa Camii** ile Ayazma Camii'ni ve Şemsipaşa taraflarını yayan dolaştılar." 179/9

Eserde "Şehzade Camii" yer ismi 1 defa kullanılmıştır.

"**Şehzade Camii**'nin avlusundaki ağaçlardan büyük bir karga sürüsü koptu." 403/30

Eserde "Yenicami" yer ismi 1 yerde kullanılmıştır.

"**Yenicami**'nin kemeri altında bir daha Müdafaasız adamım, diye tekrarladı." 357/1

Eserde “Mihrimah Camii” yer ismi 1 yerde kullanılmıştır.

“İlk önce vapuru iskelede beklememek için **Mihrimah Camii**’ni dolaştılar.” 179/2

Eserde “Elagöz Mehmet Efendi Camii” yer ismi 1 yerde kullanılmıştır.

“Karşıda bütün çocukluğunun şahidi olan **Elagöz Mehmet Efendi Camii**’nin kurşunsuz kubbesi üstünde tesadüfün bir cilvesi olarak biten bir servi dalı, adeta bu Müslüman mabedin mazisi üstünden ölüme ve hayata beraberce gülüyordu.” 351/10

4.2.3. Dil İsimleri

Dil isimleri “Türkçe, Fransızca, Rumca, Frenkçe” olarak eserde yer almıştır.

Eserde yer alan bu isimlerin çeşitliliği ve sıklıkları cümleleriyle birlikte gösterilmiştir:

Eserde “Türkçe” dil ismi 5 defa kullanılmıştır.

“Üçüncü ve belki en büyük şartının tıpkı tıpkısına Nuran’a benzemek, **Türkçeyi** onun gibi teganni edercesine konuşmak, karşısındakine onun gözlerinin ısrarıyla bakmak, kendisine hitap edildiği zaman kumral başını onun gibi sallayarak konuşana dönmek, elleriyle aynı jestleri yapmak, konuşurken bir müddet sonra kendi cesaretine şaşıarak öyle kızarma, hiçbir özentisiz, telaşsız, büyük ve geniş, suları, dibi görünecek kadar berrak, bir nehir gibi hayatın ortasında hep kendi kendisi olarak sakin, besleyici akmak olduğunu o gün değilse bile, o haftalar içinde öğrendi.” 81/12

“Mümtaz iri kemikli kadının kendi yanından geçerken, yavaş sesle, yarı **Türkçe**, yarı Fransızca.” 94/6

“Sesi hafif hardalda bırakılmış bir hıyar gibi garip ve dili yakıcı bir gevreklikle **Türkçe** kelimeleri değiştiriyordu.” 104/2

“Emma **Türkçe** öğrendiği ilk kelimeyi, sanki vefasız aşkına geçmiş güzel günleri hatırlatmak isteyen bir acemilikle tekrarladı.” 108/17

“Mesela Nuran, “o anda” kelimesini o “ande” diye söyler, böylece **Türkçe** için çok uzun, bir çekişten sonra en hafif üstünü getirebilirdi.” 162/7

Eserde “Fransızca” dil ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Bunu bu sabah önündeki **Fransızca** gazetede okumuştı.” 91/24

“Bir elinin ayasıyla, sanki işte delillerim der gibi, önündeki **Fransızca** gazetelere basarak hepsini mahkûm ediyordu.” 92/29

“Mümtaz iri kemikli kadının kendi yanından geçerken, yavaş sesle, yarı Türkçe, yarı **Fransızca**.” 94/6

Eserde “Rumca” dil ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Yanmış zeytin yağ kokusu, **Rumca** şarkı, garson bağırışları, havada uçar gibi hazır tebessümler, alkol ve cigara dumanı içinde bir köşeye büzüldü.” 331/18

Eserde “Frenkçe” dil ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Bu kitapların yanı başında açık işportalarda, içimizdeki değişmenin, intibak arzusunun, yeni bir iklimde kendimizi aramanın kucak dolusu şahitleri, kapakları resimli romanlar, mektep kitapları, ciltlerinin yeşili atmış **Frenkçe** salnameler, eczacı formülleri vardı.” 51/6

“**Frenkçeden** tercüme yemekler, Beyoğlu lokantalarından satın alınmış ariyet reçetelerle doluydu.” 165/19

4.2.4. Millet İsimleri

Millet isimleri bildiren kelimeler eserde “Abbasi, Akdenizli, Alman, Arap, Çinli, Ermeni, Fransız, Geldani, Habsburg, Macar, Merakeşli, New Yorklu, Romalı, Romanyalı, Rus, Türk, Yunan, Amerikalı, Hint, Rum, Japon,” olarak belirlenmiştir.

Eserde belirlenen bu isimlerin çeşitliliği ve sıklıkları cümleleriyle birlikte gösterilmiştir:

Eserde “Abbasi” millet ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz, ömrünü ve hayatını ona hediye ettikçe, o tıpkı eski ve cömert **Abbasi** halifeleri gibi hepsini birden kabul ediyor, sonra yine ona iade ediyordu.” 153/5

Eserde “Akdenizli” millet ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Daima **Akdenizli** bir tarafımız bulunacağı gibi, daima şarklı bir tarafımız da kalacak.”

389/16

Eserde “Alman” millet ismi 5 defa kullanılmıştır.

“Ve Polonya meselesine, **Alman** iktisadi hayatına dair son okuduğu makaleleri başından sonuna kadar onlara anlatmağa karar verdi.” 110/20

“Şimdi bu perhiz müjdesiyle **Alman** sanayiinin ve iktisadının devrine girmişti.” 111/1

“Ona göre **Alman** iktisadiyatı berbat bir haldeydi.” 155/15

“Rus-**Alman** adem-i tecavüz paktı imzalandığı gün.” 372/27

“Ben geçen harpte **Alman** talebelerinin ailelerine yazdıkları mektupları okudum.” 397/3

Eserde “Arap” millet ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Bu nağmeleri İkinci Mahmut’la beraber, iyi beslenmiş **Arap** atları üzerinde, geçtikleri yolun iki tarafını saran halkın alkışları arasında ve henüz kaybolmamış eski şark teşrifatı içinde gelenlerin hepsi dinlemişti.” 287/9

“Definenin bulunması için küçük **Arap** ahretliğin bitişik arsada boğazlanması lazım geldiğini öğrenmiş.” 397/33

Eserde “Çinli” millet ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Küçükçekmece’de adeta su üstünde duran ve bu yüzden insana ister istemez **Çinlilerin** kayık evlerini hatırlatan büyük lokantada yedikleri yemeği, köprünün başındaki avcı kahvesinin dereye bakan bahçesinde geçirdikleri saati, bu bahçeye inen tahta merdiveni hatırladı.” 52/12

Eserde “Ermeni” millet ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Küçük, betondan bir polis kulübesinin yanına çömelmiş bir **Ermeni** kadını ona elini uzattı.” 354/10

“Ne ferdi saadetinden vazgeçebilecek, ne de etrafındaki hayatın korkunç icabını, bu on yaşında evliya türbesini bekleyen biçare kızı ve ihtiyar **Ermeni** karısını unutacaktı.” 355/8

Eserde “Fransız” millet ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Yavaş yavaş **Fransızları** keşfetmişti, de Regnier, Heredia, arkasından Verlaine ve Baudelaire’i ayrı ufuklar gibi buldu.” 44/4

“Onun için Mümtaz bu kâinatın kanlı bıçaklı devrinde tek bir aşka ve **Fransızlardan** bize

geçen tabiriyle “küçük bir kadın” vücudunun güzelliğinde kendisini hapsedmekten müteessir olmuyor, kendi iç âleminin bu aşkla taş taş kurulmasını seyrediyordu.” 221/4

Eserde “Geldani” millet ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Daha aşağıda ise **Geldani** yazılarının okunma şekli hakkında uzun bir izahat vardı.” 55/8

Eserde “Habsburg” millet ismi 1 defa kullanılmıştır.

“O zaman Mümtaz kocaman bir cildi yakalıyor, odanın bir köşesinde kendisi için konulan masanın başına geçiyor, işine göre, saatlerce, Halet Efendi’nin hayatını, **Habsburg** hanedanının filan sefirle İstanbul’a gönderdiği hediyeleri yahut Mısır seferinin mukaddemelerini İhsan için hazırlıyordu.” 43/13

Eserde “Macar” millet ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Çin’den Amerika’ya, İngiliz petrol siyasetinden **Macar** küçük arazi sahiplerinin çevirdiği dolaplara, Hitler’den Kral Zogo’ya ve Rıza Han’a, Orta Asya’dan Gandhi’nin oruçlarına kadar her şey insanlığın talihi üzerinde bu son derecede uyanık hafızayı alakadar eder.” 154/21

Eserde “Merakeşli” millet ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Kurtuldu, yani bu sefer altın yapmağa kalktı ve neyimiz varsa, yoksa bir **Merakeşli** sahtekarın cebine girdi.” 398/5

Eserde “New Yorklu” millet ismi 1 defa kullanılmıştır.

“O kadar ki, bir **New Yorklunun** neden bir Ford veya başka bir marka otomobille doğmadığına şaşmayanlar bile, Boğaz’da doğan çocukların beraberinde bir sandalla dünyaya gelmediklerine şaşırabilirler.” 128/17

Eserde “Romalı” millet ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bu yemeğe sanki bir nevi gecikmiş **Romalı** zevkiyle kefenli hindi adını vermişlerdi.” 278/11

Eserde “Romanyalı” millet ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Romanyalı** bir kadın yüzünden iki sene evini barkını bırakmış, şurada burada sürtmüş, sonra da bir gün artık beraber yaşayamayacaklarını, ayrılmaları lazım geldiğini söylemişti.” 80/1

Eserde “Rus” millet ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Çok defa kapalı duran bir dükkânın kepengi önünde, **Rus** işi semaver borusu, kapı topuzu, otuz sene evvel o kadar moda olan sedef bir kadın yelpazesinin dağınık parçaları, büyükçe bir saate mi yoksa bir gramofona mı ait olduğu kestirilemeyen birkaç alet, nasılsa buraya kadar bölünmeden, parçalanmadan, gelmiş bazı şeylerle birlikte yere serilmiş - kim bilir neyi bekliyorlardı.” 58/4

“**Rus**-Alman adem-i tecavüz paktı imzalandığı gün.” 372/27

Eserde “Türk” millet ismi 3 defa kullanılmıştır.

“İhsan büyük bir **Türk** tarihî yazmak istiyordu.” 43/14

“Yeni **Türk** insanının ölçülerini kim biliyor?” 266/16

“Bizim için yeni, en ufak **Türk** köyünde, Anadolu’nun en ücra köşesinde bu akşam olan cinayet, arazi kavgası veya boşanma hadisesidir.” 318/20

Eserde “Yunan” millet ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Yakınlarda gelmiş ve birdenbire meşhur olmuş bir **Yunan** opereti trupunun ağzından toplanmış birkaç şarkı her masadan ayrı ayrı yükseliyordu.” 331/25

Eserde “Amerikalı” millet ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Cenubi **Amerikalı** kaptanın sert bir usturaya benzeyen yüzü, insanın içinde dal budak salan bakışları, gözünün önüne geldi.” 108/9

“Rasyonel hayat hülyalarında daima kötü bir tesadüfün karışmasından şikâyetçi olan Emma bu sefer Cenubi **Amerikalı** yat kaptanına mağlup olmamış, hatta bu cazip tehlikeyi yeni aşkından uzaklaştırmıştı.” 231/32

Eserde “Hint” millet ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Tıpkı babasının kendisine öğrettiği o **Hint** şalı renkli, ağır, işlenmemiş mücevher parıltılı besteler gibi...” 136/32

Eserde “Rum” millet ismi 5 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz’ın babası, S...’nin işgali gecesi, oturdukları evin sahibine düşman olan bir **Rum** tarafından ve onun yerine öldürülmüştü.” 25/17

“Abdülhamid devrinden, yahut biraz daha yakın zamanlardan kalma **Rum** patriklerinin resimleri olacaktı.” 58/9

“Yeniköy’de çok eski bir **Rum** ailesine ait yalının yok pahasına satıldığını, yanı başındakinin kırmızıya boyandığını, damadın bunu görür görmez, ben böyle zevksiz yerde oturamam, diye çıkıp gittiğini tabii ayrılmaya vesile arıyordu.” 83/15

“O zamana kadar, hatta babasını öldüren **Rum** palikaryasına bile düşman olmamıştı.” 236/1

“Saat üç buçukta, en üst kattaki **Rum** ailesinin sepeti aşağıdaki sebzeziye uzanır, karışık bir dille yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya bir konuşma başlar.” 326/9

Eserde “Japon” millet ismi 1 defa kullanılmıştır.

“İçinde bir ümit belirdi; yüreği sonsuz bir merhamet ve şefkatle suya atılmış **Japon** oyuncu gibi birdenbire açıldı.” 92/5

4.2.5. Eser İsimleri

Çalışmada yer alan eser isimleri; kitap, heykel, beste, tablo, resim, şiir ve opera isimleridir.

4.2.5.1. Kitap İsimleri

Eserde kitap isimleri “Binbir Gece, Cevdet Tarihi, Hayatülhayvan, Kenzülhavas, Kitab-ı Mukaddes, Letaif-i Rivayat-ı Enderun, Lu, Sicil-i Osmani, Şakayık, Şer Çiçekleri, Tacüttevarih, Usul Üzerine Konuşma, Yunus Divanı ” olarak tespit edilmiştir.

Eserde de kitap isimleri bildiren kelimelerin çeşitliliği ve sıklıkları ile birlikte gösterilmiştir:

Eserde “Binbir Gece” kitap ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Bu polis romanları hulasalarının bu Jules Verne’lerin, **Binbir Gece**’lerin, Tutiname’lerin, Hayatülhayvan’ların ve Künzülhavas’ların yerini alabilmesi için bütün bir cemaat yüz sene bunalmış, didinmiş, doğum sancıları çekmişti.” 51/10

“Mümtaz **Binbir Gece**’deki eskicinin hikâyesine benzeyen ikiz bir ömrü yaşıyordu.” 67/6

“Sonra tesbihçinin önünde durdu; çocukluğunun **Binbir Gece**’yi hatırlatan ramazan sergilerinin bu son ve ufalmış hatırası, içinden geldiği âlemi birkaç tesbihle iki üç misvaka

indirmiş, küçük bir dolapta satıyordu.” 365/13

Eserde “Cevdet Tarihi” kitap ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Cevdet Tarihi**; Sicill-i Osmani, Şakayık...” 97/2

Eserde “Hayatülhayvan” kitap ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bu polis romanları hulasalarının bu Jules Verne’lerin, Bin bir Gece’lerin, Tutiname’lerin, **Hayatülhayvan**’ların ve Kenzülhavas’ların yerini alabilmesi için bütün bir cemaat yüz sene bunalmış, didinmiş, doğum sancıları çekmişti.” 51/10

Eserde “Kenzülhavas” kitap ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bu polis romanları hulasalarının bu Jules Verne’lerin, Bin bir Gece’lerin, Tutiname’lerin, Hayatülhayvan’ların ve **Kenzülhavas**’ların yerini alabilmesi için bütün bir cemaat yüz sene bunalmış, didinmiş, doğum sancıları çekmişti.” 51/10

Eserde “Kitab-ı Mukaddes” kitap ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Böylece yavaş yavaş Mümtaz’da Nuran’ın kendisinden uzak geçen saatleri etrafında bir nevi şahsi masal teşekkül etti ve Mümtaz, tıpkı vaktiyle falan duka veya kralın dua kitaplarını bir şatonun etrafında, günlük hayat manzaralarıyla takvim ve burç istiareleriyle, **Kitab-ı Mukaddes** sahneleriyle süsleyen eski ressamalar gibi, Nuran’ın saatlerini, sade bir renk cümbüşü ve parıltı olan, çalınmayan sazlar gibi ihtimallerin zenginliğiyle konuşan bir yığın hayalle süslemeğe başladı.” 172/2

Eserde “Letaif-i Rivayat-ı Enderun” kitap ismi 1 defa kullanılmıştır.

“İhsan bir gün **Letaif-i Rivayat-ı Enderun**’un Dede’ye ait kısımlarındaki boşluğunu Emin Dede’ye anlatınca karşısındaki gülerek...” 276/10

Eserde “Lu” kitap ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Evet **Lu** de onlara dair yazılan şeyleri okurken aynen böyle düşünmüştü.” 110/24

Eserde “Sicil-i Osmani” kitap ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Hemen hemen her şey... Cevdet Tarihi; **Sicill-i Osmani**, Şakayık...” 97/1

“Sabih’in teyzesi, **Sicill-i Osmani**’de dedesinin adını ve tercüme-i halini bulduğu için Mümtaz’ı çok severdi.” 112/1

Eserde “Şakayık” kitap ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Hemen hemen her şey... Cevdet Tarihi; Sicill-i Osmani, **Şakayık**...” 97/1

Eserde “Şer Çiçekleri” kitap ismi 1 defa kullanılmıştır.

“İhsan yengesinin yatağının ucunda, elinde onun için yeni satın aldığı meşin kaplı **Şer Çiçekleri**, gözleri belki de kendi gençliğinde, kızıl saçlı Matmazel Romantique’e bütün bir kabile âşık oldukları, onu bekledikleri, onunla gece sabahlara kadar kahve kahve dolaştıkları zamanda, Mümtaz’la l’Invitation’u, tabiat sonnesini, l’Irremediable’i, boğuk sesiyle okudu.” 44/26

Eserde “Tacüttevarih” kitap ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Hocaefendi **Tacüttevarih** ‘den şu meseleyi öğren, gibi siparişler birbirini takip ediyordu.” 43/12

Eserde “Usul Üzerine Konuşma” kitap ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Usul Üzerinde Konuşma** da bir kere yazılır.” 133/8

Eserde “Yunus Divanı” kitap ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mecmualardan biri baştan aşağı çok kötü bir yazıyla kopya edilmiş bir **Yunus Divanı**’ydı; fakat haşiyelerde Baki’den, Nefi’den, Nabi ve Galip’ten alınmış gazeller vardı.” 53/5

4.2.5.2. Heykel İsimleri

Heykel ismi olarak eserde sadece “Calais Burjuvaları” tespit edilmiştir.

Eserde de tespit edilen heykel ismi çeşitliliği ve sıklıkları ile birlikte verilmiştir.

Eserde “Calais Burjuvaları” heykel ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bu beyti her işittikçe hatırıma Rodin’in ‘**Calais Burjuvaları**’ geliyor.” 225/3

4.2.5.3. Beste İsimleri

Beste isimleri olarak eserde “Devrikebir Peşrevi, Mahur Beste, Nühüft, Yürük Semai, Sultaniyegah Bestesi” tespit edilmiştir.

Eserde tespit edilen beste isimlerinin çeşitliliği ve sıklıkları ile birlikte

gösterilmiştir:

Eserde “Devrikebir Peşrevi” beste ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Emin Dede makamların arasında çok kısa bir gezinti yaptı ve sonra Dede’nin **Devrikebir Peşrevi**’ne girdi.” 280/9

Eserde “Mahur Beste” beste ismi 21 defa kullanılmıştır.

“İhsan’ın kendisine söylediğine göre, genç kadının ölüm döşeginde **Mahur Beste**’yi mırıldandığını duyunca ağzına eliyle birkaç defa vurmuştu, belki de böylece bu ölüme sebep olmuştu.” 61/1

“Çünkü **Mahur Beste** küçük ve kısa şeklinde insanın tenine yapışan o acı çığlıklardan biriydi.” 61/5

“Bize **Mahur Beste**’yi okudu.” 116/25

“**Mahur Beste**’yi seviyor musunuz?” 116/26

“**Mahur Beste**’nin benim üzerimde tesiri çok başka türlü oldu.” 116/33

“İhsan **Mahur Beste**’yi çok sever. 117/5

“**Mahur Beste**’nin altın kafesi arkasında onların gölgeleri çırpınacaktı.” 148/5

“Yolda Mümtaz’ın düşüncesi ile **Mahur Beste**’yi mırıldanıyordu.” 149/13

“**Mahur Beste** mi?” 259/22

“Bu **Mahur Beste**’yiz, bunlara benzeyen nice nice şeyleriz!” 260//12

Eserde “Nühüft” beste ismi 6 defa kullanılmıştır.

“Ferahfezayı, acemaşıranı, beyatiyi, sultaniyegâhı, **nühüftü**, mahuru tercih ederlerdi.” 158/4

“İşte bu gece Sabih’lerde üst üste onun için **nühüft**’ün, Sultaniyegâhın burçlarını açarken, küçük kırmızı hareli sofranın üstünde, o kadar sevdiği ve beğendiği elleriyle bir yığın çatal ve bıçak arasında tempo tutarak söylediği bu besteler, onları söylerken yüzünün hep kendisine hitap eden değişik ifadeleri ve hiç eksilmeyen o mazlum tebessümü ile ömründe ve hayalindeki Nuran’ları bir yığın kardeş daha eklenmişti.” 159/8

“Seyit Nuh’un **nühüft** bestesi, Mümtaz için bizim şarkımızın en kendisi olan tarafıydı.” 159/13

“Dede’nin Acemaşıran Yürük Semaisi **Nühüft**’ten çok başka türlü zengindi.” 160/10

“Bir başka gece Çengelköyü’nden Kandilli’ye dönerken, Kuleli’nin önündeki ağaçların suda yaptığı o çok değişik gölgeye **Nühüft** beste adını verdiler.” 178/3

“O kadar içinden aydınlık bir âlem ki, ancak **nühüft**’ün uzlet yüzü uyanışların kamaştırdığı koyu zümrüt aynasında eş aranabilirdi.” 178/4

Eserde “Yürük Semai” beste ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz’a göre Mahur Beste Dede’nin bazı beste ve semailer gibi, Tab’i Efendi’nin bayati **yürük semaisi** gibi hususi yürüyüşü olan, insanı büyük manasında kaderle karşılaştıran bir parçaydı.” 61/11

“Dede’nin Acemaşıran **Yürük Semaisi** Nühüftten çok başka türlü zengindi.” 160/10

Eserde “Sultaniyegah” beste ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz işte orada Nuran’dan, bir daha ve Dede’nin Sultaniyegah Bestesi ile Talat Bey’in Mahur Bestesini dinledi.” 138/19

4.2.5.4. Tablo İsimleri

“Güller İçinde Çocuk İsa, Okuyan Kadın, Takdimindeki Floransalı Kadın” eserde tablo isimleri olarak tespit edilmiştir.

Tablo isimleri bildiren kelimelerin çeşitliliği ve sıklıkları ile birlikte gösterilmiştir:

Eserde “Güller İçinde Çocuk İsa” tablo ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz birdenbire Fra Flippo Lippi’nin **Güller İçinde Çocuk İsa** tablosunu andıran bir kâinat içinde kaldı.” 321/27

Eserde “Okuyan Kadın” tablo ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Renoir’in **Okuyan Kadın**’ı bunlardan biriydi.” 188/10

Eserde “Takdimindeki Floransalı Kadın” tablo ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bir tarafı yarı karanlık içinde kalan yüz ve başın kendi kendisini sert idraki, bütün canlılığı ve gözlerindeki bütün çehreyi yemeğe hazır dikkatiyle şimdi Nuran daha ziyade Ghirlandaio’nun Mabet’e **Takdimindeki Floransalı Kadın**’ı, sol eli kalçasında, başı

şakak kemiğinin küçük çıkıntısını ve çenenin çukurunu daha ziyade belirten latif bir yana eğişte adeta omuzla birleşmiş, biraz ilerisinde geçen manzaraya bütün hüviyetiyle akan o yarı kadim dünya ihtişamını hatırlatıyordu.” 189/3

4.2.5.5. Resim İsimleri

Eserde resim isimleri “Mabed, Meryemler” olarak belirlenmiştir.

Belirlenen bu resim isimlerinin çeşitliliği ve sıklıkları ile birlikte gösterilmiştir.

Eserde “Mabed” resim ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bir tarafı yarı karanlık içinde kalan yüz ve başın kendi kendisini sert idraki, bütün canlılığı, ve gözlerindeki bütün çehreyi yemeğe hazır dikkatiyle şimdi Nuran daha ziyade Ghirlandajo’nun **Mabed**’e Takdimindeki Floransalı Kadın’ı, sol eli kalçasında, başı şakak kemiğinin küçük çıkıntısını ve çenenin çukurunu daha ziyade belirten latif bir yana eğişte adeta omuzla birleşmiş, biraz ilerisinde geçen manzaraya bütün hüviyetiyle akan o yarı kadim dünya ihtişamını hatırlatıyordu.” 189/2

Eserde “Meryemler” resim ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bu sert yüzler, bu nasırlı eller, bu denizden, balıktan, dalgadan, yelkenden, ağdan başka bir şey bilmiyor gibi görünen insanlar, yani başlarında mayosunu boynuna eşarp gibi dolamış siyah saçlı Del Sarto’nun **Meryemleri** çehreli genç çocuk, hepsi bu tecrübenin malıydılar.” 143/12

4.2.5.6. Şiir İsimleri

Eserde şiir isimleri olarak sadece “Voyelle” tespit edilmiştir.

Eserde de şiir isimlerinin çeşitliliği ve sıklıkları ile birlikte gösterilmiştir:

Eserde “Voyelle” şiir ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bir gün Rimbaud’nun “**Voyelle**’ler için yaptığı o cesur tahlilin benzerini biri sazlar için yaparsa şüphesiz alaturkanın bu en basit çalgısında bir akşamın ten rengi hasretini bulacaktır.” 283/4

4.2.5.7. Opera İsimleri

Eserde opera isimleri az da olsa tespit edilmiştir. Bu opera isimleri “Rienzi, Sihirli Flüt” dır .

Eserde de opera isimlerinin çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “Rienzi” opera ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Ben dram muharriri olsaydım, **Rienzi**’yi tekrar yazardım.” 340/2

Eserde “Sihirli Flüt” opera ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Şu dakikada iyi bir Bonnard’ın karşısında bulunsa yahut Beylerbeyi Sarayı’nın üst katından denize baksa, Tab’i Mustafa Efendiden bir beste dinlese veya çok sevdiği **Sihirli Flüt**’ü çalsalar, yine buna benzer şeyler duyacaktı.” 63/5

4.2.6. Tarihte Yer Almış Ünlü İsimler

Eserde tarihte yer almış ünlü isimler “Abdülhamid, Abdülmecid, Beyhan Sultan, Hatice Sultan, Cem Sultan, Chamberlaine, Dördüncü Murad, Elizabeth, Fazıl Ahmet Paşa, Fuad Paşa, Gandhi, Geyikli Baba, Haled Efendi, İkinci Hamid, İkinci Mahmut, Lenin, Jaures, Kral Zago, Makyavel, Mussolini, Orhan Gazi, Sezar, Stalin, Üçüncü Ahmed, Üçüncü Selim, Vani Efendi, Vefik Paşa, Baltacı, Hekimoğlu Ali Paşa” olarak belirlenmiştir.

Tarihte yer almış ünlü isimleri bildiren kelimelerin çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “Abdülhamid” ismi 4 defa kullanılmıştır.

“Bunlar **Abdülhamid** devrinden yahut biraz daha yakın zamanlardan kalma Rum patriklerinin resimleri olacaklardı.” 58/9

“**Abdülhamid** devrinin son günlerinin bütün hüznü Haliç’te boğulan bu Harbiyelinin hatırasında yaşıyordu.” 59/11

“1313’de babam için **Abdülhamid**’e büyük bir jurnal vermişlerdi.” 164/4

“Münif Paşa’dan, **Abdülhamid** öğreniyor.” 265/10

Eserde “Abdülmecid” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz’ın kafasında **Abdülmecid** devri bütün sazlarını çaldı.” 54/20

Eserde “Beyhan Sultan” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz Hatice Sultan’la **Beyhan Sultan**’ın portrelerini Nuran’ı düşünerek çizmişti.”
180/3

“Mümtaz böyle bir ayin esnasında Yenikapı Mevlevihanesi’nin sultan hanımlara ayrılmış bir tarafında kafesler arasında **Beyhan Sultan**’ın tıpkı Nuran gibi ve beş asırlık bir kudretin ikrarını sadece omuzlarında taşıyarak Şeyh Galip’i süzmüş olması ihtimalini düşündü.” 287/1

Eserde “Hatice Sultan” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz **Hatice Sultan**’la Beyhan Sultan’ın portrelerini Nuran’ı düşünerek çizmişti.”
180/3

Eserde “Cem Sultan” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Cem** muvaffak olmamış.” 258/4

Eserde “Chamberlaine” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz yürüdükçe Hitler’in, Mussolini’nin, Stalin’in, **Chamberlaine**’in adlarını adeta havadan kapıyordu.” 365/21

Eserde “Dördüncü Murad” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“**Dördüncü Murad**, gözdesine hemen hemen küçük bir ev yaptırmıştı.” 135/31

“Nuran’ı bir geçmiş zaman dilberi, **Dördüncü Murad** devrinin bir ikbali gibi giydirdiyordu.” 136/13

Eserde “Elizabeth” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mesela **Elizabet** devri.” 257/32

Eserde “Fazıl Ahmet Paşa” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Fazıl Ahmed Paşa**’dan Baltacı’ya kadar hepsinin meclisinde, ayakkabılarını eşikte çıkararak bir köşecikte dizüstü oturmağa mahkûm bir hayat mağlubu...” 183/30

Eserde “Fuad Paşa” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz ona **Fuad Paşa**’nın yalısında bir menekşelik bulunduğunu söylediği zaman, bu Tanzimat vezirine pek hayran oldu.” 187/7

Eserde “Gandhi” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Çin’den Amerika’ya, İngiliz petrol siyasetinden Macar küçük arazi sahiplerinin çevirdiği dolaplara, Hitler’den Kral Zogo’ya ve Rıza Han’a, Orta Asya’dan **Gandhi**’nin oruçlarına kadar her şey insanlığın talihi üzerinde bu son derecede uyanık hafızayı alakadar eder.” 154/21

Eserde “Geyikli Baba” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Karacaahmet’te ananenin Orhan Gazi zamanına çıkarttığı, Horasan erenlerinden Bursa’daki **Geyikli Baba**’nın çağdaşı.” 180/14

Eserde “Haled Efendi” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“O zaman Mümtaz kocaman bir cildi yakalıyor, odanın bir köşesinde kendisi için konulan masanın başına geçiyor, işine göre, saatlerce, **Halet Efendi**’nin hayatını, Habsburg hanedanının filan sefirle İstanbul’a gönderdiği hediyeleri yahut Mısır seferinin mukaddemelerini İhsan için hazırlıyordu.” 43/13

Eserde “İkinci Hamid” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Ne Edebiyat-ı Cedide şairleri ve romancıları, ne bir zamanlar İhsan’a malzeme toplarken karıştırdığı gazete koleksiyonları, **İkinci Hamid** devrini bu cam evani -nereden bulmuştu bu tabiri Nuran?” 163/9

Eserde “İkinci Mahmut” ismi 6 defa kullanılmıştır.

“Hatta annemin dedesini **İkinci Mahmut**, Manastır’a sürmüş.” 126/24

“Sonra, **İkinci Mahmut** Nuran’ın büyük dedesini Bektaşî’dir diye İstanbul’dan Manastır’a nefyedecek; orada Merzifonlu zengin bir binbaşının kızıyla evlenecek.” 166/6

“Ferahfeza ayininin ilk okunduğu gün **İkinci Mahmut** hasta döşeğinden kalkarak Yenikapı Mevlevihane’sine gelmişti.” 287/6

“**İkinci Mahmut**’un veremle eski bir muşamba gibi sararmış yüzünü, ağır püsküllü fesinin altında ve kendi icat ettiği Avrupa biçimi lacivert, sırmalı elbisenin yakası üstünde aradı.” 287/8

“Bu nağmeleri **İkinci Mahmut**’la beraber, iyi beslenmiş Arap atları üzerinde, geçtikleri yolun iki tarafını saran halkın alkışları arasında ve henüz kaybolmamış eski şark teşrifatı

içinde gelenlerin hepsi dinlemişti.” 287/9

“Hakikatte Nuran’ın biraz ötede seyrettiği yüzü etrafında toplanan veya oradan Üçüncü Selim devrine, Şeyh Galip’e, **İkinci Mahmut** zamanına, kendi yaz hatıralarına, Kanlıca’daki akşam saatlerine, Kandilli yokuşuna, Boğaz sabahlarının o acayip ışık oyunlarına dağılan bu hayaller, İsmail Dede’nin nağmelerinin kendiliğinden büründükleri renkli, narin ve devamsız şekiller ve çehrelerdi.” 292/2

Eserde “Lenin” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Lenin**’in. mongolit peygamber çehresi, nasıl birdenbire tasavvuru imkânsız bir Makyavel’e değişti.” 392/11

Eserde “Jaures” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Gençliğinde Paris’te **Jaures**’in peşinden bir zamanlar nasıl ayrılmadığını, sonra Balkan Harbi içinde İstanbul’a dönüşünde birdenbire nasıl değiştiğini, nasıl kendi hayatımızın kaynakları etrafında dolaştığını, onları şahsi bir tecrübe gibi yaşamaktan nasıl bıkmadığını söyledi.” 199/9

Eserde “Kral Zago” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Çin’den Amerika’ya, İngiliz petrol siyasetinden Macar küçük arazi sahiplerinin çevirdiği dolaplara, Hitler’den **Kral Zago**’ya ve Rıza Han’a, Orta Asya’dan Gandhi’nin oruçlarına kadar her şey insanlığın talihi üzerinde bu son derecede uyanık hafızayı alakadar eder.” 154/21

Eserde “Makyavel” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Lenin’in. mongolit peygamber çehresi, nasıl birdenbire tasavvuru imkânsız bir **Makyavel**’e değişti.” 392/11

Eserde “Mussolini” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz yürüdükçe Hitler’in, **Mussolini**’nin, Stalin’in, Chamber-laine’in adlarını adeta havadan kapıyordu.” 365/21

“Görürsünüz, asıl kazanan **Mussolini** olacak!” 366/18

Eserde “Orhan Gazi” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Karacaahmet’te ananenin **Orhan Gazi** zamanına çıkarttığı, Horasan erenlerinden Bursa’daki Geyikli Baba’nın çağdaşı, belki de gaza arkadaşı Karacaahmet, Sultantepe’de yine Celveti Baki Efendi yatıyordu.” 180/14

Eserde “Sezar” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Ben şimdi hem **Sezarım**, hem de kayıkçısı.” 131/6

Eserde “Stalin” ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz yürüdükçe Hitler’in, Mussolini’nin, **Stalin**’in, Chamberlaine’in adlarını adeta havadan kapıyordu.” 365/21

“Alın size **Stalin**’in jesti.” 392/8

“**Stalin** kendi çehresinin ve resimlerdeki bakışının sözünü nasıl tuttu?” 392/13

Eserde “Üçüncü Ahmed” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“İlk önce vapuru iskelede beklememek için Mihrimah Camii’ni dolaştılar, sonra **Üçüncü Ahmet**’in annesinin camiine girdiler.” 179/2

Eserde “Üçüncü Selim” ismi 4 defa kullanılmıştır.

“**Üçüncü Selim** devrinin bu iç romanı kendisine ait bir şey olacaktı.” 180/2

“**Üçüncü Selim**’i, -hiç dinlemediği, fakat son yıllarında,- bahçesine en nefis bir gül fidanını gelecek zamanlar için olduğunu bile bile diken bir bahçıvan gibi, imkânlarını hazırladığı bu muhteşem nağmelerin arasında, parmağında büyük yüzüğü, o Horasan Erenleri çehresiyle mahfilde altın ve sırmadan bir sanem gibi diz çökmüş gördü.” 287/3

“Hakikatte Nuran’ın biraz ötede seyrettiği yüzü etrafında toplanan veya oradan **Üçüncü Selim** devrine, Şeyh Galip’e, İkinci Mahmut zamanına, kendi yaz hatıralarına, Kanlıca’daki akşam saatlerine, Kandilli yokuşuna, Boğaz sabahlarının o acayip ışık oyunlarına dağılan bu hayaller, İsmail Dede’nin nağmelerinin kendiliğinden büründükleri renkli, narin ve devamsız şekiller ve çehrelerdi.” 292/2

“Kendisini, Cabi İsmet Bey’in **Üçüncü Selim** devri için yazdığı kitabı okuduğu zamanlarda sandı.” 366/20

Eserde “Vani Efendi” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Halbuki sizin komşunuz **Vani Efendi**, o kalkıyor, insanoğlunun huzuruyla, saadetiyle oynuyor.” 133/38

Eserde “Vefik Paşa” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bu son kelimeyi Moliere’den bir **Vefik Paşa** tercümesi temsil eder gibi şişkin bir eda ile göğsünü kabartarak söylemişti.” 388/10

Eserde “Baltacı” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Fazıl Ahmed Paşa’dan **Baltacı**’ya kadar hepsinin meclisinde, ayakkabılarını eşikte çıkararak bir köşecikte dizüstü oturmağa mahkûm bir hayat mağlubu...” 183/30

Eserde “Hekimoğlu Ali Paşa” ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Bir zamanlar **Hekimoğlu Ali Paşa**’nın konağı bulunan bir mahallede bu hayat döküntüsü evler, bu fakir kıyafet, bu türkü ona garip düşünceler veriyordu.” 23/20

“Çocuklarımızın bu türküyü söyleyerek, bu oyunu oynayarak büyümesi; ne **Hekimoğlu Ali Paşa**’nın kendisi, ne konağı, hatta ne de mahallesi.” 23/24

“Nuran şu anda odasının panjurlarını açması, ihtiyar dayısına kahve pişirmesi, annesinin ilacını vermesi, bahçede iki eli şakağında kitap okuması yahut çocukluğundan beri benimsediği küçük odada dedesinin bir hastalığında ziyaretine gelen **Ali Paşa**’nın oturduğu söylenen koltukta misafirlerine çay ikram etmesi...” 171/13

4.2.7. Musiki Alanında Ünlü İsimler

Eserde musiki alanında birçok ünlü isim tespit edilmiştir. “Abdülkadir-i Meragi, İsmail Dede, Debussy, Bach, Wagner, Basmacızade, Beethoven, Borodine, Itri, Aziz Dede, Zekai Dede, Hafız Post, Sadullah Ağa, Ebubekir Ağa, Uşaki Hacı Arif, Listz, Mistinguete, Mozart, Neyzen Hüseyin Efendi, Tab’i Efendi, Tamburi Cemil, Tamburacı Osman Pelva, Seyit Nuh” tespit edilen isimlerdir.

Musiki alanında tespit edilen ünlü isimlerin çeşitliliği ve sıklıkları birlikte gösterilmiştir:

Eserde “Abdülkadir-i Meragi” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Ne **Abdülkadir-i Meragi**’nin segahkarında, ne Itri’nin naatında, ne de bir akşam Ahmet Bey’in evinde bir tesadüfle kendi ağzından dinlediği İsfahan bestede -yine Itri’nin- bu ayinin içten yakalayan ürpermesi yoktu.” 285/9

Eserde “İsmail Dede” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bu kendi iradesiyle yahut medeniyetinin terbiyesiyle silinmiş çehreyi sonsuz itişlerle geriye doğru götürerek ondan bir Aziz Dede, bir Zekai Dede, bir **İsmail Dede**, bir Hafız Post, bir Itri, bir Sadullah Ağa, bir Basmacızade.” 276/5

Eserde “Debussy” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Debussy**’yi Wagner’i sevmek ve Mahur Beste’yi yaşamak, bu bizim talihimizdi.”
149/28

Eserde “Bach” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Bach**’ı, Beethoven’ı dinlerken de böyle mi olmuştu?” 295/19

Eserde “Wagner” ismi 5 defa kullanılmıştır.

“Bunların hepsinin ayrı ayrı, bir **Wagner** operasının şahısları gibi, hususi havalarla gelişleri, onun içinde uyanışları vardı.” 65/3

“Debussy’yi **Wagner**’i sevmek ve Mahur Beste’yi yaşamak, bu bizim talihimizdi.”
149/28

“Hatta bu pansiyonun mavisini kirpiklerinin kenarından damlayan büyük gözlü sarışın kızını, onun **Wagner**’e çılgınca hayranlığını, Heine’yi ezberden okurken sesinin titreyişini, Tiroler’de beraber yaptıkları emsalsiz gezintiyi, ay ışığında dinledikleri türkülerini, hepsini unutmuştu.” 167/12

“Kafamız bir yığın mukayeselerle dolu; Dede’yi, **Wagner** olmadığı için, Yunus’u, Verlaine, Baki’yi, Goethe ve Gide yapamadığımız için beğenmiyoruz.” 267/29

“Bir Beethoven, bir **Wagner**, bir Debussy, bir Listz, bir Borodine bu gördüğü ebediyet yıldızından ne kadar ayrı insanlardı.” 276/1

Eserde “Basmacıade” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bu kendi iradesiyle yahut medeniyetinin terbiyesiyle silinmiş çehreyi sonsuz itişlerle geriye doğru götürerek ondan bir Aziz Dede, bir Zekai Dede, bir İsmail Dede, bir Hafız Post, bir Itri, bir Sadullah Ağa, bir **Basmacıade**.” 276/5

Eserde “Beethoven” ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Bir **Beethoven**, bir Wagner, bir Debussy, bir Listz, bir Borodine bu gördüğü ebediyet yıldızından ne kadar ayrı insanlardı.” 276/1

“Bach’ı, **Beethoven**’ı dinlerken de böyle mi olmuştu?” 295/19

“Şimdi son defa için dinlediğim keman konçertosunda **Beethoven** bana nasıl yükleniyor?” 362/23

Eserde “Borodine” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bir Beethoven, bir Wagner, bir Debussy, bir Listz, bir **Borodine** bu gördüğü ebediyet yıldızından ne kadar ayrı insanlardı.” 276/1

Eserde “İtri” ismi 7 defa kullanılmıştır.

“Baki’yi, Nef’i’yi, Naili’yi, Nedim’i, Galib’i, Dede ile, **İtri** ile beraber Mümtaz’a o aşılamaştı.” 44/18

“Bu **İtri**’nin dehası idi. Nuran, gözleri dayısının gözlerindeki garip parıltıda eliyle dizinde tempo tutuyordu.” 259/10

“Fakat asıl mühim olan etraflarındaki şeylerin **İtri**’nin elinde birdenbire değişmesiydi!” 259/19

“Hayır, bu başka şeydi, burada **İtri**’nin ihtişamı yoktu; demin hepsi beraber aynı şeyi düşünüyorlardı.” 260/2

“Bu kendi iradesiyle yahut medeniyetinin terbiyesiyle silinmiş çehreyi sonsuz itişlerle geriye doğru götürerek ondan bir Aziz Dede, bir Zekai Dede, bir İsmail Dede, bir Hafız Post, bir **İtri**, bir Sadullah Ağa, bir Basmacızade, bir Kömürcü Hafız, bir Murad Ağa, hatta bir Abdülkadir-i Müragi, hulasa bizim bir tarafımızı, belki en zengin his tarafımızı yapan insanların hepsini çıkarmak mümkündü.” 276/5

“Ne Abdülkadir-i Meragi’nin segahkarında, ne **İtri**’nin naatında, ne de bir akşam Ahmet Bey’in evinde bir tesadüfle kendi ağzından dinlediği İsfahan bestede -yine **İtri**’nin- bu ayinin içten yakalayan ürpermesi yoktu.” 285/9

Eserde “Aziz Dede” ismi 7 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz ilk defa tanıştıkları zaman **Aziz Dede**’nin talebesini, Tamburi Cemil’in yakın - ve aralarındaki mizaç farkına bakılırsa çok sabırlı ve müsamahalı- dostunu, kamışın sırrına sahip bu son Mevlevi’yi sıkmadan tanımağa çalıştıkça bu gözlerin kendisini nasıl yakaladığını, halim bir eda ile.” 274/17

“O kadar asırlık Mevlevi terbiyesi onda ferde ait her şeyi silmiş, sanki bu halim, ilhamlı ve sabırlı adamı, -**Aziz Dede**’den bir gün dinlediği yedi sekiz notalık bir cümleyi aynen tekrarlayabilmek için eve dönüşünde sekiz on saat üst üste çalışmış, o modülasyona yükselmişti; bunu sık sık üstadım meth için anlatırdı- bir nevi hüviyetsizliğin içinde eritmişti.” 275/2

“Bu kendi iradesiyle yahut medeniyetinin terbiyesiyle silinmiş çehreyi sonsuz itişlerle

geriye doğru götürerek ondan bir **Aziz Dede**, bir Zekai Dede, bir İsmail Dede, bir Hafız Post, bir Itri, bir Sadullah Ağa, bir Basmacızade.” 276/5

“**Aziz Dede**’ye, asıl hocası Neyzen Hüseyini Efendi’ye, Cemil Bey’e, Zekai Dede’ye, daha eskilere ait bir yığın fıkrası vardı.” 277/10

“**Aziz Dede**, sert, titiz, şişman, son derecede afif, okuması, yazması kıt bir adammış.” 277/10

“Taksim bitip de etrafındaki kalabalığı ve rakı kadehlerini görünce **Aziz Dede** yerinden fırlamış.” 277/16

“Bununla beraber **Aziz Dede**’nin talebesi sofraya oturdukları zaman içki içilmesine itiraz etmedi.” 277/19

Eserde “Zekai Dede” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Bu kendi iradesiyle yahut medeniyetinin terbiyesiyle silinmiş çehreyi sonsuz itişlerle geriye doğru götürerek ondan bir Aziz Dede, bir **Zekai Dede**, bir İsmail Dede, bir Hafız Post, bir Itri, bir Sadullah Ağa, bir Basmacızade, bir Kömürcü Hafız, bir Murad Ağa, hatta bir Abdülkadir-i Müragi, hulasa bizim bir tarafımızı, belki en zengin his tarafımızı yapan insanların hepsini çıkarmak mümkündü.” 276/5

“Aziz Dede’ye, asıl hocası Neyzen Hüseyini Efendi’ye, Cemil Bey’e, **Zekai Dede**’ye, daha eskilere ait bir yığın fıkrası vardı.” 277/10

Eserde “Hafız Post” ismi 4 defa kullanılmıştır.

“Düşün bir kere, Dede gibi bir adamı yetiştirmişsin, Seyid Nuh, Ebubekir Ağa, **Hafız Post** gibi adamlar gelmiş, muazzam eserler vermişler.” 86/2

“Dede veya **Hafız Post** gibi beğenmesi, onları kendilerine mahsus eda ile söylemesi, Mümtaz için yepyeni bir ufuk olmuştu.” 159/4

“Mümtaz, Nuran’ın aşkıyla bir kültürün mirasını yaşadığını, nevakârın nakış ve çizgisi daima değişen arabeskinde, **Hafız Post**’un rast semai ve bestelerinde, Dede’nin uğultusu ömründen hiç eksilmeyecek büyük rüzgârında onun ayrı ayrı çehrelerini, aynı Tanrı düşüncesinin büründüğü değişiklikler gibi gördüğünü söylediği zaman, hakikaten bu toprağın ve kültürün asıl yapıcılarına bir bakımdan yaklaşıyor.” 221/1

“Bu kendi iradesiyle yahut medeniyetinin terbiyesiyle silinmiş çehreyi sonsuz itişlerle geriye doğru götürerek ondan bir Aziz Dede, bir Zekai Dede, bir İsmail Dede, bir **Hafız**

Post, bir Itri, bir Sadullah Ağa, bir Basmacızade.” 276/5

Eserde “Sadullah Ağa” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bu kendi iradesiyle yahut medeniyetinin terbiyesiyle silinmiş çehreyi sonsuz itişlerle geriye doğru götürerek ondan bir Aziz Dede, bir Zekai Dede, bir İsmail Dede, bir Hafız Post, bir Itri, bir **Sadullah Ağa**, bir Basmacızade.” 276/5

Eserde “Ebubekir Ağa” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Düşün bir kere, Dede gibi bir adamı yetiştirmişsin, Seyid Nuh, **Ebubekir Ağa**, Hafız Post gibi adamlar gelmiş, muazzam eserler vermişler.” 86/2

Eserde “Uşaki Hacı Arif” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Hicazdan Hacı Halil Efendi’nin meşhur semaisini bilirler, **Uşaki Hacı Arif** Bey’in meşhur iki şarkısıyla, suzidilarayı Selim-i Salis’in kaderiyle birleşmiş hususi bir zaman addederlerdi.” 158/12

Eserde “Listz” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bir Beethoven, bir Wagner, bir Debussy, bir **Listz**, bir Borodine bu gördüğü ebediyet yıldızından ne kadar ayrı insanlardı.” 276/1

Eserde “Mistinguete” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Varna plajının harikuladeliğinden bahsetmiyor, ne Paris’teki ikinci kâtipliğinden **Mistinguete**’in oda hizmetçisini bir akşam getirmek şerefine nail olduğu o güzel garsoniyeri, ne de bir ikindi vakti kapısından çıkarken ağzında cıgara, arkasında büyük bir köpek Emile Jannings’le birden burun buruna geldikleri Wilhelmstrasse’nin hemen arkasındaki pansiyonu methediyordu.” 167/11

Eserde “Mozart” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bunlar gibi Peşte’ye birkaç saatlik bir yerde eski bir tabiimizin şatosunda geçirdiği hafta tatili, o yüksek arkalıklı koltuklar, cins av köpekleri, atlar, hakiki bir hasattan ziyade Marta Egerth’in yarı operet filmleri için hazırlanmış dekorlara benzeyen harman yerleri, hulasa tatlı musiki ve ucuz tahassüsün bin bir çeşit lezzetleri, Viyana kahveleri, narin edalı kadınlar, **Mozart**’a ait kulaktan dolma malumat, hepsi hafızasından silinmiş.” 167/13

Eserde “Neyzen Hüseyin Efendi” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Aziz Dede’ye, asıl hocası **Neyzen Hüseyin Efendi**’ye, Cemil Bey’e, Zekai Dede’ye, daha eskilere ait bir yığın fıkrası vardı.” 277/10

Eserde “Tab’i Efendi” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz’a göre Mahur Beste Dede’nin bazı beste ve semailerı gibi, **Tab’i Efendi**’nin bayati yürük semaisi gibi hususi yürüyüşü olan, insanı büyük manasında kaderle karşılaştıran bir parçaydı.” 61/11

Eserde “Tamburi Cemil” ismi 5 defa kullanılmıştır.

“İhsan’ı ise Harb-i Umumi içinde **Tamburi Cemil** kendisine tanıtmıştı.” 272/31

“Fakat bir gece **Tamburi Cemil**’in kız kardeşinin Kadıköy’ündeki evinde onu asıl kudretli tarafıyla dinledikten sonra fikri değişmişti.” 273/2

“Bu Emin Bey’le, **Tamburi Cemil**’in Hilaliahmer menfaatine Şehzadebaşı’ndaki Ferah tiyatrosunda verdikleri konserden sonra olmuştu.” 273/3

“Konser bitince **Tamburi Cemil** bir türlü neyzen dedeyi bırakmamış ve İhsan’ı da zorla alıp götürmüştü.” 273/4

“Yemeğe düşkün, içkiye lakayt, **Tamburi Cemil**’e çok hayran Emin Bey bu geceden her bahsedişinde...” 273/8

Eserde “Tamburacı Osman Pelva” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Orhan’la Nuri ilk önce **Tamburacı Osman Pelva**’nın yaydığı o güzel Rumeli türküsünü söylediler.” 320/23

Eserde “Seyit Nuh” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“**Seyit Nuh**’un Nühüft bestesi, Mümtaz için bizim şarkımızın en kendisi olan tarafıydı.” 159/13

“Bu içten hesap, **Seyit Nuh**’un güneş miracında, Dede’nin Allah’la sevgiliyi karıştıran aşkında, Rumeli türkülerinin onlardan ayrı bir ufukta insan kaderiyle, aşkla, ıstırapla, ölümle, ayrılıkla o kadar derinden kaynaşmasında hep aynı olarak devam ediyordu.” 161/8

4.2.8. Resim Alanında Ünlü İsimler

“Beticelli, Del Sarto, Dufy, Fra Flippo Lippi, Matisse, Melling, Pisanello, Bonnard, Ghirlandaio, Puget, Rembrandt, Renoir” eserde resim alanında ünlü isimler olarak belirlenmiştir.

Eserde belirlenen resim alanında ünlü isimlerin çeşitliliği ve sıklıkları aşağıda cümleleriyle birlikte gösterilmiştir:

Eserde “Betticelli” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Betticelli**’nin meleklerine...” 409/24

Eserde “Del Sarto” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bu sert yüzler, bu nasırlı eller, bu denizden, balıktan, dalgadan, yelkenden, ağdan başka bir şey bilmiyor gibi görünen insanlar, yani başlarında mayosunu boynuna eşarp gibi dolamış siyah saçlı **Del Sarto**’nun Meryemleri çehreli genç çocuk, hepsi bu tecrübenin malıydılar.” 143/12

Eserde “Dufy” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bununla beraber yine ayaklarının dibinde otlayan ve hareketleriyle bir **Dufy** fırçasının o her teferruatı ayrı ayrı ve müstakil form olarak sayan denizleri gibi küçük bir rüya sürüsü toplanmıştı.” 48/16

Eserde “Fra Flippo Lippi” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Mümtaz birdenbire **Fra Flippo Lippi**’nin Güller İçinde Çocuk İsa tablosunu andıran bir kâinat içinde kaldı.” 321/27

Eserde “Matisse” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Hani şu **Matisse**’ninkiler cinsinden.” 136/18

Eserde “Melling” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Birisinde **Melling**’le, öbüründe Şeyh Galib’le berabersin...” 180/5

Eserde “Pisanello” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Tam **Pisanello**!” 338/7

Eserde “Bonnard” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Şu dakikada iyi bir **Bonnard**’ın karşısında bulunsa yahut Beylerbeyi Sarayı’nın üst katından denize baksa, Tab’i Mustafa Efendiden bir beste dinlese veya çok sevdiği Sihirli Flüt’ü çalsalar, yine buna benzer şeyler duyacaktı.” 63/5

Eserde “Ghirlandaio” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Bir tarafı yarı karanlık içinde kalan yüz ve başın kendi kendisini sert idraki, bütün canlılığı ve gözlerindeki bütün çehreyi yemeğe hazır dikkatiyle şimdi Nuran daha ziyade **Ghirlandaio**’nun Mabel’e Takdimindeki Floransalı Kadın’ı, sol eli kalçasında, başı şakak kemiğinin küçük çıkıntısını ve çenenin çukurunu daha ziyade belirten latif bir yana eğişte adeta omuzla birleşmiş, biraz ilerisinde geçen manzaraya bütün hüviyetiyle akan o yarı kadim dünya ihtişamını hatırlatıyordu.” 189/3

Eserde “Puget” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Belki de bu çizgi kelimesinin uyandırdığı bir çağrıyla **Puget**’in Cariatide’lerini hatırladı.” 358/1

“Hiç de **Puget**’in devlerine benzemiyor.” 358/18

Eserde “Rembrandt” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Asetilen hala yanıyor, hala o zengin **Rembrandt** yaldızı yarı karanlığa doğru uzanıyor, yüzler, eller, vücutlar eritici aydınlıkta yutucu karanlık arasında ayrı ayrı perdelerde hüviyetlerini değiştiriyorlardı.” 404/4

Eserde “Renoir” ismi 3 defa kullanılmıştır.

“**Renoir**’in Okuyan Kadın’ı bunlardan biriydi.” 188/10

“Muhayyilesi, Nuran’a olan hayranlığında **Renoir**’la olan benzerliği bazen daha ilerilere götürür, onun vücudunda eski Venedik ressamlarının ten cümbüşü ile akrabalık bulurdu.” 189/1

“Fakat bu gece, açık pencereden gelen yaldızlı karanlığın üzerinde, entarinin geniş dekoltesi içinde, çıplak kolların güneş humması ve deniz hamamından çıkar çıkmaz alelacele iki yana bölünmüş saçlarıyla genç kadın, bin sekiz yüz doksan senelerinden bir o kadar şair ve ressamın peşinden koştuğu ve **Renoir**’in birçok deneyiştten sonra birdenbire yakaladığı o mahrem saatlerin kadını, perdeleri inik odada her akşamki ışığın peteğinden sızan balı değildi.” 189/2

4.2.9. Edebiyat Alanında Ünlü İsimler

Eserde edebiyat alanında birçok ünlü isme yer verilmiştir. “Albert Sorel, Andersen, Baudelaire, Ebüzziyya, Hocaefendi, Moliere, Shakespeare, Şeyh Galip, Verlaine, Rimbaud, Ronsard, Nerval, Shelley, Huxley, Heradia, Mallerme, Heine, Hafız Post, Hayyam, Nietzsche, Regnier, Dostoyevski, Gide, Goethe, Yahya Kemal, Yunus, Baki, Fuzuli, Nabi, Naili, Nedim, Nefi, Neşati, Peguy” eserde yer alan ünlü isimlerdir.

Eserde yer alan edebiyat alanında ünlü isimlerin çeşitliliği ve sıklıkları örneklerle gösterilmiştir:

Eserde “Albert Sorel” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Albert Sorel**’in bu cümlesini, son yılların vaziyetini daima beraber konuştukları İhsan sık sık tekrarlardı.” 19/2

Eserde “Andersen” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Böyle anlarda Mümtaz’ın muhayyilesi, mesela büyük deniz ejderlerinin çektiği arabasında, etrafa köpük saçarak gelen bir deniz tanrısının, Nuran’ı elinden alıp bütün etraftaki parıltıların, onların arasından kıvranan, renkli bir akide şekeri hazırlanır gibi eriyen, balıksırtı gibi pul pul, her renkten, her perdeden kadife ve yosun kadar yumuşak gölgelerin toplandığı, en son haberini **Andersen**’in masallarından aldığımız o deniz altı saraylarından birine götürebileceğine pekâlâ inanabilirdi.” 217/12

Eserde “Baudelaire” ismi 6 defa kullanılmıştır.

“Yavaş yavaş Fransızları keşfetmişti, de Regnier, Heredia, arkasından Verlaine ve **Baudelaire**’i ayrı ufuklar gibi buldu.” 44/4

“**Baudelaire**’de kendisini buldu.” 44/7

“**Baudelaire**’i de onun eline verdi.” 44/19

“O günden beri Mümtaz **Baudelaire**’i elinden bırakmadı.” 45/2

“İşte bir adam ki Tab’i Mustafa Efendi veya Dede’yi tanımadan, **Baudelaire**’e ve Yahya Kemal’e hayran olmadan sevebiliyordu.” 188/3

“Okuduğu ve beğendiği şairler, başta Poe ve **Baudelaire** olmak üzere hepsi “asla”nın prensi değil miydiler?” 293/11

Eserde “Ebüzziya” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Ebüzziya** merhum bizim gençliğimizde bir takvim çıkarırdı.” 165/17

Eserde “Hocaefendi” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Hocaefendi** Tacüttevarih’den şu meseleyi öğren, gibi siparişler birbirini takip ediyordu.” 43/12

Eserde “Moliere” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Böylece tesadüf kendiliğinden hayatlarına bir **Moliere** komedisinin çift planını sokmuştu.” 187/28

“Bu son kelimeyi **Moliere**’den bir Vefik Paşa tercümesi temsil eder gibi şişkin bir eda ile göğsünü kabartarak söylemişti.” 388/10

Eserde “Shakespeare” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Hayır biz **Shakespeare**’in dediği gibi zamana doğru koşmağa mecburuz.” 266/1

Eserde “Şeyh Galip” ismi 10 defa kullanılmıştır.

“Mesela **Şeyh Galip**...” 133/23

“Bu gezintilerden dönüşlerinde Mümtaz’ı yazmakta olduğu **Şeyh Galip** için sıkıştırıyordu.” 180/1

“Birisinde Memling’le, öbüründe **Şeyh Galip**’le berabersin.” 180/5

“Mümtaz bir taraftan onu dinlerken, bir taraftan da **Şeyh Galip**’in üzerinde düşünüyordu.” 196/6

“**Şeyh Galip** bu zemin ve gruplar üzerinde birkaç ruh haleti ile, ömrünün birkaç safhası ile görünse kafi.” 196/15

“Mümtaz böyle bir ayin esnasında Yenikapı Mevlevihane’sinin sultan hanımlara ayrılmış bir tarafında kafesler arasında Beyhan Sultan’ın tıpkı Nuran gibi ve beş asırlık bir kudretin ikrarını sadece omuzlarında taşıyarak **Şeyh Galip**’i süzmüş olması ihtimalini düşündü.” 287/1

“**Şeyh Galip** şimdi neredeyse abasının göğsüne yakın bir yerini tutarak ayine katılacaktı.” 289/7

“Hakikatte Nuran’ın biraz ötede seyrettiği yüzü etrafında toplanan veya oradan Üçüncü Selim devrine, **Şeyh Galip**’e, İkinci Mahmut zamanına, kendi yaz hatıralarına,

Kanlıca'daki akşam saatlerine, Kandilli yokuşuna, Boğaz sabahlarının o acayip ışık oyunlarına dağılan bu hayaller, İsmail Dede'nin nağmelerinin kendiliğinden büründükleri renkli, narin ve devamsız şekiller ve çehrelerdi." 292/2

"Mümtaz Nuran'la beraber olmanın verdiği asap sükuneti içinde tekrar **Şeyh Galip**'le meşgul olmağa başladı." 343/31

"Sen **Şeyh Galip**'i ne yaptın dedi." 351/13

Eserde "Verlaine" ismi 2 defa kullanılmıştır.

"Yavaş yavaş Fransızları keşfetmişti, de Regnier, Heredia, arkasından **Verlaine** ve Baudelaire'i ayrı ufuklar gibi buldu." 44/4

"Kafamız bir yığın mukayeselerle dolu; Dede'yi, Wagner olmadığı için, Yunus'u, **Verlaine**, Baki'yi, Goethe ve Gide yapamadığımız için beğenmiyoruz." 267/29

Eserde "Rimbaud" ismi 1 defa kullanılmıştır.

"Bir gün **Rimbaud**'nun -Voyelles-ler için yaptığı o cesur tahlilin benzerini biri sazlar için yaparsa şüphesiz alaturkanın bu en basit çalgısında bir akşamın ten rengi hasretini bulacaktır." 283/4

Eserde "Ronsard" ismi 1 defa kullanılmıştır.

"Ne **Ronsard**, ne Fuzuli..." 98/2

Eserde "Nerval" ismi 1 defa kullanılmıştır.

"Neden sonra sevdiği şairin yanına Mallarme ile **Nerval** geldi." 45/3

Eserde "Shelley" ismi 1 defa kullanılmıştır.

"Sanki kâinat, **Shelley**'in dediği gibi akıcı bir ihtişam olmuştu." 193/6

Eserde "Huxley" ismi 1 defa kullanılmıştır.

"**Huxley**, 'Allah var ve görünüyor; fakat sade kemanlar çalarken...' diyor." 295/20

Eserde "Heredia" ismi 1 defa kullanılmıştır.

"Yavaş yavaş Fransızları keşfetmişti, de Regnier, **Heredia**, arkasından Verlaine ve Baudelaire'i ayrı ufuklar gibi buldu." 44/4

Eserde "Mallarme" ismi 1 defa kullanılmıştır.

"Neden sonra sevdiği şairin yanına **Mallarme** ile Nerval geldi." 45/3

Eserde “Heine” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Hatta bu pansiyonun mavisi kirpiklerinin kenarından damlayan büyük gözlü sarışın kızını, onun Wagner’e çılginca hayranlığını, **Heine**’yi ezberden okurken sesinin titreyişini, Tirolller’de beraber yaptıkları emsalsiz gezintiyi, ay ışığında dinledikleri türküleri, hepsini unutmuştu.” 167/12

Eserde “Hafız Post” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Düşün bir kere, Dede gibi bir adamı yetiştirmişsin, Seyid Nuh, Ebubekir Ağa, **Hafız Post** gibi adamlar gelmiş, muazzam eserler vermişler.” 86/2

Eserde “Hayyam” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“O bütün başları **Hayyam**’ın anlattığı testici gibi eline alıyor, içten ve dıştan işliyor çizgilerini değiştiriyor.” 123/10

Eserde “Nietzsche” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Hegel, **Nietzsche**, Marx geldiler, geçtiler.” 318/12

Eserde “Regnier” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Yavaş yavaş Fransızları keşfetmişti, de **Regnier**, Heredia, arkasından Verlaine ve Baudelaire’i ayrı ufuklar gibi buldu.” 44/4

Eserde “Dostoyeveski” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“**Dostoyevski**, içinde bulunduğumuz çıkmazı en iyi gören adamdır.” 101/31

“**Dostoyevski** Suat’tan seksen sene evvel bu azabı çekti.” 318/18

Eserde “Gide” ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Kafamız bir yığın mukayeselerle dolu; Dede’yi, Wagner olmadığı için, Yunus’u, Verlaine, Baki’yi, Goethe ve **Gide** yapamadığımız için beğenmiyoruz.” 267/29

“Andre **Gide** gibi insanlar.” 366/2

“Zavallı **Gide** ve zavallı Fransa!” 366/3

Eserde “Goethe” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Kafamız bir yığın mukayeselerle dolu; Dede’yi, Wagner olmadığı için, Yunus’u, Verlaine, Baki’yi, **Goethe** ve Gide yapamadığımız için beğenmiyoruz.” 267/29

“Bazen kendimi **Goethe**’nin Homunculus’u gibi bir cam kabuk içinde mahpus

sanıyorum.” 269/28

Eserde “Yahya Kemal” ismi 7 defa kullanılmıştır.

“Evvela **Yahya Kemal**’in dediği gibi Don ve Volga, Tuna suları Karadeniz’e akacak.” 166/6

“İşte bir adam ki Tab’i Mustafa Efendi veya Dede’yi tanımadan, Baudelaire’e ve **Yahya Kemal**’e hayran olmadan sevebiliyordu.” 188/3

“**Yahya Kemal**’in ortalıkta dolaşan beytini hatırlayan Mümtaz.” 224/12

“**Yahya Kemal**, bizim romanımız şarkılarımızdır, diyordu, hakkı da var.” 260/14

“Onun için **Yahya Kemal**’le zevkimize gelen o saf şekilde eskiyi aramak ve duymak arzusu onda yoktu.” 279/9

“Sonra birdenbire **Yahya Kemal**’in mısraını hatırladı.” 321/11

“Bu, **Yahya Kemal**’in dediği gibi, cami kurulduğu günden beri görülen bir ruh çerçevesiydi.” 364/37

Eserde “Yunus” ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Mecmualardan biri baştan aşağı çok kötü bir yazıyla kopya edilmiş bir **Yunus** Divanı’ydı.” 53/5

“**Yunus** gibi bağırırım, size hakikatinizi getirdim, derim.” 266/40

“Kafamız bir yığın mukayeselerle dolu; Dede’yi, Wagner olmadığı için, **Yunus**’u, Verlaine, Baki’yi, Goethe ve Gide yapamadığımız için beğenmiyoruz.” 267/29

Eserde “Baki” ismi 3 defa kullanılmıştır.

“**Baki**’yi, Nef’i’yi, Naili’yi, Nedim’i, Galib’i, Dede ile, İtri ile beraber Mümtaz’a o aşılamişti.” 44/18

“Mecmualardan biri baştan aşağı çok kötü bir yazıyla kopya edilmiş bir Yunus Divanı’ydı; fakat haşiyelerde **Baki**’den, Nef’i’den, Nabi ve Galib’den alınmış gazeller vardı.” 53/5

“Kafamız bir yığın mukayeselerle dolu; Dede’yi, Wagner olmadığı için, Yunus’u, Verlaine, **Baki**’yi, Goethe ve Gide yapamadığımız için beğenmiyoruz.” 267/29

Eserde “Fuzuli” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Ne Ronsard, ne **Fuzuli**...” 98/2

Eserde “Nabi” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Mecmualardan biri baştan aşağı çok kötü bir yazıyla kopya edilmiş bir Yunus Divanı’ydı; fakat haşiyelerde Baki’den, Nefi’den, **Nabi** ve Galip’ten alınmış gazeller vardı.” 53/5

“Bu İstanbul şivesi dediğimiz, Nedim’in ve **Nabi**’nin hayran oldukları terbiye ve zevkin içinde yetişmesiydi.” 162/8

Eserde “Naili” ismi 5 defa kullanılmıştır.

“Baki’yi, Nefi’yi, **Naili**’yi, Nedim’i, Galip’i, Dede ile Itri ile beraber Mümtaz’a o aşılamaştı.” 44/18

“Kurtulunca **Naili**’nin bu mısraını yazdı.” 164/6

“Nuran şu anda odasının panjurlarını açması, ihtiyar dayısına kahve pişirmesi, annesinin ilacını vermesi, bahçede iki eli şakağında kitap okuması, yahut çocukluğundan beri benimsediği küçük odada dedesinin bir hastalığında ziyaretine gelen Ali Paşa’nın oturduğu söylenen koltukta misafirlerine çay ikram etmesi, onlara duvarda İbrahim Bey’in vaktiyle Yıldız’daki on günlük mevkufiyetinin hatırası olarak yazdığı, **Naili**’nin ...” 171/13

“Kadem kadem gece teşrifi **Naili** o mehin.” 176/4

“**Naili**’nin bu beyti, o saatlerinde Mümtaz’ın en sadık arkadaşıydı.” 176/6

Eserde “Nedim” ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Baki’yi, Nefi’yi, Naili’yi, **Nedim**’i, Galip’i, Dede ile Itri ile beraber Mümtaz’a o aşılamaştı.” 44/18

“Bu İstanbul şivesi dediğimiz, **Nedim**’in ve Nabi’nin hayran oldukları terbiye ve zevkin içinde yetişmesiydi.” 162/8

“Yarın bir **Nedim**, bir Nef’i, hatta bize o kadar çekici gelen eski musiki ebediyen yabancısı olacağımız şeyler arasına girecek.” 267/24

Eserde “Nefi” ismi 3 defa kullanılmıştır.

“Baki’yi, **Nefi**’yi, Naili’yi, Nedim’i, Galip’i, Dede ile Itri ile beraber Mümtaz’a o aşılamaştı.” 44/18

“Mecmualardan biri baştan aşağı çok kötü bir yazıyla kopya edilmiş bir Yunus Divanı’ydı; fakat haşiyelerde Baki’den, **Nefi**’den, Nabi ve Galip’ten alınmış gazeller vardı.” 53/5

“Yarın bir Nedim, bir **Nefi**, hatta bize o kadar çekici gelen eski musiki ebediyen yabancı olacağımız şeyler arasına girecek.” 267/24

Eserde “Neşati” ismi 5 defa kullanılmıştır.

“Nuran’ın gideceği an, ondan ayrı geçen bütün saatler gibi **Neşati**’nindi.” 176/17

“Hatta neredeyse **Neşati**’nin beytinin dünyasına gireceğiz.” 194/1

“Ettik o kadar ref-i taayyün ki **Neşati**.” 194/2

“Mümtaz ona baktıkça **Neşati**’nin.” 275/5

“Ettik o kadar ref-i taayyün ki **Neşati**.” 275/6

Eserde “Peguy” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Peguy’u okumadın mı?” 264/31

4.2.10. Felsefe Alanında Ünlü İsimler

Eserde tespit edilen felsefe alanında ünlü isimler “Nietzsche, Buridan, Descartes, Eflatun, Hegel” dir.

Eserde tespit edilen isimlerin çeşitliliği ve sıklıkları örneklerle birlikte gösterilmiştir.

Eserde “Nietzsche” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Hegel, **Nietzsche**, Marx geldiler, geçtiler.” 318/17

Eserde “Buridan” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Rum garson bir müddet **Buridan**’ın merkebi oldu ve şnitzelin nefasetiyle bonfilenin asaleti arasında sallandı.” 104/13

Eserde “Descartes” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“**Descartes** da yirmi dört yaşında felsefesini yapar.” 133/6

“Fatih veya **Descartes** degillerdir diye, ölsünler mi?” 133/10

Eserde “Eflatun” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Belki de **Eflatun**’un dediği doğrudu ve oluşun çemberinde tesadüf, ikiye bölünmüş tek varlığın parçalarını onların aşkında yeni baştan karşılaştırmıştı.” 174/8

Eserde “Hegel” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“**Hegel**, Nietzsche, Marx geldiler, geçtiler.” 318/17

4.2.11. Tarihte Yaşanmış Önemli Olaylar

Eserde tarihte yaşanmış önemli olay isimlerinin yer aldığı saptanmıştır. Bu isimler; “Balkan Harbi, Cihan Harbi, Fransa İhtilali, Kırım Muharebesi, İkinci Meşrutiyet, Tanzimat” olarak saptanmıştır.

Eserde yer alan tarihte yaşanmış önemli olay isimlerinin çeşitliliği ve sıklıkları örneklerle gösterilmiştir:

Eserde “Balkan Harbi” ismi 2 defa kullanılmıştır.

“Gençliğinde Paris’te Jaures’in peşinden bir zamanlar nasıl ayrılmadığını, sonra **Balkan Harbi** içinde İstanbul’a dönüşünde birdenbire nasıl değiştiğini, nasıl kendi hayatımızın kaynakları etrafında dolaştığını, onları şahsi bir tecrübe gibi yaşamaktan nasıl bıkmadığını söyledi.” 199/9

“**Balkan Harbi**’nde bir kere felaketi önlemeği aklına getirdi mi?” 370/13

Eserde “Cihan Harbi” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“İki **Cihan Harbi** daha olsun, ne kültür, ne medeniyet kalır.” 101/34

Eserde “Fransa İhtilali” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Dünyada **Fransa İhtilali** kadar büyük ve güzel epeye azdır.” 340/16

Eserde “Kırım Muharebesi” ismi 1 defa kullanılmıştır.

“Aşka ve ihtirasa her şeyi birden yakarak doludizgin giden Nurhayat Hanım’ın kanıyla, anne dedesi Talat Bey’in sevginin ocağında bir nezir gibi yanmağa hazır kanları, bu iki kana sonradan karışan babasının kanı, serhat boylarında, Balkanlar’da, Karadeniz kıyılarında, bin erkekçe tecrübe ile hazırlandıktan sonra, **Kırım muharebesinde** buraya, İstanbul’a düştüğü için birdenbire şaşırın, kibar ve incelmış hayata bütün hür

çırpınışlarını feda eden, asırlık bir zevkin gönüllü esiri olan kanı, bütün bunlar acayip çok acayip bir halita olmalıydı.” 146/1

Eserde “İkinci Meşrutiyet” ismi 1 defa kullanılmıştır.

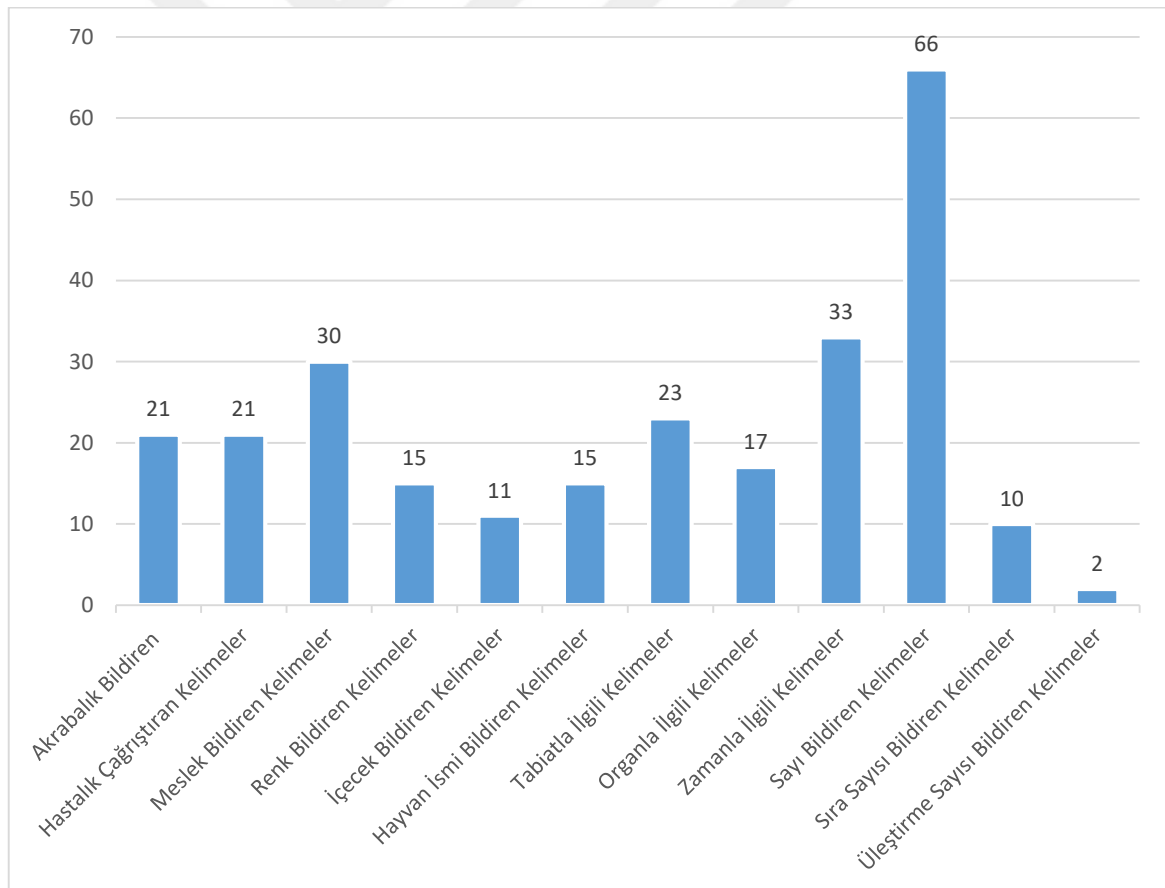
“Yaşar Bey daha ziyade **İkinci Meşrutiyetti**, onun huzursuzlukları ile doluydu.” 166/6

Eserde “Tanzimat” ismi 2 defa kullanılmıştır.

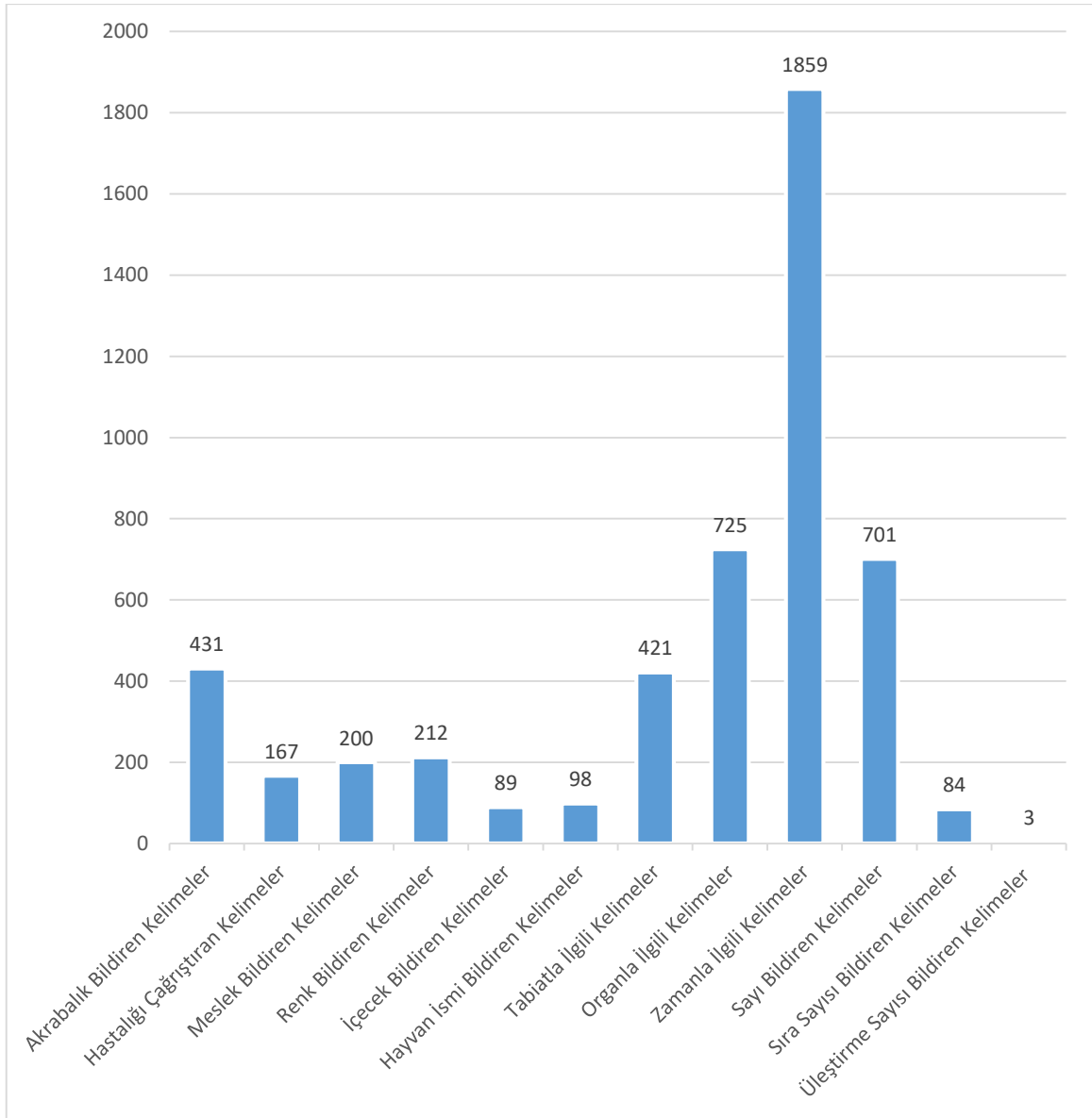
“Mümtaz ona Fuad Paşa’nın yalısında bir menekşelik bulunduğunu söylediği zaman, bu **Tanzimat** vezirine pek hayran oldu.” 187/7

“Buna **Tanzimat** biraz ekonomi politik bilseydi, diye ilave edebiliriz.” 265/7

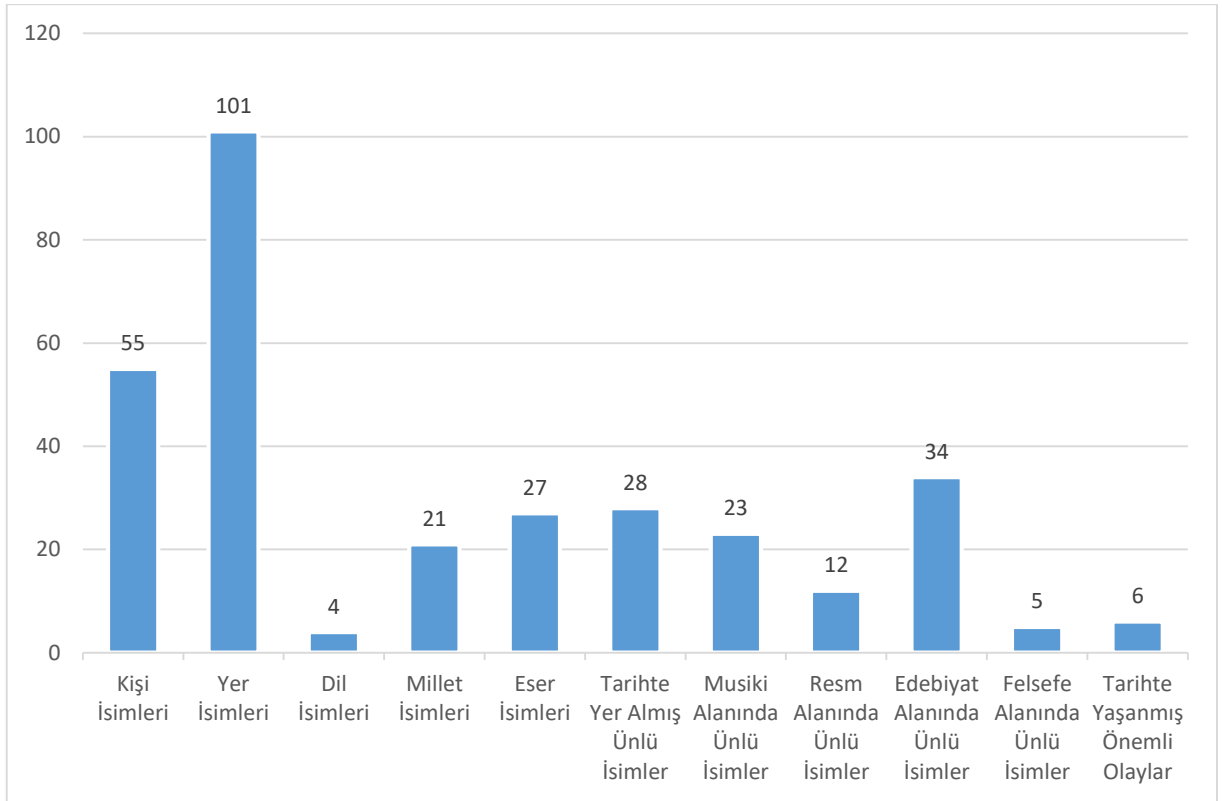
4.3. Temel Söz Varlığının ve Özel İsimlerin Sıklıkları

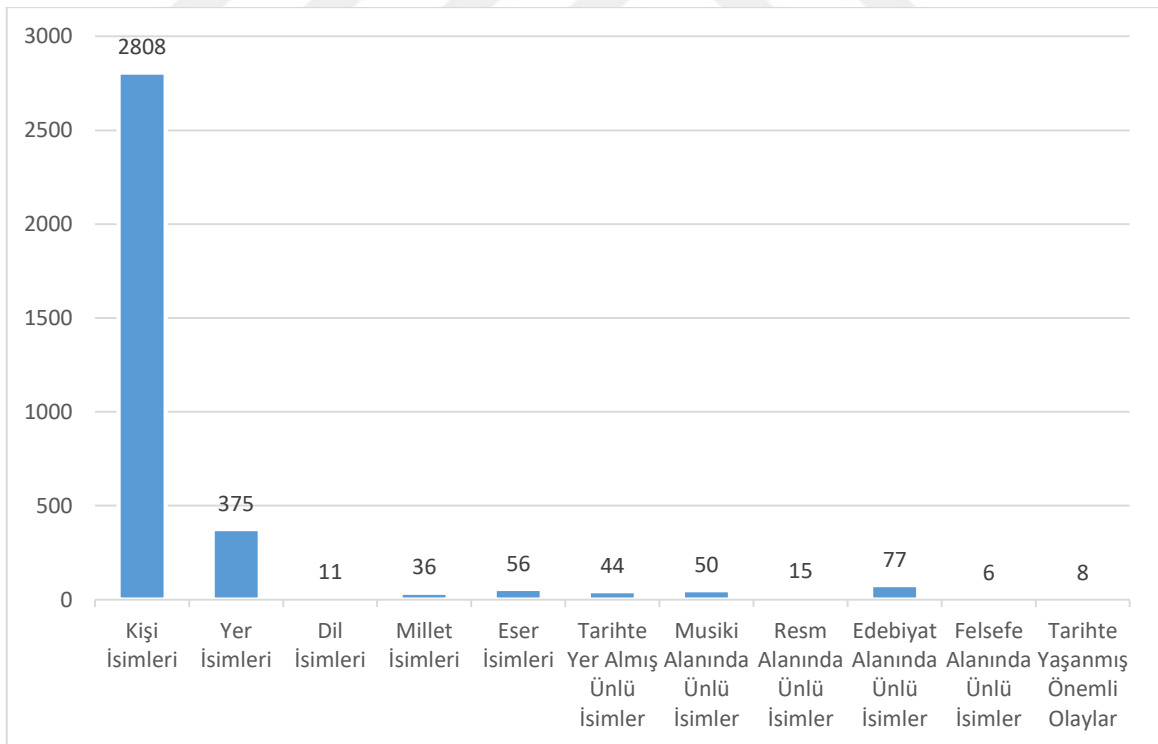
Grafik 1. Eserde İncelenen Temel Söz Varlığı Ögelerinin Dağılımı

Grafik 2. Eserde İncelenen Temel Söz Varlığı Ögelerinin Sıklık Bakımından Dağılımı

Grafik 3. Eserde İncelenen Özel İsimlerin Dağılımı

Grafik 4. Eserde İncelenen Özel İsimlerin Sıklık Bakımından Dağılımı

BÖLÜM V

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kültürü yansıtan önemli öğelerden biri dildir. Dili kelimeler aracılığıyla kullanırız ve geliştiririz. Bir eserde kullanılan kelimeler o dilin özelliğini yansıtmada önemlidir. Bu nedenle kelimeler dil alanında yapılan araştırmalarda önemli bir göreve sahiptir. Öykü, roman ve şiir gibi yazılı eserlerde kullanılan kelimeler o dilin özelliklerini belirlemede önemli bir faktördür. Edebi türler içerisinde olan romanlar kelime sayısı ve çeşitliliği bakımından zengindir. Ayrıca romanlar bizim yaşamımızı yansıtan metinlerden biridir. Roman; kültürü, sosyal hayatı, sanatı, ekonomiyi kısaca yaşamı edebi eserler aracılığı ile bize aktaran metinlerdir. Romanlar uzun anlatımlı edebiyat türlerindendir. Romanlarda olay anlatılırken kişi, yer, zaman, sayı, eser ismi önem taşımaktadır. Bir eserde temel söz varlığı ve özel isimleri incelemek romanın dili ve yazarın dili hakkında bilgi verir.

Edebiyat alanında önemli bir yere sahip olan yazar ve şairlerin eserleri, eserlerindeki kelimeler dil ve edebiyat dünyası için birer rehberdir. Ahmet Hamdi Tanpınar da edebiyatta önemli bir yere sahip olan yazarlardan biridir. Bu çalışmada da Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Dergah Yayınları tarafından 2021 yılında 38. basım olarak yayımlanan ve 413 sayfadan oluşan “Huzur” adlı romanında kullandığı kelimeler ele alınarak bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman tarama yöntemi ile inceleme yapılmıştır. Bu çalışmada romanın temel söz varlığı ve özel isimleri belirlenmiş ve sınıflandırılmıştır. Ayrıca bu unsurların hangi sıklıkta kullanıldığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Eserde temel söz varlığına ait; akrabalık bildiren, hastalığı çağrıştıran, meslek bildiren, renk bildiren, içecek ismi bildiren, hayvan ismi bildiren, tabiatla ilgili, organla ilgili, zamanla ilgili, sayı bildiren, sıra sayısı bildiren ve üleştirme sayısı bildiren kelimeler bulunmuştur. Bu çalışmada bu kelimelerin geçtiği örnek cümlelere yer verilmiştir.

Eserde “ağabey, amca, amcaoğlu, anne, büyükanne, baba, yeğen, yenge, karı, koca oğul, hala, kardeş, teyze, görümce, birader, damat, gelin, abla, dede, dayı” gibi

akrabalık ismi bildiren 21 tane farklı kelime tespit edilmiştir. Eserde akrabalık ismi bildiren kelimeler toplamda 431 yerde kullanılmıştır. Eserde “anne” kelimesi en sık kullanılan akrabalık bildiren isimdir. Ahmet Hamdi Tanpınar için “anne” kavramının önemli olduğu düşünülmektedir. Bunun içindir ki bu kelimeyi eserinde daha sık kullandığı düşünülmüştür. Eserde birinci derecede kullanılan “anne” ve “baba” kelimelerinin diğerlerine oranla daha sık kullanıldığı görülmektedir. Bundan dolayı roman daha çok birinci derecedeki kişiler üzerine kurgulanmıştır diyebiliriz.

Türk kültüründe akrabalık isimleri ayrı bir öneme sahiptir. Toplum olarak akrabalık ilişkilerine değer veren bir toplumuz. Akrabalık ilişkisine verilen değerden dolayı da akrabalık isimleri dilde fazlaca yer almıştır. Eser incelendiğinde Ahmet Hamdi Tanpınar’ın akrabalık isimlerine geniş ölçüde yer verdiğini görüyoruz. Esere bakıldığında akrabalıkla ilgili “birader, damat” gibi kelimelerin olduğu görülmektedir. Bazı toplumlarda akrabalık bildiren bir kelime birçok ismi karşılarken Türk toplumunda ayrı ayrı kelime karşılayabilmektedir. Akrabalık bildiren kelimelerin çeşitliliği o dilin aynı zamanda zenginliğini de gösterebilir. Eser; temel söz varlığı açısından akrabalık isimlerinin çeşitliliği ve sıklığı yönünden zengindir.

Eserde “ilaç, doktor, eczacı, reçete, ateş, halsizlik, ağrı, zatürre, hastabakıcı, humma, sancı, mide ağrısı, hastane, felç, aspirin, öksürük, boğmaca, ürtiker, Roche, Bayer, Merck” gibi hastalık çağrıştıran kelimelerden 21 tane farklı kelime tespit edilmiştir.

Hastalık çağrıştıran kelimeler ise 167 yerde kullanılmıştır. Eserde hastalık konusu üzerine olaylar gelişme gösterdiğinden hastalığı çağrıştıran kelimelere sık yer verilmiştir. Eserde hastalıkla ilgili en sık tekrarlanan “doktor” kelimesi olmuştur. Hastalık denince doktor ve ilaç kavramlarının önemli olduğunu yazar da düşünmüş ki bu iki kavramı diğerlerine oranla eserinde daha sık kullanmıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın annesini küçük yaşlarda kaybetmesi, onun hastalıkla erken tanışmasına neden olur. Ahmet Hamdi Tanpınar hastalığı ve hastalık psikolojisini romanda başarılı bir şekilde kullandığı düşünülmektedir.

Ayrıca yazarın “Roche, Merck, Bayer” gibi ilaç firması isimlerini kullanması ayrıntılı bilgileri de dikkat çekmektedir.

Eserde “hasta bakıcı, doktor, memur, defterdar, hoca, mutasarrıf, hizmetçi, hukuk müşaviri, bahçıvan, bostancı, balıkçı, müdür, kapıcı, hamal, veznedar, aşçı, papaz, şube müdür, kitapçı, çaycı, mühendis, başkatip, polis, eczacı, baytarlık, mahkeme zabıttı,

santral memuru, berber, şoför, dişçi” gibi meslek bildiren kelimelerden 30 farklı kelime tespit edilmiştir. Meslek bildiren kelimelerin toplamda ise 200 yerde kullanılmıştır. Eserde en sık tekrarlanan meslek ismi “doktor” olmuştur. Yazarın kurgusuna göre doktor, hastabakıcı, eczacı, dişçi gibi sağlık alanındaki meslek gruplarına daha fazla yer verdiği görülmüştür. Yazar, eserinde birçok meslek grubundan bahsetmiştir. Toplumun ihtiyaçları ve topluma yansıyan değişiklikler meslek gruplarını da etkilemektedir. Eserde gündelik hayattaki ihtiyaçları karşılayan mesleklere (doktor, hamal, hizmetçi gibi) daha fazla yer verildiği görülmektedir.

Eserde “siyah, kırmızı, vişne rengi, kızıl, sarı, beyaz, erguvani, yeşil, mor, lacivert, pembe, bej, eflatun, turuncu, mavi” gibi renk bildiren 15 farklı kelime tespit edilmiştir. Renk bildiren kelimeler tekrarlarla beraber eserde 212 yerde kullanıldığı görülmüştür. Eserde zıt renklerden olan “siyah ve beyaz” en çok kullanılan renk ismidir. Yazar iç dünyasını bu renklerle yansıtmış denilebilir. Ana renkler olan “kırmızı, sarı ve mavinin” eserde sık kullanılan renk isimlerinden olduğu tespit edilmiştir. Bu da bize yazarın ana renkleri sevdiğinden, eserinde en fazla kullanılan renk olduğunu gösterebilir. Eserde “mor” isminin sık kullanılması yazarın o dönemde yaşanan ihtişamlı hayatı yansıttığı düşünülebilir. Günlük hayatta çok sık kullanılmayan “eflatun, erguvani, vişne rengi” gibi renk isimlerine de eserde yer verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca yazarın bu renkleri kullanması Ahmet Hamdi Tanpınar’ın renk bilgisinin geniş olduğunu gösterebilir. Eser incelendiğinde, renk isimleri daha çok niteleyici kelime oluşturmada kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca yazar, betimleyici anlatım tekniğini kullanırken de renk bildiren kelimelere sıkça yer vermiştir.

Eserde “su, ayran, kahve, çay, limonata, nane, rakı, içki, şarap, bira, gazoz” gibi içecek bildiren 11 farklı kelime tespit edilmiştir. İçecek bildiren kelimelerin toplamda ise 89 yerde geçtiği görülmektedir. Eserde en sık tekrarlanan içecek ismi “su” olmuştur. Sık kullanımda etkili olan ise suyun temel ihtiyaç olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Eserde; “nane, limon gibi” hastalık anında verilen ve rahatlatıcı etkisi bulunan, ayrıca eserdeki konuyla bağlantılı olan içeceklere de yer verildiği görülmüştür.

Eserde “balık, yengeç, arı, sinek, kedi, köpek, yarası, ıstakoz, kurbağa, güvercin, haşere, kuş, horoz, kuğu kuşu, deve kuşu” gibi hayvan ismi bildiren 15 farklı kelime tespit edilmiştir. Hayvan ismi bildiren kelimeler tekrarlarla beraber eserde 98 adet bulunmaktadır. Eserde en fazla kullanılan hayvan ismi “balık” olarak tespit edilmiştir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın denize yakın yerlerde daha çok yaşamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Eserde en az kullanılan ise “haşere ve devekuşu” isimleridir. Eser incelendiğinde; hayvan isimleriyle yapılan benzetmelere de yer verildiği dikkat çekmektedir. Yazarın hayvan isimlerini kullanarak benzetme sanatını kullanması, anlatımına farklı bir söyleyiş katmıştır.

Eserde “gökyüzü, yeryüzü, güneş, ay, yıldız, rüzgâr, bulut, yağmur, kar, sis, toprak, ateş, kül, dağ, tepe, tipi, fırtına, nehir, ova, deniz, orman, çöl” gibi tabiatla ilgili isimlerden 23 farklı kelime tespit edilmiştir. Tabiatla ilgili kelimelerin toplamda ise 421 yerde kullanıldığı görülmüştür. Eserde en sık tekrarlanan tabiatla ilgili “güneş” kelimesidir. Güneş; yaşamı, canlılığı, huzuru çağrıştırır. Ahmet Hamdi Tanpınar da eserde “huzuru” aradığı için “güneş” kelimesine daha sık yer vermiştir denilebilir. En az tekrarlanan ise “tipi ve ova” olmuştur. İnsanoğlu tabiatla iç içedir. Bundan dolayıdır ki yazarlar, şairler, ressamıler eserlerinde tabiat unsurlarını sık kullanırlar. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın da “Huzur” eserinde tabiatın birçok unsuruna yer verdiği görülmüştür. Eserde yazar, tabiat unsurlarını daha çok gerçek anlamda kullanmıştır. Eserde az da olsa bazı tabiat kavramlarının (yıldız, rüzgâr, nehir gibi) benzetme ve kişileştirme yapmak amacıyla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Eserde “göz, kulak, burun, diş, yüz, el, dudak, omuz, bacak, kol, böbrek, bağırsak, mide, karaciğer, ayak, parmak, kalp” gibi organla ilgili 17 farklı kelime tespit edilmiştir. Tekrarlarla beraber eserde 725 adet organ ismi bulunmaktadır. Eserde en sık tekrarlanan organ ismi “göz” kelimesi olmuştur. Organ isimlerinden biri olan göz ve kulak dil kazanımında, verilen bilginin veya anlatılan bir olayın daha iyi anlaşılmasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Bir dilde kelimeler zamanla birçok değişikliğe uğrayabilir; bu değişiklikten en az etkilenen ise organ isimleridir. Eserde organlarla ilgili kelimeler incelenirken dış organ isimlerinin (göz, yüz, el gibi) daha sık tekrar edildiği tespit edilmiştir. Organ isimlerinin eserde en fazla gerçek anlamıyla kullanıldığı görülmüştür. Az da olsa organ isimlerinin deyim içinde (göze batmak, omuz silkmek gibi) kullanıldığı görülmüştür. Ahmet Hamdi Tanpınar eserinde bu deyimleri kullanarak anlatımı güçlendirmeye çalışmış ve eserin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır, denilebilir. Ayrıca deyimlere yer vererek metne kültürel bir ifade katmıştır. Eserde en az yer verilen “böbrek, bağırsak, karaciğer” gibi iç organ isimleri birer defa kullanılmıştır.

Eserde “sabah, öğlen, ikindi, akşam, gece, şimdi, bugün, gündüz, yarın, dün, yaz, sonbahar, bahar, kış, eylül, şubat, nisan, mayıs, haziran, ağustos, pazartesi, perşembe, cuma, saat, dakika, hafta, önce, sonra, henüz, hala, artık, evvela, daima” gibi zamanla ilgili isimlerden 33 farklı kelime tespit edilmiştir. Zamanla ilgili kelimelerin toplamda ise 1859 yerde kullanıldığı görülmüştür. Eserde en sık tekrar edilen zaman ise “sonra” ismi olmuştur. Eserde bir olay akışı olduğu için “sonra” kelimesinin daha sık tekrarlandığı düşünülmektedir. Eserde bulunan “öğlen, haziran, perşembe ve cuma” zaman isimlerinden birer tane bulunmaktadır. Mevsim isimlerinden “bahar ve sonbahar” kelimelerinin daha sık kullanıldığı görülmüştür. Ahmet Hamdi Tanpınar, eserde 2. Dünya Savaşı’nın kişilere etkisini sonbaharın hüznü tasvirleri ile anlatmıştır. Ayrıca yazarın duygularını sonbaharla ilişkilendirdiği görülmüştür. Zamanla ilgili kelimelerden geçmişe dönük kavramların daha sık kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun sebebi yazarın anlatımında sık sık geçmişe dönüşlere başvurmuş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Zaman dilimi olarak romanda en çok “gece” kelimesi tekrarlanmıştır. Eserde olayların daha çok gece yaşandığı düşünülmektedir.

Eserde “bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on, on bir, on iki, on üç, on dört, on beş, on altı, on yedi, on sekiz, yirmi, yirmi bir, yirmi üç, yirmi dört, yirmi beş, yirmi altı, yirmi yedi, otuz, otuz iki, otuz üç, otuz beş, otuz altı, otuz dokuz, kırk, kırk beş, kırk sekiz, elli, elli beş, altmış, yetmiş dört, yetmiş beş, seksen, seksen beş, doksan üç, yüz, yüz bir, yüz yirmi, yüz elli, yedi yüz elli, bin, bin üç yüz on üç, bin dört yüz, bin beş yüz, bin sekiz yüz dosan, bin dokuz yüz on dört, bin dokuz yüz on sekiz, bin dokuz yüz yirmi beş, bin dokuz yüz yirmi altı, bin dokuz yüz sekiz, bin yüz doksan yedi, bin dokuz yüz dokuz, bin dokuz yüz otuz yedi, iki bin, kırk üç bin, yüz bin, milyon, bir milyon” gibi sayı bildiren 66 farklı kelime tespit edilmiştir. Sayı bildiren kelimelerin toplamda ise 701 yerde geçtiği görülmüştür. Eserde en sık tekrar edilen sayı “2” sayısı olmuştur. Eser incelendiğinde, sayı bildiren kelimelerin ismin önüne gelerek ismin miktarını belirtmek için kullanıldığı görülmüştür. Eserde az da olsa geçmişte yaşanmış önemli olayların (1914-1918 gibi) tarihleri de sayı olarak yer almıştır. Yazarın geçmişte yaşanmış önemli olayların tarih bilgisine sahip olduğunu düşünülmektedir.

Eserde “birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, yedinci, sekizinci, on yedinci, on sekizinci, yirminci” gibi sıra sayısı bildiren 10 farklı kelime tespit edilmiştir. Sıra sayısı bildiren isimler tekrarlarla beraber eserde 84 adet bulunmaktadır. Eserde en sık tekrar edilen ise “ikinci” sayı ismi olmuştur. Sıra sayısı bildiren kelimeler eserde daha çok nesnelerin kaçınıcı olduğunu göstermek için kullanılmıştır. En az kullanılan sıra

sayıları ise “yedinci, on yedinci ve yirminci” olarak tespit edilmiştir. Eserde sıra sayısı bildiren kelimelerin tarihte yaşamış kişilerin unvanını göstermek için de kullanıldığı görülmektedir.

Eserde “birer, üçer” üleştirme sayısı bildiren kelimelerden 2 farklı kelime tespit edilmiştir. Üleştirme sayısı bildiren kelimelerin toplamda ise 3 yerde kullanıldığı belirlenmiştir. En sık kullanılan üleştirme sayısı bildiren ise “birer” kelimesidir. Eserde üleştirme sayısı bildiren kelimelerin paylaştırma anlamında kullanıldığı görülmüştür.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “Huzur” adlı romanı incelendiğinde, temel söz varlığı çeşitliliği bakımından en fazla sayı bildiren kelimelerin (66) olduğu, sıklık bakımından ise en fazla zaman bildiren kelimelerin (1859) olduğu tespit edilmiştir. Eser, temel söz varlığı öğeleri açısından oldukça zengindir.

Eserde kullanılan özel isimler; kişi isimleri, yer isimleri, dil isimleri, millet isimleri, eser isimleri, tarihte yer almış ünlü isimler, musiki alanında ünlü isimler, resim alanında ünlü isimler, edebiyat alanında ünlü isimler, felsefe alanında ünlü isimler, tarih isimler başlıkları altına sınıflandırılmış ve çalışmada bu kelimelerin geçtiği örnek cümlelere yer verilmiştir.

Eserde “İhsan, Mümtaz, Nuran, Suat, Macide, Sabiha, Muazzez, İclal, Adile, Fatma, Yaşar, Behçet, Emma, Fahir, Mehmet, Talat, Tefik, Orhan, Nuri, Cemil, Selim, Emin, Sabih, Ahmet, Sabriye, Arife, Nurhayat, Atiye, Fahri, Refik, Afife, Ebubekir, Remzi, Hacer, Leyla, Nazife, Huriye, Mukbile, Çiçek, Abdülcelal, Bade, Çakır, İffet, İkbâl, İnci, Romantique, Michael, Nuriye, Rasim, Razıdil, Sadık, Selahattin Reşit, Sezai, Şükrü, Zeynep” gibi kişi ismi ile ilgili 55 farklı kelime tespit edilmiştir. Kişi ismi ile ilgili kelimelerin tekrarlarla birlikte eserde 2808 kez geçtiği görülmektedir. Eser bir olay örgüsü hâlinde geliştiği için eserde kişi sayısı fazladır. Bundan dolayı da eserde kişi isimleri çeşitliliği de çoktur. Eserde en sık tekrar edilen isimler sırasıyla “Mümtaz, Nuran, Suat ve İhsan”dır. Eser dört bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlere de Mümtaz, Nuran, Suat ve İhsan isimlerinin verilmesinin bir tesadüf olmadığını gösterir. En sık tekrarlanan “Mümtaz” ismi aynı zamanda romanın başkahramanıdır.

Eserde kullanılan yer isimleri; ülke isimleri, bölge isimleri, şehir isimleri, semt isimleri, tarihî yer olan cami isimleri başlıkları altında sınıflandırılmış ve çalışmada bu kelimelerin geçtiği örnek cümlelere de yer verilmiştir. Eserde yer isimlerinin sık kullanıldığı tespit edilmiştir. Ahmet Hamdi Tanpınar, eserinde olayları anlatırken detaylı bir anlatım yolunu tercih ettiğinden, yer isimlerine çok sık rastlanmaktadır. Ayrıca, okuyucu eserle birlikte bu yer isimlerini gözünün önünde canlandırmaya çalışmıştır.

Eserde “Türkiye, Almanya, Amerika, Beserabya, Çin, Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya, İsveç, İtalya, Meksika, Mısır, Norveç, Osmanlı İmparatorluğu, Bizans, Rusya, Singapur” gibi ülke isimleri ile ilgili 18 farklı kelime tespit edilmiştir. Eserde geçen yer isimlerinin fazlalığı, aynı zamanda esere zenginlik ve çeşitlilik sağladığı düşünülmüştür. Ülke ismi ile ilgili kelimelerin toplamda ise 58 yerde kullanıldığı görülmüştür. Eserde en sık tekrar edilen ülke ismi “Türkiye” olmuştur. Bunda yazarın Türkiye’de doğup büyümesi ve eserdeki olayların daha çok burada geçmesi etkili olmuştur, denilebilir.

Eserde “Akdeniz, Anadolu, Balkan, Hicaz, Karadeniz, Marmara, Orta Asya, Orta Avrupa, Şarki Anadolu, Rumeli, Sicilya, Trakya” gibi bölge isimleri ile ilgili 12 farklı kelime tespit edilmiştir. Eserde en sık tekrar edilen bölge ismi “Anadolu” olmuştur. Yazarın Anadolu’da yaşamış olması ve Anadolu’yu iyi bilmesi eserlerine de yansımıştır. Bölge ismi ile ilgili kelimelerin toplamda kullanımı ise 35 yerde kullanılmıştır. Eserde geçen coğrafi çeşitlilik aynı zamanda esere zenginlik kattığı düşünülmüştür.

Eserde “Aksaray, Ankara, Antalya, Anvers, Atina, Bingöl, Brüksel, Bursa, Bükreş, Çanakkale, Erzincan, Halep, Herat, İstanbul, İzmir, İzmit, Kırşehir, Konya, Kütahya, Manastır, Marsilya, Paris, Pompei, Roma, Şanghay, Toledo, Varna, Venedik, Viyana, Yanya” gibi şehir isimleri ile ilgili 30 farklı kelime tespit edilmiştir. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın eserinde yerli ve yabancı birçok şehir ismini kullandığı belirlenmiştir. Şehir ismi ile ilgili kelimelerin toplamda ise 148 yerde kullanıldığı görülmüştür. Eserde en sık tekrar edilen şehir ismi “İstanbul” olmuştur. Bunda olayın İstanbul’da geçmesi, sık tekrar edilmesinde etkili olmuştur, denilebilir. Eser incelendiğinde; Ahmet Hamdi Tanpınar’ın İstanbul’u bir kültür hazinesi olarak gördüğünden, İstanbul’u eserinde daha sık kullandığı, düşünülmektedir. Yazarın kültür çatışmasının en açık görüldüğü şehir olan İstanbul’u anlatması bir tesadüf olmadığı düşünülmektedir. Eserde, İstanbul ve İstanbul’un mekânlarının betimlemesinin de yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, yazarın eserde hem doğu hem batı şehirlerine yer vermesi iki ayrı kültürü ele almasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Eserde “Atik Valde, Bebek, Boyacıköy, Cerrahpaşa, Çamlıca, Çekmeceler, Çengelköy, Dolmabahçe, Emirgan, Fındıklı, Kabataş, Kandilli, Karacaahmet, Kazancılar, Kocamustafapaşa, Kozyatağı, Küllük, Mahmutpaşa, Nuruosmaniye, Paşabahçe, Sultanselim, Şehzadebaşı, Şişhane, Tepebaşı, Tophane, Topkapı, Unkapanı, Vanıköy, Yeniköy, Yıldız, Beylerbeyi, Büyükdere” gibi semt isimleri ile ilgili 33 farklı kelime tespit edilmiştir. Semt ismi ile ilgili kelimeler tekrarlarla beraber eserde 126 adet bulunmaktadır. Eserde en sık tekrar edilen semt ismi “Emirgan” olmuştur. Eserde en çok

İstanbul’da bulunan semtlerin isimleri geçmektedir. Eser incelendiğinde; Ahmet Hamdi Tanpınar’ın İstanbul’un semtlerini çok iyi bildiği ve bunu eserine yansıttığı görülmüştür. İstanbul’da her semt ayrı bir hayat tarzını yansıtır. Bundan dolayı da Ahmet Hamdi Tanpınar’ın farklı hayat tarzlarını anlatmak için İstanbul’un birçok semtinden yararlandığı görülmektedir.

Eserde “Ayazma Cami, Bayezıt Cami, Hekimalipaşa Cami, Rum Mehmet Paşa Cami, Şehzade Cami, Yenicami, Mihrimah Cami, Elagöz Mehmet Efendi Cami ” gibi tarihî yer olan cami isimleri ile ilgili 8 farklı kelime tespit edilmiştir. Tarihî camilerin anlatımında betimlemelere de yer verildiği tespit edilmiştir.

Eserde “Türkçe, Fransızca, Rumca, Frenkçe” gibi dil isimleri ile ilgili 4 farklı kelime tespit edilmiştir. Dil ismi ile ilgili kelimelerin toplamda ise 11 yerde kullanılmıştır. Eserde en sık tekrar edilen dil ismi “Türkçe”dir. Bunda yazarın anadilinin Türkçe olması, anlatılan olaydaki kişilerin anadilinin Türkçe olması etkili olmuş olabilir. Ayrıca; eserde Fransızcanın diğer dillere oranla daha sık kullanılmasının, o dönemde yabancı dil olarak Fransızcanın daha çok kullanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Eser yazıldığı dönemin dilini yansıtmıştır diyebiliriz.

Eserde “Abbasi, Alman, Arap, Çinli, Ermeni, Fransız, Geldani, Habsburg, Macar, Merakeşli, New Yorklu, Romalı, Romanyalı, Rus, Türk, Yunan, Amerikalı, Hint” gibi millet isimleri ile ilgili 21 farklı kelime tespit edilmiştir. Eserde millet isimlerindeki çeşitlilik, farklı kültürden insanlarla etkileşiminin olduğunu gösterir. Eserde millet isimlerinin sıkça kullanılması o dönemde aynı toplumda yaşayan gruplar arasındaki farklılığa önem verdiklerinin ve aynı zamanda farklı milletlerdeki insanların bir arada yaşadıkları bir ortamın olduğunu göstermektedir. Millet ismi ile ilgili kelimelerin tekrarlarla birlikte eserde 36 defa geçtiği görülmektedir. Eserde en sık tekrar edilen millet ismi “Alman ve Rum ” olmuştur. Bu sıklık bize o dönemde bu milletlerle ilgili olan ilişkileri ve olayları yansıtmıştır.

Eserde kullanılan yapıt isimleri; kitap, heykel, beste, tablo, resim, şiir, opera ve tiyatro isimleri başlıkları altına sınıflandırılmış ve çalışmada bu kelimelerin geçtiği örnek cümlelere de yer verilmiştir.

Eserde “Binbir Gece, Cevdet Tarihi, Hayatülhayvan, Kenzülhavas, Kitab-ı Mukaddes, Letaif-i Rivayat-ı Enderun, Lu, Sicil-i Osmani, Şakayık, Şer Çiçekleri, Tacüttevarih, Usul Üzerine Konuşma, Yunus Divanı” gibi kitap isimleri ile ilgili 13 farklı kelime tespit edilmiştir. Eserde en sık tekrar edilen kitap ismi “Binbir Gece” olmuştur.

Eserde din, tarih, aşk, doğa gibi birçok konuyu anlatan kitap isimlerine yer verilmiştir. Bu konu çeşitliliği bize yazarın geniş bir bilgi yelpazesine sahip olduğunu düşündürülebilir.

Eserde “Devrikebir Peşrevi, Mahur Beste, Nühüft, Yürük Semai, Sultaniyegah” gibi beste isimleriyle ilgili 5 farklı kelime tespit edilmiştir. Eserde en sık tekrar edilen beste ismi “Mahur Beste” olmuştur. Bu eserin sık tekrar edilmesinde Mahur Beste’nin özellikleri; romandaki kişilerin karakterlerine ve yaşamlarına benzemesidir. Ayrıca Ahmet Hamdi Tanpınar için Mahur Beste’nin önemli olduğu düşünülmektedir. Beste ismi ile ilgili kelimeler toplamda 31 yerde tekrar edilmiştir. Olay veya durumu anlatmak için bestenin bir araç olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

Eserde “Güller İçinde Çocuk İsa, Okuyan Kadın, Takdimindeki Floransalı Kadın” gibi tablo isimleriyle ilgili 3 farklı kelime tespit edilmiştir. Eserde, yapılan açıklamayla ilgili örnek vermede ve benzetme yapmak amacıyla tablo isimlerine yer verildiği tespit edilmiştir.

Eserde “Mabed, Meryemler” gibi resim isimleriyle ilgili 2 farklı kelime tespit edilmiştir. Eserde verilen bu resim isimlerinin, eseri yapan sanatçının isimleriyle birlikte verilmesi dikkat çekicidir. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın ressam ve eser bilgisinin olduğu ve bunu okurlarına yansıttığı görülmüştür. Yazarın, eserdeki kişileri bu resimdeki kişilere benzettiği söylenebilir.

Eserde “Voyelle” şiir ismiyle ilgili 1 farklı isim tespit edilmiştir. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Fransız şair ve şiirlerine olan ilgisini de gösterdiği düşünülebilir.

Eserde “Rienzi, Sihirli Flüt” gibi opera ismiyle ilgili 2 farklı kelime tespit edilmiştir. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın opera sanatına da ilgi duyduğu düşünülmektedir.

Eserde “Abdülhamid, Abdülmecid, Beyhan Sultan, Hatice Sultan, Cem Sultan, Chamberlaine, Dördüncü Murad, Elizabeth, Fazıl Ahmet Paşa, Fuad Paşa, Gandhi, Geyikli Baba, Haled Efendi, İkinci Hamid, İkinci Mahmut, Lenin, Jaures, Kral Zago, Makyavel, Mussolini, Orhan Gazi, Sezar, Stalin, Üçüncü Ahmed, Üçüncü Selim, Vani Efendi, Vefik Paşa” gibi tarihte yer almış ünlü isimlerle ilgili 28 farklı isim tespit edilmiştir. Eserde geçmişe dönüşlere sık yer verildiğinden, o dönemin tarihinde yaşamış isimlere de yer verildiği görülmüştür. Eserde en sık tekrar edilen isim “İkinci Mahmut” olmuştur. Tarihte yer almış ünlü isimler ile ilgili kelimeler toplamda 44 yerde kullanılmıştır. Ayrıca yazarın tarihte yer almış yabancı isimlere de sık yer verdiği tespit edilmiştir. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın bu yabancı isimlere de yer vermesi, yazarın dünya siyasetiyle ilgili bilgisinin olduğunu göstermektedir.

Eserde “Abdülkadir-i Meragi, İsmail Dede, Debussy, Bach, Wagner, Basmacızade, Beethoven, Borodine, İtri, Aziz Dede, Zekai Dede, Hafız Post, Sadullah Ağa, Ebubekir Ağa, Uşaki Hacı Arif, Listz, Mistinguete, Mozart, Neyzen Hüseyin Efendi, Tab’i Efendi, Tamburi Cemil, Tamburacı Osman Pelva, Seyit Nuh” gibi musiki alanında ünlü isimler ile ilgili 23 farklı kelime tespit edilmiştir. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın musiki alanda birçok ünlü ismi, eserinde kullanması müzik alanında iyi bir bilgiye sahip olduğunu gösterdiği düşünülmektedir. Musiki alanında ünlü isimler ile ilgili kelimelerin toplamda 50 yerde kullanıldığı görülmüştür. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın müziğe verdiği önem, eserinden anlaşılmaktadır. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Klasik Türk müziğinden Batı müziğine kadar geniş bir sanatçı ve müzik bilgisine sahip olduğu düşünülmektedir. Yazar, Klasik Türk müziğine ayrı bir önem verdiğinden, eserde en sık tekrar edilen isim “İtri ve Aziz Dede” olmuştur. Ayrıca Ahmet Hamdi Tanpınar’ın, Batı sanatçılarına da eserinde sıkça yer verdiği tespit edilmiştir.

Eserde “Beticelli, Del Sarto, Dufy, Fra Flippo Lippi, Matisse, Melling, Pisanello, Bonnard, Ghirlandaio, Puget, Rembrandt, Renoir” gibi resim alanında ünlü isimler ile ilgili 12 farklı kelime tespit edilmiştir. Yazarın resim alanında birçok ünlü isme yer vermesi resim alanına ilgi duyduğunu düşündürmektedir. Resim alanında ünlü isimler ile ilgili kelimelerin tekrarlarla birlikte eserde 15 defa geçtiği görülmektedir. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın, resim alanında ünlü isimlerden sadece yabancı isimlere yer verdiği tespit edilmiştir.

Eserde “Albert Sorel, Andersen, Baudelaire, Ebüzziyya, Hocaefendi, Moliere, Shakespeare, Şeyh Galip, Verlaine, Rimbaud, Ronsard, Nerval, Shelley, Huxley, Heradia, Mallerme, Heine, Hafız Post, Hayyam, Nietzsche, Regnier, Dostoyevski, Gide, Goethe, Yahya Kemal, Yunus, Baki, Fuzuli, Nabi, Naili, Nedim, Nefi, Neşati” gibi edebiyat alanında ünlü isimler ile ilgili 34 farklı kelime tespit edilmiştir. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın eserde yerli ve yabancı, birçok, edebiyat alanında ünlü isme yer verdiği görülmüştür. Edebiyat alanında ünlü isimlerin ise 77 yerde kullanıldığı görülmüştür. Eserde en sık tekrar edilen isim “Şeyh Galip” olmuştur. Eserde bu isme sık yer vermesinde Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Şeyh Galip’i sevdiği ve onu usta olarak gördüğü düşünülebilir. Ayrıca Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Yahya Kemal’i eserinde sık kullanması ona değer verdiğini düşündürmektedir.

Eserde “Nietzsche, Buridan, Descartes, Eflatun, Hegel” gibi felsefe alanında ünlü isimler ile ilgili 5 farklı kelime tespit edilmiştir. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın felsefeye ilgi duyduğu ve bunu eserlerine yansıttığı düşünülmektedir.

Eserde “Balkan Harbi, Cihan Harbi, Fransa İhtilali, Kırım Muharebesi, İkinci Meşrutiyet, Tanzimat” gibi tarihte yaşanmış önemli olay isimleriyle ilgili 6 farklı kelime tespit edilmiştir. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın eserini incelendiğinde; tarihî olaylardan etkilendiği ve bunu eserine yansıttığı düşünülebilir.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “Huzur” adlı romanı incelendiğinde; özel isimlerin çeşitliliği bakımından en fazla yer ismi bildiren kelimelerin (101), sıklık bakımından ise en fazla kişi isimleri bildiren kelimelerin (2808) kullanıldığı tespit edilmiştir. Eser, özel isimler bakımından oldukça zengindir.

Eserde sık kullanılan kelimelerin, kişi isimleri ve zaman bildiren kelimeler olduğu tespit edilmiştir. Sık kullanılan kelimelere bakıldığında eserin roman türünün özelliğini yansıttığı tespit edilmiştir.

Bir dilde kelimeleri bir araya getirip etkili bir bütün için de kullanmak çok önemlidir. Ahmet Hamdi Tanpınar’da “Huzur” romanında bunu başardığını görüyoruz. Roman temel söz varlığı ve özel isimler bakımından zengin ögeler içermektedir. Eserde kullanılan kelimelere bakıldığında Ahmet Hamdi Tanpınar’ın geniş bir bilgi birikimine sahip olduğu görülmektedir. Türk edebiyatının önemli yazarlarından biri olan Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “Huzur” adlı romanı üzerine yapılan bu çalışmanın edebiyat üzerine yapılacak akademik çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B. (1998). Dil ve Kültür Bağlantısı. İstanbul: İnkılap.
- Akçakoyun, F.E. (2019). Zeynep Cemali Öykü Yarışmalarında (2011-2017 Yılları) Ödüllü Eserlerin Söz Varlığı İncelemesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Fırat Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Aksan, D. (2003). Her Yönüyle Dil Anaçizgileriyle Dil Bilim. Ankara: TDK
- Aksan, D. (2004). Türkçenin Söz Varlığı. Ankara: Engin.
- Aksan, D. (2006). Anadilimizin Söz Denizinde. Ankara: Bilgi
- Aksan, D. (2007). Her Yönüyle Dil. Ankara: TDK.
- Aksoy, Ö.A. (2014). Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü. İstanbul: İnkılap.
- Aktunç, H. (2002). Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla). İstanbul: Yapı Kredi.
- Akyalçın, N. (2012). Türkçemizin Anlamsal Zenginlikleri Deyimlerimiz. Ankara: Eğiten Kitap.
- Arslan, M. (2009). Argo Kitabı. İstanbul: Kitabevi.
- Aydoğan, B. (2021). Gazetelerin Arka Sayfalarından Başlayarak Türkçede Kendine Yer Açan Yabancı Bir Sözcük: Cool. Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi, 6(2), 970-988.
- Balcı, Y. (2016). Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Roman Dili Üzerine Bir Yaklaşım. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25(1), 430-436.
- Banguloğlu, T. (2011). Türkçenin Grameri. Ankara: TDK.
- Baş, B. (2010). Söz Varlığının Oluşumu ve Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü. Türklük Bilimi Araştırmaları, 27, 137-159.
- Batur, S. (2005). Öyküleriyle Türkçede Deyimler. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Bayraktar, N. (2014). Dil Bilimi. Ankara: Nobel
- Bilgin, M. (2001). Anlamdan Anlatıma Türkçemiz. Ankara: Anı.
- Bozkurt, F. (1995). Türkiye Türkçesi. İstanbul: Cem.

- Bulut, S. (2012). Anadolu Ağzlarında Kullanılan Kalıp Sözler ve Bu Kalıp Sözlerin Kullanım Özellikleri. *Electronic Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 1117-1155.
- Çaydaşı, Ö. (2016). İlk ve Ortaokullarda Argo Kullanımı ve Sınıf Yönetimine Yönelik Öğretmen Görüşleri. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Erciyes Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çimen, E. (2021). “İkilemeler” Hakkında Bibliyografya Çalışması. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(1), 53-80.
- Çitil, H. (2009). Sait Faik Abasıyanık’ın Hikâyelerinde Argo, Deyim ve Atasözlerinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çoşkun, C. (2021). Cevat Şakir Babağaçlı’nın Romanlarında Deyimler, Atasözleri, İkilemeler, Kalıp Sözler ve Argolar Bağlamında Söz Varlığı. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/ Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Çanakkale.
- Çotuksöken, Y. (1994). *Deyimlerimiz*. İstanbul: Özgül.
- Çotuksöken, Y. (2012). *Türkçe Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Papatya.
- Dellaloğlu, B.F. (2020). Zamanın İçinden Zamanın Dışından Gelenek ve Modernlik Arasında. *Ankara: Heretik*.
- Demir, C. (2016). Türkçe Öğretim Programları ve Kişisel Söz Varlığı. *Milli Eğitim Dergisi*, 210, 141-161.
- Demir, N. (2002). Ağız Terimi Üzerine. *Türkbilig*, 4, 105-116.
- Demir, N. (2018). *Türkçe Sözcük Bilgisi*. Ankara: Altınordu.
- Direkçi, B. (2018). Derebucak (Merkez) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Turkish Studies Language*, 13(20), 383-402.
- Dökmen, Ü. (1995). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem
- Düşmez, A.Ö. (2014). Türk Atasözlerinde Geçen Hayvan Adlarına Göre Kavram Profilleri (Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler Adlı Eser Örnekleminde) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Eğilmez, N.İ. (2010). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığının İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımına Aktarımı. (Yayımlanmamış doktora tezi),Uludağ Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Eker, S. (2005). Çağdaş Türk Dili. Ankara: Grafiker.
- Erdoğan, İ. (2011). İletişim Anlamak. Ankara: Pozitif.
- Ergin, M. (2002). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak.
- Ergin, M. (2005). Üniversiteliler İçin Türk Dili. İstanbul: Bayrak.
- Ersoy, H. (2006). “Türkçedeki Yabancı Sözcüklerin Kullanım Alanı Bilgileri ve Düşündürdükleri” (Sözlükbilimsel Bir Çalışma). Akademik İncelemeler, 2(1), 205-219.
- Günay Köprülü, S. (2015). Çocuk Yazını Çevirilerinin Çocuğun Dil Gelişimine Etkisi, KAÜ/Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16, 19-37.
- Gökdayı, H. (2003). “Sözlü İletişimde Kalıp Sözlerin İşlevleri. Anadili ve Eğitim Dergisi, 28, 31-45.
- Güneş, S. (2009). Türk Dil Bilgisi. İzmir: Çağlayan.
- Habibli, R. (2009). Ad Bilimsel Bilimsel ve Sosyal Etmenler. Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, 28,
- Hatiboğlu, V. (1982). Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü. Ankara: Ankara Üniversitesi DTCE.
- Haydarlar, G. (2015). İhsan Oktay Anar’ın Amat Romanı Üzerine Söz Varlığı İncelemesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hengirman, M. (2007). Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2. Ankara: Engin.
- Kantemir, E. (1997). Yazılı ve Sözlü Anlatım . Ankara: Pozitif.
- Kaplan, M. (1982). Tanpınar’ın Şiir Dünyası. İstanbul: Dergah.
- Kaplan, M. (1983). Kültür ve Dil. İstanbul: Dergâh.
- Kaplan, M. (2008). Bir Gül Bu Karanlıklarda. İstanbul: 3F.
- Karaağaç, G. (2013). Dil Bilimler Terimler Sözlüğü. Ankara: TDK.
- Karahan, L. (2009). Türkçede Söz Dizimi. Ankara: Akçağ.

- Karatay, H. & Dilekçi, A. (2019). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kalıp Sözler. *International Journal Of Language Academy*, 7(2), 147-164.
- Kargın, F. (2019). 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Öğeleri Üzerine Bir İnceleme. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Korkmaz, Z. (2007). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Kök, J. (2019). Popüler Batı Müziği Şarkı Sözlerinde Argo Kullanımı ve Dil Bilimsel Analizi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Pamukkale Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dil Bilimleri ve Kültür Araştırmaları Anabilim Dalı, Denizli.
- Mutlu, E. (1998). *İletişim Sözlüğü*. Ankara: Ark
- Oktay, O. (1990). *Sanat ve Edebiyat Yazıları*. İstanbul: Dergah.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özkan, A. (2017). 1960-1980 Yılları Arasında Yeşilçam Dönemi Türk Sinemasında Argo Söylemi: Türkan Şoray Filmleri Örnekleme. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özkan, M. (2010). *İnsan, İletişim ve Dil*. Akademik Kitaplar
- Pilav, S. (2008). Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmamış doktora tezi), Gazi Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sağlam, Y. M. (2001). Atasözleri ve Deyimlerde İmgelem. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 18(1), 45-51.
- Sever, S. (1998). Dil ve İletişim (Etkili Yazılı ve Sözlü Anlatım). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31(1), 51-66.
- Sinan, A.T. (2015). *Türkçenin Deyim Varlığı*. İstanbul: Kesit.
- Soydan, C. (2003). Urdu Dilinde Akrabalık Terimleri ve Müslüman Hint Toplumunda Aile Yapısı. *Ankara Üniversitesi Dil, Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 43, 43-56.

- Şahin, H. (2004). Türkçede Organ İsimleriyle Kurulmuş Deyimler. Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Tanpınar, A.H. (1992). Edebiyat Üzerine Makaleler. Ankara: Dergah.
- Tekan, A.İ. & Göz, İ. (2005). Türkçe Kelime Normları: 600 Türkçe Kelimenin İmgelem, Somutluk, Sıklık Değerleri ve Çağrışım Setleri. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Topaloğlu, A. (1989). Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Neşriyat.
- Turhan, H. (2010). 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Türkben, T. (2012). Ömer Seyfettin'in Hikâyelerinde Söz Varlığı. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Bozok Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.
- Türkçe Sözlük (2011). Ankara: TDK.
- Uçman, A. (2006). Değişen Değerler Karşısında Ahmet Hamdi Tanpınar. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 7, 479-510.
- Üçok, N. (1997). Genel Dil Bilim (Lengustik). Ankara: Ankara Üniversitesi Dil, Tarih-Coğrafya Fakültesi.
- Vardar, B. (2007). Açıklamalı Dil Bilim Sözlüğü. İstanbul: Yabancı Dil.
- Yerlikaya, S. (2021). Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç Adlı Romanında Deyimler. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin.
- Yücel, H. (2004). Reklamlarda Yabancı Dil Kullanımı. Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, 1, 135-145.
- Zülfikar, H. (1991). Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları. Ankara: TDK.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLERİ

Adı ve Soyadı : Ayşe BİLİK İÇAÇAN

EĞİTİM BİLGİLERİ

Lisans : Gaziantep Üniversitesi, 2004-2008

İŞ DENEYİMİ

2014- : Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Öğretmeni

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı ve Soyadı	Ayşe BİLİK İÇAÇAN
Öğrenci Numarası	2021107121
Ana Bilim/ Ana Sanat Dalı	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
Bilim / Sanat Dalı	
Danışman Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. AHMET DEMİRTAŞ
Tez Başlığı (Türkçe)	AHMET HAMDİ TANPINAR'IN HUZUR ROMANINDA TEMEL SÖZ VARLIĞI VE ÖZEL İSİMLER

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 237 sayfalık kısmına ilişkin, 12/07 /2023 tarihinde Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 0 'dır.

Filtreleme Tip 1 (maksimum %30) ☐

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça dâhil,
- 3- Alıntılar dâhil.

Filtreleme Tip 2 (maksimum %10) ☐

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç,
- 3- Alıntılar dâhil,
- 4- 5 Kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Tarih ve İmza

Öğrenci

Danışman Onayı
UYGUNDUR

Unvanı, Adı Soyadı
(İmzası)

Enstitü Onayı
UYGUNDUR

Adı Soyadı
(İmzası)

AÇIKLAMALAR

- Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal program raporu ile birlikte Enstitüye teslim edilir.
- İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar dahil" en fazla %10, "alıntılar dahil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).